

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

NUR İÇÖZÜ'NÜN YAPITLARININ ÇOCUK YAZINININ TEMEL İLKELERİNE GÖRE İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DEMET ALBAYRAM

GAZİANTEP
HAZİRAN 2018

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI

NUR İÇÖZÜ’NÜN YAPITLARININ ÇOCUK YAZINININ TEMEL İLKELERİNE GÖRE İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

DEMET ALBAYRAM

Tez Danışmanı
DOÇ.DR. ERGÜN HAMZADAYI

GAZİANTEP
HAZİRAN 2018

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde, bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Demet ALBAYRAM
201321842
01.06.2018

ÖZET

NUR İÇÖZÜ’NÜN YAPITLARININ ÇOCUK YAZINININ TEMEL İLKELERİNE GÖRE İNCELENMESİ

ALBAYRAM, Demet

Yüksek Lisans Tezi, Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi ABD

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ergün HAMZADAYI

Haziran 2018, 215 sayfa

Bu araştırmada, Nur İçözü’nün yapıtlarının çocuk yazınının temel ilkelerine göre incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırma, nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi (belge inceleme) ilkeleri uyarınca gerçekleştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini; Nur İçözü’nün ilköğretim çağındaki çocuklar için yazdığı 17 yapıttan oluşmaktadır. Bu amaç doğrultusunda Nur İçözü’nün yapıtları çocuk yazınının temel ilkelerine göre ele alınmıştır. Buna göre çocuk yazınının temel ilkelerinin nasıl ele alınması gerektiği üzerinde durulmuş ve değerlendirme yapılmıştır. Bu çerçevede Nur İçözü’nün ilköğretim çağındaki 9-14 yaş grubundaki çocuklar için yazdığı 17 yapıtı konu ve kurgu, iletiler, kahramanlar ve karakterler, çevre, dil ve anlatım gibi çocuk yazınının temel ilkeleri açısından incelenmiştir.

Nur İçözü’nün çocuk edebiyatı alanındaki yapıtları çocuk yazınının temel ilkeleri çerçevesinde incelendiğinde bu yapıtlardaki konu, kurgu ve iletilerin çocuk okurun yaş seviyesine ve anlama evrenine uygun olduğu, çocuk okurun olumlu yönde özdeşim kurabileceği karakterlerin yer aldığı, zengin çevre unsurunun bulunduğu ve başarılı bir dil ve anlatımla çocuk yazınının temel ilkelerine uygun nitelikte örüntülendiği belirlenmiştir.

Anahtar sözcükler: Nur İçözü, çocuk edebiyatı, çocuk edebiyatının temel ilkeleri.

ABSTRACT**ANALYSING THE ARTWORKS of NUR İÇÖZÜ ACCORDING TO THE
FUNDAMENTAL PRINCIPALS OF CHILD LITERATURE**

ALBAYRAM, Demet

M. A. Thesis, Department of Turkish Teaching

Supervisor: Doc. Dr. Ergün HAMZADAYI

Jun 2018, 215 pages

In this research, it is aimed to investigate Nur İçözü's pieces according to basic principles of children writing. The research came true in accordance with the rules of investigation qualitative research method documents. The sampling of the research includes Nur İçözü's 17 pieces written for children in primary school. With this aim, Nur İçözü's pieces are handled considering the basic principles of children writing. Accordingly, it is emphasized and evaluated how to handle the basic principles of children writing. In this context, it is investigated that 17 pieces Nur İçözü's wrote for 9-14 aged children in primary school. In terms of children writing facts like topic, fiction, messages, characters, environment, language and expression.

If we examine Nur İçözü's pieces in children literature according to basic principles of children literature, it is clarified that the topic, fiction and messages are suitable to the age of children reader and level of understanding, also there are some characters the children readers identify positively, further there is a various environment and it is patterned in a successful language and expression suitable to basic principles of children literature.

Key words: Nur İçözü, child literature, the basic principals of child literature.

ÖNSÖZ

Bu araştırmada, Nur İçözün'nün çocuk okura yönelik hazırlanan yapıtları çocuk edebiyatının temel ilkelerine göre incelenmiştir. Araştırma beş bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölüm giriş bölümüdür. Bu bölümde; araştırmanın problem durumu, amacı, önemi, sınırlılıkları ve araştırmaya ilişkin tanımlar üzerinde durulmuştur.

İkinci bölüm kuramsal çerçeve ve ilgili araştırmalardır. Bu bölümde; araştırma konusunun kuramsal çerçevesini oluşturmak amacıyla çocuk edebiyatı ve çocuk edebiyatının temel ilkeleri üzerinde durulmuştur.

Üçüncü bölüm yöntemidir. Bu bölümde; araştırmanın deseni ve yöntemi, araştırma verilerinin çözümlenmesine ilişkin bilgiler sunulmuştur.

Dördüncü bölümde, araştırmanın problemlerine ait bulgulara ve yorumlara yer verilmiştir.

Beşinci bölümde ise; araştırmanın bulgularına dayalı olarak elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir. Aynı zamanda, araştırmanın amaç ve sonuçları doğrultusunda birtakım önerilerde bulunulmuştur.

İlk olarak tezin yazma sürecinin her aşamasında ilgisi, sevgisi ve desteğiyle yanımda olan, çalışma sürecinde bana bilgi ve deneyimleriyle yol gösteren hocam Sayın Doç. Dr. Ergün HAMZADAYI'ya sonsuz teşekkür eder, saygılarımı sunarım. Bunun yanı sıra farklı konularda bilgilerine başvurduğum çalışma süresince benden desteklerini esirgemeyen değerli edebiyat hocam Sayın Mehmet YILMAZ'a ve burada adını anmadığım bütün arkadaşlarıma; buralara gelmemde en büyük paya sahip olan babama, anneme ve kardeşlerime teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Gaziantep
Haziran, 2018
Demet ALBAYRAM

İÇİNDEKİLER

TEZ ONAY SAYFASI.....	i
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI	ii
ÖZET	iv
ABSTRACT.....	v
ÖNSÖZ.....	vi
İÇİNDEKİLER	vii
TABLolar LİSTESİ	xi
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	xii
KISALTMALAR	iii
BİRİNCİ BÖLÜM.....	1
GİRİŞ.....	1
1. 1. PROBLEM DURUMU	1
1.2. PROBLEM CÜMLESİ	4
1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI	4
1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	5
1.5. SINIRLILIKLAR.....	7
1.6. TANIMLAR	8
İKİNCİ BÖLÜM.....	9
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	9
2.1. ÇOCUK VE ÇOCUK YAZINI	9
2.2. ÇOCUK YAZINININ TEMEL İLKELERİ	13
2.2.1. Konu ve Kurgu	13
2.2.2. İleti.....	14
2.2.3. Karakter.....	16
2.2.4. Çevre.....	18
2.2.5. Dil ve Anlatım	18
2.4. ÇOCUK KİTAPLARININ DAYANMASI GEREKEN TEMEL EĞİTİM İLKELERİ	20
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	23
YÖNTEM	23
3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ	23
3.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ	23
3.3. VERİLERİN TOPLANMASI	24

3.4. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ.....	24
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	27
BULGULAR VE YORUMLAR.....	27
4.1. SİHİRLİ DÜŞLER KESESİ.....	28
4.1.1. Konu ve Kurgu	28
4.1.2. İleti.....	32
4.1.3. Karakterler	34
4.1.4. Çevre.....	36
4.1.5. Dil ve Anlatım	36
4.2. BİNTEPE’NİN HAYALETİ	40
4.2.1. Konu ve Kurgu	40
4.2.2. İleti.....	45
4.2.3. Karakterler	46
4.2.4. Çevre.....	48
4.2.5. Dil ve Anlatım	48
4.3. ZAMANDA YOLCULUK.....	51
4.3.1. Konu ve Kurgu	52
4.3.1.1. Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi.....	52
4.3.1.2. Şeytan Bunun Neresinde	56
4.3.1.3. Korsanların Peşinde	60
4.3.1.3. Mağara Devleri	65
4.3.1.4. Uzayda Buluşalım	69
4.3.2. İleti.....	73
4.3.3. Karakterler	76
4.3.4. Çevre.....	78
4.3.5. Dil ve Anlatım	79
4.4. GÜNEŞE TIRMANAN ÇOCUK	92
4.4.1. Konu ve Kurgu	92
4.4.2. İleti.....	95
4.4.3. Karakterler	97
4.4.4. Çevre.....	98
4.4.5. Dil ve Anlatım	99
4.5. ENA MENA DOSİ	102
4.5.1. Konu ve Kurgu	102
4.5.2. İleti.....	109

4.5.3. Karakterler	111
4.5.4. Çevre.....	113
4.5.5. Dil ve Anlatım.....	114
4.6. DİLEK MAĞARASI	119
4.6.1. Konu ve Kurgu	119
4.6.2. İleti.....	123
4.6.3. Karakterler	124
4.6.4. Çevre.....	125
4.6.5. Dil ve Anlatım.....	126
4.7. SİZ OLSAYDINIZ NE YAPARDINIZ?	129
4.7.1. Konu ve Kurgu	129
4.7.2. İleti.....	133
4.7.3. Karakterler	135
4.7.4. Çevre.....	136
4.7.5. Dil ve Anlatım.....	137
4.8. TIRMIK İLE ISIRIK.....	140
4.8.1. Konu ve Kurgu	140
4.8.2. İleti.....	146
4.8.3. Karakterler	147
4.8.4. Çevre.....	149
4.8.5. Dil ve Anlatım.....	150
4.9. GÖKTEN İNEN ÜÇ YILDIZ	153
4.9.1. Konu ve Kurgu	153
4.9.2. İleti.....	158
4.9.3. Karakterler	160
4.9.4. Çevre.....	163
4.9.5. Dil ve Anlatım.....	164
4.10. CADİ'NİN SIR DEFTERİ	167
4.10.1. Konu ve Kurgu	168
4.10.1.1. BUGÜN NE CADILIK YAPTIM?.....	168
4.10.1.2. CADILIK PARAYLA MI?	173
4.10.1.3. BANA DERLER KÜP CADISI	177
4.10.2. İleti.....	181
4.10.3. Karakterler.....	184
4.10.4. Çevre.....	186

4.10.5. Dil ve Anlatım	187
4.11. SEVGİNİN MIRNAVCISI.....	194
4.11.1. Konu ve Kurgu	194
4.11.2. İleti.....	197
4.11.3. Karakterler.....	198
4.11.4. Çevre.....	199
4.11.5. Dil ve Anlatım	200
4.12. BULGULARA İLİŞKİN YORUMLAR	203
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	207
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	207
5.1. SONUÇ	207
5.2. ÖNERİLER	210
KAYNAKLAR	212
ÖZGEÇMİŞ	215
CURRICULUM VITAE.....	215

TABLÖLAR LİSTESİ

Sayfa

Tablo 1. Nur İçözü'nün yapıtlarında işlenen konular ve bu konuların ele alındığı yapıtlar.....	203
Tablo 2. Çatışma türleri ve çatışmaların bulgulandığı yapıtlar.....	204
Tablo 3. Nur İçözü'nün yapıtlarındaki ileti sayıları.....	204
Tablo 4. Nur İçözü'nün yapıtlarındaki karakterler sayıları.....	205
Tablo 5. Nur İçözü'nün yapıtlarındaki açık-kapalı çevre sayıları.....	205
Tablo 6. Nur İçözü'nün yapıtlarındaki dil ve anlatım özellikleri.....	205

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa
ŞEKİL 1. Sihirli Düşler Kesesi	28
ŞEKİL 2. Bintepe'nin Hayaleti	40
ŞEKİL 3. Bilgin Dede'nin Zaman Makinesi	52
ŞEKİL 4. Şeytan Bunun Neresinde?	56
ŞEKİL 5. Korsanların Peşinde	60
ŞEKİL 6. Mağara Devleri	65
ŞEKİL 7. Uzayda Buluşalım.....	69
ŞEKİL 8. Güneşe Tırmanan Çocuk.....	92
ŞEKİL 9. Ena Mena Dosi	102
ŞEKİL 10. Dilek Mağarası.....	119
ŞEKİL 11. Siz Olsaydınız Ne Yapardınız?.....	129
ŞEKİL 12. Tırmık İle Isırık.....	140
ŞEKİL 13. Gökten İnen Üç Yıldız	153
ŞEKİL 14. Bugün Ne Cadılık Yaptım?	168
ŞEKİL 15. Cadılık Parayla Mı?	173
ŞEKİL 16. Bana Derler Küp Cadısı	177
ŞEKİL 17. Sevginin Mırnavcısı	194

KISALTMALAR

TDK: Türk Dil Kurumu

Akt.: Aktaran

S/ss: sayfa/sayfa sayısı

Vd.: ve diğerleri

Vb.: ve benzeri

Haz.: Hazırlayan

Ed.: Editör

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde; araştırmanın problem durumu, problem cümlesi, amacı, önemi, sınırlılıkları ve araştırmaya ilişkin tanımlar üzerinde durulmuştur.

1. 1. PROBLEM DURUMU

Çocuk kitaplarının çocuğun yaşamında ve okuma alışkanlığını kazanmasında önemli rolü vardır. Nitelikli çocuk yapıtları çocuğun okuma kültürü edinmesinde temel unsurdur.

Çocuğa verilen önemin artmasıyla birlikte çocuk merkezli bir gelecek kurmaya dönük bir anlayış benimsenmiş durumdadır. Bu bakımdan çocukların ihtiyaçlarının yetişkinlerden farklı olduğu ve çocuğun içinde bulunduğu gelişim evresine göre değerlendirilip ihtiyaçlarının buna göre belirlenmesi gerektiği anlaşılmıştır (Şimşek, 2016, s.14).

Günümüz çocuk yazını ürünleri çocuğun giderek değişmeye başladığını ve karşısında artık farklı bir çocuk olduğunu görmek durumundadır. Yani hedef kitle biçim değiştirdiği için çocuk kitabı yazarları da günümüz çocuğunu iyi tanımalı ve hedeflerini görmek zorundadır. Onların okuma gereksinimlerine ancak bu şekilde karşılık verebilir (Dilidüzgün, 2004, s. 44). Görme, anımsama, kavrama, yorumlama, değerlendirme gibi birçok girişik eylemi içeren okuma edimi etkin bir süreçtir. Metin ve yazarla iletişime giren okur, okuduğu metni kavramak, sözcük ve tümce düzeyinde çözümlemek ve ön bilgilerinden hareketle yeni yorumlara ulaşabilmek için çeşitli zihinsel becerilerini harekete geçirmek durumunda kalır. Bu süreçte okurun ön bilgileri kadar metnin yapısı ve okurun metne yaklaşımı da etkili olur (Hamzadayı, 2010, ss. 27-28).

Sürekli bir arayış içinde olan çocuk için çocuk yazını da doğrudan bir eğlence aracıdır. Çocuğun hayal dünyasını geliştirir onu içinde bulunduğu dünyadan alarak farklı dünyalara götürür. Her şeyden önce çocuk yazını çocuğun kendini ve etrafında

olup bitenleri fark etmesini sağlar. Dilin çocukluk dönemlerinde daha çok geliştiği dikkate alınırsa çocuk yazınının çocukta dil gelişimini sağlayan en önemli unsur olduğu ortaya çıkar. Çocuk yazını aracılığıyla çocuğun dil becerilerinin gelişmesine katkıda bulunmakla kalınmaz aynı zamanda çocuğun kelime hazinesi gelişmiş olur (Aytaş ve Yalçın, 2008, s.17).

Çocuklarda kitaplara karşı ilgi oluşturmak ve onlara okuma alışkanlığı kazandırmak için çocuk kitaplarının nitelikli özellikler taşıması gerekir. Ancak büyüme ve gelişme çağındaki çocuklara yaşları, ilgileri, cinsiyetleri, eğitim düzeyleri dikkate alınmadan sunulacak ya da önerilecek kitaplar istenmeyen sonuçlar ortaya çıkarabilir. Bu nedenle çocuklara doğru kılavuzluk yapılmalıdır (Kıbrıs, 2006, ss.24-25).

Bireyin anadili edinme ve geliştirme süreci doğrudan doğruya edebiyatla ilgilidir. Birey temel dil becerilerini edinip kazanırken, okur kimliği edinirken, toplumsal bilinç kazanırken, temel değerleri öğrenirken doğrudan doğruya çocuk edebiyatından faydalanır (Baş, 2015, s.5). Edebiyat ürünleri, insanın, toplumsal yaşamın ve çağın gerektirdiği değerlerin benimsenmesinde önemli bir yere sahiptir. Bundan dolayı yazın, insanın hem bireysel yaşamında hem de sosyal hayatında iyiye, güzele ve doğruya yönelmesinde önemli bir yere sahiptir (Kavcar, 1999, s.6).

Şirin (2010, s.224), çocuk edebiyatının çocuk edebiyatı olmasını sağlayan temel özelliğin dil olduğunu belirtir. Çocuğa ulaşma aracı olan dilin bilinçli kullanılması çocuğun edebiyatla özdeşim kurmasını sağladığı oranda edebiyatın çocuk edebiyatı özelliği kazanmasını sağlar. Çünkü çocuk dili, yazarın çocuk okurla iletişim kurmasını sağlayan ilk ve en belirleyici göstergedir.

Çocuğun imgesel dünyasını gözetmek, çocuksu ifadeler kullanmak değildir. Buna bağlı olarak yapıtlar çocuğun yaş ve bilgi düzeyine, öğrenilenleri kavrama ve anlama becerilerine uygun olan, onların sözcük zenginliğini dikkate alan düzeyde olmalıdır (Aktaş ve Gündüz, 2009, s.24). İyi bir edebiyat her yaştan okura yöneliktir. Çocuk yazını yalnızca çocuklar için yapılması gereken bir edebiyat değildir. Yetişkinlerin okuduğu kitabı çocuklar okuyabildiği gibi çocuk kitapları da yetişkinler tarafından okunabilmelidir (Şirin, 2006, s.52). Nitelikli çocuk yazını çocuklara olduğu kadar yetişkinlere de seslenmelidir. Çünkü sonuçta yetişkinler çocuklar için çocuk kitaplarını okuyan, seçen, değerlendiren aracı konumundadır (İşpiroğlu, 2006, s. 174).

Çocuk edebiyatının temel işlevi küçük yaşardan itibaren çocuklara okuma sevgisini ve alışkanlığını kazandırarak onlarda okuma kültürünün oluşmasını sağlamaktır (Gültekin, 2011, s.34). Edebiyat yapılarının temel sorumluluğu çocuğu dilin olanaklarıyla diğer insanlara ulaştırmak ve çocuğun onlarla iletişim kurmasını sağlamaktır. Edebiyat ürünleriyle iletişime giren çocuk, yaşam ve insan gerçekliğinin sanatçı duyarlığı ile biçimlendirilmiş yeni bir gerçekliği ile tanışır. Bu süreç çocukta demokratik kültürün içselleştirilmesine imkân sağlar (Sever, 2015, s.37).

Sanatsal bir uyaran olarak hazırlanmış çocuk kitaplarında sanatın insanı değiştiren, yenileyen anlayışın yansıtılması, çocuklara sanatçının dili ve çizgisiyle kurguladığı, ona kendi duyarlığı ile yeniden şekillendirdiği yaşam durumlarının sunulması onların değişik insanlarla tanışmasını sağlar. Bu tanışma çocuklara kendilerini başkalarıyla karşılaştırma imkânı sunar (Gültekin, 2011, s.54).

Çocuk yazınının okuma alışkanlığı kazanılmasından yazınsal duyarlığın gelişmesine ve bireyin kendi kimliğinin oluşmasına kadar geniş bir etki alanı bulunur. Yaşamında bir geçiş süreci yaşayan çocuk, yine bir geçiş yazını olan çocuk yazını eserlerinden yararlanarak hem bireysel hem de kültürel gelişimini tamamlayabilir. Bundan dolayı çocuğun gelişiminde çocuk yazını eserlerinin önemli işlevi vardır (Dilidüzgün, 1996, s.27).

Kitap okuma alışkanlığı, ilgisi, beğenisi kazandırmak ve çocuklara belli toplumsal ve ahlaki değerleri aktarmak için onlara sunulan kitapların hem biçimsel hem de içerik yönünden kusursuz ve nitelikli olması gerekir (Şimşek, 2016, s. 105). Çocuk yazını yetişkinler için ortaya konulan yazın gibi her şeyden önce bir yazındır fakat hedef kitlesi daha özel ve farklı bir özelliğe sahiptir. Bu yüzden çocuk yazınının üzerinde özenle durulması gerekir (Dilidüzgün, 2002, s.9).

Edebiyat kültürü edinmiş bireyler yetiştirmek için çocuklar erken yaşlardan itibaren okuma faaliyetlerinin içine sokulmalı, böylece çocuğun anlam oluşturmaya, düş, düşünce ve imgeleme yetisini harekete geçirmesine imkân verilmelidir. Çocuk edebiyatı ürünleri, sorgulayan, araştıran, bilime ve sanata saygılı bireylerin yetiştirilmesi sürecinde önemli bir işlevi yerine getirmelidir (Sever, 2015, s. 88).

Çocuğun okuma alışkanlığı kazanabilmesinde ailenin, öğretmenin, okulun ve iletişim araçlarının rolü büyüktür. Bu alışkanlığı çocuğa kazandırırken çocuğa okuma sabrı ve okuma zevki aşılamak, nitelikli kitabı fark ettirmek önemli noktalardır (Sınar,

2007, s.29). Eğitimcilerin ve ebeveynlerin kitap seçimi konusundaki duyarlılıkları ve gösterdikleri özen yaratıcı, girişken ve duyarlı nesillerin yetişmesine olanak sağlayacaktır (Aktaş, 2004, s.9).

Çocukların okuma alışkanlığı edinmelerinde kitapların kendilerinden beklenen işlevi yerine getirebilmesi için yazarların, çocuğun gözüyle dünyaya bakmaları, yaşamı ve olayları çocuğun bakış açısıyla algılayan bir anlayışla çocuğa ulaşması gerekir. Bu yaklaşımın temel unsurları ise çocuk gerçekliği ve sanatçı duyarlılığıdır (Sever, 2010, s.28).

Çocuk okurları, çocuk edebiyatı ürünleriyle tanıştıracak olan aileler ve öğretmenler; nitelikli çocuk yapıtlarıyla çocukların bilişsel, duyuşsal, dilsel ve kişilik gelişimine büyük katkı sağlamış olacaktır. Çocuk yazını alanında yapıtlar ortaya koyan Nur İçözü'nün eserlerinin incelenmesinin bu bağlamda katkıda bulunulacağı düşünülmektedir.

1.2. PROBLEM CÜMLESİ

Bu araştırmada şu temel soruya yanıt aranmıştır:

Nur İçözü'nün çocuk kitapları çocuk yazınının temel ilkelerini oluşturan konu ve kurgu, ileti, karakter, çevre, dil ve anlatım unsurları açısından nasıl bir özellik göstermektedir?

1.3. ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmanın temel amacı, Nur İçözü'nün çocuk kitaplarının çocuk yazınının temel ilkelerine göre incelenmesidir.

Bu amaca ulaşmak için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

1. Nur İçözü'nün çocuk kitapları konu ve kurgu özellikleri bakımından çocuk yazınının temel ilkelerine uygun özellikler taşımakta mıdır?
2. Nur İçözü'nün çocuk kitapları taşıdığı iletiler bakımından çocuk yazınının temel ilkelerine uygun özellikler taşımakta mıdır?
3. Nur İçözü'nün çocuk kitapları karakter özellikleri bakımından çocuk yazınının temel ilkelerine uygun özellikler taşımakta mıdır?

4. Nur İçözü'nün çocuk kitapları çevre özellikleri bakımından çocuk yazınının temel ilkelerine uygun özellikler taşımakta mıdır?
5. Nur İçözü'nün çocuk kitapları dil ve anlatım özellikleri bakımından çocuk yazınının temel ilkelerine uygun özellikler taşımakta mıdır?

1.4. ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Çocuk kitapları (öykü, roman, şiir vb.) okul öncesi dönemden başlayarak çocukları renk ve çizginin estetik diliyle tanıştırmak onlara anadilinin güzelliğini hissettiren ilk araçlardır. Nitelikli çocuk kitapları; çocuk okurların olay, olgu ve durumların sanatçı bakış açısıyla yorumlanmasına tanık oldukları görsel ve yazılı araçlardır. Nitelikli çocuk kitapları; çocuklara, dil bilinci kazandırarak onlara edebiyat dünyasının kapısını aralar. Çocuk kitaplarının çocukta okuma isteği ve alışkanlığı kazandırma gibi ana işlevleri de göz önüne alındığında, çocuğun gelişim sürecinde etkili bir eğitim aracı olduğu gerçeği ortaya çıkar (Sever, 2015, s.32). Anadili edinimiyle başlayan ve öğrenme öğretme süresince kullanılan en etkili ve önemli araçlardan birisi de çocuk edebiyatı yapıtlarıdır. Okul öncesi dönemden başlayarak dilsel gelişimini destekleyen çocuk edebiyatı yapıtlarıyla karşılaşması çocuğun birçok yönden gelişmesine katkı sağlayacaktır (Akyüz, 2014, s.4).

Dilidüzgün (1996, s.11) ise, yazın eğitiminde çocuk kitaplarının çocuklara yazın bilincini kazandıran bir özelliğe sahip olarak önemli bir araç olduğunu belirtir. Bu yüzden nitelikli çocuk kitaplarının çocuklara edebiyatın kapısını açan bir geçiş edebiyatı olduğunu ifade eder. Yazın eğitimi, çocukken evde, daha sonraları ise örgün eğitim yoluyla okulda başlayarak devam eder.

Sever (2015, s.21), erken dönemden başlayarak dilin olanaklarını ve gücünü kavratmaya dayalı eğitsel süreçlerin, çocukların, dili bir iletişim biçimi ve düşünme aracı olarak etkilice kullanmalarında önemli bir işlev üstlendiğini ifade eder. Bu yüzden çocukların öğrenme sürecinin ilk yıllarından başlayarak dilin düşünce ve iletişim aracı olarak örneklendirildiği metinlerle karşılaştırılması, bu metinlerin de çocukların konuşma ve yazma etkinliklerinde öykünerek dilsel yaratıcılıklarını ve becerilerini geliştirebilecekleri özellikler taşıması gerektiğini belirtir.

Her çocuğun nitelikli bir birey olarak yetişmesinde diğer bilim dallarının olduğu gibi edebiyatın -çocuk yazınının- da önemli görevleri vardır. Doğal olarak

çocuk yazını bu alandaki yazarların (çocuk edebiyatı yazarlarının) yarattıkları nitelikli ürünlerle bu işlevini yapacaktır (Kıbrıs, 2006, s.3).

Şirin (2006, s.54)'e göre, nitelikli bir çocuk kitabı; okuma alışkanlığı ve eleştirel okuma becerisi kazandırmanın yanında çocuğun dil gelişimini de destekleyerek hızlandırır. Çocuğun anlama yeteneğini geliştirerek belleği güçlendirir. Kavrama ve anlamlandırmanın yanı sıra düşünme boyutunun da gelişmesine katkıda bulunur.

Sever (2015, s.28-29)'e göre, çocuk ve gençlerin hem yazılı hem de görsel kültür ürünlerinden amaca uygun olarak yararlanmasında ailelere ve okula önemli görevler düşmektedir. Ailelerin ve okulun göstereceği bilinçli uğraşların, çocukların bağımsız düşünme alışkanlığı edinmiş, girişimci ve özerk bireyler olarak yetişmesine önemli katkılar sağlayacağı bilinmektedir. Aytaş (2003, s.159)'a göre, anlamak için okumak gerekmektedir. Bu yüzden eğitim ve öğretim aşamasında öğretmenlerinin çocuk edebiyatı öğretimi konusundaki inançları, öğretim uygulama ve teknikleri, çocuk edebiyatının çocukların okuma gelişmelerine etkisini belirlemektedir.

Çocuk kitapları çocuğun tek ve biricik olma özelliğini desteklemektedir. Aynı zamanda çocuğa çok yönlü bir dünyada yaşadığını ve bu dünyayı nasıl biçimlendireceğinin kendi ellerinde olduğunu göstermektedir (Cihan, 2016, s.28).

Nitelikli çocuk yazını yapıtları çocuk okurun bilişsel, dilsel ve toplumsal gelişim özelliklerini etkileyen ve onların okuma kültürü edinmiş bireyler olmasına katkı sağlayan yapıtlardır. Çocuk okurun okuma alışkanlığı kazanmasında nitelikli yapıtlarla karşılaşmasının önemi büyüktür. Burada aile ve eğitimcilerin üzerine düşen görev, çocuk okuru çocuk yazını ilkeleri doğrultusunda nitelikli yapıtlarla tanıştırmaktır. Bu bağlamda çocuk yazını alanında pek çok yapıtı bulunan Nur İçözü'nün çocuk kitaplarının çocuk yazının temel ilkelerine göre incelenmesiyle hazırlanan bu çalışmada ailelere ve eğitimcilere rehberlik edebileceği düşünülmektedir.

1.5. SINIRLILIKLAR

Bu araştırma, Nur İ    'n n 9-14 yaş grubundaki  ocuk okura yönelik hazırlanmış olan 17 adet  ocuk kitabı araştırma kapsamına alınmış ve araştırma bu yapıtlarla sınırlandırılmıştır. Verilerin incelenmesi ise  ocuk yazınının temel ilkelerini oluşturan konu ve kurgu, ileti, karakter,  evre ve dil ve anlatım özellikleri ile sınırlı tutulmuştur. Bu bağlamda Nur İ    'n n incelenen yapıtları şunlardır:

1. Bintepe'nin Hayaleti
2. Sihirli Düşler Kesesi
3. Zamanda Yolculuk Serisi
 - 3.1. Bilgin Dede'nin Zaman Makinesi
 - 3.2. Şeytan Bunun Neresinde?
 - 3.3. Korsanların Peşinde
 - 3.4. Mağara Devleri
 - 3.5. Uzayda Buluşalım
4. Güneşe Tırmanan  ocuk
5. Ena Mena Dosi
6. Dilek Mağarası
7. Siz Olsaydınız Ne Yaptınız?
8. Cadı'nın Sır Defteri
 - 8.1. Bugün ne Cadılık Yaptım?
 - 8.2. Cadılık Parayla Mı?
 - 8.3. Bana Derler K p Cadısı
9. Sevginin Mırnavcısı
10. Gökten İnen    Yıldız
11. Tırmık İle Isırık

1.6. TANIMLAR

Çocuk: Genellikle, bedensel ve zihinsel gelişim bakımından insanoğlunun 0-16 yaş grubuna çocuk denildiği bilinmektedir. Ancak bu sınırlamanın her zaman ve her şartta geçerli olduğunu söylemek oldukça güçtür. Nitekim bazı bilim adamları, 0-14 yaş grubunu çocukluk dönemi olarak almaktadırlar (Aytaş ve Yalçın, 2008, s.13).

Çocuk Yazını: Çocuk edebiyatı (yazını), erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik dönemini de kapsayan bir yaşam evresinde, çocukların dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren, beğeni düzeylerini yükselten ürünlerin genel adıdır (Sever, 2010, s.47).

Konu: Yazıda ya da yapıtta ve yaratıda ele alınan, üzerinde durulup söz söylenen, işlenip geçirilen şey (Özdemir, 2007, s.53).

İleti: Sanatçının, yapıtı oluşturmaya neden olan, çocukla paylaşmak istediği duygu ve düşüncedir (Sever, 2015, s.133).

Karakter: Karakter(ler), yapıtta, yazar tarafından geliştirilmiş / biçimlendirilmiş olan kahramanın / kahramanların bütün kişilik özelliklerini somutlayan bir addır (Sever, 2015, s.129).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. ÇOCUK VE ÇOCUK YAZINI

Çocuk yazınının boyutlarını, kapsamını belirlemek için “çocuk” ve “çocuk edebiyatı” kavramlarının üzerinde durulmalıdır. Çocuk edebiyatının kapsamını, niteliğini ve içeriğini belirleyen çocuk kavramı farklı şekillerde tanımlanmıştır.

İnsan, kişilik gelişimini tüm yaşamı boyunca sürdüren bir varlıktır. Bu yüzden çocukluk dönemi kişiliğin oluşmasında en kritik dönem olarak kabul edilmektedir. Sevgi, ilgi, güven, ait olma, kabul edilme, takdir, onaylanma gibi ruhsal ihtiyaçlarının dengeli bir biçimde karşılandığı bir ortamda yetişen çocuk, kişilik gelişimini de istenen düzeyde sürdürecektir. Bu ihtiyaçları dengeli bir şekilde karşılanmayan çocuklarda ise bazı uyum ve davranış bozuklukları ile ruhsal bunalımlar gözlenebilir. Bu gerçekler çocuk ve edebiyat kavramlarını ortak bir noktada buluşturmıştır (Temizkan, 2011, s.340).

Türkçe sözlükte (TDK, 1998, 495), çocuk kavramı, “Bebeklik çağı ile ergenlik çağı arasındaki gelişme döneminde bulunan insan” şeklinde tanımlanmıştır. Baş (2015, s.3), çocuk kavramının sınırının fizyolojik, zihinsel, ruhsal ve sosyal gelişim ve hukuki bakış açısı etkenlerine göre değişebileceğini söyler. Fizyolojik yönden ergenliğin başlaması, zihinsel yönden soyut düşüncenin gelişimi, ruhsal açıdan benlik gelişimi ve duygusal gelişim süreci, sosyal açıdan çocuğun topluma uyumu, hukuki açıdan ise temel insan haklarının kazanım süreci gibi yönler çocuk kavramının sınırlarını değiştirir. Bu yüzden çocuk kavramı ülkeye, kültüre hatta aynı aynı kültür içinde bile farklı konumlarda değerlendirilebileceğini ifade eder. Aytaş ve Yalçın (2008, s.13)’a göre çocuk, beden ve zihin gelişimi bakımından insanoğlunun 0-6 yaş grubuna -ancak bu sınırlanmanın her zaman ve her şartta geçerli olmadığını da belirterek -çocuk denileceğini belirtir. Yine Aytaş ve Yalçın (2008, s.13)'a göre çocuk, iki yaşından ergenlik çağına kadar büyüme dönemi içinde bulunan insan yavrusu; ergenlik dönemine erişmemiş kız ve erkek olarak tanımlanmaktadır. Kıbrıs (2006,

s.3)'a göre ise çocuk, olgunluğa erişinceye kadar her yaştaki kız ve erkek çocuklar için yapılan bir nitelemedir. Güleriyüz (2013, s.25) ise, 2-18 yaş arasındaki kız ve erkeklere verilen ortak adı çocuk olarak ifade etmiştir. Çocukları “okuma, dinleme, izleme” etkinlikleriyle özgün sanat eserleriyle buluşturarak estetik, duygu ve düşüncelerini beslemek, geliştirmek, derinleştirmek, üst düzeyli yaratıcı enerji kullanarak duygu, düşüncelerini “sözle, yazıyla, görsellerle, müzikal oyunlarla ifade etme süreci” olarak tanımlayabiliriz (Güleriyüz, 2013, s.88).

Türkçe sözlükte (TDK, 2005, 600), edebiyat “olay, düşünce, duygu ve hayallerin dil aracılığıyla sözlü veya yazılı olarak biçimlendirilmesi sanatı, yazın” olarak tanımlanmaktadır. Çocuk edebiyatı ürünlerinin çocuk için anlamlı olabilmesi için öncelikle söz konusu eserlerin çocuğun ihtiyaçları dikkate alınarak kaleme alınmış olması gerekir (Tıgılı, 2014, s.6). Bu noktada Jacobb (1995; akt. Demirel, 2010, s. 46), çocukların edebiyata, dolayısıyla edebiyat ürünlerine neden ihtiyaç duyduklarını şöyle açıklamıştır:

1. Edebiyat hoş vakit geçirtici, eğlendirici bir şeydir.
2. Edebiyat ruha canlılık verir, yaşama gücünü artırır.
3. Edebiyat hayatı keşfe yardım eder.
4. Edebiyat bir rehberliktir.
5. Edebiyat yaratıcı etkinlikleri teşvik eder.
6. Edebiyat güzel bir dil demektir.

Çocuk edebiyatı kavramı için ise pek çok tanım yapılmış ve bu tanımlarda çocuğun ilgi, ihtiyaç, gelişim özelliklerine göre bir çocuk edebiyatı yapıtının taşıması gereken özelliklere vurgu yapılmıştır.

Gültekin (2011, s.97), çocuk edebiyatını erken çocukluk döneminden başlayıp ergenlik ve gençlik dönemini de içine alan bir yaşam evresinde çocukların ve gençlerin dil gelişimi ve anlama düzeylerine uygun olarak duygu ve düşünce dünyalarını sanatsal niteliği olan dilsel ve görsel iletilerle zenginleştiren onların beğeni düzeylerini yükselten ve geliştiren ürünlerin genel adı olarak nitelendirir.

Şirin (2006, s.42), çocuk edebiyatını; ana kaynağı çocuk ve çocukluk olan, çocuğun ilgi, algı, dikkat, duygu, düşünce ve hayal dünyasına uygun; çocuk bakışını ve gerçekliğini taşıyan; ölçü, dil, düşünce ve tiplerde çocuğa göre içeriği yalın bir biçimde ve içtenlikle oluşan; çocuğa okuma alışkanlığı ve sevgisi kazandırmanın yanında çocuğun edebiyat, sanat ve estetik yönden gelişmesine katkı sağlayan, çocuğu duyarlı bir şekilde geleceğe hazırlayan geçiş dönemi edebiyatı olarak tanımlar.

Oğuzkan (2006, s.3) ise çocuk edebiyatı kavramını, çocukluk çağında bulunan kimselerin hayal, duygu ve düşüncelerine yönelik sözlü ve yazılı bütün eserleri kapsadığını belirtir.

Dilidüzgün (2004, s.40)'e göre çocuk yazınına yetişkinler için oluşturulan yazından ayıran en önemli sınır hedef kitlenin özellikleridir. Yani çocuğun anlama koşulları, dil düzeyi, eğitim gereksinimi, dünya ile olan ilişkisi çocuk yazınının belirleyici etkenleridir. Bulundu (2016, s.3)'a göre çocuk yazını, temeline çocuk gerçekliğini alan oluşturulan eserleri ise bu gerçeklik etrafında şekillendiren bir özelliğe sahiptir. Bu yüzden çocukların kitap okuma alışkanlığı kazanabilmesi ya da kazanamaması üzerinde küçük yaşlardan itibaren çeşitli etkenlerin söz konusu olduğunu bildirir.

Çocuk edebiyatının amacı çocukluk çağında olanlara edebî eserler yoluyla okuma sevgisi ve alışkanlığı kazandırmaktır. Bu temel amacı taşıyan çocuk edebiyatı, çocukları nitelikli çocuk kitaplarıyla buluşturmalıdır. Bu çocuk kitaplarının türü ne olursa olsun kitaplar çocuklardaki bilişsel ve duyuşsal alanları geliştirici işlevde olmalıdır. (Uslu, 2014, s.6). Çocuk edebiyatına kozasını yeni yeni ördüğü dönemlerde yüklenen tanımla günümüzde ulaştığı tanımlama sadece çocuk edebiyatına ilişkin bir değişim değil, eğitim sistemlerinin geçirdiği değişimlerin de bir etkisidir (Meral, 2016, s.18).

Çocuk kitaplarının çocuğun gelişim sürecine olan etkileri dil gelişimi, bilişsel gelişim, kişilik gelişimi ve toplumsal gelişimi açısından farklılık göstermektedir. Bu araştırmada ise Nur İçözü'nün ilköğretim çağındaki 9-14 yaş grubu çocuklar için yazdığı eserlerin çocuk yazınının temel ilkelerine uygunluğu incelenmiştir.

İlköğretim ikinci kademedeki 9-14 yaş grubundaki- bir çocuğun gelişim dönemine bakıldığında orta çocukluk ve ergenlik dönemlerinin içinde olduğu görülür. İlköğretim ikinci kademedeki bir çocuk orta çocukluğun son evrelerini; ergenliğin de ilk ergenlik evresini yaşamaktadır (Erşahin, 2009, s.13). Sever (2010, ss. 44-45)'e göre, ilköğretim çağında olan 9-14 yaş grubundaki çocuk okurların dil gelişimi özelliğine bakıldığında bu dönemde çocuklar anlatımlarında benzetmelerden yararlanır, konuşma ve yazmalarını deyimlerle zenginleştirir. Aynı zamanda olumluluk ve olumsuzluk bildiren yan cümleleri de kullanarak anlam bakımından daha girişik cümleler oluştururlar. Şimşek (2016, s.36)'e göre ise bu dönemdeki çocuklar

birleşik cümle kurabilir, olumlu ve olumsuz yargılar bildiren yan cümleleri kavrayabilir, deyimleri, atasözlerini anlar ve yerinde kullanır. Örtük ifadeler kullanmaktan hoşlanır, sözcüklerin yan anlamlarını ve dilin mecazlarını kavrar. Nas (2002, s.76)'a göre; çocuklar için yazılan eserlerde kullanılan dil; çocuğun dil ve düşünce gelişimine uygun olmalıdır, çocuğun sözcük dağarcığını geliştirmelidir, anlatımı ilgiyi diri tutacak şekilde akıcı ve canlı olmalıdır; eserde yalın, arı, duru ve açık bir dil tercih edilmelidir.

Çocuk edebiyatı, çocuğun gelişim dönemi özelliklerine dikkat ederek çocuk ile buluşturma yoludur. Yani çocuk edebiyatı dili, konusu, içeriği, anlatımı, yalınlığı ve içtenliğiyle önce çocuğa özgü olmalıdır (Erkmen, 2017, s.8).

9-14 yaş grubundaki çocuklar için çocuk kitaplarının bilişsel gelişime etkisine bakıldığında ise, bu dönemdeki çocuklar akıl yürütmeyi, mantık kurallarını, soyut sorunlara çözüm bulmayı öğrenirler. Soyut düşünme başlar, dikkati yoğunlaştırma ve bellek güçleri artar (Sever, 2010, ss.53-55). Çocuk kendi yaşıtı olan çocuklarla bir ortamı paylaşır, bir grup içinde yer alarak kaynaşır. Sosyalleşme ve bireyselleşme bir arada yürür. Bu dnemdeki çocuklar varsayımlar ileri sürerek akıl yürütmelerde bulunur (Şimşek, 2016, s.34).

Sever (2010, ss.62-63)'e göre, 9-14 yaş grubundaki çocuklar; bireysel beceri ve yeteneklerini, yaşıtlarıyla karşılaştırabilir, iç denetimlerini sağlayabilir, hata ve başarılarında kendilerinin sorumlu olduğunu düşünebilirler.

9-14 yaş grubundaki çocuklar toplumsal gelişim sürecinde ailelerine eskisi gibi bağımlı değildir. Arkadaşlarıyla zaman geçirmeye ve birlikte olmaya isteklidirler. Çevredeki adaletsizliklere tepki göstermeye başlarlar. Cinsiyetleriyle ilgili rolleri belirginleşir. Yeni arkadaşlıklar kurmak, arkadaşları tarafından kabullenilmek isterler (Sever, 2010, ss.70-71). Aytaş ve Yalçın (2008, ss.40-42)'a göre 9-14 yaş grubuna yönelik oluşturulan eserlerde şu özelliklere yer verilmelidir:

1. Eleştiri duygusu bu yaşlardan itibaren gelişmeye başlar, adalet duygusu oluşur. Eserlerde bu konulara dikkat edilmelidir.
2. Kutlamalar, törenler ve özendirmelerden hoşlandıkları için yasaklamalar değil özendirmeler olmalıdır.
3. Bu yaş grubuna hitap eden eserlerde çocukların hayal dünyasını geliştirici imgelere yer verilmelidir.
4. Tarihi olaylara karşı ilgiler arttığı için konusunu tarihten alan resimli eserler ortaya konulmalıdır.
5. Hayal dünyasını geliştiren, manevi duyguları besleyen konulara yer verilmelidir.
6. Yalın, sade bir dil kullanılmalı, mecazlar ve benzetmelere yer verilmelidir.

2.2. ÇOCUK YAZINININ TEMEL İLKELERİ

2.2.1. Konu ve Kurgu

Konu, öğretici ve yazınsal metinlerde metnin oluşumunu hazırlayan öğelerden biridir. Bu bakımdan insana ait ve insanı ilgilendiren söze ve yazıya dönüştürülebilecek her şeydir (Özdemir, 2017, s.53).

Çocuk yazınında konu, çocuk okuru metnin anlamına çeken onun yapıtla ilişkisini kuran bir unsurdur. Yazarın “Ben ne hakkında söz söyleyeceğim? Yazımda neyin üzerinde duracağım?” sorularına verdiği cevaplar yapıtın oluşma süreci içinde bir çıkış kaynağı olmalıdır (Sever, 2013, s.119).

Çocuk kitaplarındaki konular, mantıklı bir olay örgüsü içinde tasarlanarak akla uygun ve inandırıcı olmalı, konu ve kurgu birbiriyle tutarlı bir şekilde ortaya konulmalıdır (Şimşek, 2016, s.101).

Bir yazar ele aldığı konuyu işlerken konularını çocukların ilgi, beğeni ve okuma eğilimleri doğrultusunda belirlemelidir. Konuların ele alınışında çocukların güvenini arttırmalı, onlarda insan ve doğa sevgisini pekiştirmeli, onların milli değerlere önem vermesine, demokratik anlayışa ve saygın bir kişiliğe sahip olmasına özen göstermelidir (Aytaş ve Yalçın, 2008, ss.46-47). Çocuk edebiyatı bağlamında konu ve tema; mutluluk, hoşgörü, yaşama sevinci gibi duyguları aşılamalıdır. Çocuğun temel ihtiyaçlarından olan eğlenme ve hoşça vakit geçirme gibi gereksinimlerini karşılamalıdır (Burç, 2013, s.4).

Çocuk kitaplarındaki ele alınan konulardaki eğitsel sonuçlar ön plana çıkmayacak şekilde kitabın içine sindirilerek oluşturulmalı, çocukların sevgi dünyasına kötümserlik ve şiddet yerleştiren konulardan uzak durulmalıdır. Aynı zamanda ırk, din, dil, mezhep, siyasi parti propagandası gibi konuların yer almamasına çok dikkat edilmelidir (Gültekin, 2011, s.278).

Konu, bir metin üzerinde ele alınan, diğer bir deyişle bir metinde üzerinde söz söylenen öğedir. Çocuk yazınında yazar tarafından işlenen konu ile çocukların gelişim özellikleri ve ihtiyaçları arasında bağlantı bulunmalıdır. Konu, yazarın duygu, düşünce ve tasarılarını çocukla paylaşmak için belirlediği bir araçtır. Çocuk yazınında, insanı ve yaşamı tanıma imkânı bulan çocuklar için yapıtlarda işlenen, anlamayacakları ve anlamlandıramayacakları konular, çocuk okura göre değildir (Sever, 2015, s.127).

Konu ögesinde asıl önemli olan, ele alınan konunun, yazarın öznel dünyasında kurguladığı, yarattığı biçim ve özgürlüğüyle ortaya koyduğu içeriktir. Bu içeriğin çocuk okurun ilgisini çekip onun heyecanlanma, eğlenme, düşünme, düş kurma, eğlenme ihtiyacını karşılaması gerekir. Çocuk yazınındaki kitapların konuları, çocuğun ilgisine, sevgi ve özgürlük ihtiyacına uygunluğu ve dil ve içerik bütünlüğü içinde değerlendirilmelidir (Sever, 2015, s.127).

Çocuk yazınında konu seçimi çok önemlidir. Bu seçimi yaparken çocukların evrensel nitelik taşıyan ruhal özelliklerinin yanı sıra, içinde yaşanılan toplumun milli kültür değerleri, gelenek ve görenekleri, ahlak kuralları göz önünde bulundurulmalıdır. İşlenen konular çocuklarda sevgi, güven, şefkat duygusu içermeli ve karmaşık olmamalıdır (Sınar, 2007, s.80).

Çocuk yazınında incelenen yapıtların, kurgulanan olaylardaki çatışma ve çatışmaların (kişi-kişi çatışması, kişi-toplum çatışması, kişi-doğa çatışması, kişinin kendisiyle çatışması) çocuk gerçekliğine uygunluğu tespit edilmeli ve konunun yapılanmasını zayıflatan “duygusallık, rastlantısallık ve duygusallık” gibi unsurların incelenen yapıtlardaki varlığı ortaya konulmalıdır.

Sever (2015, s.128), konuyu yapılandıran unsurların ortaya konulması için aşağıdaki sorulardan yararlanılabileğini belirtir:

1. Kitapta hangi konu ele alınmıştır /işlenmiştir? Yazarın konuyu ele alış yorumlayış biçimi nasıldır?
2. Konuyu yapılandıran bir öge olarak olay, hangi çatışma/çatışmalarla kurgulanmıştır.
3. Kitaptaki çatışma/çatışmalar çocukların anlama ve anlamlandırma düzeyine uygun mudur?
4. Çatışma /çatışmalar çocukların sevgi ve özgürlük gereksinimlerine uygun mudur?
5. Çatışma /çatışmalardaki merak ögesi zayıf mı, abartılmış mı? Çatışma /çatışmalar çocuklarda okuma ilgisi ve isteği uyandırabilecek özellikler taşıyor mu?
6. Çatışma/çatışmalar bir rastlantı ya da şansa bağlı olarak mı sonuçlandırılmış?
7. Çatışma/çatışmalarda üzücü ve acıklı olaylar aşırı bir duygusallık yaratıyor mu?
8. Kitaptaki olay ya da olaylar dizisi çocukların gülmesine/heyecanlanmasına/düş kurmasına/düşünmesine olanak sağlıyor mu?

2.2.2. İleti

Türkçe sözlükte (TDK, 2005, 954) ileti, “Yazı ya da sözle verilen, gönderilen bilgi, mesaj” olarak tanımlanmaktadır.

Hiçbir metin amaçsız değildir. İster yazınsal nitelikli ister bilgilendirici olsun her metnin bir amacı bulunmaktadır. Yazar metnini okura iletme istediği bir duruma, olguya, olaya işaret etmek, dikkat çekmek amacıyla düzenlemiştir (Hamzadayı vd., 2013, s.452).

İleti (ana düşünce), edebiyat yapılarında sanatçının okuyucuyla paylaştığı temel duygu ve düşünce ortaklığıdır (Sever, 2013, s.140).

Bir yapının varoluş sebebi olan ana fikir, yazar tarafından tam ve doğru doğru olarak ortaya konulmalı ve okuyucu da verilen bu duygu ve düşünceyi tam ve doğru olarak almalıdır. Bu yüzden ana fikir eserin tamamında geçerlidir (Aytaş ve Yalçın, 2008, s.45). Çocuk kitapları verdikleri iletilerle, çocuğun ahlaki ve kişilik gelişimine, yaratıcı düşünme, problem çözme gibi becerilerine katlı sağlamalı ve onların sosyalleşmesine imkân sunmalıdır (Şimşek, 2016, s.111).

Yazarın amacının yoğunlaştırılarak yargı veya önerme biçimine dönüştürmesine ileti denir. Temel amacı okuyucuya birtakım bilgileri öğretmek olan öğretici metinlerde ileti, metnin içinde kendini doğrudan belli eder. Yazınsal metinlerde ise iletiler metnin içine sindirilerek oluşturulduğu için örtüktür (Özdemir, 2007, s.71). İletilerin aktarımında anlatılan metnin özelliği de dikkate alınarak, elden geldiğince zengin bir yola başvurulmalıdır. Yani sadece örtük iletiler şeklinde değil, yerine göre doğrudan, dolay ve soru şeklindeki iletileri de metnin içine yedirmiş olmalıdır (Demirel, 2010, s.62).

İleti, yazarın çocukla paylaşmak istediği, yapıtı oluşturmaya neden olan düşünce ve duygudur. Yani yazarın çocuk okurda oluşturmak istediği temel duyarlık ve onlara yansıtmak istediği temel düşüncedir. İleti, yazarın yapıtta ele aldığı konuyu işlerken çocuklara iletmek için tasarladığı, sözcüklerle metne işlediği, duygu ve düşüncenin birleşimidir (Sever, 2015, s. 133).

Yazarlar çocuklar için kaleme aldıkları eserlerde ideolojiden uzak durmalı, çocukları katı gerçeklerle yüz yüze getiren ve onlara doğrudan doğruya nasihat edeci tarzda bir düzenleme yapmamalı; verilecek mesajlar eserin içine sindirilmelidir. Çocuk kitaplarında çocukların sürekli yararlanacağı aile, vatan, millet, insan ve hayvan sevgisi, dürüstlük ve hoşgörü, sorumluluk, demokratik toplum anlayışı gibi bazı ana ilkelerin benimsetilmesi üzerinde durulmalıdır (Sınar, 2007, s.79).

Sever (2015, s.134)'e göre öğretici metinlerde, okura bilgi vermek ve öğretmek amaçlanırken; yazınsal metinlerde, insana ve yaşama dair duyarlık oluşturmak ön plandadır. Öğretici metinlerde okurlar için aynı anlama sahip iletileri kavrama durumu, yazınsal metinlerde çokanlamlı iletilerden de yararlanarak anlam veya anlamlar oluşturmaya bırakır.

Sever (2015, s.135), çocuk yazınında ortaya konan yapıtlardaki iletilerin belirlenmesinde aşağıdaki sorulardan yararlanılabileğini belirtir:

1. İncelenen metin hangi özellikler taşıyor? Öğretici mi, yazınsal mı?
2. Öğretici nitelikli bir metin ise metnin temel iletişi nedir? Yazar, metinde temel iletiyi hangi yollarla geliştirmiştir?
3. Yazınsal nitelikli bir metin ise çocuklarla paylaşılacak istenen iletiler yazınsal bir kurgu içinde sunulmuş mu? Çocuğun duymasına, düşünmesine, düş kurmasına olanak sağlıyor mu?
4. Yazınsal iletiler, kitabın seslendiği yaş grubunun anlam evrenine uygun mu?
5. Yazınsal ileti ya da iletiler çocuklarda insana ve yaşama ilişkin duyarlılık oluşturabilecek nitelikte mi?
6. Yazınsal iletiler, kurgulanan olayın içine sindirilmiş mi? Okura sezdiriliyor mu? Yoksa birer yargı ya da önerme biçiminde mi aktarılıyor.
7. İletiler, yazarın kendi düşüncesini ya da ideolojisini, çocuğa kabul ettirme amacı taşıyor mu?

2.2.3. Karakter

Karakter, bir yapıtta yazar tarafından geliştirilip biçimlendirilen kahramanların bütün kişilik özelliklerini yansıtan bir ögedir. Bir eserdeki olayı yönlendiren en önemli kişi, “kahraman”, “başkişi”, veya “temel kişi” iken yapıttaki anlatılanlarla dolaylı ilgisi olan kişiler de “yan kişi” olarak ortaya çıkar (Sever, 2015, s.129).

Kişinin huy ve davranışlarına verilen ad olan karakter ögesi, kişilikle aynıdır ve oluşumunda bireysel, toplumsal, ulusal ve tarihsel özellikler görülür (Özdemir, 2007, s.131). Karakter, bir yapıtta türlü yönleriyle ele alınan kişi olup yapıttaki olayların ve anlatımın biçimlenmesini sağlayan önemli öğelerden biridir. Karakterlerin başından geçenler, duyguları, düşünceleri, kendileri ve çevreleriyle yaşadıkları çatışmalar, olay örgüsünü devindirecek okurun yapıtla olan ilişkisini belirler. Okurun karakterlerle kuracağı özdeşim, okuma eylemine nitelik kazandırır. Bu durum özellikle çocuk yazınında önemli bir etkidir (Karagöz, 2014, s.189).

Lukens (1999; akt: Sever, 2013, s.95), edebiyat yapıtlarında bir yazar, karakterleri davranış ve eylemleriyle, konuşmalarıyla, fiziksel özellikleriyle, diğer karakterlerin yorumlarıyla ve kendi yorumuyla geliştirebildiğini belirtir. Çocuk kültüründen, ailesinden, akranlarından bir şeyler içeren ve kendisiyle özdeşim kurabildiği yapıtlarda daha iyi anlam kurar (Akyol, 2009, s.17).

Çocuk yazınında karakter ögesi açık (geliştirilmiş) ve kapalı (geliştirilmemiş) olarak ele alınır.

Kapalı karakter, okuyucunun iyi tanımadığı yüzeysel olarak bahsedilen karakterdir. Açık karakter ise, okuyucunun bildiği, inandırıcı özelliğe olan, pek çok yönden okuyucuya tanıtılan karakterdir. Açık karakter aynı zamanda yazarın okuyucuya vermek istediği iletiyi aktarmada büyük rol oynar (Sever, 2013, s.104).

Çocuk edebiyatı ürünlerinde yer alan karakterler, çocuğa model olabilecek, iyi geliştirilmiş, devingen (değişen) olmalıdır (Temizyürek ve Karaca, 2017, s.193).

Çocuk hangi yaş düzeyinde olursa olsun, okuduğu yapıtın karakteriyle özdeşim kurar. Bu yüzden yazar karakter yaratırken bunu göz önünde bulundurmak zorundadır (Aytaş ve Yalçın, 2008, s.47).

Çocuğun kitaptaki karakterle olumlu yönde özdeşim kurabilmesi için sanatçının yarattığı karakterin çocuk okurun yaş düzeyine uygun, günlük hayattaki gibi gerçekçi, güvenilir ve inandırıcı olması gerekir. Çocuklar kendilerini örnek aldıkları bu karakterlerle özdeşim kurdukları için yaratılan karakterler; evrensel ve ahlaki değerlere saygılı, barış yanlısı, iyinin ve doğrunun savunucusu, kültürel değerlerin ve çevrenin koruyucusu olmalıdır. Aynı zamanda adil olma, çalışkanlık, özverili ve yardımsever olma gibi olumlu kişilik özelliklerini de taşımalıdır (Şimşek, 2016, ss.103-104).

Çocuk okuduğu eserdeki kahramanla özdeşim kurduğu için yazar umutlarıyla, sevinçleriyle, üzüntüleriyle, korkularıyla, aileleriyle, geçmişleriyle, gelecekleriyle yani her yönüyle okuyucunun kendisiyle olumlu yönde özdeşim kuracağı karakterler yaratmak zorundadır. Bu karakterlerin farklı ve zengin kişilik özelliklerine sahip olması gerekmektedir (Sinar, 2007, ss.81-82).

Sever (2015, s.131), çocuk yapıtlarında geliştirilen karakterlere yönelik incelemelerin yapılmasında aşağıdaki sorulara yanıt verilmesi gerektiğini belirtir.

1. Metindeki başkişi kimdir? Yan kişiler kimlerdir?
2. Karakter nasıl geliştirilmiştir (davranış ve eylemleriyle, konuşmalarıyla, fiziksel özellikleriyle, diğer karakterlerin yorumlarıyla, yazarın yorumuyla)?
3. Karakter açık ya da kapalı özelliklerden hangisi taşıyor?
4. Kahraman kişilik özelliği olarak devingen mi durağan mı? Kahraman devingen bir özellik gösteriyorsa, yaşadığı değişim ya da değişimler inandırıcı mı? Yazar kahramanın kişiliği ve yaşadığı olaylar ile değişim olgusu arasında kabul edilebilir, inandırıcı bir ilişki kurabilmiş mi?
5. Karakter bir bütün olarak çocuğun özdeşim kurabileceği özellikler taşıyor mu?

2.2.4. Çevre

Yazınsal metinlerin temel kavramlarının içinde yer alan unsurlardan birisi de çevre ve zamandır. Yazınsal metinlerde anlatılan be olursa olsun, olaylar kimin başından geçerse geçsin bütün bunların içinde geçtiği yaşandığı bir çevre yani uzam vardır. Çevre ya da uzam ögesi yazınsal metinlerde anlatılanların ortaya çıktığı, geçtiği, yaşandığı, mekânı ve onunla ilgili bütün öğeleri içerir (Özdemir, 2007, ss.151-152). Her insan bir toplumsal çevrede ilişkilerini sürdürür ve şekillendirir. İnsanı tüm yönleriyle anlatan edebiyat yapıtların değerlendirilmesinde de insanı var eden toplumsal çevrenin bir öge olarak inceleme konusu yapılması gerekir (Sever, 2015, s. 135).

Anlatılanların nerede geçtiği, bu yerlerin anlatının içinde belirleyici bir özelliğinin olup olmadığı, çevreyi oluşturan varlıkların ortaya konulması ve özelliklerinin belirlenmesi anlatılanları bütünlemek için yapılır (Özdemir, 2007, s.169).

Sever (2015, s.136)'e göre, çocuk yazınında ortaya konulan yapıtlarda, kahramanının içinde yaşadığı toplumsal ve kültürel çevrenin özelliklerinin ortaya konuşmasında ve belirlenmesinde aşağıdaki sorulardan yararlanılabilir:

1. Kahraman nasıl bir toplumda çevrede yaşıyor? Yapıtta olayın geçtiği toplumsal ve kültürel çevrenin özellikleri nelerdir?
2. Olay nerede ve ne zaman geçiyor?
3. Kahraman yaşadığı çevrenin hangi kültürel özelliklerinden etkileniyor? Varsa hangilerini değiştirmek istiyor?
4. Kahraman toplumsal çevresiyle çatışma yaşıyor mu? Varsa yaşadığı çatışmaların temel nedeni/nedenleri nelerdir? Bu çatışmalar yazınsal bir kurgu içinde sunuluyor mu?
5. Kahraman çevresiyle yaşadığı çatışmaları çözümlemede hangi yöntem ya da yöntemleri kullanıyor? Bu yöntem ya da yöntemler çatışmaları çözmede başarılı olabiliyor mu?

2.2.5. Dil ve Anlatım

Dil ve anlatım; çocuk kitaplarının çocuğa göre olmasını belirleyen en önemli özelliktir.

Çocuk edebiyatı yapıtları, Türkçenin anlatım gücünü ve söz varlığını yansıtır. Mani, bilmece, sayısmaca ve tekerlemelerin yarattığı ritim, uyaklı yapıları, söz oyunları, ses tekrarları ve taşıdıkları anlatım yoğunluğu çocuğun gülmece dünyasının dışı vurumudur (Sever, 2010, ss.146-147).

Çocukların söz varlığını geliştirmede en önemli öğelerden biri de çocuk kitaplarıdır. Çocuk kitaplarında kullanılan dil yalın ve arı olmalı, sözcükler çocuğun gelişim düzeyi dikkate alınarak seçilmelidir. Çocuk yapıtlarında kullanılan dil, çocukların anlayabileceği günlük hayattaki gibi doğal bir dil olmalıdır. Anlatımda oluşturan cümlelerin uzunluğu, sözcüklerin türü ve günlük hayatta kullanım sıklıkları, gerçek ve mecaz anlamda olup olmamaları çocuğun yapıtı anlama düzeyini etkiler (Şimşek, 2016, ss.113-114).

Çocuk edebiyatını yetişkin edebiyatından farklı kılan en önemli özellik anlatımın çocuk okurun anlayacağı biçimde oluşturulmasıdır. Çocuk yapıtlarında anlatımın sadeliğine dikkat edilmeli, yüklü ve yoğun bir anlatımdan kaçınılmalıdır (Aytaş ve Yalçın, 2008, s.47).

Yapıtın dili sade ve açık, anlatımı sürükleyici olmalıdır. Paragraflar 3-5 tümceyi geçmemeli; sözcükler, çocuğun sözcük dağarcığını geliştirici nitelikte olmalıdır. Yapıtlarda kullanılan sözcükler çocuğun gelişimine uygun; kitap yazım ve noktalama açısından kusursuz olmalıdır. Sözcükler güncel olmalı; eskimiş ve argo sözcükler kullanılmamalıdır. Kitap, yabancı sözcüklerden mümkün olduğunca arındırılmalı, kullanılan yabancı sözcükler ise aslına uygun yazılmalıdır (Demircan, 2006, s.12).

Özdemir (2007, s.177)'e göre yazınsal her metnin bir anlatıcısı vardır ve anlatılanlar bu anlatıcının gözüyle, bakış açısıyla verilir. Anlatı açısı; birinci kişi (benöyküsel) ve üçüncü kişi (elöyküsel) şeklinde ortaya konulmuştur. Yazınsal metinlerde en eski ve en yalın anlatıcı olan birinci kişili anlatıcı, içinde bulunduğu bir durumu, gözlemlerini, izlenimlerini ve başından geçen bir olayı anlatır. Üçüncü kişili anlatıcı ise her şeyi gören, duyan ve bilen bir yaklaşıma sahiptir.

Yazınsal metinlerde anlatım büyük oranda öyküleyici anlatım biçimiyle oluşturulur. Bunun yanı sıra betimleyici ve açıklayıcı anlatıma da yer verilir. Ancak yazar hangi anlatım biçimini seçerse seçsin, yazınsal metinlerin niteliği büyük oranda sözcüklerin seçimine ve kullanımına bağlıdır (Özdemir, 2007, s.177).

Nitelikli çocuk yapıtları; çocuk okurun gelişimine uygun zengin dil çevresi sunan, onların söz varlığını zenginleştiren, dil bilincini ve duyarlılığını oluşturan araçlardır. Çocukların erken yaşlarda karşılaştıkları kitapların dil özellikleri onların okuma kültürü edinmelerinde önemli bir yere sahiptir. Çocuk yazını metinlerinde

kullanılan dil, çocuğun yaşına ve gelişimin uygun olarak onu metne ortak edebildiği ölçüde başarılıdır. Bu yüzden çocuk kitapları, çocuğun anlama ve anlatma becerilerini geliştirmede, dil bilinci ve duyarlılığı oluşturmada doğal bir öğrenme ortamı oluşturan araçlardır (Sever, 2015, ss.131-132). Sever (2015, s.133)'e göre çocuk yazınında ortaya konan yapıtların dilsel niteliklerini belirlemek için aşağıdaki sorulardan yararlanılabileğini belirtir:

1. Kitapta Türkçenin anlatım gücü ve olanakları çocuğun doğasına uygun kurgularla sezdirilmiş mi?
2. Anlatım kısa, duru ve içten cümlelerle yapılandırılmış mı?
3. Türkçenin yazım ve noktalama kurallarına özenle uyulmuş mu?
4. Türkçe sözcükler, genel olarak anlatımda egemen mi? Eskimiş, dilin çevriminden çıkmış sözcüklerin kullanılmamasına dönük bir duyarlık yaşama geçirilmiş mi?
5. Kitap, Türkçenin söz varlığını, dilsel düzeyine uygun olarak çocuğun kavramsal gelişimini destekleyecek biçimde yansıtıyor mu?

2.4. ÇOCUK KİTAPLARININ DAYANMASI GEREKEN TEMEL EĞİTİM İLKELERİ

Çocuk yazını evrensel yazından farklı ve özel bir alandır. Çünkü çocuk yazınında çevre ve dünya gerçekliği algısını değiştiren çocuğa görelilik unsuru vardır. Bu yüzden “çocuğa görelilik” ilkesi temelinde çocuk edebiyatı eserlerinin bazı eğitim ilkelerine dayanması gerekir (Dilidüzgün, 2000, s.198).

Çocuk yazını ürünleri yazınsal metinler yoluyla eğitsel özellikler taşıyan bir araçtır. Dilidüzgün'e göre yeni öğrenen varlıklar olan çocuklar için, onlar için üretilen yapıtlarda öğreticilikten tamamen uzak durmak kolay bir iş değildir. Ancak öğreticiliğe sınır koymak ve düzeyini iyi belirlemek gerekir. Yazınsal nitelik basit ve otoriter anlayıştan uzak kalındığı müddetçe artmaktadır (Dilidüzgün, 2000, s.258). Çocuk yazını ürünlerinin hem yazınsal hem de öğretici özellikleriyle hitap ettiği yaş grubunun özelliklerine uygun özellikler taşımasına bir bütün olarak bakılmalı ve çocuğa göre olup olmadığı belirlenmelidir.

Sever (2015, ss.136-137), çocuk kitaplarının taşıması gereken temel eğitim ilkelerini şöyle sıralamıştır:

1. Kitap, çocuğun sağlıklı bir değerler sistemi oluşturmaya yardımcı olmalı ve mantık yanlışlığına düşülmemelidir.
2. Kitapta kadın ve erkeğe yüklenen anlamlarda ayırım yapılmamalıdır. Kitap, toplumdaki cinsel kimliklere yönelik geleneksel yargıları desteklememeli ve olumsuzlamamalıdır.
3. Kitap, çocukların kendi cinsel kimlikleri içinde kişiliklerini geliştirmelerine yardımcı olabilecek iletiler ve kurgusal yapılar taşımalıdır.
4. Kitapta kurgulanan olay dizisinde, denetimci ve baskıcı anlayışları onaylayan bir yaklaşım ve anlayış yer almamalıdır.

5. Kitapta, kaderciliği, boş inançları onaylayan, onları önemli kılmaya çalışan bir yaklaşım içinde bulunulmamalıdır. Kitapta siyasi ve dini telkinlerden uzak bir yaklaşım ortaya konulmalıdır.
6. Kitapta çocuğun girişimciliğini, deneme ve araştırma isteğini destekleyen anlayışlar yer almalıdır.
7. Kitapta çocuğun düşünmesini, düş kurmasını, eğlenmesini, yaratıcılığını geliştiren ve destekleyen bir yaklaşım yer almalıdır.

Çocuk yazını ürünleri; sorgulayan, araştıran bilime ve sanata saygılı, duygu ve düşüncelerinde ölçülü, okuma alışkanlığı ve kültürü kazanmış bireylerin yetiştirilmesi sürecinde etkili bir araç olmalıdır. Bu nedenle çocuk ve edebiyat ilişkisi yönünden ele alındığında çocuk kitaplarının bazı temel eğitim ilkerine dayanması gerekir:

1. Çocuk kitapları çocuk samimiyeti ve içtenliği ile anlatım dilinin doğallığını birleştirmelidir.
2. Yazar, işlediği olayda ve kurguda çocuk okurla dostluk ve arkadaşlık kurmayı başarabilmelidir.
3. Kitaplar, çocuklara anlamlandıramayacağı sorumluluklar yüklememelidir.
4. Yapıtlarda çocukların dil ve kavram gelişimine katkı sağlayacak bir anlatım kullanılmalı, Türkçenin anlatım gücü ve olanakları sezdirilerek verilmelidir. Bundan dolayı kitaplar taşıdığı dil özellikleriyle çocuğun hem sanat hem de düşünme eğitimi sürecine katkıda bulunmalıdır.
5. Kitaplar, çocuğun yaşına, ilgi ve gereksinimlerine uygun olarak insanı insanı ve yaşamı anlamasına olanak vermeli, çocuk ile yaşam arasında güçlü bir bağ oluşturmalıdır. Çocukların gülmesine, düş kurmasına, eğlenmesine, kendisini özgürce gerçekleştirmesine imkân sağlayan durumları dilin anlatım olanakları ustaca kurgulanarak çocuklara sunulmalıdır.
6. Kitaplarda kurgulanan gerçeklik çocuk okurun yaşamı ve insanı anlama ve anlamlandırma gerçeğinden kopuk olmamalıdır.
7. Kitaplar hem iç yapı hem de dış yapı özellikleriyle bütünleşmiş bir tasarıma sahip olmalı ve çocukları okumaya isteklendirmelidir.
8. Çocuk yazınının temel sorumluluğu çocuklara dilin ve resmin olanaklarıyla kurgulanmış yeni yaşantılar sunmak olmalı, çocuğa da bu yaşantılardan çıkarım yapma sorumluluğu bırakmalıdır (Sever, 2010, ss.198-199).

Aytaş ve Yalçın (2008, s.50-51)'a göre, çocuk kitapları okullardaki programlarını destekleyici ve eğitim sürecine katkı sağlayıcı bir nitelikte olmalıdır. Çocuk edebiyatı metinleri hayatın gerçeklerinden uzaklaşmamalı yaşanan gerçeklikle ilgili olmalıdır. Çocuk edebiyatı eserleri çocukların duygu, düşünce ve hayal gücünü geliştirmelidir. Bu eserler çocukların kavrama düzeyini geliştirmenin yanı sıra onların okuduklarından hareketle duygu ve düşüncelerini ifade etmelerini sağlamalıdır. Aytaş ve Yalçın (2008, ss.50-51)'a göre, çocuk edebiyatı eserlerinin taşınması gereken eğitim ilkeleri şöyledir:

1. Çocuk edebiyatı kitapları çocuklara içinde yaşadığımız ülkeyi, dünyayı sevmeyi öğretmeli; onun güzelliklerinden yararlanmayı ve eksik yönlerini tamamlamayı sağlayıcı duyguların kazandırılmasına bu eserlerde özen gösterilmelidir. Çocukları karamsarlığa düşürmeyen, onları umutlandırıcı, hayata bağlayıcı eserlerle buluşturmak gerekir.
2. Çocuk edebiyatı eserleri çocuğun girişimci, üretken ve katılımcı bir birey olmasına katkı sağlamalıdır. Bu yüzden eserlerde onların girişimci ve katılımcı bir ruha sahip olmasını sağlayan özelliklere yer verilmesi gerekir.
3. Çocuk edebiyatı ürünleri şiddet unsurları barındırmamalıdır.
4. Çocuklara yönelik ortaya konulan eserlerde çocuğa estetik ve sanatsal duyarlılık kazandırılmalıdır.
5. Çocuk edebiyatı yapıtlarında okuma, konuşma, yazma ve dinleme olan dil becerilerinin gelişip yerleşmesine özen gösterilmelidir.

6. Çocuk edebiyatı eserleri çocuğu kaderciliğe ve ön yargıcılığa götürmemeli, çocuğun doğasına uygun onu geliştirici şekilde olmalıdır.

Çocuk edebiyatı yetişkin edebiyatı gibi bir edebiyattır, ancak bu alanda yazmak ince ustalık gerektirir. Bu nedenle bu alanda yazmak isteyen biri kendini çok geliştirmelidir. Çocuk edebiyatı eserleri ortaya koyan kişi çocuğun gelişim çağlarını göz önünde bulundurmalıdır. Çocuklar için üretilen edebi ve sanatsal içerikli yapıtlar onların yaşam gerçeklerine uygun olmalı aynı zamanda onların dil, kültür ve düş güçlerinin gelişmesine katkıda bulunmalı, eleştirel düşünme ortamı sağlamalı, dünyaya farklı bir pencereden bakmanın yollarını göstererek onları üretken ve yaratıcı kılmalıdır (Gültekin, 2011, s.7). Bir çocuk kitabının edebiyat estetik değeri taşıması için okura anlam oluşturma özgürlüğünü vermesi, okurun karşısında iktidar pozisyonunda durmaması gerekir (Neydim, 2003, s.19).

Çocuk yazını ürünlerinde bulunabilen özelliklerden biri de mizah ögesidir. Metin odaklı yapıt çözümlemelerinde –yaygın olarak– bir üslup özelliği olarak görülen mizah unsuru, okur odaklı bir yaklaşımla okurun üzerinde bıraktığı etkiler açısından da değerlendirilebilir. Nitekim mizah; güldürme, eğlendirme, eleştirme işlevlerini taşıyan yazınsal bir biçim olmanın yanında çocukların bilişsel, duyuşsal ve toplumsal gelişimleri (davranışlar) açısından da önemli işlevlere sahiptir (Hamzadayı ve Çetinkaya, 2013, s.491).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın yöntem kısmı; araştırmanın modeli, araştırmanın evren ve örnekleme, verilerin toplanması ve verilerin çözümlenmesi başlıklarını içermektedir.

3.1. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Nur İçözü'nün yapıtlarının çocuk yazınının temel ilkelerine göre incelenmesini amaçlayan bu araştırma, var olan bir durumun belirlenmesi bağlamında tarama modelinde yapılmış betimsel bir çalışmadır. Araştırma, öykü ve romandan oluşan yazılı metinlerin incelenip belli ölçütler çerçevesinde çözümlenmesini gerektirdiğinden bir nitel araştırma olarak belge inceleme (doküman inceleme) yöntemi ile yürütülmüştür. Doküman incelemede çalışmayla ilgili kayıtların ve belgelerin toplanarak belirli bir sistem içinde sınıflandırılıp çözümlenmesi işlemi yapılmaktadır. (Yıldırım ve Şimşek, 2006:187).

3.2. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırmanın verilerinin örneklemini Nur İçözü'nün 9-14 yaş grubundaki çocuk okurlara yönelik olan aşağıdaki 17 çocuk yapıtı oluşturmaktadır.

1. Bintepe'nin Hayaleti
2. Sihirli Düşler Kesesi
3. Bilgin Dede'nin Zaman Makinesi (Zamanda Yolculuk)
4. Mağara Devleri (Zamanda Yolculuk)
5. Şeytan Bunun Neresinde? (Zamanda Yolculuk)
6. Korsanların Peşinde (Zamanda Yolculuk)
7. Uzayda Buluşalım (Zamanda Yolculuk)
8. Tırmık ile Isırık
9. Gökten İnen Üç Yıldız

10. Bugün Ne Cadılık Yaptım (Cadı'nın Sır Defteri)
11. Cadılık Parayla Mı? (Cadı'nın Sır Defteri)
12. Bana Derler Küp Cadısı (Cadı'nın Sır Defteri)
13. Ena Mena Dosi
14. Sevginin Mırnavcısı
15. Güneşe Tırmanan Çocuk
16. Siz olsaydınız Ne Yapardınız?
17. Dilek Mağarası

3.3. VERİLERİN TOPLANMASI

Nur İçözü'nün 9-14 yaş grubundaki çocuk okurlara yönelik olan 17 çocuk yapıtı (Bintepe'nin Hayaleti, Sihirli Düşler Kesesi, Zamanda Yolculuk -Bilgin Dede'nin Zaman Makinesi, Mağara Devleri, Şeytan Bunun Neresinde, Korsanların Peşinde, Uzayda Yolculuk-, Tırmık İle Isırık, Gökten İnen Üç Yıldız, Cadı'nın Sır Defteri – Bugün Ne Cadılık Yaptım, Cadılık Parayla Mı, Bana Derler Küp Cadısı- Ena Mena Dosi, Sevginin Mırnavcısı, Güneşe Tırmanan Çocuk, Siz olsaydınız Ne Yapardınız, Dilek Mağarası) basılı olarak elde edilmiştir. Belirlenen bu yapıtlar çocuk yazınında bulunması gereken temel ilkeler açısından incelenmiştir. Yapıt incelemeleri çocuk yazınına uygunluğu bağlamında, çeşitli çocuk yazını kaynak kitapları ve çocuk yazını yayınlarından yararlanılarak çocuk yazınının temel ilkeleri ve temel eğitim ilkeleri göz önüne alınarak yapılmıştır.

3.4. VERİLERİN ÇÖZÜMLENMESİ

Araştırmada elde edilen verilerin çözümlenmesinde belge inceleme (doküman analizi) yöntemi kullanılarak Nur İçözü'nün 9-14 yaş grubundaki çocuk okurlara yönelik olan 17 yapıtı çocuk yazınının temel ilkelerini oluşturan konu ve kurgu, ileti, karakter, çevre, dil ve anlatım doğrultusunda incelenmiş ve elde edilen sonuçlar değerlendirilmiştir.

Konu ve kurgu unsurunun nasıl bir görünüm sunduğu aşağıdaki sorular bağlamında incelenmiş ve değerlendirilmiştir:

1. Kitapta hangi konu ele alınmıştır /işlenmiştir? Yazarın konuyu ele alış yorumlayış biçimi nasıldır?
2. Konuyu yapılandıran bir öge olarak olay, hangi çatışma/çatışmalarla kurgulanmıştır.
3. Kitaptaki çatışma/çatışmalar çocukların anlama ve anlamlandırma düzeyine uygun mudur?

4. Çatışma /çatışmalar çocukların sevgi ve özgürlük gereksinimlerine uygun mudur?
5. Çatışma /çatışmalardaki merak ögesi zayıf mı, abartılmış mı? Çatışma /çatışmalar çocuklarda okuma ilgisi ve isteği uyandırabilecek özellikler taşıyor mu?
6. Çatışma/çatışmalar bir rastlantı ya da şansa bağlı olarak mı sonuçlandırılmış?
7. Çatışma/çatışmalarda üzücü ve acıklı olaylar aşırı bir duygusallık yaratıyor mu?
8. Kitaptaki olay ya da olaylar dizisi çocukların gülmesine/heyecanlanmasına/düş kurmasına/düşünmesine olanak sağlıyor mu? (Sever, 2015, s.128).

İleti unsurunun nasıl bir görünüm sunduğu aşağıdaki sorular bağlamında incelenmiş ve değerlendirilmiştir:

1. İncelenen metin hangi özellikler taşıyor? Öğretici mi, yazınsal mı?
2. Öğretici nitelikli bir metin ise metnin temel iletişi nedir? Yazar, metinde temel iletiyi hangi yollarla geliştirmiştir?
3. Yazınsal nitelikli bir metin ise çocuklarla paylaşılacak istenen iletiler yazınsal bir kurgu içinde sunulmuş mu? Çocuğun duymasına, düşünmesine, düş kurmasına olanak sağlıyor mu?
4. Yazınsal iletiler, kitabın seslendiği yaş grubunun anlam evrenine uygun mu?
5. Yazınsal ileti ya da iletiler çocuklarda insana ve yaşama ilişkin duyarlılık oluşturabilecek nitelikte mi?
6. Yazınsal iletiler, kurgulanan olayın içine sindirilmiş mi? Okura sezdiriliyor mu? Yoksa birer yargı ya da önerme biçiminde mi aktarılıyor.
7. İletiler, yazarın kendi düşüncesini ya da ideolojisini, çocuğa kabul ettirme amacı taşıyor mu? (Sever, 2015, s.135).

Karakter unsurunun nasıl bir görünüm sunduğu aşağıdaki sorular bağlamında incelenmiş ve değerlendirilmiştir:

1. Metindeki başkışı kimdir? Yan kişiler kimlerdir?
2. Karakter nasıl geliştirilmiştir (davranış ve eylemleriyle, konuşmalarıyla, fiziksel özellikleriyle, diğer karakterlerin yorumlarıyla, yazarın yorumuyla)?
3. Karakter açık ya da kapalı özelliklerden hangisi taşıyor?
4. Kahraman kişilik özelliği olarak devingen mi durağan mı? Kahraman devingen bir özellik gösteriyorsa, yaşadığı değişim ya da değişimler inandırıcı mı? Yazar kahramanın kişiliği ve yaşadığı olaylar ile değişim olgusu arasında kabul edilebilir, inandırıcı bir ilişki kurabilmiş mi?
5. Karakter bir bütün olarak çocuğun özdeşim kurabileceği özellikler taşıyor mu? (Sever, 2015, s.131).

Çevre unsurunun nasıl bir görünüm sunduğu aşağıdaki sorular bağlamında incelenmiş ve değerlendirilmiştir:

1. Kahraman nasıl bir toplumda çevrede yaşıyor? Yapıtta olayın geçtiği toplumsal ve kültürel çevrenin özellikleri nelerdir?
2. Olay nerede ve ne zaman geçiyor?
3. Kahraman yaşadığı çevrenin hangi kültürel özelliklerinden etkileniyor? Varsa hangilerini değiştirmek istiyor?
4. Kahraman toplumsal çevresiyle çatışma yaşıyor mu? Varsa yaşadığı çatışmaların temel nedeni/nedenleri nelerdir? Bu çatışmalar yazınsal bir kurgu içinde sunuluyor mu?
5. Kahraman çevresiyle yaşadığı çatışmaları çözümlemede hangi yöntem ya da yöntemleri kullanıyor? Bu yöntem ya da yöntemler çatışmaları çözmede başarılı olabiliyor mu? (Sever, 2015, s.136).

Dil ve anlatım unsurunun nasıl bir görünüm sunduğu aşağıdaki sorular bağlamında incelenmiş ve değerlendirilmiştir:

1. Kitapta Türkçenin anlatım gücü ve olanakları çocuğun doğasına uygun kurgularla sezdirilmiş mi?
2. Anlatım kısa, duru ve içten cümlelerle yapılandırılmış mı?
3. Türkçenin yazım ve noktalama kurallarına özenle uyulmuş mu?

4. Türkçe sözcükler, genel olarak anlatımda egemen mi? Eskimiş, dilin çevriminden çıkmış sözcüklerin kullanılmamasına dönük bir duyarlık yaşama geçirilmiş mi?
5. Kitap, Türkçenin söz varlığını, dilsel düzeyine uygun olarak çocuğun kavramsal gelişimini destekleyecek biçimde yansıtıyor mu? (Sever, 2015, s.133).

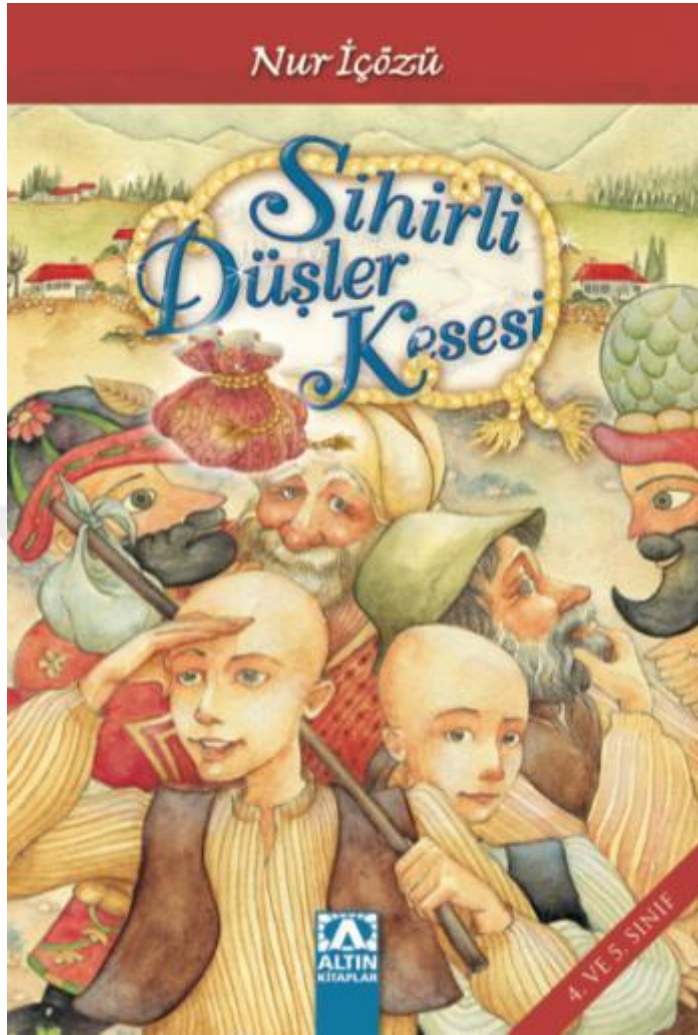
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR VE YORUMLAR

Bu bölümde çocuk yazınının temel ilkeleri çerçevesinde incelenen Nur İçözü'nün ilköğretim çağındaki çocuklar için yazdığı 17 yapıtına ilişkin bulgulara yer verilmiştir. Her yapıtın çözümlenmesi sonucu ortaya çıkan bulgular sırasıyla “konu ve kurgu”, “ileti”, “karakterler”, “çevre” ve “dil ve anlatım” alt başlıkları altında sunulmuştur.

4.1. SİHİRLİ DÜŞLER KESESİ

Kitabın Adı: Sihirli Düşler Kesesi

Sayfa Sayısı: 96 s.

Yaş Grubu: 10 yaş ve üzeri

Yayınevi: Altın Kitaplar Yayınevi

Kapak ve Sayfa Tasarımı: Gözde Bitir Sındırgı

Resimleyen: Gözde Bitir Sındırgı

Basım Yeri/ Tarihi: İstanbul/2012

Kapak Türü: Karton Kapak

Kâğıt Türü: Kitap Kâğıdı

Şekil 1: Sihirli Düşler Kesesi

4.1.1. Konu ve Kurgu

Nur İçöz'ün Sihirli Düşler Kesesi adlı yapıtı konu ve kurgu özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Sihirli Düşler Kesesi'nde Memocan'la Keloğlan'ın barışı ve sevgiyi bulmak için düşler ve efsaneler diyarına yaptıkları yolculuk anlatılır. Kitabın temel konusunu sevgi, barış ve özlem oluşturur. Memocan babasını hiç görmemiştir. Her gün babasının gelmesini bekleyen, anasıyla yaşayan yoksul bir çocuktur. Sihirli Düşler Kesesi'nde Memocan Söylence Dede'nin ona verdiği sihirli düşler kesesiyle Keloğlan'ın peşinde efsaneler diyarına gider. Keloğlan'ın amacı düşünde gördüğü prensesi bulmak, Memocan'ın amacı ise babasına kavuşmaktır. “Ben küçük bir çocuğum. Arkadaşım ise cahil bir Keloğlan. Benzer düşlerin peşinde düştük yollara.

O yavuklusuna kavuşmaya çalışır, ben babama.” (s. 79) Keloğlan ile Memocan düşlerinin peşinde diyar diyar gezerken Hacivat ve Karagöz’ü, Nasrettin Hoca’yı, Mevlana’yı, Yunus Emre’yi, Deli Dumrul’u, Timur ve ordusunu, Boğaçhan’ı da görürler. Düşlerini ve düşlerindeki bilmeceyi onlara anlatarak onlardan yanıt almaya çalışır ve onlarla çeşitli maceralar yaşarlar. Sihirli Düşler Kesesi’nde sevgi, özlem ve barış konusunu yapılandıran olaylar şöyle yer almaktadır:

İlk bölümde yıllar öncesinde köyün birinde Mehmetcan adında anasıyla yaşayan bir çocuktan bahsedilir. Mehmetcan’a komşular Memocan, arkadaşları Keloğlan, anası Canoğlan diye takma adlar vermişlerdir. Aslında saçları kel değildir ama paraları olmadığı için Memocan’ın anası onun saçlarını sürekli usturaya verir. Memocan arkadaşlarının içine çıplak kafayla çıkmaya çok utanır ama elinden bir çare gelmez. Memocan çok küçükken babası onları bırakıp uzaklara gitmiştir. Memocan babasını hiç görmemiştir ama annesine her gün babasının ne zaman geleceğini sorup durur. Onu beklemekten vazgeçmez. Babası bir gün mektup yazarak yakında geleceğini ve Memocan’a kavuşacağını söyler. Mektupla beraber Memocan’a boyalı kalemlerin, resim kâğıtlarının olduğu bir çanta da gönderir. Memocan her gün babasının özlemiyle onu düşünerek bu kâğıtlara resimler çizer. Bir gün köy meydanına yabancı kişiler gelir ve köyün etrafındaki ağaçlara kâğıtlar asarlar. Memocan ve arkadaşları çok merak ettikleri bu kâğıtta köye yarın akşam bir tiyatro çadırı kurulacağı ve ünlü bir meddahın geleceğini yazmaktadır. Çocuklar aralarında çok düşünüp tartışmalar da meddahın ne demek olduğunu bilemezler. Oyun günü geldiğinde meydanda kocaman çadırlar kurulmuştur. Memocan bu tiyatroya gitmeyi çok istese de anası paralarının olmadığını söyler ve bilet parasını vermez. Memocan da babasını hayal ederek yaptığı resimlerinden bazılarını alarak köy meydanındaki yaşlı bir amcaya satmak ister. Yaşlı amca bu resimleri bilet parası için satan Memocan’dan hem resim alır hem de ona davetiye vererek bütün ailesini tiyatroya getirmesini ister. Akşam olunca anasını yanına alıp tiyatroya gelen Memocan gibi herkes çok heyecanlıdır. Memocan’a davetiye veren yaşlı amca sahneye çıkar ve kendisinin Meddah Söylence Dede olduğunu söyler. Söylence dedenin başlattığı oyunu Keloğlan ile anasının maceraları alır. Oyundaki Keloğlan’la Memocan birbirine her yönden çok benzerler. Oyundaki Keloğlan’ın fakirliğini, anasıyla didişmelerini Memocan kendi yaşantısına benzettir. “Memocan’a gelince, sahnede olanlara kendini iyice kaptırmıştı. Keloğlan’la kendini sanki tek beden sanıyordu.” (s. 28)

Oyuna ara verildiğinde Memocan'ın arkadaşları onunla dalga geçer. Memocun oyuna ağlayarak döner. Söylence Dede oyun bittiğinde bütün bu yaşananları perdenin arkasından görür. Memocan'a haber salarak yanına çağırır. Memocan Söylence Dede'nin yanına gelir onunla biraz sohbet eder. Söylence Dede Memocan'a iki kese çıkarır ve bunlardan birini seçmesini ister. Keselerin birinde para birinde ise sihirli düşler vardır. Memocan hem yoksulluk hem de düşler arasında kararsız kalırken eli birden düşler kesesine gider. Söylence Dede Memocan'ın bu keseyi seçmesine sevinir. Kesenin tılsımlı olduğunu ve bundan kimseye bahsetmemesini söyler. Uyurken bu keseyi yasağının altına koymasını ister. Memocan eve gittiğinde kesenin kendisini nerelere götüreceğini düşleyerek uykuya dalar.

Düşler Ülkesinde bölümü Keloğlan ve Memocan'ın karşılaşp hayallerinin peşinde giderken yaşadıkları maceralar anlatılır. Keloğlan'a anası satması için yumurta verir ve pazara gönderir. Aynı anda Memocan da pazara gelmiş heybesindeki yiyecekleri satacaktır. Memocan karşısında tiyatrodan gördüğü ve tıpatıp kendisine benzettiği Keloğlan'a görünce çok şaşırır. Keloğlan da Memocan'ı gördüğünde aralarındaki benzerliğe çok şaşar. Birlikte konuşmaya başlarlar. Keloğlan pazarda yumurtalarını satmak için değişik hareketler yaparak pazardaki insanları eğlendirir ve bütün yumurtaları satar. Bu sırada padişah fermanı okunur ve sünnetsiz olan bütün erkeklerin sünnet yaptırılacağı duyurulur. Bu haber keloğlan'ı çok sevindirdi ancak Memocan'ın en büyük hayallerinden birisi sünnet düğününü babasıyla yapmaktır. Keloğlan yanına Memocan'ı da alıp büyük bir sevinçle eve döner. Müjdeli haberi annesine verip Kapalıçarşı'ya giderler. Kapalıçarşıya girince karşılarına Karagöz ve Hacivat çıkar. Türlü atışma ve şakalaşmalarla Keloğlan'ı kolundan tutup sünnet yatağına götürürler ve Keloğlan sünnet olur. Anası sünnet olan oğluna artık evlenmesi için bir de kız bakmak ister. Ancak Keloğlan'ın düşlerini süsleyen, sürekli hayalini kurduğu bir prenses vardır. Keloğlan'ın sevdiği prenses onun düşlerine girerek ondan bir zeytin dalı getirmesini ve bilmeceyi çözmesini istemektedir.

Keloğlan'ın anası ise bu prensesin lafını her duyduğunda sinirlenir. Keloğlan'ın artık kendisini dinlemediğini söyleyerek üzülür. Söylence Dede içeri girer ve sonunda aralarındaki anlaşmayı kadiya giderek çözmeyi teklif eder. Hep birlikte kadiya gittiklerinde karşılarında Nasrettin Hoca'yı görürler. Nasrettin Hoca hem Keloğlan'ı hem de anasını dinler ama Nasrettin Hoca ikisini de haklı bulur. Bütün bu yaşananlara tanık olan Memocan oldukça şaşkındır. Keloğlan ise düşlerinin peşinde giderek

düşlerindeki prensesi bulmayı ve onun bilmecesini çözmeyi seçer. Memocan'la birlikte kâhine giderler. Memocan da babasını bulmak umuduyla Keloğlan'ın peşine düşer. Kâhin ikisinin de gideceği yolun aynı olduğunu söyler. Memocan umutsuz Keloğlan umutlu yola koyulurlar.

Efsaneler Ülkesinde bölümünde Memocan'la Keloğlan düşlerinin peşinde yola koyulurlar. Keloğlan hayalindeki prensesi Memocan ise babasını arar. Karşılarına önce Hacivat Karagöz çıkar ve onları epeyce güldürür. Daha sonra yanlarına Nasrettin Hoca gelir. Keloğlan bilmeceyi Nasrettin Hoca' ya sorar. Nasrettin Hoca onları Konya'ya Mevlana'nın yanına götürür. Keloğlan bilmeceyi burada da sorar fakat aldığı cevaplara pek anlam veremez. Tekrar yola koyulduklarında karşılarına Yunus Emre çıkar. Yunus Emre'ye de bilmeceyi soran Keloğlan aldığı cevapları anlayamaz. Daha sonra bir köprüye gelir Deli Dumrul'u görürler. Düşlerinin peşinde gitmekte olduklarını söylerler. Bu kez karşılarına Timur ve ordusu çıkar. Keloğlan bilmeceyi onlara da sorar. Keloğlan'la Memocan Dirse Han'ın obasına giderek Dede Korkut'un Boğaç Han'a ad vermesine tanık olurlar. Memocan yaşadıklarını ve gördüklerini hayretler içinde izler. Bu yaşadığı olayları okulda derslerde işlemiştir. Sonra ilerleyerek bir Samuray'ın yanına gelirler. Samuray onları düşlerinin olduğu yere götürdüğünde gördüklerine inanmazlar. Geldikleri bu yerde enkazlar ve küller savrulur, kızların yüzü gülmemektedir ve kızlar acı içindedir. Sevdiğini arayıp ona zeytin dalı getirmek isteyen Keloğlan Hiroşima'ya gelmiştir. Aslında onun aradığı, peşine düşüp gezdiği düşü "barış gülüdür". Memocan ne olduğunu anlayamadan karşısında Söylence Dede'yi bulur. Memocan gözlerini açtığında bir rüyadan uyandığını görür ve annesinden sevinçli haberi alır. Kırmızı bir otomobille gelen babasını görür ve sevinçle babasının boynuna sarılır.

Sihirli Düşler Kesesi'nde ana konu barış ve sevgidir. Ele alınan bu konu çocukların sevgi ve özgürlük ihtiyaçlarını karşılayan, onlarda toplumsal barış ve sevgiye karşı duyarlılık oluşturan bir konudur. Kitapta barış ve sevgi Keloğlan ve Memocan'ın düşler ve efsaneler diyarında yaşadıkları maceralarla anlatılır. Düşlerinin peşinde giden Keloğlan ve Memocan sevgiyi, savaşı ve barışı temsil eden Yunus Emre, Mevlana, Nasrettin Hoca, Timur gibi tarihi şahsiyetlerle karşılaşır. Arayıp bulmaya çalıştıkları bilmecedeki zeytin dalı ve beyaz güvercin barışı simgeler. İlerledikleri yolda Yunus Emre, Mevlana gibi sevgi ve barışı temsil eden şahsiyetlerle karşılaşırlar. Bilmecenin sonunda geldikleri yer ise yaşadıkları savaşın sonunda

enkaza dönmüş olan Hiroşima'dır. Keloğlan ve Memocan'ın yaşadığı bu olaylar kitapta kişi-toplum çatışmaları olarak ortaya çıkar.

Sihirli Düşler Kesesi'nde ana konu olan barış ve sevginin yanı sıra özlem ve yoksulluk konusu da işlenir. Memocan doğduğundan beri babasını hiç görmemiştir. Her gün onun hayali ve özlemiyle yaşayan bir çocuktur. “Yine de yolu özlemle gözlemeyi sürdürdü. Biliyordu, bir gün gelecek, dağların ardından babasının arabası belirecekti. Anası öyle diyordu. Babası otomobil alacak, içini oyuncaklarla doldurup öyle varacaktı köye. “ (s. 6) Memocan'ın Keloğlan'la beraber düşler diyarına yaptığı yolculuğun amacı da babasını bulup ona kavuşmaktır.

Masalsı bir anlatımla oluşturulan Sihirli Düşler Kesesi çocukların anlama düzeylerine uygundur. Keloğlan ve Memocan'ın düşlerinin peşinde giderek bilmeceyi cevap araması çocukların düş kurmasına, heyecanlanmasına ve düşünmesine olanak sağlar. Karagöz ve Hacivat'ın karşılıklı sohbetleri çocukların gülmesini ve eğlenmesini sağlarken Nasrettin Hoca'nın fıkralarının canlandırılması çocukta mizah duygusunu geliştirir.

4.1.2. İleti

Nur İçözü'nün Sihirli Düşler Kesesi adlı yapıtı taşıdığı iletiler bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Sihirli Düşler Kesesi'nde sevgiye, barışa, özgürlüğe, insana ve yaşama ilişkin duyarlılık oluşturan birçok ileti yer alır. Bu iletiler yazınsal bir yapıt olan Sihirli Düşler Kesesi'nde hem sezdirilerek (örtük) hem de yargı ve önerme biçimde (açık) verilir. Sihirli Düşler Kesesi'nde yer alan bu iletiler yapıtta şöyle yer alır.

Yoksulluk, parasız olmakla değil dostsuz kalmakla olmakla olur, iletisi şöyle yer almaktadır.

“Bana sorarsanız, para yoksulu olmak o kadar da önemli değil. Parası bol olsa da dostu olmayana fakir derim ben.” (s. 25).

Para hayattaki mutluluk kaynağı değildir, iletisi şöyle yer almaktadır: “Ancak, para her derde deva değildir, diyenlerdensen, sana bir başka armağan vermek boynumun borcu... Bu sihirli bir düş kesesi. Hiçbir altının veremeyeceği zenginliği sunar isteyene.” (s. 30)

Sihirli Düşler Kesesi'nde "Bu senin kararın, senin seçimin. Yaşamda önemli kararları yalnızca kendin vermelisin." (s. 31) iletisi açık biçimde verilir.

Hayat çok kısadır ve bu hayatta sevgiye, barışa ve güzelliğe yer verilmelidir, iletisi kitapta şöyle yer almaktadır.

"Fikir fikirden, görüş görüşten farklıdır elbet. Aklın yoluna giren doğruya erişir, bunu bilmek gerek. Şu kısacık yaşamda yer olmamalı kavgaya, savaşa." (s. 53)

İnsan seçimlerini başlarının sözüyle değil kendi aklıyla yapmalıdır, iletisi kitapta şöyle yer almaktadır.

"Başkasının sözüyle yürürsen, hedefine eremezsin. Tanrı, aklı sana boş yere vermemiş ya. Ne bakarsın onun bunun ağzına? Aklının gösterdiği yerde at adımlarını. Ancak böyle bulursun bulmacanın yanıtını." (s. 67)

İnsanı canlılardan farklı kılan akıldır. İnsan ancak aklını kullanarak gerçeğe ulaşır, iletisi kitapta şöyle yer alır.

"Âdemoğlu topraktan geldi, yine toprağa döner. Lakin bir farkımız var tüm varlıklardan, Tanrı bize akıl vermiş, aşk vermiş. Tüm varlıklara aklımızla eşlik ederiz." (s. 68)

Amacına ulaşmak isteyen insan asla pes etmemelidir, iletisi kitapta şöyle yer almaktadır.

"Bu yolda durma yürü, murada ermenin şartı durmadan yürümektir." (s. 74)

Hayatın sırrını arayanlar bu sırrı kendi benliğinde bulur, iletisi kitapta şöyle yer almaktadır.

"Oysa, bilmez ki gerçek, gizlidir kendi benliğinde. Aç kulağını, iyi dinle sözümü. Nice bilge kişi evrenin sırrını ararken dört bir yerde, buldu sonunda evreni kendinde." (s. 86).

Savaş toplumlarda derin yaralar açar, iletisi kitapta Hiroşima'ya atıf yapılarak verilir.

"Düşler silindi bir bir. Ümitler karıştı küllere, savruldu dünyanın dört bir yöresine..Hiroşima koskoca bir yara oldu Barış Gülü'nün bedeninde." (s. 92)

4.1.3. Karakterler

Nur İ    'n n Sihirli Düşler Kesesi adlı yapıtı karakter özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Sihirli Düşler Kesesi'nde yer alan başkişi, Memocan ve Keloğlan'dır. Keloğlan ve Memocan davranış ve eylemleriyle, fiziksel özellikleriyle, konuşmalarıyla, yazarın ve diğer karakterlerin yorumlarıyla geliştirilmiş (açık) devingen karakterlerdir. Keloğlan ve Memocan hem fiziksel hem de yaşantı olarak birbirlerine çok benzeyen iki başkişidir.

  Baksana anam, tıpkı benim gibi bu Keloğlan. O da sünnet olmamış daha. Saçları yok başında, babası yok damında.   (s. 25).

  Ger ekten de anası bir Keloğlan'a, bir Memocan'a bakakalmıştı. Oğluna bu kadar benzeyen bir başka  ocuk daha olduğunu duysa inanmazdım.   (s. 40).

Memocan köylerine gelen söylence Dede'nin ona verdiği sihirli keseyle düşler diyarında tiyatrodaki gördü Keloğlan ile yolculuğa çıkar. Memocan ve Keloğlan düşlerinin peşinde düşler ve efsaneler ülkesinde birlikte ilerler. Keloğlan sevdiğine, Memocan babasına kavuşma umuduyla doludur.

  Adınız da bir derdiniz de... İkiniz de d   lerinizin gerçekleşmesi için kendinizi vurmu sunuz yollara.   (s. 57)

Memocan'ın gerçek adı Mehmetcan olmasına karşın komşular Memocan, arkadaşları Keloğlan, anası Cano lan diye takma adlar vermişlerdir.

  Adı Mehmetcan'dı Mehmetcan olmasına ya, herkes onu bir başka adla  a ırırđı. Komşular Memocan derlerdi, arkadaşları ise ona hep Keloğlan diye takılırlardı.   (s. 5).

Memocan anasıyla yaşayan ve babasız büyüyen yoksul bir çocuktur. Memocan hep babasına kavuşma hayaliyle yaşar.   Babasına gelince; Memocan babasını hiç görmemişti. Babasıyla yan yana gelip, ten tene de ip  p  memi ti.   (s. 6)

Keloğlan ise Memocan'ın tiyatrodaki gördü daha sonra düşlerine eşlik ederek onu efsaneler ve düşler ülkesine götüren başkişidir. Keloğlan inatçı, kendi bildiğini okuyan, hayallerinin peşinde giden, hazırcevap bir özelliğe sahiptir. Memocan'ın ise sessiz ama yerinde davranan bir yapısı vardır.

“Bakma öyle dilsiz gibi durduğuna. Yeri gelince konuşur, bildikleriyle insanı şaşırtır.” (s. 64)

Keloğlan'ın inatçı ve kendi bildiğinden şaşmayan özelliği anasıyla çatışma yaşamasına da sebep olur. Keloğlan'ın en büyük düşü düşlerindeki prensesi bulmaktır. “Sevdiceğim belli benim. Ak yüzlü, çekik gözlü prensesim. Bir yerlerde, bilmiyorum, o da beni bekliyor. Koşup onu bulacağım, duvağını takacağım. Al duvaklı gelinim, aş atına binecek. Düğün dernek eyleyip evimize gelecek” (s. 48) Keloğlan düşlerindeki prensese kavuşmak ister ancak anası böyle bir gelin istemeyeceğini söyleyerek Keloğlan ile çatışma yaşarlar. “Analık hakkı bu, kolay mı anlatması. Yemedim yedirdim, içmedim içirdim. Bunca yaşa geldi. Dünya evine girmeye niyet etti. Hemen koşarım hamama, güzeller güzeli bir gelin bulurum sana dedim. Surat astı, ayak diredi, tek sözümü dinlemedi.” (s. 52)

Keloğlan ve Memocan çocuk okurun olumlu yönde özdeşim kuracağı iki başkişidir. Çünkü Memocan'la Keloğlan büyüklerine saygılı davranan, hayallerinin peşinden yılmadan giden, hazırcevap, barış ve sevgi yolunda ilerleyen kişilerdir.

Keloğlan ile Memocan birlikte düşler ve efsaneler ülkesinde düşlerinin peşinde ilerlerken çeşitli tarihi şahsiyetlerle karşılaşır. Bazen onlarla konuşur bazen de çeşitli macera yaşarlar. Karagöz ile Hacivat, Nasrettin Hoca, kahin, Mevlana, Yunus Emre, Timur ve ordusu, Deli Dumrul, Boğaçhan, Dede Korkut, samuray yan kişileri oluşturur.

“Madem kim olduğumu bilirsin, adım niye deliye çıkmış onu da işitmişindir. Köprüden geçenden bir, geçmeyenden iki altın alırım.” (s. 77)

Memocan'ın düşler ülkesinde Keloğlan ile birlikte macera yaşamasına sağlayan kişi ise köye gelen meddah Söylence Dede'dir. Söylence Dede Keloğlan'a sihirli keseyi vererek onun bu maceralara girmesini sağlar. “Memocan merakla sunucunun peşine takıldı, sahnenin arkasına geçti. Ak saçlı, ak sakallı adam bir koltuğa oturmuş, onu bekliyordu.” (s. 29)

Sihirli Düşler Kesesi'nde yan kişiler çocuklarda sevgi, savaş ve barış duyarlılığını yansıtan; sevgiyi, savaşı ve barışı simgeleyen kişilerdir. Karagöz ve Hacivat mizahı, Mevlana ve Yunus Emre aşkı, Nasrettin Hoca adaleti, toplumsal yergiyi ve mizahı, Dede Korkut toplumsal düzeni, Timur savaşı ön plana çıkarır. Sihirli Düşler Kesesi'nde çocuk okur hem insana ve yaşama karşı duyarlılık oluşturan hem güldüren

ve eğlendiren hem de düşündüren karakterleri görür. Bu karakterler aynı zamanda çocukta mizah duygusunu geliştirir.

4.1.4. Çevre

Nur İçözü'nün Sihirli Düşler Kesesi adlı yapıtı çevre özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Sihirli Düşler Kesesi'nde çevre unsuru Memocan'ın düşünde gördüğü Efsaneler ve Düşler Ülkesi'dir. Bu çevreler Sihirli Düşler Kesesi'nde hayali olarak yer alır. Memocan düşünde Keloğlan ile birlikte düşler ve efsaneler ülkesine doğru yolculuğa çıkar. “Nice fırtınayla savruldu yerden yere. Öfkeli rüzgârları bıraktım gerilerde. Acımasız çöllerden kurtuldum. İşte artık bilmecenin sonuna geldim. Sıra şimdi denizin ortasındaki sarayı bulmakta...” (s. 85) Memocan ve Keloğlan Düşler ve Efsaneler Ülkesi'ne yaptıkları yolculuk sırasında Mevlana'ya Konya'da, Nasrettin Hoca'ya Akşehir'de, Timur ve Deli Dumrul'a köprü başında, Dede Korkut'a Dirse Han'ın obasında rastlarlar. Samuray'ın yanına geldiklerinde Samuray Memocan ve Keloğlan'ı Hiroşima'ya getirir. Bilmecenin sonunda geldikleri yer ise yaşadıkları savaşın sonunda enkaza dönmüş olan Hiroşima'dır. Keloğlan ve Memocan'ın dolaştığı bütün bu çevreler sevgi, savaş ve barış yolunun çevreleridir. “Siz bilmeceyi çözdünüz, yolunuza girdiniz. Çok yakında muradınıza ereceksiniz. Biz ise çözümsüz bir bilmecenin içinde kılıç sallamayı sürdüreceğiz...” (s. 81)

Sihirli Düşler Kesesi'nin sonunda Keloğlan rüyasından uyanarak evinin bahçesinde babasına kavuşur. “Memocan bir anda nerede olduğunu anlayamadı. Ortada Keloğlan'dan hiçbir eser kalmamıştı, denizin ortasındaki ada da kaybolmuştu.” (s. 95)

4.1.5. Dil ve Anlatım

Nur İçözü'nün Sihirli Düşler Kesesi adlı yapıtı dil ve anlatım özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Sihirli Düşler Kesesi'nde anlatıcı üçüncü kişili her şeyi bilen (öznel) anlatıcıdır. “Haydi Memocan neyse de, Keloğlan nereden çıktı diye boş yere düşünmeyin. Takma adlar çabucak konur köy yerlerinde. Ömür boyu söylenir de, gerçeğin yerini alır gün gelince.” (s. 5)

“Memocan çevresindekilere cevap yetiştirmeye çalışırken, onları perdenin arasından izleyen bir çift gözden habersiz.” (s. 26)

“Evlerine dönüp de yataklarına girince, ana oğul ikisi de kendi düşüncelerine daldılar. Anası Memocan’ın kafasını nelerin kurcaladığını merak etti. Memocan, yastığının altındaki düş kesesinin onu nerelere götüreceğini hayalledi.” (s. 32)

Sihirli Düşler Kesesi’nde öyküleyici anlatım kullanır. Memocan ve Keloğlan’ın düşler ve efsaneler ülkesinde sevgiyi ve barışı bulmak için yaşadıkları bütün maceralar öyküleyici anlatımla oluşturulmuştur. Sihirli Düşler Kesesi’nde masal tekerlemeleri, bilmeceler, masalsı anlatım görülür. Bu masal tekerlemeleri ve bilmeceler çocuk okurun hem eğlenmesini hem düşünmesini sağlar.

“Havaya attım beyaz, yere düştü sapsarı. Keloğlan’ın anası kaçtı gece yarısı!” (s. 38)

“Bir küçücük mil taşı,
İçinde beyler aş.
Pişirirsen aş olur,
Pişirmezsene kış olur.” (s. 38)

“Az gidip uz gittiler, dere tepe, dağ aştılar, keloğlan’ın köyüne ulaştılar.” (s. 40)

Sihirli Düşler Kesesi’nde anlatım çocuk okurun okurken eğlenmesini sağlayacak şekilde masalsı bir anlatımla oluşturulmuştur. Tümceler kısa, duru ve içtendir. Yazım ve noktalama kurallarına uyulmuş ve Türkçe sözcükler genel anlatıma egemen olmuştur. Sihirli Düşler Kesesi’nde devrik tümceler yaygındır.

“Düşlerine giriyordu beyaz sünnet giysisi, yazılı al kurdelesı, sırmalı takkesi... Kır bir ata binecek, al pelerinini rüzgârda dalgalandırıp atını sürecekti köyün ortasında.” (s. 28)

Sihirli Düşler Kesesi’nde çocuk okurun anlama düzeyine uygun çok sayıda atasözleri ve deyimler yer alır. Yer alan atasözleri ve deyimler şunlardır:

“Atalarımız boşuna bir musibet bin nasihatten iyidir dememişler ya.” (s. 34)

“Hem ne demiş büyüklerimiz, emir demiri keser.” (s. 44)

“İçinde bir yer cız etti.” (s. 8)

“Bak kafamın tasını attırma Keloğlan, yoksa karışmam!” (s. 24)

“Memocan başından sonuna içindekileri saydı, döktü.” (s. 29)

“Keloğlan kulaklarına inanamıyordu.” (s. 39)

“Talih kuşu kondu başımıza.” (s. 41)

“ Hacivat bu, inatçı mı inatçı! Nuh diyordu da, bir türlü peygamber demiyordu.” (s. 45)

“Gidip önce şu anamın gönlünü alayım.” (s.

50)

“ Bilirim kızgınlıktan dilin ateş saçıyor, ama istemesen bile ağzından bal damlıyor.” (s. 56)

“Ayaklarına kara sular inince, bir göl kenarında konakladılar.” (s. 59)

Sihirli Düşler Kesesi’nde çocuk okurun dil ve edebiyat zevkini geliştirecek benzetme ve kişileştirme gibi söz sanatları da kullanılmıştır. Yer alan söz sanatları şunlardır:

“Sözleri tılsımlı bir melodi gibi sarıp sarmaladı herkesi.” (s. 14)

“ Sözlerin kanatlı bir kuş gibi beni sırtına aldı, dünyanın dışına uçurdu. Bir balığın pulu gibi, deryaları aştı.” (s. 70)

Sihirli Düşler Kesesi’nde günlük konuşma dilindeki kalıplaşmış ifadeler de görülür.

“Gün ola, harman ola, belki üç beş kuruş kazanırsın bu düşlerinin uğruna.” (s. 25)

“İkisi de dediğim dedik, çaldığım düdük misali, kendi söyledikleri olsun istiyorlardı.” (s. 42)

“Eski köye yeni adeti sen mi getireceksin a kel oğlum?” (s. 56)

“Yolcu yolunda gerek. Haydi kal sağlıcakla.” (s. 65)

Sihirli Düşler Kesesi’nde çok sayıda ikilemeler, pekiştirmeler ve yansıma sözcükler kullanılmıştır. Sihirli Düşler Kesesi’nde ikilemeler şöyle yer almaktadır:

“koşa koşa” (s. 6), “peşin peşin”, “uzun uzun” (s. 9), “renk renk”, “çeşit çeşit” (s. 13), “pırıl pırıl” (s. 16), “ışıl ışıl” (s. 19), “gümbür gümbür” (s. 41), “allı pullu” (s. 42), “çıtır çıtır” (s. 47)

Sihirli Düşler Kesesi’nde yansıma sözcükler şöyle yer almaktadır:

“Mırıltılar giderek arttı.” (s. 14)

“Zaten sessiz olan salonda artık çıt çıkmıyordu.” (s. 17)

“Çadırdakiler neşe içinde kıkırdadılar.” (s. 22)

“Sallayıp içindeki paraları şingırdattı.” (s. 30)

“Yalnızca ocakta çıtır çıtır yanan odunların sesleri duyuluyordu.” (s. 47)

“Kızlara gelince; bir kıkırdamadır başlıyordu onları görünce.” (s. 54)

Sihirli Düşler Kesesi’nde “bambaşka” (s. 13) ve “sımsıcak” (s. 32) pekiştirmeleri yer almaktadır.

Sihirli Düşler Kesesi’nde çocuk okurun gülmesini ve eğlenmesini sağlayan güldürü ve mizah unsuru; Nasrettin Hoca’nın fıkralarının olay örgüsünün içinde yaşatılmasında, Hacivat ve Karagöz’ün karşılıklı konuşmalarında, Keloğlan ve anasının atışmalarında yer alır. Sihirli Düşler Kesesi’nde Yunus Emre’nin şiirinden ve Dede Korkut’tan alıntılar da yer alır.

“İşitin ey yarenler, kıymetli nesnedir aşk,

Değmelere sunulmaz, hürmetli nesnedir aşk.

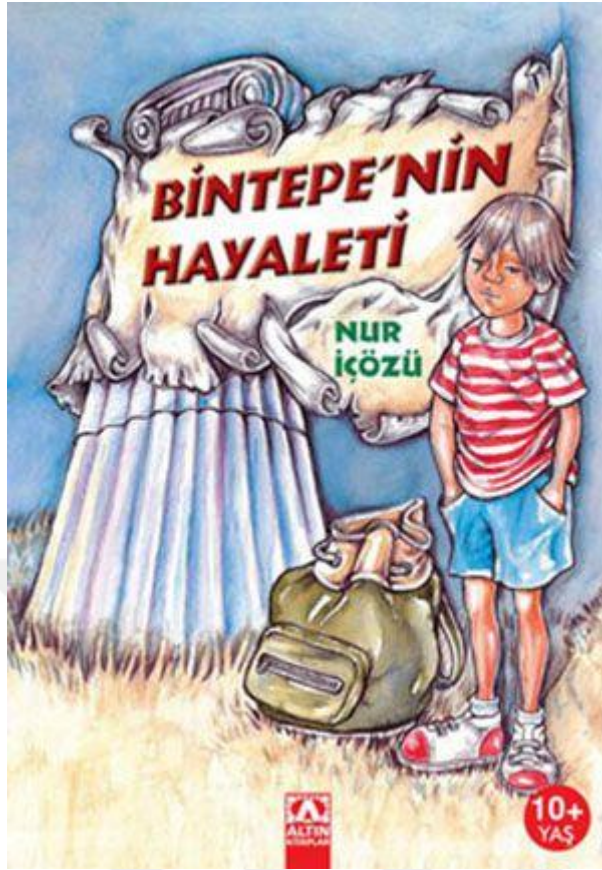
Dağa düşer kül eyler, gönüllere yol eyler,

Sultanları kul eyler, cür’etli nesnedir aşk.

Derviş Yunus n’eylesin, derdin kime söylesin,

Varsın dostu toylasın, kuvvetli duygudur aşk...” (s. 75)

4.2. BİNTEPE’NİN HAYALETİ

Kitabın Adı: Bintepe’nin Hayaleti

Sayfa Sayısı: 167

Yaş Grubu: 10 yaş ve üzeri

Yayınevi: Altın Kitaplar Yayınevi

Kapak ve Sayfa Tasarımı: Nuran Balcı Özekçin

Resimleyen: Nuran Balcı Özekçin

Basım Yeri/ Tarihi: İstanbul/2011

Kapak Türü: Karton Kapak

Kâğıt Türü: Kitap Kâğıdı

Şekil 2: Bintepe’nin Hayaleti

4.2.1. Konu ve Kurgu

Nur İçöz’ün Bintepe’nin Hayaleti adlı yapıtı konu ve kurgu özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Bintepe'nin Hayaleti isimli yapıtta, kendilerine Kafadenkler adını veren Düzduvar Ercan, Çalçene Mine, Bolgöbek Yaşar, Tiki Melek, Kasıntı Can, Meraklı Serkan, Üşengeç Muratcan, Ebüve Toyga, Paten Ayten, Bıdık Ahmet isimli çocukların Bintepe’ye yaptıkları macera dolu bir gezi anlatılır. Bu gezide sayılardan oluşan bir sırrı çözmeye çalışan Kafadenkler, tarihi eser kaçırganlarının ortaya çıkmasını sağlarlar. Gezi sırasında yaşadıkları olayları birlik, beraberlik, yardımlaşma, dayanışma, dostluk ve sevgi bağıyla çözerler. Yapıtta gezideki maceraları yapılandıran olaylar on altı bölümden oluşmaktadır. Bintepe’nin Hayaleti’nde ilk bölüm olan Kulüp Kuruluyor, okulda kulüp çalışmaları duyurusunun yapılmasıyla başlar. Kendilerine Kafadenkler grubu denilen Düzduvar Ercan, Çalçene Mine, Bolgöbek Yaşar, Tiki Melek, Kasıntı Can, Meraklı Serkan, Üşengeç Muratcan, Ebüve Toyga, Paten Ayten, Bıdık Ahmet’ten oluşan bir arkadaş grubu birlikte olmak,

sıkılmamak için aynı kulübe girmek isterler. Aralarında yaptıkları fikir alışverişinden sonra Arkeoloji Kulübü'ne gitmeye karar verirler. Kulübe kayıt yaptırmak için gittiklerinde rehber öğretmenleri Herbiran Neriman bu kulübe katılmalarına çok sevinir. Kulübün yeni açıldığını ve kulüp öğretmenlerinin Yavuz Bey olacağını söyler. Arkeolog olan Yavuz ağabey (ağabey denilmesini kendisi istemiştir) çocuklarla tanışır ve çocukları üzerinde olumlu bir etki bırakır. Çocuklar ona Yavuz Kazbabam lakabını takarlar. Yavuz Kazbabam izci olan eski bir arkadaşı Tarık'ı da çocuklarla tanıştırır. Tarık onlara doğada yaşam geçirmenin zorluğunu ve dikkat edilmesi gereken noktaları anlatır. Birlikte geçirilen zamanlar oldukça eğlenceli ve güzeldir. Şakalaşmalar, gülüşmeler, meraklı konuşmalarla eğlenerek vakit geçirirler. Yavuz Kazbabam ilerleyen günlerde veli toplantısı yaparak ailelerden izin alacağını ve Bintepelelere geziye gidileceğini söyler. Bu haber Kafadenkler'de büyük bir heyecan ve şaşkınlık yaratır.

Ver Elini Bintepeleler bölümünde Arkeoloji kulübünün yapacağı gezi kulüpteki öğrencilerin yanı sıra okuldaki diğer öğretmenleri ve öğrencileri de heyecanlandırır. Geziye rehber öğretmen Neriman Hanım da katılacaktır. Bu gezi için aileler çocuklarına severek izin verirler. Yavuz Kazbabam Bintepeleler'de kazı yapan ekiple çalışılacağını ve gerekli izinlerin alındığını söyler. Neriman Hanım ve Kafadenkler grubunu büyük bir heyecan ve hazırlık telaşı sarar. Yolculuğun başlayacağı büyük gün için Neriman Hanım başta olmak üzere Tiki Melek, Bolgöbek Yaşar, Düzduvar Ercan, Paten Ayten, Çalçene Mine, Üşengeç Muratcan, Bıdık Ahmet, Kasıntı Can, Meraklı Serkan hazırlıklarını yapar.

Yolculuk Başlıyor bölümünde hazırlıklarını yapıp yola koyulan Kafadenkler'in minibüste yaptıkları şakalaşmalar, konuşmalar ve tartışmalar yer alır. Bu bölümde onlara Toyga adında izci olmasında kampçı olan yeni bir arkadaş da katılır. Kafadenkler Toyga'yı ilk başta gruba almakta diretirler ancak sonradan çok severler ve aralarında sevgi bağı oluşur. Kafadenkler, Neriman Hanım, Yavuz ağabey yol boyunca gördükleri Marmara gölü, Marmara adası, eski uygarlıklardan olan Lidyalılar hakkında konuşurlar. Bu konuşmalar çocuk okuru hem eğlendiren hem bilgilendiren hem de güldüren konuşmalardır. Çünkü Kafadenkler bildiklerini ve derslerden öğrendiklerinden bahsederken birbirlerine laf atmaktan da geri durmazlar. Uzun süren bir yolculuğun ardından kamp alanına gelirler.

Çadırlar Kuruluyor bölümü Kafadenkler'in Yavuz Kazbabam ve Tarık öncülüğünde eşyalarını alıp kamp alanına yerleşmeye başlamalarıyla başlar. Yavuz ağabeyin gözetiminde çadırları kurup işbölümü yaparlar. Yavuz ağabey Kafadenkler'i Bintepe'lerde kazıya öncülük eden Profesör Niyazi Ekrem hocayla tanıştırır. O gece uyumak için herkes çadırlarına gider. Neriman Hanım'ın da bulunduğu kızların çadırında gece yarısı tıkırtılar duyulur ve bütün kızlar panik içinde uyanır. Duydukları sesin ve gördükleri gölgenin hayalet olduğunu sanırlar. Dışarı çıktıklarında Yavuz ağabey gördüklerinin kirpi olduğunu söyleyince bütün kızlar eski neşesine dönerek gülüşmelere, kahkaha atmalara başlar. Ertesi gün oldukça yoğun ve telaşlı geçer. Yaşadıkları en önemli olay ise Niyazi Ekrem Bey'in onlara kazıda çıkardığı gerdanlığı göstermesidir. Kafadenkler gördükleri bu gerdanlık karşısında büyülenir. Niyazi Ekrem Bey gerdanlığı tanıtırken aynı zamanda yağmacılık ve yapılan tarihi eser kaçakçılığından da bahsederek üzgün olduğunu belirtir.

Kafalar Karışıyor bölümünde herkes kendisine verilen görevi yapar. Yemek vakti geldiğinde Niyazi Bey sofrada Kafadenkler'le o gün hakkında uzun uzun konuşur. Bu konuşmaların arasına aşçıbaşı hayalet olduğundan bahsedince bütün çocukları merak, korku ve şaşkınlık sarar. Fakat Neriman Hanım dün yaşadığı olayı anlatıp Niyazi Bey de bunların saçmalık olduğunu söyleyince hayalet muhabbeti unutulur. Bütün ekip ertesi gün kendilerini nasıl bir sürprizin beklediğini düşünerek uykuya dalar.

Karun'un Laneti bölümünde Yavuz ağabey Kafadenkler'i Sardes antik şehrine götürür. Çocuklar burayı dolaşırken Tiki Melek sütünlardan birinin altlığında sekiz rakamını görür ve bunu çok tuhaf karşılar. Tiki Melek arkadaşlarını da çağırır ve birlikte bütün sütun altlıklarında yazan diğer rakamları da bulurlar. Bu durumu çok gizemli bulup Yavuz abiye sorduklarında aldıkları yanıtla yetinmezler. Kafa kafaya vererek sayıların gizemini çözeceklerini düşünürler.

Sayıların Gizemi bölümünde o gece hırsızlık olayı yaşanır. Hırsız Yavuz ağabeyin çantasını alıp kaçmıştır. Yavuz ağabey bu duruma çok üzülür çünkü çantada yıllarca kazı için emek verdiği dosyalar ve planlar çalınmıştır. Ertesi gün çalışmalar iptal edilince Tiki Melek arkadaşlarını toplayıp yine sütünlarda bulduğu sayıların gizemini çözmek ister. Birlikte çekilen fotoğrafları incelerken fotoğraflarda sütunların arkasına saklanmış bir adam görürler. Şimdi karşılarına sayıların haricinde bu adamın kim olduğu problemi de çıkmıştır.

Bu Adam Kim bölümünde Kafadenkler yine sayıların gizemini çözmekle meşgul olurlar. Her biri farklı fikirler ortaya koyar fakat hiçbir mantıklı bir sonuca götürmez. Neriman Hanım ve Yavuz Bey gelince de farklı konulara geçerler.

Mezar Odalarına Yolculuk bölümünde Bintepler'in en önemli höyüğünü görmeye giderler. Orada bol bol fotoğraf çekerler. Çektikleri fotoğrafları bilgisayara aktardıklarında Tiki Melek'in fotoğraflarında çıkan adam Bıdık Ahmet'in fotoğraflarında da gözükür. Bu sırada Tiki Melek'in sütunlardaki sayıları kaydettiği defter çalınmış ve sayıların olduğu sayfa yırtılarak defter tekrar bırakılmıştır.

Gizemli Bir Bulmaca bölümünde Kafadenkler kamptaki son çalışma günleri olduğu için üzgündür. Peri Bacaları'ndan geçerken oranın fiziksel özellikleri hakkında konuştuktan sonra konaklayacakları otele gelirler. Gece aynı odada kalan Mine ve Melek beyaz bir hışırtıyı hayalet sanıp bağışmaya başlar. Neriman Hanım sesi duyup geldiğinde aslında gördükleri beyazlığın Mine'nin yanlışlıkla koyduğu annesinin beyaz sabahlığıdır. Ertesi sabah Tokat müzesine geldiklerinde Kafadenkler'i heyecan sarar. Burayı iyice gezip dolaştıktan sonra eski bir kahvenin içine girerler. Kahvede büyük bir Ege haritası dikkatlerini çeker ve onun kopyasını alırlar ve haritadan yola çıkarak yaşadıkları gizemi çözmek için çalışırlar.

Garip Bir Toplama İşlemi bölümünde Kafadenkler otele kendileriyle aynı gün gelen yabancı televizyoncularla röportaj yaparlar. Daha sonra oyun odasına gidip son gelişmeler üzerinde sonuca varmak için konuşurlar. Sayılır üzerinde değişik işlemler yapar fakat yine çözüm bulamazlar. Fakat o gün müzede yaptıkları çekimleri izlerken kamptaki adamı CD'de tekrar görürler.

Ahşap Evin Sakladıkları bölümünde sokakları dolaşan Kafadenkler o gece büyük bir araştırma yapıp buldukları bu sayıların orada gördükleri eski bir evi işaret ettiği ve aslında çeşitli illerde çalınan tarihi eser parçaları olduğu kanısına varırlar.

Kördüğümü Kim Çözecek bölümünde Kafadenkler son gecelerinde bu sırları çözmeye iyice karar verip ipuçlarının işaret ettiği eski eve giderler.

Kilitli Kapıların Ardında bölümünde Kafadenkler eski evin içine girer ve evi keşfetmeye başlarlar. Büyük sır bu evde çözülür. Sandığı açmaya çalışan çocuklar hırsızlar tarafından yakalanır. Fakat bu hırsızların içinde çok elebaşı ise tanıdık bir yüz olan Aşçıbaşı Cemil Usta'dır. Cemil Usta definecilik yapanlara gizli bilgileri ve araştırmaları götüren kişidir. Şifreler ise hırsızların haberleşme biçimidir. Hırsızlar

çocukları yakalamaya çalışırlar fakat çocuklar daha önceden tehlike durumlarına karşı önlem aldıkları için yardımlarına Yavuz ve Tarık ağabey gelir.

Yazıyor Yazıyor bölümünde Kafadenkler büyük bir iş başarmış hem hırsızların yakalanmasını sağlamış hem de çalınmak üzere olan pek çok değerli tarihi eşyaları kurtarmışlardır.

Alkış Sesleri bölümünde Kafadenkler katıldıkları uluslararası projeleriyle okullarına birincilik kazandırmanın sevincini yaşarlar.

Bintepe'nin Hayaleti adlı yapıtta işlenen konuya bağlı olarak yaşanan olaylar ve çatışmalar çocuk okurun anlama düzeyine uygundur. Bintepe'nin Hayaleti'nde Kafadenkler ve tarihi eser hırsızları arasında kişi-kişi çatışması yaşanırken, tarihi eser hırsızlarının yapmış olduğu izinsiz kazı çalışmaları ve define arayışları sonucu tarihi eserlere verdikleri zararlar kişi-doğa çatışması olarak ortaya çıkar. Kafadenkler'in Bintepe'ye yaptıkları macera dolu gezi çocuk okurun meraklanmasını ve heyecanlanmasını sağlar ve çocuk okurda okuma isteği uyandırır. Bintepe'nin Hayaleti'nde, rastlantı ve şansa bağlı olaylar yaşanmadığı için olaylar inandırıcıdır. Tarihi eser kaçakçıların yaptıkları soygunlar ve tarihi eserlere verdikleri zararlar gibi olaylar çocuk okurda tarihi eserlere karşı duyarlılık oluşturur.

Bintepe'nin Hayaleti adlı yapıtta olaylar çocukların gülmesine ve eğlenmesine imkân sunar. Çünkü Kafadenkler her biri farklı özelliklere sahip çocuklardır. Hemen her bölümde birbirleriyle şakalaşıp atışan Kafadenkler çocukların okurken gülüp eğlenmesini sağlar.

Bintepe'nin Hayaleti'nde Bintepe'ye yapılan gezide Kafadenkler'in başarıya ulaşmasını sağlayan temel unsur ise birbirleri arasındaki dostluk ve sevgi bağı, araştırma ve merak, yardımlaşma ve dayanışmadır.

“O güne değin pek çok sorunun altından birlikte kalkmışlardı. Sayıları gizemini de kafa kafaya vererek çözeceklerinden emindi.” (s. 82).

Bintepe'nin Hayaleti, eğlenme, gülme, öğrenme, sevgi, dostluk, barış, iyilik, dürüstlük, araştırma, yardımlaşma, dayanışma gibi konular üzerinde kurgulanmıştır.

“Onlara boşuna Kafadenkler denmemiştii. El ele kafa kafaya verdiklerinde altından kalkamayacakları iş yoktu.” (s. 103).

4.2.2. İleti

Nur İçözü'nün Bintepe'nin Hayaleti adlı yapıtı taşıdığı iletiler bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Yazınsal bir yapıt olan Bintepe'nin Hayaleti isimli çocuk romanında dostluk, sevgi, yardımlaşma ve dayanışma, merak ve araştırma, çevrenin korunması üzerine pek çok ileti yer almaktadır. Bu iletiler yazınsal bir kurgu içinde sezdirilerek (örtük) ve yargı ve önerme biçiminde (açık) çocuk okura sunulur. Bintepe'nin Hayaleti'nde gerek sezdirilerek (örtük) gerekse yargı ve önerme (açık) biçimde verilen iletiler çocuk okurda insana ve hayata yönelik duyarlılık oluşturmaya ve onun düşünmesine olanak sağlar.

Birlik ve beraberlikle yapılan bütün işlerin üstesinden kolaylıkla gelinir, iletisi şöyle yer almaktadır:

“Arkadaşlar şimdi söyleyeceğim sayıları verdiğim kâğıtlara yazın. Bu rakamları hepimiz ayrı ayrı inceleyip olasılıkları sıralarsak belki işin içinden daha kolay çıkabiliriz.” (s. 91).

“Onlara boşuna Kafadenkler denmemiştii. El ele kafa kafaya verdiklerinde altından kalkamayacakları iş yoktu.” (s. 103).

Durumları en iyi şekilde değerlendirip uygun çalışmalara başlandığında istenilen sonuca ulaşılır, örtük iletisi şöyle yer almaktadır:

“Can’la Serkan odaya dönünce bulguları hep birlikte yeniden gözden geçirmişlerdi. Kafadenkler hiçbir zaman kolaycılığa kaçmazlardı. Bu olayda da ipuçlarını en iyi şekilde değerlendirip sonuca ulaşmak onların işiydi. Yapacak iş çok, zaman dardı.” (s. 138)

Romanda müzelerden kaçırılan tarihi eserlere yönelik çocuklarda duyarlılık oluşturulmaya çalışılır.

Tarihi eserler ülkemizin sahip olduğu önemli kültür hazineleridir, iletisi şöyle yer almaktadır:

“Ülkemizin en büyük zenginliğinin tarihten bize miras kalan eski eserler olduğunun o kadar az kişi farkında ki, insanın içi yantıyor.” (s. 38).

Para uğruna tarihi eserler yok edilmemeli aksine büyük bir hassasiyetle sahip çıkılıp korunmalıdır, iletisi şöyle yer almaktadır:

“Üzüntü vericiydi, çünkü asırlardan bu yana çeşitli uygarlıklar, istilacılar ve defineciler tarafından soyulan mezarda, taş işçiliğinin birkaç güzel örneğinden başka bir şey göremiyorlardı. Saygı vericiydi, çünkü insan gücünün ve aklının binlerce yıl öncesinden gelen kanıtlarını görüp dokunabiliyorlardı.” (s. 98).

4.2.3. Karakterler

Nur İcözü'nün Bintepe'nin Hayaleti adlı yapıtı karakter özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Bintepe'nin Hayaleti isimli çocuk romanının başkışileri kendilerine Kafadenkler adını veren Düzduvar Ercan, Çalçene Mine, Bolgöbek Yaşar, Tiki Melek, Kasıntı Can, Meraklı Serkan, Üşengeç Muratcan, Ebüve Toyga, Paten Ayten, Bıdık Ahmet isimli çocuklardır. “Zaman içinde her birinin adının başına bir takma ad yerleşivermişti. Öyle ki nerdeyse gerçek adları unutulmuş gibiydi. Birbirlerine öylesine bağlanmışlardı ki bundan rahatsızlık bile duymuyorlardı. Üstelik aralarında oluşturdukları Kafadenkler grubunda takma adı bulunmamak nerdeyse büyük bir ayıp sayılırdı.” (s. 8).

Kafadenkler romanda daha çok grup olarak ön plana çıkarlar. Kafadenkler grubundaki çocuklar romanda konuşmalarıyla, davranış ve eylemleriyle, fiziksel özellikleriyle ve diğer karakterlerin yorumuyla geliştirilir. Her biri farklı özelliklere sahip Kafadenkler'in arasında sevgi, dostluk ve arkadaşlık bağı oldukça gelişmiştir. Kafadenkler çocukların dostluk, arkadaşlık, yardımlaşma ve dayanışma gibi konularda olumlu yönde öykünme ve özdeşim kuracakları karakterlerdir. Bu grubun diğer özelliği ise birlik ve beraberlik içinde hareket edip sorunlara çözüm bulmadaki kararlılıklarıdır. Kafadenkler burada davranış ve eylemleriyle geliştirilir.

“Çok dikkatli olmalıyız. Herkesin aynı noktada toplanması tehlikeli olabilir. Bu nedenle bir görev bölümü yapmaya karar verdik. Ayten bahçe kapısında, Melek'le Mine evin geniş kapısında nöbet tutacak. En ufak kuşkulu bir harekette Toyga'nın cebini çaldırım o bizi uyaracak.” (s. 143).

Kafadenkler grup olarak ön planda olsalar da bazı karakterler daha geliştirilmiş olarak karşımıza çıkar. Özellikle Kasıntı Can, Tiki Melek, Bolgöbek Yaşar, Ebüve Toyga ön plana çıkan geliştirilmiş karakterlerdir. Kasıntı Can grubun lideridir

romanda birçok yönden geliştirilmiştir. “Bu Can da hoş çocuktı doğrusu. Kafadenkler’in lideri olmasına işte böyle zeki ve hazırcevap olmasına borçluydu.” (s. 94).

“Hepsinden daha uzun boyluydu. Düz kumral saçları sanki karakterinin bir yansıması gibi başının her hareketinde serbestçe savruluyoruz. Daima gözlerinin önüne düşen bir tutam perçem, heyecanlı olduğu zamanlarda bakışlarına yerleşen çılgın pırıltıyı gizler gibiydi.” (s. 13).

Ön plana çıkan ve güldürü unsurunu sağlayan kişilerden biri ise Bolgöbek Yaşar’dır.

“Bolgöbek Yaşar aralarında en oburlarıydı. Önüne geleni silip süpürür, hatta pastasının yanında mantı yemekten bile çekinmezdi.” (s. 10).

Tiki Melek ise modaya düşkünlüğüyle ön plana çıkar. “E kolay mı Tiki Melek demişler ona. Rengi rengine, kumaşı zevkine uyması gerek. Pabuçlar çoraba, şapkalar şorta uymazsa dünya batar.” (s. 36).

Ebüve Toyga Kafadenkler’e sonradan katılmasına rağmen grupta çabucak sevilir. Toyga çeşitli sesleri çıkarmakta ustadır ve Kafadenkler’i çıkardığı polis sesiyle hırsızların elinden kurtarır.

Kafadenkler’in yanı sıra arkeoloji Kulübü Başkanı Yavuz Kazbabam da romandaki diğer önemli başkişidir. Arkeolog olan Yavuz Kazbabam Kafadenkler’i Bintepeleler’e getiren kişidir. İşine bağlıdır, kampın en önemli sorumlusudur.

Çocukların peşinde hiç ayrılmayan her an nereden çıkacağı belli olmayan Herbiran Neriman da okulun rehber öğretmendir ve gezide bulunur.

“Okulda da öyleydi. Neriman Öğretmen her an, her yerde karşılırlarına çıkıverir, yanlarında bitiverirdi.” (s. 94).

Karakter çeşitliliği yönünden oldukça zengin olan romanda aynı zamanda izci lideri Tarık, Kazı Bilim Profesörü Niyazi Ekrem Bey ve definecilere kamptaki gizli bilgileri sızdıran Şişko aşçıbaşı Cemil Usta gibi yan kişiler bulunur.

otelden çok, bir evin yemek odasını andırıyordu. Duvarın dibine yerleştirilmiş büyükçe bir masanın üzerinde çeşit çeşit peynir, zeytinin her türlü, ev reçelleri, domates, salatalık, karpuz, kavun, üzüm, incir sıralanmış onları bekliyordu.” (s. 115).

Sardes antik kenti, Uşak müzesi, Bintepeleler gibi gezilen tarihi mekânların özellikleri gezi liderinin dilinden açıklayıcı anlatımla verilir.

Bintepe’nin Hayaleti’nde tümceler çocukların anlama seviyelerine uygun olarak kısa, duru ve içtendir. Yazım ve noktalama kurallarına ve Türkçenin söz dizimine uygun tümceler kullanılmıştır. Türkçe sözcükler anlatımın genelinde egemen olduğu görülür. Kazı çalışmaları yapılan bir bölgeye geziye gidildiği için romana genel olarak “kazı bilimi, ören yeri, sütun, mezar, izci, oymak, kamp, lahit, mezar odaları, höyük” gibi arkeolojiye ait sözcükler yaygındır.

Bintepe’nin Hayaleti, atasözleri ve deyimler yönünden oldukça zengindir. Özellikle Çalçene Mine her konuşmasında atasözlerini kullanır. Kitapta yer alan atasözleri şunlardır:

“Üstelik ne demişler, acele işe şeytan karışır.” (s. 11).

“Ne demişler, bir elin nesi var, iki elin sesi var!” (s. 20).

“Eee... Ne demişler, işleyen demir pas tutmazmış. Değil mi Muratcan...” (s. 54).

“Ne demişler, üzümünü ye bağını sorma.” (s. 79).

“Ne demişler, soran dağ aşmış, sormayan yoldan şaşmış...” (s. 81).

“Çok konuşan çok yanılır.” (s. 125).

Romanda atasözlerinin yanı sıra çocuk okurun anlama düzeyine uygun çok sayıda deyim kullanılmıştır. Yer alan deyimler şunlardır:

“Bu çalışmayla ilgili raporlarınızı dört gözle bekleyeceğiz.” (s. 24).

“Ama çalındığını duyduğumuz her parça da içimizden bir şeyleri koparıp götürüyor.” (s. 39).

“Trafik arapsaçına döndü.” (s. 41).

“Yakında iğne ipliğe dönecek.” (s. 45).

“Sabahtan beri oturuyorsunuz. Her yanınız pas tutmuştur.” (s. 53).

“Serkan şaşkınlıkla yerinde kalakaldı. Kıpırmızı kesilmişti.” (s. 62).

“Yavuz ağabey bir başka müjdeyle içlerine su serpti.” (s. 76-77).

“Samanlıkta iğne aramak gibi bir şey.” (s. 93).

“İnan tereyağından kıl çeker gibi en ufak bir terslik olmadan işi bitiririz.” (s. 146).

Bintepe'nin Hayaleti'nde çocukların edebi zevklerini geliştirecek benzetme ve kişileştirme gibi söz sanatları da sıkça kullanılmıştır. Kitapta yer alan söz sanatları şöyledir:

“İncecik altın bir zincirin ucunda sanki tüm güneş sistemi milyonlarca yıllık öyküsünü anlatır gibiydi.” (s. 64).

“Tahta döşeme üzerinde attıkları her adımda ev, yorgun soluklu bir dev gibi inliyordu.” (s. 148).

“Yumrukları sıkılı bir kaplan gibi her an saldırmaya hazır.” (s. 150).

Bintepe'nin Hayaleti'nde atasözleri ve deyimlerin yanı sıra Türkçenin söz varlığını oluşturan unsurlardan ikilemeler, yansıma sözcükler, pekiştirmeler de kullanılmıştır.

Bintepe'nin Hayaleti'nde yer alan ikilemeler şunlardır: Art arda (s. 9), “pırıl pırıl” (s. 40), “ağır ağır” (s. 42), “irili ufaklı” (s. 66), “bölük pörçük” (s. 69), “kaçık kaçık” (s. 74), “didik didik” (s. 76), “tangur tungur” (s. 95), “yorgun argın” (s. 100),

Romanda yer alan yansıma sözcükler “kıkırdama, mırıltılar, homurtu” (s. 35), “gurultu” (s. 43), “fısıltı” (s. 65), “fısır fısır” (s. 106), “zangır zangır” (s. 117), “mışıl mışıl” (s. 158)'dir.

Romanda yer alan pekiştirme sözcükler ise “düpedüz” (s. 11), “kıpkırmızı” (s. 13), “karmakarışık” (s. 14), “sımsıcak” (s. 16), “bembeyaz” (s. 85) dir.

4.3. ZAMANDA YOLCULUK

Zamanda Yolculuk serisi “Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi”, “Şeytan Bunun Neresinde?”, “Korsanların Peşinde”, “Mağara Devleri” ve “Uzayda Buluşalım” adlı yapıtlardan oluşur. Bu yapıtlarda, yurt dışındaki çeşitli uzay merkezlerinde görev alarak pek çok ödül kazanan uzay mühendisi Bilgin Dede’nin bir zaman makinesi icat ederek torunları Bulut ve Yıldız adındaki ikiz kardeşlerle zamanda yaptığı yolculuklar anlatılır. Bilgin Dede ve ikizler zaman makinesiyle pek çok yeri gezip görmekle kalmaz, geçmiş ve günümüz arasındaki yaptıkları yolculuklarda birçok tarihi olaya da tanıklık ederler. Gittikleri yerlerin coğrafi ve kültürel özelliklerini, tarihçesini araştırarak öğrenir; gittikleri yöreye ait efsaneler, masallar, hikâyeler dinler; gezdikleri yerlere özgü yemekleri ve tatlıları tadar ve buraların ören yerlerini, müzelerini, kalelerini, tepelerini, dağlarını ve mağaralarını görürler.

Zamanda Yolculuk serisini oluşturan yapıtlarda tarih bilinci, doğa sevgisi, yurt güzellikleri, araştırma ve inceleme gibi konular işlenmiştir. Bu konuları yapılandıran olaylar Zamanda Yolculuk serisini oluşturan “Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi”, “Şeytan Bunun Neresinde?”, “Korsanların Peşinde”, “Mağara Devleri” ve “Uzayda Buluşalım” adlı yapıtlarda şöyle kurgulanmıştır.

4.3.1. Konu ve Kurgu

Nur İçözü'nün Zamanda Yolculuk serisini oluşturan yapıtları konu ve kurgu özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

4.3.1.1.BİLGİN DEDE'NİN ZAMAN MAKİNESİ

Kitabın Adı: Bilgin Dede'nin Zaman Makinesi

Sayfa Sayısı:188

Yaş Grubu: 9 yaş ve üzeri

Yayınevi: Altın Kitaplar Yayınevi

Kapak ve Sayfa Tasarımı: Naciye Dipburun

Resimleyen: O. Selçuk Özdoğan

Basım Yeri/ Tarihi: İstanbul/2014

Kapak Türü: Karton Kapak

Kâğıt Türü: Kitap Kâğıdı

Şekil 3. Bilgin Dede'nin Zaman Makinesi

Bilgin Dede'nin Zaman Makinesi öyküsünde Bilgin Dede ve torunları Yıldız ve Bulut adlı ikizlerin zaman makinesiyle yaptığı çeşitli yolculukları anlatan on altı öykü yer alır. Bu öyküleri yapılandıran olaylar şöyle yer almaktadır:

Bilgin Dede'nin Zaman Makinesi bölümünde büyük bir bilim adamı olan Bilgin Dede uzun yıllar üstünde çalışarak bir zaman makinesi icat eder. Bu makineyle istenilen zaman dilimine ve yere gidilmektedir. Bilgin Dede zaman makinesini ilk olarak torunları olan Bulut ve Yıldız'a söyler. Kızı Nurten Hanım ve damadı Tuncay Bey ise böyle bir makinenin icat edildiğine inanmazlar. Zamanda yolculuğa çıkacakları gün Aspendos'u seçerler. Bilgin Dede, torunları Yıldız ve Bulut ve kızı Nurten Hanım ile zamanda yolculuğa çıkarlar.

Binlerce Yıldır Yankılanan Ses (Aspendos) bölümünde Bilgin Dede Yıldız, Bulut ve Nurten Hanım'ı Aspendos'a getirir. Geldikleri yerde inşaat çalışmaları yapılmaktadır. Bilgin Dede çocuklara hem Aspendos Tiyatrosu'nun nasıl yapıldığını, tiyatronun özelliklerini ve bulundukları yerin tarihteki önemini anlatır.

Başkent (Ankara) bölümünde Bilgin Dede Bulut ve Yıldız'ı yurdumuzun güzelliklerini tanımak için Ankara'ya getirir. Geldikleri yer Anıtkabir tarih ise 10 Kasım 1953'tür. Anıtkabir'i açılış töreni ve Atatürk'ün Etnografya Müzesi'deki naaşının Anıtkabir'e getirdiği gündür. Bilgin Dede Anıtkabir'i inşa eden mimarlar hakkında bilgi verir. Aynı zamanda Ankara'nın geçmişten günümüze kadar gelen tarihini anlatır.

Gözünü Güneşe Diken Devler (Adıyaman) bölümünde Bilgin Dede ve torunları Yıldız ve Bulut önlerinden geçerek dağın zirvesine doğru tırmanan askerler görürler. Komutanlardan biri olanları fark ederek kim oldukları sorar. Bilgin Dede ise zararsız olduklarını, burada yapılan görkemli tapınağı gezmeye geldiklerini söyler. Bilgin Dede ve çocuklar komutanla birlikte dağa tırmanmaya başlar. Bilgin Dede dağa tırmanırken aynı zamanda bu dağın Adıyaman'daki Nemrut Dağı olduğunu söyler ve buraya ait efsaneleri anlatır.

Nur'un Diyarı (Ağrı) bölümünde, Bulut ve Yıldız Adıyaman'a gitmişken Ağrı'yı da görmek isterler. Bilgin Dede onları Ağrı Dağı'na götürür. Ağrı Dağı'na tırmanırken burada karşılaştıkları yaşlı bir teyze onlara Ağrı Dağı'nın efsanesini anlatır. Yaşlı teyzeden sonra Bilgin Dede de onlara kutsal kitaplarda söz edilen Nuh Peygamber'in gemisinin de Ağrı dağında durduğundan söz eder. Nuh tufanını anlatan Bilgin Dede istikametini İshak Paşa Sarayı olduğunu söyler.

Düşler Ülkesinden Tahta Ata (Çanakkale) bölümünde, Bilgin Dede zaman makinesini kask takmadan çalıştırmak için deneme yapar. Deneme yaptığı sırada Çanakkale savaşının olduğu 1915 yılına gitmek isterken Sparta ve Troyalılar arasında yapılan Troya savaşının yapıldığı güne giderler. Yıldız burada kendisini prenses Helena'nın sarayında bulur. Dışarı çıktığında ise Bilgin Dede'yi ve Bulut'u görerek çok korktuğunu söyler. Bilgin Dede ise onları hemen eve getirir. Eve geldiklerinde ise Çanakkale Savaşı hakkında bilgi verir.

Pamuk Tarlası Gibi (Denizli) bölümünde, Bilgin Dede ve çocuklar Pamukkale Travertenleri'ne gelerek burada Denizli Beyi'nin Superisi adını verdiği kızla yaptığı

düğününü görürler. Denizli adının nereden geldiğini ve özelliklerini de öğrenerek Hierapolis antik kentine giderler. Hierapolis antik termal kentinin binlerce yıllık sütunlarını, tiyatrosunu, tapınğını görerek eve dönerler.

Birbirine Kavuşmaya Çalışan Sevdalılar (Adana) bölümünde, Bilgin Dede ve torunları Adana'ya gelirler. Bilgin Dede ilk olarak Adana adının nereden geldiğini açıklayan efsaneler anlatır. Ardından yaşlı bir teyzenin evine misafir olurlar. Orada yemek yer, karınlarını doyururlar. Yaşlı teyze onlara Lokman Hekim'den, Misis efsanesinden ve Seyhan ve Ceyhan nehrinin efsanelerinden bahseder. Bilgin Dede ve çocuklar oradan ayrılarak eve gelirler.

Çömlekçi Kadının Sihirli Toprağı (Kütahya) bölümünde, Bilgin Dede Yıldız ve Bulut'u yeni kurulmaya başlayan Kütahya kentine getirir. Burada çini yapan kadınlar görürler. Bilgin Dede zaman makinesini topunu çıkararak onları Kütahya'nın ileri bir tarihine götürür. Geldikleri bir çay bahçesinde bir çınar ağacının altına oturlar. Yanlarına gelip sohbet etmeye başlayan garson buradaki gezilecek yerler ve Yoncalı kaplıcası hakkında bilgi vererek çamur banyosuna ait bir efsaneyi de anlatır. Yıldız burada banyo yapmayı içinden geçirirse de eve dönüş vakitleri gelmiştir.

Bir Ceylan Kaçtı Obaya/Düğün Dernek Kuruldu Ovaya (Afyon) bölümünde, Bilgin Dede torunlarını Emirdağ yani Muslucalı yaylalarına getirir. Buraya önce yalnız başlarına gelen çocuklar İshak Bey'in kızıyla Muslucalı Bey' in oğlunun düğününü görürler. Dedesi yanlarına geldiklerinde ise yanında Evliya Çelebi vardır. Evliya Çelebi'yi gören çocuklar çok sevinir ve ondan efsaneler anlatmasını isterler. Evliya Çelebi onlara Afyon Kalesi'nin öyküsünü anlatır ve yoluna devam eder. Bilgin Dede ve torunları ise yeni serüvene doğru yola çıkarlar.

Periler Ülkesinin Gizemli Bacaları (Kapadokya) bölümünde, Bilgin Dede Yıldız ve Bulut'u Nevşehir'e Peribacaları'na getirir. Burada balonda yolculuk yaparken Bilgin Dede de buranın tarihi hakkında bilgi verir. Peribacaları'nı gökyüzünden seyrettikten sonra aşağıya inerler. Acıktıkları için bir lokantada oturlar. Orada yufka açan bir teyzeyle sohbet ederek yöreye ait öyküler dinlerler. Eve geldiklerinde gördüklerinin etkisinde kalırlar. Nevşehir'in tarihçesini de okuyarak Nevşehir adının nereden geldiğini öğrenirler.

Kaçın, Amazonlar Geliyor (Amasya) bölümünde, Bilgin Dede, elmayı çok seven Yıldız ve Bulut'u Amasya'ya götürür. Amasya'ya geldikleri zaman önlerinden

geçen kadın savaşçıları görerek saklanırlar. Kadın savaşçılar gittikten sonra Bilgin Dede gördükleri savaşçıların Kraliçe Amasis'in savaşçıları olduğunu söyleyerek Amasya adının da Kraliçe Amasis'ten geldiğini söyler. Bilgin Dede daha sonra onlara kadın savaşçıları, Amasya'nın günümüze kadar uzanan tarihi ve Amasya Genelgesi'ni de anlattıktan eve dönerler.

Denizde Gümüş Dalgalar Oynaşırken (İzmir) bölümünde, Bilgin Dede ve torunları İzmir'e gelirler. Bilgin Dede İzmir'in adının da Amasya gibi bir amazon kraliçesi olan Smyrna'dan geldiğini anlatır. Yanlarına yaklaşan bir çobandan Kadifekale efsanesini dinlerler. Daha sonra Bilgin Dede onları İzmir'in diğer güzelliklerini gezmeye götürür. Bergama Kütüphanesi ve Zeus Tapınağı'nı tarihte ayakta kaldığı yıllarda görürler. Papirüs kâğıtları ve Bergama Kütüphanesi'yle ilgili bilgi edildikten sonra eve dönerler.

Dünyanın Yedi Harikasından Biri (Efes) bölümünde, Bilgin Dede ve torunları Yedi Uyurlar efsanesinin yaşandığı çağa giderler. Burada Yedi Uyurlar'dan olan Mernuş ve köpekleri Kıtırmir' i görürler. Bilgin Dede Yıldız ve Bulut'a Yedi Uyurlar Mağarası hakkında bilgi verir. Yolda yürüttükleri sırada Efes'teki Artemis Tapınağı'nı da görürler. Bilgin Dede burada da Artemis Tapınağı hakkında bilgi vererek tapınakla ilgili efsanelerden bahseder. Bilgin Dede zaman topunun birkaç saniyelik ışınlamasıyla torunlarını Selçuk Müzesi'ne getirir. Salonda gezen çocuklar yaşadığı döneme gittikleri Artemis'in heykelini ise müzede görürler. Bilgin Dede bu heykeldeki simgeler hakkında çeşitli bilgiler verir. O sırada gelen görevli müzenin kapanacağını haber verirken Yıldız ve Bulut da Bilgin Dede'ye Şirince'ye de gitmek istediklerini söylerler.

Gün Işığı Toprağı Kucakladı (Aydın) bölümünde, Bilgin Dede ve torunları eve gitmeyerek Selçuk ve Şirince'yi gezerler. Daha sonra Aydın'daki bir otele konaklamak için gelirler. Kahvaltıyı yapıp yürümeye çıktıkları zaman Bilgin Dede Yıldız ve Bulut'a Aydın adının nereden geldiğini söyler. Bilgin Dede ise Aydın adıyla ilgili çeşitli efsaneler ve bilgiler anlatır. Yıldız ve Bulut yaz bitmeden denize girmeyi de çok isterler. Bilgin Dede ile birlikte minibüse binerek plaja giderler. Boy Verdi Üzümler (Manisa) bölümünde, Bilgin Dede ve torunları Yıldız ve Bulut Osmanlı Devleti zamanındaki Manisa'ya gelirler. Burada mesir macunu yer Ağlayan Kaya efsanesini dinlerler. Bilgin Dede çocukları zaman makinesinin topuyla günümüz Manisa'sına da getirerek birlikte mesir macunu şenliğine katılırlar.

4.3.1.2.ŞEYTAN BUNUN NERESİNDE?

Kitabın Adı: Şeytan Bunun Neresinde?

Sayfa Sayısı: 188 s.

Yaş Grubu: 9 yaş ve üzeri

Yayınevi: Altın Kitaplar Yayınevi

Kapak ve Sayfa Tasarımı: O. Selçuk Özdoğan

Resimleyen: O. Selçuk Özdoğan

Basım Yeri/ Tarihi: İstanbul/2014

Kapak Türü: Karton Kapak

Kâğıt Türü: Kitap Kâğıdı

Şekil 4. Şeytan Bunun Neresinde?

“Şeytan Bunun Neresinde?” öyküsünde Bilgin Dede ve torunları Yıldız ve Bulut adlı ikizlerin zaman makinesiyle yaptığı çeşitli yolculukları anlatan on altı öykü yer alır. Bu öyküleri yapılandıran olaylar şöyle yer almaktadır:

Şeytan Sofrasından Ayvalık’a (Balıkesir) bölümünde, anne ve babası yaz boyunca yurt dışında olan Bulut ve Yıldız telefonda annesiyle konuşarak tatillerinin gayet güzel geçtiğini söylerler. Anneleri Nurten Hanım biraz kaygılı olsa da babasına güvenir ve çocuklara gezmeleri için Ayvalık’ı önerir. Ayvalık’taki Şeytan Sofrası’na gider ve burasıyla ilgili çeşitli bilgiler edinirler. Gezilerini Erdek, Marmara Adası, Erdek, Bandırma ve Manyas Kuş Cenneti’nde noktalarlar. Eve dönünce de gördüklerini annelerine yazarlar.

İmparatorluğun Doğduğu Kent (Edirne) bölümünde, Bilgin Dede Yıldız ve Bulut’u Mimar Sinan’ın Selimiye Camisi’ni inşa ettiği döneme götürür ve Selimiye Camisi ve Mimar Sinan hakkında onlara bilgi verir. Bilgin Dede daha sonra zaman topunu ayarlayarak Kırkpınar yağlı güreşlerinin yapıldığı meydana gelirler. Bilgin

Dede bu yöreye neden Kırkpınar adının verildiğini anlatır. Edirne'yi, Meriç ve Tunca nehirlerini gezerek eve dönerler.

Yıktın Perdeyi Eyledin Viran (Bursa) bölümünde, Bilgin Dede Yıldız ve Bulut'u Karagöz ve Hacivat'ın yaşadığı döneme götürür. Hacivat ve Karagöz'ün atışmalarını izledikleri bir sırada bir vezir gelerek inşaatın aksadığını, zamanında bitmezse canlarından olacağını söyler. Bilgin Dede ve çocuklar Hacivat ve Karagöz'e selam verip oradan ayrılınca onların başına geleceklere çok üzürlüler. Bilgin Dede Hacivat ve Karagöz'ün yaşadığı dönem hakkında bilgi verdikten sonra zaman makinesinin topunu çevirerek Bursa'nın günümüzdeki işlek caddelerine gelir ve burada Karagöz ve Hacivat'ın figürlerinin olduğu anıtı seyrederek. Daha sonra Uludağ'a giderek teleferiğe biner, Bursa ve Uludağ'ın adının nereden geldiğini, Sarı Kız kaplıcalarının efsanesini öğrenirler.

Bir Ağaç İçin Yürüyen Köşk (Yalova) bölümünde, Bilgin Dede ve torunları zaman makinesiyle Yalova'ya giderek, çınar ağacının bir dalı kesilmesin diye Atatürk'ün emriyle metrelerce kenara kaydırılan köşke ziyarete giderler. Burada köşk hakkında pek çok bilgi edinirler. Yalova adının nereden geldiğini, tarihçesini öğrenirler. İznik'teki Yeşil Cami'yi gezerek bilgi edinirler.

Midas'ın Kulakları Eşek Kulağı (Eskişehir) bölümünde, Yıldız rüyasında Kral Midas'ın olduğu döneme giderek onun kulaklarının eşek kulağı olduğunu görür ve uyandığında dedesinden kendilerini oraya götürmesini ister. Birkaç saniye içinde Midas Kenti Açık Hava Tapınağı'nda olurlar. Burayı gezerek Eskişehir ve Kral Midas hakkında bilgi edinirler. Bulut'un elindeki lüle taşının özelliklerini ve onunla ilgili efsaneyi öğrenirler. Eskişehir'e gelmişken Bilgin Dede Bulut ve Yıldız'a sürpriz yaparak onları Nasrettin Hoca'nın yanına götürür. Çocuklar burada Nasrettin Hoca'nın "Parayı Veren Düdüğü Çalar" fıkrasına tanık olurlar ve Nasrettin Hoca'yla sohbet ederler. Nasrettin Hoca Konya'ya gideceğini söyleyince Bilgin Dede ve çocuklar da Konya'ya gitmeye karar verirler.

Karaman'ın Koyunu Sonra Çıkar Oyunu (Karaman /Konya) bölümünde Bilgin Dede, Yıldız Bulut'u Karaman'a giderek Karaman Bey'in Karaman'ı küçük bir hileyle nasıl ele geçirdiğine tanık olurlar. Böylece "Karaman'ın koyunu sonra çıkar oyunu" sözünün kaynağını da öğrenmiş olurlar. Bilgin Dede burada Karamanoğlu Mehmet Bey'in Türkçeyi resmi dil olarak ilan etmesinden de söz ederek günümüzdeki

Karaman'a dönerler. Burada Karamanoğlu Mehmet Bey'in bir büstünü ve Türkçeyi resmi dil olarak ilan eden yazısını görürler. Bilgin Dede Mevlana ve Yunus Emre'nin de buralı olduğunu söyler ve birlikte gezmeye devam ederler. Önce Mevlana'nın türbesini ardından han, hamam, kervansaraylar gezerek eve gelirler. Eve geldiklerinde gördüklerini anı defterine yazmaya başlarlar.

Altın Postun Peşinde (Samsun) bölümünde, Bilgin Dede ve torunları kendilerini Altın Post'un peşinde olan Argonaut'ların olduğu Argo gemisinde bulurlar. Burada çok korktukları için Bilgin Dede zaman topunu çıkararak onları Samsun limanına getirir. Mustafa Kemal'in Bandırma vapuruyla Samsun limanına gelişini izleyerek çok sevinir ve kalabalıkla birlikte o coşkuya katılırlar. Bulut ve Yıldız dedelerine sevgiyle bakarak onun iyi ki de zaman makinesini icat ettiğini ve Atatürk'ü girmelerini sağladığını söylerler. Daha sonra günümüzdeki Samsun'a dönerek Samsun'un bütün efsanesini öğrenirler. Bilgin Dede ise Karadeniz'i gezmeye başlamışken yarın Diyojen'in ülkesine de gideceklerini söyleyince Bulut ve Yıldız çok sevinir.

Gölge Etme Başka Bir Şey İstemem (Sinop) bölümünde, eski tarihlerdeki Sinop Limanı'na giden Bilgin Dede, Yıldız ve Bulut burada korsanların şehri basarak önlerine çıkan insanları esir aldığını bu esirlerin arasında ünlü bilgin Diyojen'in de olduğunu görürler. Bilgin Dede Diyojen hakkındaki pek çok bilgiyi Bulut ve Yıldız'a anlatarak günümüz Sinop Limanı'na gelirler. Burada Sinop'un tarihçesini ve gezilecek yerlerini öğrenirler.

Karadeniz'in İncisi, Şehzadeler Kenti (Trabzon) bölümünde Karadeniz'i gezen Bilgin Dede, Yıldız ve Bulut Trabzon'a gelirler. Burada Bulut bilgisayarından Trabzon'un geçmişten günümüze kadar uzanan tarihçesinden bahseder. Daha sonra Atatürk Köşkü'nü, Sümela Manastırı'nı ve Uzungöl'ü gezerek hem bilgi sahibi olur hem de eğlenerek güzel bir gün geçirirler.

Pırıl Pırıl Parlayan Kent (Gümüşhane) bölümünde Bilgin Dede ve torunları Zigana Dağları'nı, Gümüşhane'yi, Kelkit ovalarını görmeye gelirler. Gümüşhane adının nereden geldiğini ve buranın tarihçesini öğrenerek eve dönerler. Çocuklar o gün gezip gördüğü yerleri telefonda annelerine uzun uzun anlatırlar.

Dağları Karlı, Uçurumları Derin Diyar (Kars) bölümünde Bilgin Dede, Yıldız ve Bulut kendilerini Karsak göçünde bulurlar ve Karsakların Kars'a nasıl

yerleştiklerine tanık olurlar. Böylece Kars adının nereden geldiğini öğrenirler. Karsakların arasından ayrılarak günümüzdeki Kars'a dönerler. Burada Kars'ın geçmişten günümüze gelen tarihçesini, Ani Harabeleri'nin özelliklerini öğrenerek Ardahan'ın dağlarını geçip Çıldır Gölü'ne gelirler. Daha sonra evlerine dönerek yarın yaşayacakları macerayı merakla beklerler.

Palandöken'in Yalçın Kayalıkları (Erzurum) bölümünde Erzurum'a gelen Bilgin Dede, Bulut ve Yıldız gün boyu Erzurum'u gezerler. Çifte Minareli Medrese'ye, Arkeoloji Müzesi'ne, Saat Kulesi'ne ve Tortum Şelalesi'ne gidip gezerler. Erzurum Kongresi'nin yapıldığı binaya gelerek, Erzurum Kongresi'nin yıl dönümü anısına düzenlenen bir eğlencede yaşlı bir kadından da Erzurum adının nereden geldiğini öğrenirler.

Kurban Olam Kalem Tutan Ellere (Sivas) bölümünde Yıldız'ın arkadaşı Çiğdem onu Sivas'taki bir köy düğününe davet eder. Yıldız da Bilgin Dede'ye Sivas'a gitmek istediğini böylece arkadaşını da mutlu edeceğini söyler. Böylece Sivas'a giden Bilgin Dede ve torunları kendilerini 1700'lü yıllarda küçük bir köy evinde bulurlar. Karşılarında Aşık Veysel oturmuş saz çalıp türlü söylemektedir. Aşık Veysel'le sohbet ederek hem onun hayatını hem de Sivas'ın özelliklerinin öğrenirler. Düğün zamanı geldiği için Aşık Veysel'in yanından ayrılarak düğün yerine gelirler. Düğünde eğlendikten sonra Erzincan'a doğru yola çıkarlar.

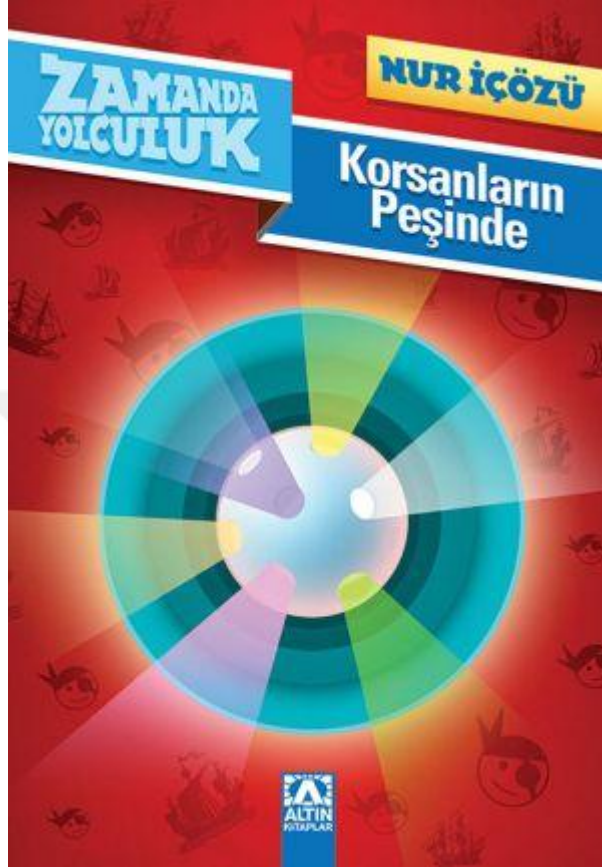
Bir Devrin Sırtındaki Kent (Erzincan) bölümünde, Bilgin Dede, Yıldız ve Bulut Erzincan'a giderek Yassıçemen savaşına tanık olur ve Ertuğrul Gazi'nin Anadolu'ya gelişini görürler. Bilgin Dede zaman topunu ayarlayarak onların bir çobanın yanına götürür. Çoban burada onlara Erzincan depreminden söz eder. Eve döndüklerinde iki kardeş gördüklerini anı defterine yazar. Bilgin Dede ertesi sabah Bilecek'e gideceklerini ve bunun için araştırma yapmaları gerektiğini söyler.

Efsaneler Diyarı (Bilecek /Söğüt) bölümünde, Bilgin Dede ve torunları Bilecek'e Osman Bey'in düğününe giderler. Burada Osmanlı Devleti'nin kuruluşunu anlatan Osman Bey'in rüyasını dinleyerek evlerine dönerler.

Kara Elmasın Büyüsü (Zonguldak/Bartın/Amasra) bölümünde Bilgin Dede Yıldız ve Bulut'u kara elmas diyarına götürür. Çocuklar kendilerini kısa sürede Zonguldak'ta bulurlar. Zonguldak'ta Uzun Mehmet'i görerek onun kömürü nasıl bulduğunu öğrenirler. Daha sonra Zonguldak'ın tarihçesini öğrenerek kente inip yıllar

öncesinden kalan tarihi evlerin arasında dolaşırlar. Oradan Amasra'ya doğru yola çıkarak taksi şoförünün sordukları bilmecelere yanıt vermeye çalışırlar. Eve döndüklerinde yaşadıkları keyifli günü anı defterine geçirirler.

4.3.1.3.KORSANLARIN PEŞİNDE

Kitabın Adı: Korsanların Peşinde

Sayfa Sayısı: 176 s.

Yaş Grubu: 9 yaş ve üzeri

Yayınevi: Altın Kitaplar Yayınevi

Kapak ve Sayfa Tasarımı: O. Selçuk Özdoğan

Resimleyen: O. Selçuk Özdoğan

Basım Yeri/ Tarihi: İstanbul/ 2013

Kapak Türü: Karton Kapak

Kâğıt Türü: Kitap Kâğıdı

Şekil 5. Korsanların Peşinde

Korsanların Peşinde öyküsünde Bilgin Dede ve torunları Yıldız ve Bulut adlı ikizlerin zaman makinesiyle yaptığı çeşitli yolculukları anlatan on yediöykü yer alır. Bu öyküleri yapılandıran olaylar şöyle yer almaktadır:

Kralların ve Tanrıçaların Şehri (Muğla) bölümünde, Bilgin Dede ikizlere Aftodit efsanesini anlatır. Afrodite'ten çok söz eden Bilgin Dede ikizleri Afrodisias'a kıyı boyunca yolculuk yapmaya götürür. Zaman makinesi Bilgin Dede, Yıldız ve Bulut'u sütunlarla çevrili tarihi bir kentin ortasına bırakır. Heykel yarışmasının yapıldığı alana gelerek buraları gezerler. Agora adı verilen meydandaki pek çok heykeli inceler, Afrodite Tapınağı'nı gezerler. Yunus'lu çocuğun öyküsünü öğrenmek için sıradaki yer İasos olur.

Yunusun Kaçırıldığı Çocuk (Milas) bölümünde Bilgin Dede ve ikizler zaman makinesiyle bir kahveye gelirler. Buradaki bir sedire oturarak orada bulunan yaşlı bir balıkçıdan yunuslu çocuğun öyküsünü dinlerler. Öyküyü dinledikten sonra Bilgin Dede ve ikizler İasos kentini gezip Ege Denizi'nde yüzerler. O gece köylerdeki küçük bir pansiyonda kalırlar. Bilgin Dede burada NASA'dan tanıdığı bir arkadaşını görür ve Bodrum'u birlikte gezmeye başlarlar. İlk olarak Heraklie kentini gezerek bilgiler edinir, daha sonra Labranda'ya yönelirler. Bilgin Dede bu ören yerleri hakkında çeşitli açıklamalarda bulunur. Gezinin sonunda hep birlikte Didim'in sularında serinlerler.

Dünyanın Yedinci Harikası (Bodrum) bölümünde Bilgin Dede ve ikizler hep birlikte Bodrum'a doğru yolculuk yaparlar. İlk durakları Bodrum Kalesi olacaktır. Çarşıda dolaşırken Halikarnas Balıkçısı'nın heykelini görürler. Bilgin Dede hem Halikarnas Balıkçısı hem de Bodrum'un tarihçesiyle ilgili bilgiler verir. Bodrum Kalesi'ne girerek gezmeye başlarlar. Burada gördükleri Karya prensesi olan prenses Ada'nın ve Kral Mousolos'un yaşadığı döneme giderler. Dönüş yolunda ise Bodrum'un koylarını görerek denize girerler. İkizler eve döndüklerinde Bodrum'un söylencelerini, tarihi değerlerini ve doğal güzelliklerini anı defterlerine yazarlar.

Diller Ayrı, Kültürler Aynı (Datça) bölümünde, Bilgin Dede ve ikizler Datça'ya binmek için tekneye binerler. Yolculuk boyunca Muğla adının nereden geldiğini ve Muğla'nın tarihçesini konuşurlar. Knidos antik kentine giden bir tekneye binerler. Burada uzun yıllar Knidos'un arkeolojik değerlerini ortaya çıkaran bir profesör ve ekibinin buluntularını incelerler. Yeni bir koya giren teknede Bilgin Dede ve ikizler de arkeologlar gibi dalgıç kıyafeti giyerek suya dalarlar.

Korsanların Peşinde (Marmaris) bölümünde, Bilgin Dede ve ikizler yolculuklarının sonuna gelmişlerdir. Sedef Adası'na gelerek burada hem dinlenir hem de çeşitli efsaneler dinlerler. Bilgin Dede ise zaman yolculuklarını özleyen ikizlere yeni bir sürpriz yapar ve zaman topunu Fethiye'nin geçmiş dönemlerine ayarlar. Öncelikle Fethiye'nin doğal güzelliklerini gezerek Ölüdeniz'de yüzlerler. Fethiye'den Dalyan'a doğru yola çıkarlar. Burada tekne gezisi yaparken kaçakçıların ve define avcılarının yakalanmasına tanık olurlar. Burada yaşadıkları macera dolu günlerin ardından evlerine dönerler.

Erenler Dedi Ki, “Dur Dur” (Burdur) bölümünde Bilgin Dede ve ikizler gezecekleri yeri seçmek için haritaya bakarken önlerine Burdur çıkar. Birkaç saniye

sonra kendilerini bir gülün kenarında bulurlar. Burada Burdur adının nasıl verildiğine tanık olurlar. Bilgin Dede ve ikizler zaman değiştirerek bir sahilde otururlar ve kentin adıyla ilgili pek çok öyküyü dinlerler. Bunun yanı sıra Burdur'un tarihçesini de öğrenerek Burdur Gölü'nü görmeye gelerek burayla ilgili efsaneler dinlerler.

Alev Dilli Canavar (Antalya /Alanya) bölümünde Bilgin Dede Yıldız ve Bulut'a gezi için şimdiki hedefin Antalya ve Alanya olduğunu söyleyerek onları çok mutlu eder. Zaman makinesiyle Olympos Dağı'na gelerek burada yaşlı bir adamın dilinden ateş dilli canavar Khimaria'nın efsanesini dinlerler. Efsaneyi dinledikten sonra Bilgin Dede zaman topunu çıkararak günümüze dönerler. Antalya'ya giden bir ailenin arabasıyla Köprülü Kanyon'a doğru yola çıkarlar. Burada sal yarışı yapan botlara bindikten sonra yeni bir maceraya doğru yola çıkarlar. Bilgin Dede daha sonra Bulut ve Yıldız'ı Korsan Mağarası'na ve Alanya'ya getirir. Burada Alanya'yı hem yüksekten seyrederek hem de Alanya'nın tarihçesini öğrenirler. Oradan ayrılarak Damlataş Mağarası'na ve Dim Çayı'na giderek Alanya'nın doğal ve tarihi güzelliklerini görürler.

Rüzgârları Portakal Kokan Kent (Mersin) bölümünde Bilgin Dede ikizlere sürpriz yaparak onları Kleopatra Kapısı'nın adının verildiği döneme giderler. Daha sonra üçü birden zaman makinesinin hızlı devinimiyle günümüz Kleopatra Kapısı'nın olduğu yere gelirler. Burada önce Eski Cami'yi ardından Ulu Cami'yi son olarak da Yedi Uyurlar Mağarası'nı dolaşarak Tarsus'a ait çeşitli söylenceler dinlerler. Anamur ve Silifke'ye de uğrayıp eğlenceli vakit geçirdikten sonra evlerine dönerler.

Adını Kartal Kanadıyla Bulan Kent (Antakya) bölümünde, Bilgin Dede zaman topunu Akdeniz'in en uç noktası olan Antakya'ya ayarlar. Kendilerini geniş bir düzlüğün yanındaki bir ağacın dibinde bulurlar. Büyük İskender'in komutanı Selefkos'un Antakya'ya ad verişine tanık olurlar. Antakya adının nereden geldiğini öğrendikten sonra günümüz Antakya'sına gelerek önce İskenderun Limanı'na gelirler ve buradaki genç bir araştırmacıdan buranın adının nereden geldiğini ve tarihçesini öğrenirler. Arzus Harabeleri'ni ve Antakya müzesini gezip künefe yedikten sonra evlerine dönerler.

Tüfek İcat Oldu Mertlik Bozuldu (Bolu) bölümünde Bilgin Dede Bulut ve Yıldız'ı Köroğlu destanını öğrenmek ve Köroğlu'nu tanımak için Bolu'ya götürür. Köroğlu'nun Bolu Beyi'yle mücadele yapacağı döneme gelerek Köroğlu'nu görürler.

Köroğlu zalim Bolu Bey'inden hesap sormaya gideceğini söyleyerek vedalaşır. Köroğlu gittikten sonra meraklı ikizlere Köroğlu'nun efsanesini anlatır ve daha sonra onları Yedi Göller'e götürür.

Vatan Yahut Silistre (Tekirdağ) bölümünde, Bilgin Dede Yıldız'ın isteği üzerine ikizleri zaman makinesiyle Tekirdağ'a zamanımızdan çok uzun yıllar öncesine götürür. Burada karşılarına çıkan bir adam onlara Tekirdağ'daki Kral Yolu'nun efsanesini anlatır. Bilgin Dede ve ikizler günümüz Tekirdağ'ına dönerek burada Tekirdağ adının nereden geldiğini ve tarihçesini öğrenirler. Yıldız'ın arkadaşı Betüllerde konaklayarak ertesi sabah Arkeoloji Müzesi ve Namık Kemal'in müze haline getirilen evini ziyaret ederler.

Milyon Yıllık Ayak İzleri Peşinde (Kırklareli) bölümünde, Bilgin Dede Yıldız ve Bulut'u Kırklareli'ndeki Fatih Dökümhanesi'nin kalıntıları arasına getirir. Burada, Kırklareli'nin tarihini gün yüzüne çıkarmak için uğraşan orta yaşlı bir adam Kırklareli'nin öneminden, tarihi dokusundan söz eder. Kentin adının nereden geldiğini açıklar. Daha sonra birlikte Kıyıköy'ü ve civardaki mağaraları gezerek buradaki güzellikler karşısında büyülenirler.

Güller Diyarı (Isparta) bölümünde Bilgin Dede Yıldız ve Bulut'u yün eğiren ihtiyar bir ninenin yanına getirir İhtiyar nine Yıldız ve Bulut'a Eğirdir Gölü'nün efsanesini, kökboyasının özelliklerini, ip boyamayı anlatır ve onlara gül bahçelerini gezdirir. Helva şekeri ve gülbeşekerleri yeyip tatlı sohbetler ettikten sonra eve dönerler. Evde annelerinden bir posta gelir. Anneleri onları çok özlediğini ve okullar açılmadan döneceklerini söylemektedir. Bu habere çok sevinen ikizler sıradaki gezi yeri olarak Tokat'ı seçerler.

Veni, Vidi, Vice (Tokat) bölümünde Bilgin Dede Yıldız ve Bulut'u bir kale kuşatmasının içine getirir ve burada Tokat'ın Selçuklu Selçuklu topraklarına katılmasının kısa bir öyküsüne tanık olurlar. Zaman makinesiyle günümüze ışınlanarak kendilerini harap olmuş Tokat Kalesi'nin önünde bulurlar. Burada Tokat'ın tarihçesini öğrenerek buradaki han, hamam, çarşı ve kaplıcaları gezdikten sonra evlerine dönerler.

Aşıklar Diyarı (Uşak) bölümünde, Bilgin Dede ve torunları Uşak'a Aşık Türkmen Dede'nin yaşadığı çağa giderek bir korulukta Aşık Türkmen Dede ile ilgili söylenceye tanık olurlar. Daha sonra günümüzdeki Tokat'a dönerek Tokat adının

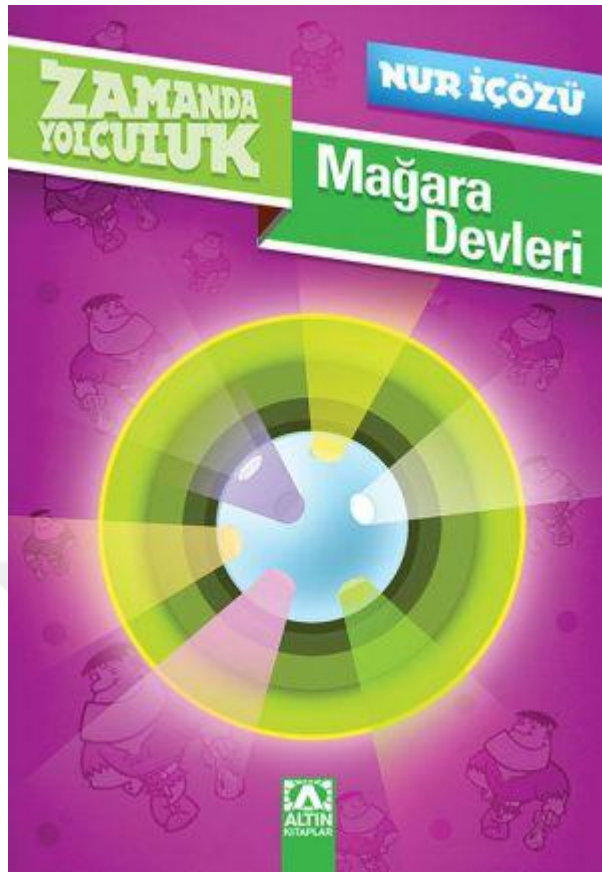
nereden geldiğini öğrenirler. Uşak yöresine ait bilmece ve tekerlemeler söyleyerek eğlenirler. Bilgin Dede, Yıldız ve Bulut'a Uşak'ın cumhuriyet tarihindeki öneminden de bahseder.

Ordular İlk Hedefiniz Akdeniz'dir İleri (Sakarya) bölümünde Bilgin Dede torunlarını Kereste Ocaklığı'na getirir. Buranın önemini ve özelliklerini odunculardan öğrenerek zaman topuyla Sakarya'ya gelirler. Burada ıslama köftesi ve kabak tatlısı yiyerek Sakarya adının nereden geldiğini ve tarihçesini konuşurlar.

Bilgin Dede Sakarya'nın Kurtuluş Savaşı'mızın kazanılmasında Sakarya Savaşları'nın ne kadar önemli olduğunu da akıllarından çıkarmamaları gerektiğini söyleyerek eve dönerler. Eve döndüklerinde Bilgin Dede ikizlere uzun uzun Sakarya Meydan Muharebesi'nden ve tarihimizdeki öneminden bahseder.

Sürgün Edilen Saat Kulesi (Kastamonu) bölümünde Bulut ve Yıldız yüklükte buldukları fötr şapkayla oyun oynarken Bilgin Dede odaya gelerek bu şapkasını kendisi için çok önemli olduğunu ve anısının olduğunu söyler. Daha sonra Bilgin Dede'nin önerisiyle Kastamonu'ya gitmeye karar verirler. Burada Kent Müzesi'ne gelir ve dolaşırlar. Müzeden çıkıp çarşıda gezinirler. Eve döndüklerinde Kastamonu adının nereden geldiğine ilişkin söylenceyi ve Saat Kulesi'yle ilgili öğrendiklerini de anı defterlerine yazmayı ihmal etmezler.

4.3.1.3.MAĞARA DEVLERİ

Kitabın Adı: Mağara Devleri
Sayfa Sayısı: 160 s.
Yaş Grubu: 9 yaş ve üzeri
Yayınevi: Altın Kitaplar Yayınevi
Kapak ve Sayfa Tasarımı: O. Selçuk Özdoğan
Resimleyen: O. Selçuk Özdoğan
Basım Yeri/ Tarihi: İstanbul/2013
Kapak Türü: Karton Kapak
Kâğıt Türü: Kitap Kâğıdı

Şekil 6. Mağara Devleri

Mağara Devleri öyküsünde Bilgin Dede ve torunları Yıldız ve Bulut adlı ikizlerin zaman makinesiyle yaptığı çeşitli yolculukları anlatan on iki öykü yer alır. Bu öyküleri yapılandıran olaylar şöyle yer almaktadır:

Sakın Şam Fıstığı Demeyin (Gaziantep) bölümünde Bilgin Dede Yıldız ve Bulut'u Gaziantep'e fıstık ağaçlarının olduğu bir tarlaya getirir. Burada Antep fıstığını ve fıstık ezmesini tadarlar. Oradaki kızlar fıstıkla biberin öyküsünü anlatır. Bilgin Dede ve ikizler baklava yemek için oradan ayrılırlar. Yolda gördükleri bir gezi minibüsüne binerek gezi rehberiyle birlikte şehri dolaşırlar. Rehber onlara fıstığın özelliklerinden, Halfeti ve Rum Kale'den, siyah gülden bahseder. Birlikte önce Gaziantep Müzesi'ne gelirler. Bilgin Dede buradaki mozaiklere hayran kalan ikizleri zaman topuyla çingene kızının yaşadığı döneme götürür ve onların çingene kızıyla karşılaşmalarını sağlar. Akropolis'e doğru giderek yaşlı bir kâhinle sohbet ederken halk şehre gelen yabancılardan huzursuz olur. Bilgin Dede ise hemen zaman topunu ayarlayarak geri döner ve kendilerini çingene kızının mozaigi önünde bulurlar. Daha sonra Gaziantep'in sokaklarında gezerek konuk olduğu evlerde hem Gaziantep'in

Kurtuluş Savaşı yıllarında gösterdiği mücadeleyi dinlerler hem de onların misafirperverliğine tanık olurlar.

Sokakları Tarih Kokan Kent (Kilis) Bilgin Dede ve ikizler Gaziantep'e çok yakın olan Kilis'e de zaman makinesiyle giderler. Oturdıkları parkta Bilgin Dede ve ikizlerin konuşmalarına şahit olan bir arkeolog Kilis adının tarihçesinden ve Kilis'in özelliklerinden söz eder. Bilgin Dede ve çocuklar Arkeolog Yunus Bey'e teşekkür ederek zaman topuyla Şanlıurfa'ya yol alırlar.

Alevler Güle Döndü Balıklar Odun Oldu (Şanlıurfa) bölümünde Bilgin Dede Yıldız ve Bulut'u Nemrut'un yaşadığı çağa getirir. Burada Nemrut putları kıran kişiyi aramaları için askerlerine emir vermiştir. Orada bulunan insanlar ise Bilgin Dede ve torunlarını putları kıran kişiler olarak görüp üzerlerine saldırınca Bilgin Dede zaman makinesinin topunu çıkararak çocuklarla birlikte günümüze dönerler. Bilgin Dede ve çocuklar kendilerini Balıklı Göl'ün kenarında bulurlar. Bilgin Dede ise burada Balıklı Göl'ün efsanesini, Şanlıurfa'nın tarihçesini, anlatmaya başlar. Buradaki bir kebabçıda karınlarını doyurduktan sonra turist rehberi Önder ağabeyle karşılaşarak Harran'a doğru yola çıkarlar. Önder ağabey yolculuk boyunca Şanlıurfa'ya, Harran'a Göbeklitepe'ye ait tüm bilgileri anlatır. Birecek Kalesi'nin yanında inerek Fırat Nehri'ni ve kelaynak kuşlarını görürler. Oradan yola çıkarak dünyanın ilk üniversitesi olan Harran'a gelirler. Burayı gezip görerek ve çeşitli bilgiler edinerek tanıdıkları insanlarla vedalaşıp evlerine dönerler.

Gece Bir Gerdanlığın Işığı Doldurur Çevreyi (Mardin) bölümünde Bilgin Dede Bulut ve Yıldız kendilerini bir kervanın içinde bulurlar. Kervan uzun süren yolculuktan sonra Mardin'e ulaşır ve buradaki bir handa konaklar. Bulut ve Yıldız da kalabalığa karışarak yaşlılarıyla konuşurlar. Mardin'in Mardin'in taş evlerinin merdivenlerinde oturarak gizemli söylenceler dinlerler. Kasımiye Medresesi'ndeki öğrencilerle, Deyr'ül Zafaran Manastırı'ndaki rahiplerle tanışırlar. Mezopotamya'yı izleyerek ihtiyar bir kadının Mardin ve Dicle suyuyla ilgili anlattığı efsaneyi dinlerler.. Mardin adının nereden geldiğini de öğrenerek başka bir masal ülkesine gitmeye hazırlanırlar.

Asırlardır Bu Yöre Dicle'nin Şarkısını Dinler (Hasankeyf) bölümünde, Bilgin Dede'yle Mardin'e gelen Bulut ve Yıldız burada mağarada yaşayan çocukların daveti üzerine çocuklardan birinin evine konuk olurlar. Evin sahibi ve aynı zamanda muhtar

olan adam onları bu evde çeşitli ikramlarla ağırlar ve mağara evlerin özelliklerini anlatır. Muhtar, Bulut ve Yıldız'ın meraklı soruları üzerine Hasankeyf adının nereden geldiğini, son zamanlarda Hasankeyf ile ilgili yapılan çalışmaları, buraya ait söylenceleri anlatır. Onlara bir de keçi kılından dokunmuş bir battaniye hediye eder. Gün boyunca çok yorulan Bilgin Dede ve torunları eve dönerler. Bilgin Dede hediye edilen bu battaniyedeki desenleri görünce aklına çocukken bulunduğu Siirt gelir. Çocuklar Siirt'e gitmeyi çok isterler de Bilgin Dede çok yorulduğu için gidemezler ve araştırmalarını evde yaparlar. Bu sayede Siirt ile ilgili pek çok özelliği öğrenirler. Erkenden uyuyarak Bilgin Dede'nin onlar için yapacağı bir sonraki sürprizi beklerler.

Ok Yağmuru Altında (Diyarbakır) bölümünde Bilgin Dede, Yıldız ve Bulut Selahattin Eyyübi'nin Amida kentini ele geçirdiği döneme gelerek burada şehrin teslim olduğu ana tanık olurlar. Çocuklar burada Amida kentinin Diyarbakır'ın eski adı olduğunu öğrenerek günümüz Diyarbakır'ına gelirler. Diyarbakır Surları'nın yanına gelerek buranın özelliklerini ve tarihçesini öğrenirler. Meraklı ikizler Bilgin Dede'den Diyarbakır adının nereden geldiğini öğrenirler. Daha sonra şehir merkezini, kiliseleri, camileri ve müzeleri gezerek çeşitli bilgiler edinirler.

Kara Altın Diyarı (Batman) bölümünde Bilgin Dede, Yıldız ve Bulut Atatürk Barajı'na gitmek için bir minibüs kiralarlar. Sürücü de onlara çevrenin güzelliklerini tanıtmaya başlar. Yolda petrol kuyuları görürler ve sürücü onlara petrolün buradaki yerini anlatarak Raman Dağı'nın çevresinde pek çok petrol tesisi olduğundan söz eder. Bir yerde durup yemek yerken aynı zamanda buranın mağaralarından ve tarihçesinden söz ederler. Tekrar yola koyularak Kâhta Çayı ve Cendere Köprüsü'nü görürler. Daha sonra Atatürk Barajı'na gelerek gördükleri manzara karşısında büyülenirler. Oradan ayrılarak Van Gölü'ne doğru yola çıkarlar.

Gölün Dibindeki Ejderha (Van) bölümünde Bilgin Dede, Yıldız ve Bulut Van Gölü'ne ge ve buradaki Ahdamar Adası'na gelirler. Ahdamar Kilise'sini gezerek Van Gölü'nün özelliklerini öğrenirler. Burada dolaşırken yaşlı bir kadın Van Gölü Canavarı'ndan bahseder. Ancak orada bulunan bir tekne kaptanı göldeki hareketlenmenin bilimsel açıklamasını yapar. Daha sonra buradaki Tirişin Yaylası'nı, çarşısını ve müzelerini gezerek evlerine dönerler.

Baldan Tatlı Kaymaklı Kayısı (Malatya) bölümünde Bilgin Dede, Yıldız ve Bulut kendilerine kabak tatlısı ve kayısı getiren Ayşen teyze Malatya'yı överek

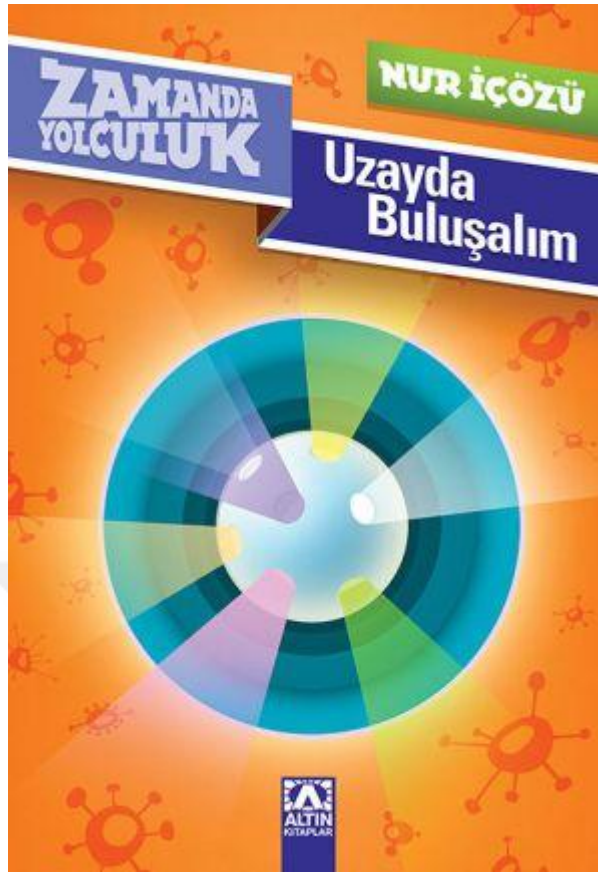
anlatınca Malatya ile ilgili araştırmalar yaparlar. Araştırmaları sonucu Battalgazi'nin destanını öğrenirler. Bu defa zaman makinesine gerek kalmadan sanal bir gezi yaparlar.

Aslanlar Şehri (Kahramanmaraş) bölümünde Bilgin Dede, Yıldız ve Bulut zaman makinesiyle tarih boyunca aslanlar kenti olarak bilinen Kahramanmaraş'a giderler. Burada kendilerini bir yörük odasında bulurlar ve Gökçe kızın hikâyesine tanık olurlar. Daha sonra Aslanlı Kale'nin özelliklerini ve Kahramanmaraş'ın kahraman ünvanını ve madalyasını nasıl aldığını öğrenirler. Eve büyük bir kutu Maraş dondurması ile dönerler.

Hannibal'ın Filleri (Kocaeli) bölümünde Bilgin Dede ve torunları zaman makinesiyle İzmit'e Darıca'daki hayvanat bahçesine giderler. Daha sonra geçmişe doğru yolculuk yaparak Kartacalı Hannibal'ın ve filler ordusunu görürler. Günümüze döndüklerinde yemek yerken Bilgin Dede de torunlarına İzmit ile ilgili bilgileri, İznik'in tarihçesini ve İznik adının nereden geldiğini anlatır. Pişmaniye de yiyerek pişmaniyenin hem öyküsünü öğrenir hem de eve görürler. Eve döndüklerinde Bilgin Dede'yi NASA'dan arkadaşı olan Ali Osman Bey arar. Gebze'de Uzay Bilimleri Merkezi'ndeki incelemeleri sonucunda bir Gökada bulduklarını ve Bilgin Dede'nin de gözlem yapmasını istediklerini söyler. Bilgin Dede ve torunları ertesi sabah Gebze'deki Uzay Bilimleri Merkezi'ne gelirler. Bulut ve Yıldız buradaki teleskoplarla gökyüzüne bakarlar. Eve döndüklerinde çocuklar zaman makinesiyle uzaya da gidebileceklerini Bilgin Dede'ye fısıldarlar.

Yeşille Mavinin Buluştuğu Kent (Ordu) bölümünde Bilgin Dede Yıldız ve Bulut'u Ordu'ya götürür. Bilgin Dede ve torunları Yeşil ve mavinin iç içe olduğu bir kumsaldaiken yanlarına yaşlı bir ihtiyar gelir. Bulut yaptığı araştırma sonucu Sarmaşık Efsanesi'nin içinde olduklarını anlar. Daha sonra şehir merkezini gezmek için bir minibüse binerler. Paşaoğlu Konağı'nı gezerek burasıyla ilgili çeşitli bilgiler edinirler. Çarşmayı da gezerek buradaki karşılaşıkları yaşlı bir teyzeden Ordu yöresine ait bir masal dinleyerek evlerine dönerler.

4.3.1.4.UZAYDA BULUŞALIM

Kitabın Adı: Uzayda Buluşalım

Sayfa Sayısı:176

Yaş Grubu: 9 yaş ve üzeri

Yayınevi: Altın Kitaplar Yayınevi

Kapak ve Sayfa Tasarımı: O. Selçuk Özdoğan

Resimleyen: O. Selçuk Özdoğan

Basım Yeri/ Tarihi: İstanbul/2013

Kapak Türü: Karton Kapak

Kâğıt Türü: Kitap Kâğıdı

Şekil 7. Uzayda Buluşalım

Uzayda Buluşalım öyküsünde Bilgin Dede ve torunları Yıldız ve Bulut adlı ikizlerin zaman makinesiyle yaptığı çeşitli yolculukları anlatan on beş öykü yer alır. Bu öyküleri yapılandıran olaylar şöyle yer almaktadır:

Yeni Çağın Kapısını Açan Fetih (Ah Güzel İstanbul) bölümünde Bulut ve Yıldız üç ay boyunca Amerika’da olan annesi ve babası Türkiye’ye dönecektir. Bu duruma oldukça sevinen Bulut ve Yıldız onların gelmesini heyecanla bekler. Ertesi gün Bilgin Dede ile birlikte anne ve babasını almaya giderler. Tuncay Bey İstanbul’u çok özlediğini söyleyince çocuklar birlikte bir İstanbul turu yapmak isterler. Eve geldiklerinde uzun uzun sohbet ederek Amerika’da geçirdikleri günleri anlatırlar. Ertesi sabah uyandıklarında Nurten Hanım, Tuncay Bey, Bilgin Dede ve ikizler kendilerini büyük bir tarihi olayın ortasında bulurlar. Ulubatlı Hasan’ın kaleye bayrağı diktiği âna tanık olurlar. Bilgin Dede onlara sürpriz yaparak zaman makinesiyle bütün aileyi İstanbul’un fethedildiği tarihe getirir. Fatih Sultan Mehmet’in Ayasofya kapısından içeri girdiğini de görerek evlerine dönerler. Evde de Ayasofya’nın tarihçesi ve özellikleri hakkında yaptıkları araştırmaları okuyarak birbirleriyle paylaşırlar.

İstanbul'u gezmeye başlamışken yine İstanbul'dan devam etme kararı alarak araştırmalara başlarlar.

Fatih'in Şaheseri (Rumelihisarı) bölümünde Bilgin Dede, İkizler, Nurten Hanım ve Tuncay Bey gezilerine İstanbul'un alınışında önemli rolü olan Rumelihisarı'dan başlarlar. Bilgin Dede burada onlara hisarla ilgili merak ettikleri soruların yanıtlarını verir ve Rumelihisarı'nın özelliklerini, yapılışını ve tarihini anlatır. Daha sonra İstanbul'un adının nereden geldiğini üzerine çeşitli efsaneler ve öyküler üzerine konuşurlar. Daha sonra acıttıkları için Tuncay Bey onları Kız Kulesi'ne yemeğe götürür. Nurten Hanım ise böylece Kız Kulesi'ni de gezmiş olacağı için çok sevinmiştir.

Gerçek Bir Masal (Kız Kulesi) bölümünde Bilgin Dede, ikizler, Nurten Hanım ve Tuncay Bey Kız Kulesi'ne geldiklerinde buranın efsanesini canlandıran bir belgesel çekimi yapıldığını görürler. Yemek yemek için masaya oturduklarında ise Bilgin Dede Kız Kulesi efsanesini anlatır. O akşam eve döndüklerinde bir sonraki gezi için Topkapı Sarayı'nı seçerler.

Sarayda Bir Sabah (Topkapı) bölümünde Bilgin Dede, ikizler, Nurten Hanım ve Tuncay Bey Topkapı Sarayı'nı gezerler. Burada mutfağını ve Divan'ı gezerler. Bilgin Dede onlara Topkapı Sarayı'nın tarihçesi, özellikleri ve yapılışı hakkında bilgiler verir. Harem Dairesi'ni gezmek için önlerindeki topluluğa katılırlar.

Altın Kafesteki Bülbüller (Harem Dairesi) Bilgin Dede ve ekibi Harem Daire'sini gezerek buradaki yaşam hakkında bilgiler edinirler. Sarayın önündeki yolda yürürken karşılarına çıkan Sultan Ahmet Çeşmesi ilgilerini çeker. Birlikte Sultan Ahmet Meydanı'na gelince Bilgin Dede eskiden burasının bir hipodrom olduğunu söyleyerek tarihçesi hakkında bilgi verir. Daha sonra Aya İrini'ye doğru yola çıkarlar.

Sarayın İçinde Bir Kilise (Aya İrini) bölümünde Bilgin Dede, ikizler, Nurten Hanım ve Tuncay Bey Aya İrini'yi gezeler. Birlikte bir gezi grubuna katılarak rehberin Aya İrini hakkında verdiği bilgileri öğrenirler. Dışarı çıktıklarında Sultanahmet Camisi'ne doğru yola çıkarlar.

Dünyanın Başkenti (Sultanahmet) bölümünde Bilgin Dede, Yıldız, Bulut, Nurten Hanım ve Tuncay Bey Sultanahmet caminini dolaşırlar. Sultanahmet Camisi'nin özellikleri ve mimarı Sedefkâr Mehmet Ağa hakkında bilgiler edinirler. Camiden çıkıp Gülhane'de çay içmeye gidince Bilgin Dede burasının tarihteki

öneminden de bahseder. Eve geldiklerinde çok yorgun oldukları için hemen uyurlar. Ertesi sabah Nurten Hanım ve Tuncay Bey işe gidince çocukları Yıldız ve Bulut birlikte çok az vakit geçirdikleri için üzürlüler. Ancak Bilgin Dede onları yeni bir geziye götüreceği için neşeleri yerine gelir.

Hezarfen Ahmet Çelebi (Galata Kulesi) bölümünde Bilgin Dede ve ikizler zaman makinesiyle Hezarfen Ahmet Çelebi'nin Galata Kulesi'nden Üsküdar'daki Doğancılar Meydanı'na indiği zamana tanık olurlar. Bilgin Dede Hezarfen Ahmet Çelebi'nin yaptığı uçuş denemesi hakkında çocuklara bilgi verir. Bilgin Dede çocukları daha sonra Galata Kalesi'nin yapılış dönemlerine getirerek hem Galata adının nereden geldiğini hem de kulenin tarihçesini anlatır. Daha sonra akşam olmadan Süleymaniye'ye de gitmek için yola çıkarlar.

Mücevherlerle Bezenmiş (Süleymaniye Camii) bölümünde Bilgin Dede ve torunları Mimar Sinan'ın Süleymaniye Camisi'ni yaparken padişahın emriyle inşaatın harcına İran Şahı'nın gönderdiği mücevherleri döktüğü zamana tanık olurlar. Bilgin Dede daha sonra ikizlere Mimar Sinan'dan ve onun 'kalfalık eserim' dediği Süleymaniye Camisinin özelliklerinden ve Mimar Sinan'ın yaptığı eserlerden söz eder. Bilgin Dede ve çocuklar Mimar Sinan'ın yanına gidip onunla sohbet ederek Süleymaniye Camisi hakkında daha fazla bilgi edinirler.

Çınaraltı'nda Bir Gün (İstanbul Üniversitesi) bölümünde Bilgin Dede ve torunları İstanbul Üniversitesi'ni gezmeye gelirler. Bilgin Dede buradan mezun olduğu için gurur duyduğunu söyler. Daha sonra ikizlere İstanbul Üniversitesi'nin tarihçesi hakkında bilgi verir.

Dünyanın İlk Alışveriş Merkezi (Kapalıçarşı) bölümünde Bilgin Dede ve ikizler Kapalıçarşı'yı dolaşmaya giderler. Gördükleri karşısında hayranlık ve şaşkınlık duyarak çarşayı gezerler. Gezdiler yerde Bilgin Dede onlara Kapalıçarşı'nın özelliklerinden ve tarihçesinden söz eder. Gün batmak üzereyken eve döndüklerinde elleri paketlerle doludur. Çocuklar bugün gördüklerini anne ve babalarına da anlatarak onlarda da buraları görme isteği uyandırırılar.

Taşı Toprağı Altın (İstanbul'un Gizemli Köşeleri) bölümünde Bilgin Dede, ikizler, Nurten Hanım ve Tuncay Bey ilk olarak Tophane'ye giderler. Bilgin Dede İstanbul'un fethedilmesinde rolü olan Fatih Sultan Mehmet'in özel olarak hazırlattığı topların burada üretildiğini söyler ve Tophane'nin tarihçesi ve özellikleri hakkında

bilgiler verir. Tophane'den çıkarak Mimar Sinan Üniversitesi Güzel Sanatlar Akademisi'nin önüne gelirler. Tuncay Bey bu okuldan mezun olduğunu gururla söyleyerek burasıyla ilgili bilgiler verir. Daha sonra Adile Sultan'dan bahsederek onun İstanbul'a bıraktığı değerli yapılar ve şairliği hakkında konuşurlar. Konuşa konuşa Dolmabahçe Sarayı'na gelirler. Sarayın tüm odalarına gezerek dışarı çıkarlar ve saray hakkında konuşmayı sürdürerek eve gelirler. İkizlerin anne ve babası işe gittiği için Bilgin Dede gezilere ikizlerle devam eder. Sabiha Sultan Sebili'ni, Pierre Loti Tepesi'ni, Eyüpsultan Camisi'ni gezerek hem bu yerlerin özelliklerini hem de tarihçesini öğrenirler.

Hafta sonu geldiğinde bütün aile hep birlikte gezmeye çıkar. Rumelihisarı'nı ve Boğaz'ı, Beykoz'u Mihrimah Sultan Camisi'ni gezerek tüm bu yerleri özelliklerini, yapılışını ve tarihini konuşurlar. O akşam eve geldiklerinde hep birlikte günün değerlendirmesini yaparak ertesi sabah Prens Adaları'na gitmeye karar verirler.

Soyluların Sürgün Yeri (Prens Adaları) bölümünde Bilgin Dede; ikizler, Nurten Hanım ve Tuncay Bey'i zaman topuyla Roma dönemine götürerek Prens Adaları'na niçin bu adın verildiğini yaşayarak öğretmek ister. İki sürgünün adaya girildiğinde tanık olurlar.

Barbaros'un Beş Taşı (Beşiktaş) bölümünde Bilgin Dede ikizlere Beşiktaş'a lise arkadaşlarıyla buluşmaya götürür. İkizler daha sonra Barbaros heykelinin yanına giderek uzun uzun heykeli incelerler ve Barbaros'un yaşadığı döneme giderek onunla tanışır. Barbaros onlara kendisine verilen "Kızıl Sakal" adının nereden geldiğini ve yaptığı bazı savaşları anlatır. Günümüze döndüklerinde büyük bir heyecanla yaşadıklarını anne ve babalarına anlatırlar. Daha sonra bugün gittikleri Beşiktaş'ın adının nereden geldiğini konuşurlar. Saat ilerleyince herkes odasına çekilir.

Zaman Zaman İçinde (Dede Korkut İlinde) bölümünde ikizler Bilgin Dede'nin zaman makinesinin ayrıntılarını ve nasıl kullanılacağını anlatan bir not bulurlar. Böylece zaman makinesini çalıştırarak Bilgin Dede'nin peşinden giderler. Kendilerini Dede Korkut'un yanında Bayındır Han'ın şöleninde bulurlar. Daha Boğaç Han'ın öyküsüne tanık olurlar. Eve geldiklerinde odalarına geçerek yaşadıklarını anı defterine yazarlar.

Zamanda Yolculuk serisini oluşturan "Bilgin Dede'nin Zaman Makinesi", "Şeytan Bunun Neresinde?", "Korsanların Peşinde", "Mağara Devleri" ve "Uzayda

Buluşalım” adlı yapıtlarda işlenen tarih bilinci, doğa sevgisi, yurt güzellikleri, araştırma ve inceleme gibi konular çocuk okurun anlama düzeyine uygundur. Rastlantı ve şansa bağlı olarak yaşanan olaylar yer almaz. Bilgin Dede ve ikizlerin gezip gördüğü yerlerin kültürel ve coğrafi özellikleri, tarihçesi, yöreye ait efsaneler, masallar, tekerlemeler, türküler, bilmeceler, öyküler, sayışmacalar çocuk okurun düşünmesine, gülmesine ve heyecanlanmasına olanak sağlar. Çocuk okurda okuma isteği uyandırır.

4.3.2. İleti

*Nur İçözü’nün Zamanda Yolculuk serisini oluşturan yapıtları taşıdığı
iletiler bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?*

Yazınsal bir yapıt olan ve Zamanda Yolculuk serisini oluşturan “Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi”, “Şeytan Bunun Neresinde?”, “Korsanların Peşinde”, “Mağara Devleri” ve “Uzayda Buluşalım” adlı kitaplarda insana, yaşama, sevgiye, barışa, hayvan ve doğa sevgisine, çevreyi korumayı dair pek çok ileti yer alır. Çocuk okurun insanı ve yaşamı anlama düzeyine uygun, onun düşünmesini ve düş kurmasını sağlayan bu iletiler Zamanda Yolculuk serisini oluşturan kitaplarda sezdirilerek (örtük) ve yargı ve önerme (açık) biçiminde yer almaktadır. Zamanda Yolculuk serisini oluşturan kitaplarda yer alan iletiler şöyledir:

İnsanların amaçları ve idealleri yaşamda maddi kazançlardan daha üstündür, iletisi şöyle yer almaktadır:

“Gördünüz ya, gerçek bir bilge kişi için paranın, pulun, sarayın hiç önemi yok. Diyojen de yaşam tarzıyla bunu kanıtlamış bizlere. Bu öykü, ilkelerin, ülkülerin yaşamda her şeyin her şeyin önünde olduğunu ne güzel gösteriyor değil mi?” (Şeytan Bunun Neresinde, s. 97)

Uzun yıllar birlikte yaşayan milletlerde aynı kültür özellikleri görülür, iletisi şöyle yer almaktadır:

“Orası İstanköy Adası. Topraklarımıza çok yakın, ama yapılan anlaşmalar gereği şu anda Yunanistan'a ait bir ada... Binlerce yıl iç içe bir yaşamı olmuş tüm Egelilerin. Aynı yemekleri yapmış, aynı müzikle oynamışlar. Bayrakları değişse de, diller ayrılrsa da ortak kültürler aynı kalmış.” (Korsanların Peşinde, s. 50)

Çocuklar ailesinden izinsiz gizli işlere kalkışmamalıdır, iletisi şöyle yer almaktadır:

“Anne babalardan gizli bir şey yapılmaz. Hem siz bu izin işine aklınızı fazla takmayın. Ben hallederim. Gerekirse ilk gezimize hep birlikte çıkmak için onları ikna ederim.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 14)

Ülkemiz Mustafa Kemal Atatürk sayesinde bağımsız, güzel ve modern bir ülke olmuştur, iletisi şöyle yer almaktadır:

“Ancak bizim için en önemlisi, Cumhuriyet’imizin kurucusu Atatürk’ün Ankara’yı başkent ilan etmesi ve o çorak Anadolu kasabasından yemyeşil, modern bir kent ortaya çıkmış olması... Gerçekten de öyle. Ata’mız olmasaydı ne hür olabilirdik ne de bugün geldiğimiz gibi bilgi seviyesine ulaşabilirdik, değil mi?” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 36)

Anadolu insanı misafirperverdir, iletisi şöyle yer almaktadır:

“Tanrı misafirlerini köyümüzden aç geçirmek töremizde yoktur. Yufka ekmeğimizi bizimle bölüşürseniz seviniriz. Yayıktaki da buz gibi ayranımız hazır.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 87)

Bilim ve teknoloji geliştikçe olanaksız görülen pek çok durum gerçek olmuştur, iletisi şöyle yer almaktadır:

“Zaman geçtikçe, bilim ilerledikçe olanaksız sanılanların gerçekleşebileceği ortaya çıkar. Belki 17. yüzyılda ona inanan çok kişi yokmuş, ama ülkeler arasında, yolculuklar kolaylaşınca yazdıklarının gerçek olduğunu herkes kabul etmeye başlamış.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 125-126)

Her tarihi eser kendi öz ülkesinde yaşamalı ve korunmalıdır, iletisi şöyle yer almaktadır:

“Oysaki bu eserler dünya kültürünün ortak malları. Kendi öz topraklarında olmalı. Kalıntılarının diğer parçalarıyla bütünleşmeli. Evet çok özenle korunmuş, ama kapalı bir müzede, tüm görkemine karşın yapay duruyor. Buradaki heyecanı duyamıyor insan.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 155)

İnsanların ihtiyaçları keşif ve icatları meydana getirir, iletisi şöyle yer almaktadır:

“Her keşif bir gereksinimden doğar çocuklar. İnsanoğlunun tekerleği bulması, yük taşıma, göç etme gereksiniminden doğmuştur. İşte Bergama’da da kağıt sıkıntısı çekilince nu yarışma düzenlenmiş.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 157)

İnsanlar doğadaki hayvanları yok edip onların neslini tüketerek doğaya ve doğanın güzelliğine zarar vermektedir. İnsanlar hayvanlara sevgiyle yaklaşmalı ve onları korumalıdır, iletisi şöyle yer almaktadır:

“Koca fok, minik bir kedi yavrusu gibi sokuldu. Başını Yıldız’ın kucığına dayadı. Başladı anlatmaya. ‘Nice efsaneler doğdu bu kayalardan. Nice soylar kurudu bu kayalarda. Acımasız balıkçılar, tek tek avladılar bizleri. Tek tel pusuya düşürdüler hepimizi... Oysa bize dost eli gerek. Senin gibi doğayı, dünyayı sevenler gerek. Çılgılığımızı duyurmak için bize yardım et.’” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 171-172).

İnsanlar doğayı ve yeşili korumalı onun tek bir dalından dahi vazgeçmemelidir, iletisi şöyle yer almaktadır:

“Bilgin Dede, ‘Bence burada Atatürk ülkenin bir yeşil dalından bile vazgeçilemeyeceğini göstermek istemiş.’ diye söze karıştı” (Şeytan Bunun Neresinde, s. 44).

Tarih savaşlarla doludur, iletisi şöyle yer almaktadır:

“Tarih savaşlarla doludur. Birinden kaçınsan, bir başkasının içinde buluyorsun kendini. Üzerinde yaşadığımız bu topraklar da nice acıyla, nice savaşla yoğrulmuş böylece yaşayarak yakından öğreniyoruz...” (Şeytan Bunun Neresinde, s. 136).

Geçmiş bilmeden, bugünün değeri bilinmez, iletisi şöyle yer almaktadır:

“Hep derim ya çocuklar, şu güzel dünyamız neler neler görmüş geçirmiş. Geçmiş öğrenmeden bugünün kıymetini bilmek olası değil.” (Korsanların Peşinde, s. 75).

İnsanlık tarihi boyunca kültür ve dil birbirini etkilemiş ve birbirinden etkilenmiştir, iletisi şöyle yer almaktadır:

“Ama yolculuğumuzun başından beri söylediğim gibi insanlık tarihinde kültürler, diller hep birbirini etkilemiş. Olympos aslında Yunanca bir kelime dahi değil. Eski Anadolu dillerinde yüksek dağ anlamını taşıyan bir sözcük. Anadolu’da daha bunun gibi Olympos adı verilmiş pek çok dağ var.” (Korsanların Peşinde, s. 83).

Bazı olaylar ve durumlar öğüt verilince değil yaşanılınca anlaşılır, iletisi şöyle yer almaktadır:

“Yani bin kez öğütlesen de bazı şeyler anlaşılmaz, ama bir kez yaşanan kötü bir olay asla unutulmaz! Artık sizin de radyonun, teybin sesini açarken daha dikkatli olacağınıza eminim.” (Korsanların Peşinde, s. 117).

Bazı eşyaların değeri maddi değeriyle değil onunla yaşanan anılarla ortaya çıkar, iletisi şöyle yer almaktadır:

“Bazı şeylerin değeri parayla ölçülmez çocuklar. Örneğin bu şapka benim için çok önemli. Çünkü unutulmaz anılarımı taşıyor.” (Korsanların Peşinde, s. 172).

Tarihteki olaylar kendi şartları içinde değerlendirilmelidir, iletisi şöyle yer almaktadır:

“Haklısın Yıldız!.. Çok haklısın, ama tarihteki olayları o günün şartlarıyla anlamaya çalışmak gerek. O zamanlar savaşların çoğu yazık ki yeni yerler işgal etmek için yapılmış zaten. O günlerin devlet anlayışı öyle.” (Mağara Devleri, s. 136).

İnsanlar doğada ileride oluşacak büyük tehlikelere karşı çeşitli önlemler almalı ve doğayı korumak için bilinçli olmalıdır, iletisi şöyle yer almaktadır:

“Her yerde büyük bir çoraklaşma göze çarpıyor... Keşke herkes aynı duyarlılığı gösterse de çalışmalarımız işe yarasa. Biz bu raporları çeşitli bakanlıklara, belediyelere, konuyla ilgili derneklere gönderiyoruz. Onlar da ellerinden geldiğince çalışıyor, ama öncelikle halkın bilinçlenmesi gerek.” (Mağara Devleri, s. 145).

Doğaya zarar vermedikçe bilinçli yapılan yapılan bütün teknolojik gelişmeler güzeldir, iletisi şöyle yer almaktadır:

“Yanlış anlaşılmasın Nurtenciğim. Teknolojiye, gelişime karşı değilim. Örneğin şu Boğaziçi Köprüsü. Eğer yapılmasıyla biz bu görkemli manzarayı böylesine rahat izleyebilir miydik? Ben gelişmeye değil, doğanın yok edilmesine, plansız yapılaşmaya karşıyım.” (Uzayda Buluşalım, s. 38).

4.3.3. Karakterler

Nur İçözü'nün Zamanda Yolculuk serisini oluşturan yapıtları karakter özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Zamanda Yolculuk serisini oluşturan “Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi”, “Şeytan Bunun Neresinde?”, “Korsanların Peşinde”, “Mağara Devleri” ve “Uzayda Buluşalım” adlı yapıtlarda Bilgin Dede ve torunları Bulut ve Yıldız adındaki ikiz kardeşler başkişilerdir. Bilgin Dede, yurt dışındaki uzay merkezlerinde çalışmış, pek çok ödül kazanmış, bilgili bir uzay mühendisidir. Bilgin Dede davranış ve eylemleriyle, diğer karakterlerin yorumlarıyla, yazarın yorumuyla ve konuşmalarıyla geliştirilmiş(açık), devingen bir karakterdir.

“Ailede hatta mahallede bile ona yıllardır Bilgin Dede dedikleri için adı neredeyse unutulmuş, sevimli, tatlı mı tatlı bir ihtiyarcık. İhtiyar sözün gelişi... Kafası zehir gibi çalışıyor. Emekli olup evde tüm gününü ikizlerle geçirmesine karşın, bilim dünyasından da kopmuş değil.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 10)

Bilgin Dede emekli olduktan sonra istenilen çağa ve zaman dilimine ışınlayın bir zaman makinesi icat eder.

“Bu bir oyuncak değil. Çok önemli bir çalışma... Aslında tüm dünyanın ne zamandır üzerinde araştırma yaptığı bir makineyi yapmayı başardım.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 12)

Bilgin Dede zaman makinesiyle torunları Bulut ve Yıldız’ı da alarak geçmiş ve günümüz arasında gezilere çıkarlar.

Torunları olan Bulut ve Yıldız öğrenmeye ve araştırmaya meraklı, gözlemci, düş gücü yüksek olan ikiz kardeşlerdir.

“Bulut’la Yıldız, birbirine tıpatıp benzeyen ikiz kardeşler. İkisi de cin gibi. Varsa yoksa bilgisayarla ilgili kitaplar, İnternet arkadaşları...” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 9)

“Bilgin Dede gülmekten kendini alamadı. Torunlarının öğrenmeye böylesine hevesli olmaları onu çok mutlu ediyordu.” (Korsanların Peşinde, s. 129)

Bulut ve Yıldız’ın meraklı, öğrenmeyi ve araştırmayı, gözlem yapmayı seven özellikleri Zamanda Yolculuk serisini oluşturan yapıtlarda yazarın yorumuyla, davranış ve eylemleriyle, diğer karakterlerin yorumlarıyla geliştirilmiş (açık) ve devingen karakterler olarak ortaya çıkar.

“Bilgin Dede torunlarının yanağını okşadı. İkizlerin bu öğrenme heyecanına bayılıyordu.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 85)

“Bilgin Dede gevrek gevrek güldü. Her dede gibi o da torunlarının zekasıyla gurur duyuyordu.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 139)

Zaman Makinesi serisini oluşturan bütün yapıtlarda başkişi olan Bilgin Dede ve torunları Bulut ve Yıldız’ın dışında pek çok yan kişi yer almaktadır. Bulut ve Yıldız’ın annesi Nurten Hanım, babası Tuncay Bey bütün yapıtlarda yer alan yan kişilerdir. Ancak Bilgin Dede ve ikizlerin zaman makinesiyle geçmiş ve günümüzde yaptıkları yolculuklar sırasında karşılaştıkları pek çok tarihi şahsiyetler, geldikleri yerlerde tanıştıkları genç, yaşlı, çocuk gibi pek çok insanlar, Bilgin Dede ve ikizlerin arkadaşları, masal ve efsane karakterleri Zamanda Yolculuk serisini oluşturan kitaplarda yer alan yan kişilerdir.

Zamanda Yolculuk serisini oluşturan “Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi”, “Şeytan Bunun Neresinde?”, “Korsanların Peşinde”, “Mağara Devleri” ve “Uzayda Buluşalım” adlı yapıtlarda ön plana çıkan Bilgin Dede, Yıldız ve Bulut adındaki ikiz kardeşler araştıran ve öğrenen, merak eden, düş gücü yüksek olan, sorgulayan ve gözlem yapan, doğayı ve canlılara karşı duyarlı başkişiler olduğu için çocuk okurun olumlu yönde öyküneceği ve özdeşim kuracağı kişilerdir.

4.3.4. Çevre

Nur İçözü’nün Zamanda Yolculuk serisini oluşturan yapıtları çevre özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Zamanda Yolculuk serisini oluşturan “Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi”, “Şeytan Bunun Neresinde?”, “Korsanların Peşinde”, “Mağara Devleri” ve “Uzayda Buluşalım” adlı yapıtlarda pek çok çevre unsuru yer almaktadır. Bilgin Dede’nin icat ettiği zaman makinesiyle Bilgin Dede ve Yıldız ve Bulut adındaki ikiz kardeşler pek çok yer gezerler. Bilgin Dede ve torunları Bulut ve Yıldız adındaki ikiz kardeşler geçmiş ve günümüz arasında yaptıkları yolculuklar sırasında Zamanda Yolculuk serisini oluşturan

Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi adlı yapıtta Aspendos, Ankara, Adıyaman, Ağrı, Çanakkale Denizli, Adana, Kütahya, Afyon, Kapadokya, Amasya, İzmir, Efes, Aydın’ı; Şeytan Bunun Neresinde adlı yapıtta Balıkesir, Edirne, Bursa, Yalova, Eskişehir, Karaman, Konya, Samsun, Sinop, Trabzon, Gümüşhane, Kars, Erzurum, Sivas, Erzincan, Bilecik, Söğüt, Zonguldak, Bartın, Amasra’yı; Korsanların Peşinde adlı yapıtta Muğla, Milas, Bodrum, Datça, Marmaris, Burdur, Antalya, Alanya,

Mersin, Antakya, Bolu, Tekirdağ, Kırklareli, Isparta, Tokat, Uşak, Sakarya, Kastamonu'yu; Mağara Devleri adlı yapıtta Gaziantep, Kilis, Şanlıurfa, Mardin, Hasankeyf, Diyarbakır, Batman, Van, Malatya, Kahramanmaraş, Kocaeli ve Ordu'yu; Uzayda Buluşalım adlı yapıtta ise İstanbul'un tarihi mekanlarından olan Rumelihisarı, Kız Kulesi, Topkapı Sarayı, Sultan Ahmet Camisi, Galata Kulesi, Süleyman Camisi, İstanbul Üniversitesi, Kapalıçarşı, Pres Adaları ve Beşiktaş'ı gezerler. Gittikleri yerleri sadece gezmekle kalmaz aynı zamanda bu yerlerin tarihçesini, kültürel ve coğrafi özelliklerini öğrenir ve bu yörelere ait çeşitli efsaneler, masallar, hikâyeler, türküler, bilmece, tekerlemeler dinlerler. Gittikleri her yörede o yöreye özgü geleneksel yemek ve tatlıları tadar, ören yerlerini, müzelerini, kalelerini, tepelerini, mağaralarını ve dağlarını gezerler.

4.3.5. Dil ve Anlatım

Nur İçözü'nün Zamanda Yolculuk serisini oluşturan yapıtları dil ve anlatım özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Zamanda Yolculuk serisini oluşturan “Bilgin Dede'nin Zaman Makinesi”, “Şeytan Bunun Neresinde?”, “Korsanların Peşinde”, “Mağara Devleri” ve “Uzayda Buluşalım” adlı kitaplarda anlatıcı üçüncü kişili, her şeyi bilen (öznel) anlatıcıdır.

“Bilgin Dede'nin kaşları çatıldı, dudakları öfkeyle kısıldı. Neyse ki, o sırada Salacak'a varmışlardı. Böylece yeni bir tartışma başlamadan kapandı. Arabalarını park edip, Kız Kulesi'ne servis yapan motorlardan birine bindiler. Göz açıp kapayınca kadar fenere varmışlardı.” (Uzayda Buluşalım, s. 39)

Zamanda Yolculuk serisini oluşturan kitaplarda öyküleyici, betimleyici ve açıklayıcı anlatım iç içe kullanılmıştır. Bilgin Dede ve ikizlerin zaman makinesiyle yaptığı yolculuklar sırasında yaşadığı maceralar öyküleyici anlatımla, gezip gördükleri yerler ve tanıştıkları karakterlerin fiziksel-ruhsal özellikleri betimleyici anlatımla oluşturulmuştur.

“Yemyeşil çam ağaçlarıyla kaplıydı her yan. Oldukça yüksek bir tepenin eteğinde duruyorlardı. Aşağıda göz alabildiğine uzanan denizin üzeri tül den bir sis tabakasıyla örtülmüştü. Serin bir rüzgârla iliklerine kadar ürperen Yıldız başını kaldırıp baktı. Yazın en sıcak günlerini yaşarken böylesine üşümek şaşırtıcıydı. Dağın doruğu karlarla kaplıydı.” (Korsanların Peşinde, s. 80)

Bilgin Dede ve ikizlerin gezip gördükleri yerlerin özellikleri ve tarihçesi ise açıklayıcı anlatımla oluşturulmuştur.

“Asurlular, Hitit döneminde Kaşkalar, Urartular, Kimmer ve İskit saldırılarından sonra Pontus, Roma, Bizans ve Trabzon İmparatorluğu tarafından yönetilmiş. Bu yönetimler arasında kısa süreli Arap, Ermeni, Türkmen hâkimiyetleri gören kent Trabzon İmparatorluğu’nun yıkılmasının ardından da 1514 yılında Osmanlı hâkimiyetine girene dek Akkoyunlular ve Safeviler tarafından yönetilmiş.” (Şeytan Bunun Neresinde, s. 108).

Zamanda Yolculuk serisini oluşturan kitaplarda tümceler çocuk okurun anlama düzeyine uygun olarak kısa, duru ve içtendir.

Yazım ve noktalama kurallarına uyulmuş, Türkçe sözcükler genel anlatıma egemen olmuştur. Tümceler Türkçenin söz dizimine uygun şekilde oluşturulmuştur. Ancak tekdüzeliğe düşmemek için ara ara devrik tümceler de kullanılmıştır.

“Ama benim aklım ermiyor doğrusu.” (Korsanların Peşinde, s. 25).

“Yıldız’ın içi gidiyordu denizi gördükçe.” (Korsanların Peşinde, s. 86).

“Kadın-erkek, genç-yaşlı işçiler rengârenk, bir bulut misali kucaklamıştı tarlaları.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 83).

“Böylesine yaşlı bir kadının eli nasıl olur da mengene gibi sıkabilirdi bileğini.” (Korsanların Peşinde, s. 58).

Zamanda Yolculuk serisini oluşturan kitaplarda çocuk okurun anlama düzeyine uygun çok sayıda atasözü, deyimler, söz sanatları, ikilemeler, yansıma sözcükler, pekiştirmeler yer alır. Zamanda Yolculuk serisini oluşturan kitaplarda yer alan atasözleri şöyledir:

“Ne demişler, misafir umduğunu değil, bulduğunu yer.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 88).

“Ne demişler, su uyur düşman uyumaz.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 121).

“Bir deli kuyuya taş atar da, kırk akıllı çıkaramaz, derlerdi de anlamazdım.” (Şeytan Bunun Neresinde, s. 19).

“O günlerde emir demiri kesermiş.” (Şeytan Bunun Neresinde, s. 32).

“Dervişin fikri neyse zikri de odur derler.” (Şeytan Bunun Neresinde, s. 57).

“Davul dengi dengine çalar diye bir atasözümüz vardır; bilirsiniz.” (Korsanların Peşinde, s. 75).

“Gördüğünüz gibi atalar yine doğru söylemiş: Bin nasihattense bir musibet evladır!” (Korsanların Peşinde, s. 117)

“Aslında atasözlerimiz arasında ‘Çok gezen mi çok okuyan mı bilir?’ dendiğini de duymuşsunuzdur ağabey.” (Mağara Devleri, s. 102).

“Bilmez miyim hiç! ‘Meyve veren ağaç taşlanır!’ diye boşuna dememişler.” (Uzayda Buluşalım, s. 81).

Zamanda Yolculuk serisini oluşturan kitaplarda yer alan deyimler ise şöyledir:

“Bilgin Dede’nin kendilerine nasıl bir sürpriz hazırladığını öğrenmek için can atıyorlardı.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 11).

“Bu kez bir yerine yanlışlıkla dokunacak diye ödü patlıyordu.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 13).

“Nurten Hanım’a gelince; o neredeyse dilini yutmuştu.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 21).

“Merak etme sen, göz açıp kapayıncaya kadar evine varacaksın.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 27).

“Tapınağı gezerken de saygısızlık yaparsanız, gözünüzün yaşına bakmam bilmiş olun.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 44).

“Gör de efsaneler neler söyler, rüzgârlara neler fısıldar bir kulak ver.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 50).

“Ayaklarıma kara sular indi.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 54).

“Kadının gözleri ateş saçıyordu.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 61).

“Bu kuş uçmaz kervan geçmez yerde, kızın ne işi var?” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 73).

“Sayenizde yakayı ele verdik.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 74).

“Gezmek, görmek deyince akan sular durur elbet.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 80).

“Tozu dumana katmış bir atlı, küçücük bir ceylanı kovalıyor.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 111).

“Ne dersin Yıldız, biraz yaklaşp neler konuştuklarına kulak versek mi?” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 112).

“Yıldız hayal kırıklığını belli etmeden devam etti.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 135).

“O uzun yolculuklarda başınıza bir şey gelecek diye ödüm patlıyor.” (Şeytan Bunun Neresinde, s. 10).

“Bilgin Dede’nin yüzü asıldı.” (Şeytan Bunun Neresinde, s. 10).

“Gülmek, güldürmek suçsa bu alemde, ne diyelim boynumuz kıldan ince!..” (Şeytan Bunun Neresinde, s. 30).

“Yıldız’ın eli ayağı buz kesti.” (Şeytan Bunun Neresinde, s. 55).

“Kulak kesilip dinlemeye başladılar.” (Şeytan Bunun Neresinde, s. 61).

“Kulaklarına inanamıyorlardı.” (Şeytan Bunun Neresinde, s. 65).

“Burada kan gövdeyi götüreceksin, sen izlemekten söz ediyorsun.” (Şeytan Bunun Neresinde, s. 69)

“Gel kulak ver buyruğumuza.” (Şeytan Bunun Neresinde, s. 69).

“Karaman’ın koyunu sonra çıkar oyunu derler.” (Şeytan Bunun Neresinde, s. 70).

“Kadın dudak büktü.” (Korsanların Peşinde, s. 21).

“Ama benim aklım ermiyor doğrusu.” (Korsanların Peşinde, s. 25).

“Her taraf o kadar güzel ki dedeciğim gerçekten de dilimiz tutuldu.” (Korsanların Peşinde, s. 38).

“Günlük ormanlarının mis kokularıyla adeta kendilerinden geçtiler.” (Korsanların Peşinde, s. 62).

“Kız iki gözü iki çeşme...” (Korsanların Peşinde, s. 75).

“Bir yandan da dil döküp duruyorlardı.” (Korsanların Peşinde, s. 80).

“Yıldız’ın içi gidiyordu denizi gördükçe.” (Korsanların Peşinde, s. 86).

“Yıldız kulaklarına inanamıyordu.” (Korsanların Peşinde, s. 101).

“Kulak verdi bir süre sessizliğe.” (Korsanların Peşinde, s. 108).

“Haklısınız, ağızımdan kaçtı işte...” (Korsanların Peşinde, s. 112).

“Dört nala kalkan atlar tozu dumana katarak uzaklaştılar.” (Korsanların Peşinde, s. 123).

“O akşam Betüllerin evlerinde buluştuklarında, her zamanki gibi Yıldız’ın çenesi düşmüştü.” (Korsanların Peşinde, s. 131).

“Belli ki canınıza susamışsınız siz!” (Korsanların Peşinde, s. 136).

“Ne o, düşüncelere dalmışsın, Karadeniz’de gemilerin mi battı?” (Korsanların Peşinde, s. 162).

“Bu kez ikisi de gülmekten kırılıyordu.” (Korsanların Peşinde, s. 171)

“Böyle önemli bir dedeleri olduğu için ikizlerin göğsü gururla kabarmıştı.” (Mağara Devleri, s. 9)

“İki dirhem bir çekirdek giyinmişti.” (Mağara Devleri, s. 10).

“İki dünya bir araya gelse kullanmaz.” (Mağara Devleri, s. 11).

“Aynı şeyi biz yapsak kıyametler kopardı.” (Mağara Devleri, s. 12).

“Dede uyarmasa, kızların azığı kaşla göz arasında bitiverecekti.” (Mağara Devleri, s. 17).

“Antep’in fıstığıyla kırmızı biberi dillere destan olmuş.” (Mağara Devleri, s. 18).

“Cümlesini duymak içlerine su serpilmesine yenmişti.” (Mağara Devleri, s. 29).

“Sonunda babası bağrına taş basmış.” (Mağara Devleri, s. 63).

“Zavallı genci kurda kuşa yem etmişler demek ki!” (Mağara Devleri, s. 63).

“Göz gözü görmez olmuştu.” (Mağara Devleri, s. 89).

“O da açtı ağızını, yumdu gözünü!” (Mağara Devleri, s. 89).

“İşler sarpa sarmadan uzaklaşmak gerekiyordu.” (Mağara Devleri, s. 94).

“Ayaklarına kara sular indi, ama onlar gezip görmeye doymadılar.” (Mağara Devleri, s. 99).

“Aklı bizimkilerde kalmıştı.” (Mağara Devleri, s. 110).

“Ama göz açıp kapayıncaya kadar gidip gezsek fena mı olur yani?” (Mağara Devleri, s. 134).

“Bulut da günleri iple çekiyordu.” (Mağara Devleri, s. 140).

“Yıldız dilini yutmuş gibi yutkundu.” (Mağara Devleri, s. 160).

“Yaz tatilinde göz ardı ettikleri tüm işleri bitirmek zorundaydılar.” (Uzayda Buluşalım, s. 9).

“Üç aydır nasıl da gözümde tuttu.” (Uzayda Buluşalım, s. 13).

“Göz gözü görmez olmuştu.” (Uzayda Buluşalım, s. 14).

“Aşk olsun size! ‘Onu kaybettik.’ diyerek yüreğimi ağzıma getirdiniz.” (Uzayda Buluşalım, s. 18).

“Tuncay Bey gözlerinden ateşler püskürerek Bilgin Dede’ye baktı.” (Uzayda Buluşalım, s. 18).

“Ne bu böyle, dut yemiş bülbüle döndünüz?” (Uzayda Buluşalım, s. 28).

“Sen işlemleri bırak da yemek kazanlarına bak. Hepsi de dev gibi, kocaman.” (Uzayda Buluşalım, s. 45).

“Seni gözden düşürmek için ellerinden geleni yapıyorlar.” (Uzayda Buluşalım, s. 81).

“Yıldız sesindeki düş kırıklığını gizleyemedi.” (Uzayda Buluşalım, s. 126).

“Yıldız kulaklarına inanamıyordu.” (Uzayda Buluşalım, s. 155).

Zamanda Yolculuk serisini oluşturan kitaplarda çocuk okurun dil zevkini geliştirecek, onların anlama düzeyine uygun çok sayıda benzetme, kişileştirme ve abartma gibi söz sanatları yer alır. Zamanda Yolculuk serisinde yer alan söz sanatları şöyledir:

“Sanki filmlerde gördükleri sihirbazların kristal karesine benzer bir şeydi bu.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 12).

“Hepsi de sanki tarihi bir filmin oyuncularını gibi giyinmişlerdi.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 39).

“Gör de efsaneler neler söyler, rüzgârlara neler fısıldar bir kulak ver.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 50).

“Her yer gerçekten pamuk tarlasına benziyor.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 72).

“Beyaz travertenler üzerinde oynaşan günün son ışınları, yepyeni bir serüvenin habercisi gibiydi.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 75).

“Kadın-erkek, genç-yaşlı işçiler rengârenk, bir bulut misali kucaklamıştı tarlaları.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 83).

“Güneş sınısıcak bir okşayışla Yıldız’ı uyandırdı.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 98).

“Kızın yüzü, içinde ışıklar yanan kristal bir vazo gibi ışıltı ışıltıydı.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 116).

“Bakalım zaman topu bizi bu kez kuş gibi nereye uçuracak?” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 126).

“Hani o masallardaki cadılar gibi...” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 127).

“Göz alabildiğince uzanan yeşillikler arasında, masmavi bir ırmak nazlı nazlı akıyordu.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 139).

“Gökyüzünün, lacivert denizle buluştuğu noktada, dalgalar gümüş pırıltılarla oynaşıyordu.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 146).

“Ve o gün bu gündür, İzmir uygarlıklara kucak açmış.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 146).

“Yolun iki yanını süsleyen mermer sütunlar, onları selamlar gibiydi.” (Bilgin Dede’nin Zaman Makinesi, s. 152).

“Gün denizle kucaklaşınca yerlerinden doğruldular.” (Şeytan Bunun Neresinde, s. 12).

“En kalın kayaları bile ince ince yontarım. Dantel gibi nakışlarım.” (Şeytan Bunun Neresinde, s. 29).

“Bilgin Dede, kapı gibi görünen dev kayanın bir yanına yürüdü.” (Şeytan Bunun Neresinde, s. 58).

“Yemyeşil ormanlarla kucaklaşıp, gürül gürül çağlayan akarsularda serinlediler.” (Şeytan Bunun Neresinde, s. 103).

“Bilgin Dede de tıpkı çocuklar gibi neşeliydi.” (Şeytan Bunun Neresinde, s. 119).

“Sanki bir yapbozun eksik parçalarını bulmuş gibi sevinçle yerinden fırladı.” (Şeytan Bunun Neresinde, s. 140).

“Kızlar neşeyle kuş misali şakıyıp duruyorlardı adeta.” (Şeytan Bunun Neresinde, s. 147).

“Arı kovanı gibi uğuldayan alan bir anda sessizliğe büründü.” (Korsanların Peşinde, s. 18).

“Şimdi de biz onları geçiyoruz işte... Tıpkı masaldaki kaplumbağa gibi...” (Korsanların Peşinde, s. 36).

“Küçük bir arabalı vapur gibiydi tekne.” (Korsanların Peşinde, s. 49).

“Ne zamandır özledikleri denizle doyasıya kucaklaşmışlardı.” (Korsanların Peşinde, s. 56).

“Böylesine yaşlı bir kadının eli nasıl olur da mengene gibi sıkabilirdi bileğini.” (Korsanların Peşinde, s. 58).

“İhtiyar bilici kuş gibi uçtu, yel gibi esti, kâhinler okulunun kapısından içeri aktı girdi.” (Korsanların Peşinde, s. 60).

“Yazık ki gönül dediğin özgür bir kuş.” (Korsanların Peşinde, s. 75).

“Atmış kızı terkisine, çıkmış meydandan yıldırım gibi.” (Korsanların Peşinde, s. 75).

“Mavi gözlü Akdeniz, kollarını açmış onları bekliyordu. Böylece zaman topunu, Anadolu'nun Akdeniz'dir öpüştüğü en uç noktaya gitmek için ayarladılar.” (Korsanların Peşinde, s. 107).

“Çamlar yemyeşil bir deniz gibi dalgalanıyordu.” (Korsanların Peşinde, s. 119).

“Koca Yiğit sanki çocuk gibi derinden bir ah çekti.” (Korsanların Peşinde, s. 122).

“Sonra, denizin içinde adeta bir yolmuş gibi göz alabildiğine uzanan çakılları gösterdi.” (Korsanların Peşinde, s. 127).

“Ben yel gibi esen, bulut gibi kalenin en gizli köşelerine sızabilecek bir yiğit arıyorum.” (Korsanların Peşinde, s. 151).

“Evren Dede’nin sesi sihirli bir iksir gibidir.” (Korsanların Peşinde, s. 157).

Karşısında omuzlarına attıkları baltayla dev gibi adamlar duruyordu.” (Korsanların Peşinde, s. 164).

“Ne gariptir çiçek de tıpkı bir yıldıza benziyordu.” (Mağara Devleri, s. 25).

“Dicle aşağıda, nazlı bir gelin edasıyla süzülüyordu.” (Mağara Devleri, s. 66).

“Köyün tüm çocukları, ışığa uçan pervaneler gibi çevrelerini doldurmuştu.” (Mağara Devleri, s. 67).

“Hasankeyfli çocuklar ise sanki birer keçi gibiydiler.” (Mağara Devleri, s. 69).

“Gerçekten de bunlara dev bir tulumba diyebiliriz.” (Mağara Devleri, s. 101).

“Tüm heybetiyle ovayı kucaklayan dağlara doğru ilerlemeye başlamışlardı.” (Mağara Devleri, s. 106).

“Uzaktan gelen küçük dalgalar, oynaşarak kıyıya koşuyordu.” (Mağara Devleri, s. 111)

“Yıldız uçsuz bucaksız gibi görünen maviliğe baktı: Sanki bir deniz gibi...” (Mağara Devleri, s. 112).

“Tabağa sanki altın paralar dizilmişti. Aralarına sıkışmış kaymaklar ona dil çıkarır gibiydi.” (Mağara Devleri, s. 120).

“Burma burma boynuzları, dağ gibi duruşuyla beyi adeta büyülemiş.” (Mağara Devleri, s. 124).

“Çadırlar yeşil atlas üzerine işlenmiş nakışlar gibi görünüyordu.” (Mağara Devleri, s. 127).

“Gözleri bir çocuk gibi parladı.” (Mağara Devleri, s. 142).

“Bir anda kendilerini yeşilin bin bir tonuyla bezenmiş dağların masmavi sularla kucaklaştığı bir koyda buldular.” (Mağara Devleri, s. 150).

“Ellerine sağlık Emine Bacı, her yeri mum gibi yapmışsın.” (Mağara Devleri, s. 159).

“Camlarımız hiç böyle teneke gibi olmamıştı.” (Uzayda Buluşalım, s. 10).

“Tıpkı altın kafese kapatılan bülbül gibiymişler.” (Uzayda Buluşalım, s. 55).

Zamanda Yolculuk serisini oluşturan kitaplarda “ufak tefek, ıslıl ıslıl, derli toplu, saçma sapan, evirip çevirmek, alev alev, çalı çırpı, apar topar, gevrek gevrek, renk renk, desen desen, hokus pokus, kıkır kıkır, eğri büğrü, haşır neşir, pır pır, mışıl mışıl, homur homur, ufak tefek, gürül gürül, pırıl pırıl, kıkır kıkır, çağıl çağıl, ayrı gayrı, tutam tutam, yorgun argın, çoluk çocuk, küp küp, nefes nefese, irili ufaklı, tıkr tıkr” gibi pek çok ikilemeler yer almaktadır.

Zamanda Yolculuk serisini oluşturan kitaplarda “koskoca, sapasağlam, bembeyaz, sımsıkı, taptaze, besbelli, yusuvarlak, koskocaman, düpedüz, masmavi, sımsıcak, güpegündüz, dimdik, sapsarı, yemyeşil, yepyeni, dupduru, tertemiz” gibi pek çok pekiştirme sözcükler de yer almaktadır.

Zamanda Yolculuk serisini oluşturan kitaplarda “fısıltı, fısır fısır, kişneme, kıkırdama, hapşırma, homur homur, mışıl mışıl, homurtu, mırıltı, gürültü, gürül gürül, pat pat, çatırtı, zangırdama, çıtır çıtır” gibi pek çok yansıma sözcükler yer almaktadır.

Zamanda Yolculuk serisini oluşturan kitaplarda çocuk okurun ilgisini çeken ve onda okuma isteği uyandıran çok sayıda efsaneler, masallar, tekerlemeler, türküler, bilmeceler ve sayışmacalar yer alır.

Zamanda Yolculuk serisini oluşturan kitaplarda Ağrı Dağı Efsanesi, Misis Efsanesi, Yedi Uyurlar Efsanesi, Aydın Efsanesi, Ağlayan Kaya Efsanesi, Lületaşı Efsanesi, Eğirdir Gölü Efsanesi gibi efsanelerin yanı sıra çeşitli kentlerin efsaneleri yer almaktadır.

Zamanda Yolculuk serisini oluşturan kitaplarda tekerlemeler, türküler, bilmeceler ve sayışmacalar şöyledir:

Tekerlemeler:

“Hamam taşı, hamam taşı

Hamam kurnası, hamam kurnası

Hamam çeşmesi, hamam çeşmesi

Hamam havlusu, hamam havlusu

Hani bu hamamın kubbesi

Hamam, hamam kubbesi Tamam

Bir gelin aldım babası imam!” (Şeytan Bunun Neresinde, s. 64).

“Yumurta tık tık elinden bıktık.

Sarı öküz saza gider, boynuzu düze gider. Ben gızı almaya geldim. Verirseniz gıza geldim. Gızınıza güllü derler oğlumuza ünlü derler.

Çıt pıt nerden geldin ordan çık, gelin saçları kıvırcık.” (Korsanların Peşinde, s. 160).

“Bil bakalım. Ağadan gelin aldım belayı satın aldım.” (Şeytan Bunun Neresinde, s. 157).

Bilmeceler:

Bartın yöresi bilmeceleri

“Dam altında teke bağlı boynuzları köke bağlı (kabak)

Kanadı var kaz değil, boynuzu var koç değil (kelebek)

Cıvıl cıvıl kuşlar sahrada kışlar kendi diktiklerini ellere bağışlar (arı)

Kara kara karcı içi dolu mayacı (kestane)” (Şeytan Bunun Neresinde, s. 159).

“Ak çıkının içinde sarı altın (yumurta)

Harımdan atla gaz yumurtla (kabak)

Sarı öküz sarkık durur düşerim diye korkup durur (iğne)” (Korsanların Peşinde, s. 160).

Sayısmaca:

“Çocuklardan biri hemen işaret parmağını ağzına götürdü. Dudaklarının arasında ıslattı. Arkadaşlarının göğsüne vura vura saymaya başladı:

Bir acayip nesne gördüm

Bir karışık boyu var

Hem balıktan, hem inekten, hem öküzden soyu var.

Etrafına sur çekilmiş

Ortasında nuru var.

Kendi kendini yer bitirir

Böyle pis bir huyu var...” (Mağara Devleri, s. 51).

Türküler:

“Silifke’nin yoğurdu

Kız seni kimler doğurdu

Seni doğuran ana

Bal ile mi yoğurdu...

Kırk tane şamdan

Yuvarlanıverdi damdan

Anası pilav pişirir kızı durmaz aşırır...” (Korsanların Peşinde, s. 106).

Urfa bir yana düşer

Zülûf gerdana düşer

Bu nasıl baş bağlamak

Her gün bir yana düşer...” (Mağara Devleri, s. 52).

“Ordu’nun dereleri

Aksa yukarı aksa

Vermem seni ellere

Ordu üstüme kalksa

Sürmelim aman...

Oy Mehmet'im Mehmet'im

Sana küstüm demedim

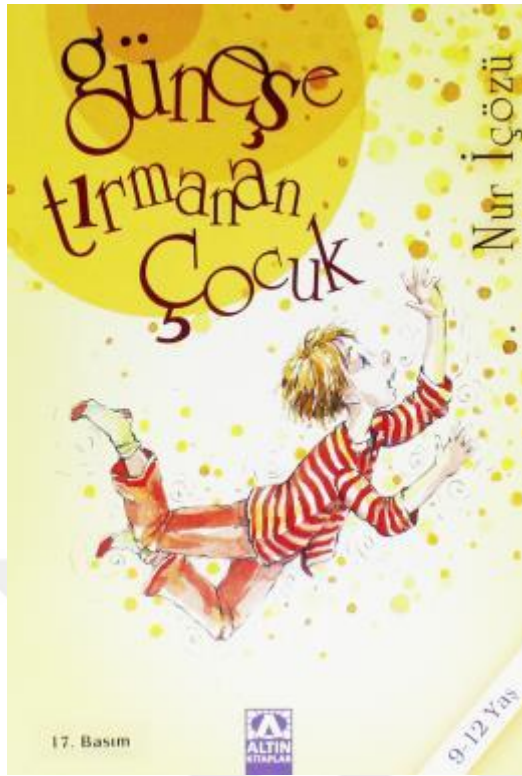
Seni bana vermişler

Vallahi ben demedim

Sürmelim aman...” (Mağara Devleri, s. 147).

4.4. GÜNEŞE TIRMANAN ÇOCUK

Kitabın Adı: Güneşe Tırmanan Çocuk

Sayfa Sayısı: 88 s.

Yaş Grubu: 9-12 yaş

Yayınevi: Altın Kitaplar Yayınevi

Kapak ve Sayfa Tasarımı: Gözde Bitir Sındırgı

Resimleyen: Gözde Bitir Sındırgı

Basım Yeri/ Tarihi: İstanbul/2014

Kapak Türü: Karton Kapak

Kâğıt Türü: Kitap Kâğıdı

Şekil 8. Güneşe Tırmanan Çocuk

4.4.1. Konu ve Kurgu

Nur İçöz'ün Güneşe Tırmanan Çocuk adlı yapıtı konu ve kurgu özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Güneşe Tırmanan Çocuk öyküsünün konusunu Cengiz isimli düş gücü yüksek bir çocuğun en yakın arkadaşı olan güneşe duyduğu sevgi bağı oluşturur. “Güneşi çok seviyordu. Doğadaki en iyi dostuydu o.” (s. 68). Öyküde Cengiz’in hayallerinin merkezinde yer alan en temel unsur güneştir. Düş gücü yüksek bir çocuk olan Cengiz, güneşle gerçekte düş arasında çeşitli maceralar yaşar. Güneşe Tırmanan Çocuk öyküsünde Cengiz’in güneşle birlikte gerçekte düş arasında yaşadığı on üç öykü yer alır.

Konuyu yapılandıran ilk olay Güneşe Tırmanan Çocuk öyküsüyle başlar. Bu öyküde Cengiz bir sabah uyandığında güneşe doğru yolculuk bir yolculuk hayal eder. Gökyüzüne doğru yolculuk yapan Cengiz yaşadığı çevreyi yükseklerden seyreder. Güneş ışınlarının üzerinde oynayıp zıplarken annesinin odaya gelmesiyle bütün hayallerinden uyanır.

İkinci öykü olan Kelebekli Vadi’de annesi çok hasta olan Cengiz’in dışarı çıkmasına izin vermez. Cengiz de odasında bulunan Kelebekler Vadisi isimli bir dergiyi inceler. O sırada mavi bir kelebek gelir ve Cengiz’i dergide gördüğü kelebekler vadisine götürerek birlikte güzel bir gün yaşarlar.

Çiçeğin Kalbindeki Sevinç isimli bölümde kış mevsimi olduğu için güneşi çok sık göremeyen Cengiz’in canı sıkındır. Kız kardeşi Çiçek bu durumu fark eder ve Cengiz’le konuşmaya çalışır. Birlikte güneşin hiç batmadığı bir ülkeye giderler. Eğlenceli ve mutlu zamanlar geçirdikten sonra odalarında uyanırlar.

Bir Kutu Güneş bölümünde ağustos ayının güneşli bir sabahı bütün insanlar havanın sıcaklığından bahsederken Cengiz de güneşin odasına vuran ışıklarıyla oyun oynar. Güneş ışıklarına ayna tutarak onları odanın değişik köşelerine yansıtır. Cengiz güneşle oyun oynarken annesi bütün şehri buz gibi bir soğğun ve karanlığın bastığını söyler. Olanlara anlam veremeyen Cengiz oynadığı güneş ışığını bir kutuya yansıtıp kutunun kapağını kapatır. Bütün şehir ağustos ayının sıcaklığında hem çok soğuk hem de çok karanlık olmuştur. Bu durum günlere devam eder. İnsanlar çok kaygılanır. Cengiz’in de bu duruma canı sıkılır ve odasına gidip sık sık güneş kutusunu açıp güneşle zaman geçirir. Odasını az da olsa aydınlatan bu güneş ışığının verdiği mutluluğu paylaşmak ister. Güneş kutusunu pencerenin kenarına getirip açınca kutudaki güneş ışığı her yere yayılarak bütün şehri tekrar aydınlatır.

Dalyan’da Dans Eden Güneş öyküsünde Cengiz ailesiyle Dalyan’a gider ve burada kaplumbağaların yumurtalarını kumsala bırakmalarını ve yavru kaplumbağaların denize doğru gitmeye çalışmalarını merakla seyreder.

Yunuslu Çocuk bölümünde Cengiz ve ailesi o yaz tatili için İasos’a gelir. İhtiyar bir balıkçı onlara yağmur yağdığında topraktan para çıktığını söylemiştir. Cengiz de bu durumu merak edip her gün çevrede dolaşır ve ihtiyarın söyledikleri doğru mu diye toprağı kazar. Sonunda güneşin yol göstermesiyle bir parıltı gören Cengiz antik altın bir para bulur. Paranın üzerinde yunus ve çocuk resmi vardır. Cengiz kendisini bir yunusun üstünde giderken bulur. Yunus onu İasos antik kentine bırakıp ayrılır ve Cengiz burada İasos antik kentinin efsanesini öğrenir.

Altın Filiz bölümünde Cengiz yeni öğretmen olan teyzesinin öğretmenlik yapacağı kasabaya gider. Burada bir köylü altın filiz diyerek dal parçaları satar. Köylü bu filizlerin altın ağaçlar olduğunu söyler. Çevredekiler köylünün söylediklerine

gölünce Cengiz'in teyzesi üzölür ve bütün dalları alır. Bu dalları Cengiz'le birlikte bahçeye dikerler ve özenle bakarlar. Bu dal parçaları yemyeşil fidanlar olur. Herkes o köylüden dal parçası alsa da kimsenin bu kadar güzel bahçesi olmaz çünkü bu bahçeye emek, inanç ve çaba verilmiştir.

Taşgezegen'in Büyüsü öyküsünde Cengiz'in doğum gününün kutlandığı bir gün bahçelerine düğme büyüklüğünde bir uzay gemisi iner ve içinden Taşgezegen'den gelen cüce çıkar. Bu cüce atalarının yok ettiği topraktan kalan son parçaya can vermek amacıyla elindeki toprağı Cengiz'in bahçesine döker. O yıl Cengiz'in bahçesi her zamankinden daha güzel ve renkli olur. Bu sırrı ise yalnız Cengiz bilir.

Güneş Çiçekleri öyküsünde Cengiz'in ailesi o yaz tatile denize gitmekten köye gitmeyi seçerler. Cengiz yolda giderken ilk kez gördüğü ayçiçeklerini güneş çiçeğı sanır. Cengiz köyde zamanlarını koyunlarla, köpeklerle, süt sağmakla çok güzel geçirir. Yorulduğunu da ayçiçeklerinin arasına uzanır. Küçük bir ayçiçeğı Cengiz'e bir gün kendilerine neden ayçiçeğı denildiğini güneşin yansıyan ışıklarının arasında anlatır.

Güneşsiz Bahçe bölümde Cengiz ve ailesi bahçeli bir evde yaşar. Fakat çevrelerinde inşaat çalışmaları başlar ve çevrelerine büyük binalar yapılır. Çevrede tek bahçeli ev olan Cengizlerin evi binaların arasında kalır ve güneşi çok az görmeye başlar. Cengiz'e babasının hediye ettiği fidan ise bahar gelmesine rağmen açmaz. Cengiz güneşle konuşur ve bahçelerine gelmesini ister. Sonunda fidanın üstüne doğan güneş Cengiz'in bahçesini güzelleştirir.

Güneş Küstü bölümünde denize girmek için giden Cengiz bir anda fırtınaya yakalanır. Cengiz çok sevdiği arkadaşı olan güneşi o gün hiç göremez. Onun rüyasında insanlara küstüğünü görür. İnsanların doğaya verdiklerin yıkımın kendisinin yüzünden olduğunu düşünen güneş bir daha gelmeyeceğini söyler. Cengiz buna karşı çıkar ve güneşin sabah tekrar odasını aydınlattığını görür.

Gün Denizde Yıkanınca öyküsünde Cengizler bayram tatilini Gökçeada'da geçirmek ister. Büyükanne ve büyükbabalarını yanlarına alarak Gökçeada'ya giderler. Bayram boyunca güzel bir tatil yapar ve hüzünle oradan ayrılırlar.

Gökkuşağından Bir Dünya öyküsü kitabın son öyküsüdür. Bir kış günü Cengiz yağmur yaptıktan sonra cama şekiller çizerken güneşin kendisine rengarenk ışıklı bir köprü getirdiğini görür. Heyecanla annesini çağırdığında annesi gülerek bunun

gökkuşağı olduğunu söyler ve gökkuşağı hakkındaki bazı inanışları anlatır. Annesi gittikten sonra Cengiz de gökkuşağından bir dünya çizmeye başlayıp hayallere dalar.

Güneşe Tırmanan Çocuk, çocuk okurun anlama düzeyine uygun bir biçimde sevgi konusu üzerine kurgulanmıştır. Güneşe, doğaya, bitkilere, hayvanlara karşı olan sevgi çocuk okurun sevgi ve özgürlük ihtiyaçlarına cevap verir. Çünkü çocukların özdeşim kurabilecekleri başkişi olan Cengiz doğayı ve hayvanları çok seven ve koruyan bir çocuktur. “Menekşeler, güller, papatyalar da boyunlarını bükmüşlerdi sanki yaşam zevkleri kalmamış gibiydi. Cengiz bir gün gelip onların yaşama veda edeceklerinden korkuyordu. Hele babasının ona doğum gününde armağan ettiği minik kiraz fidanına bir şey olacak diye ödü patlıyordu” (s. 70). Güneşe Tırmanan Çocuk’ta Cengiz’in yaşadığı maceralar, gezip gördüğü yerler, merak unsurunu canlı tutup çocukların düş kurmasına, heyecanlanmasına, düşünmesine ve gülmesine olanak sağlar.

“Bir gömlek düğmesi büyüklüğündeki uzay gemisinin bahçeye indiğini kimse fark etmedi. İçinden inen kocaman gözlü, kocaman kulaklı, nokta burunlu yemyeşil cüceyi de gören olmadı” (s. 57).

Güneşe Tırmanan Çocuk’ta rastlantı ve şansa bağlı yaşanan olaylar yer almaz. Yardımlaşma, merak ögesi, gerçek ve düş arasındaki yolculuk ön plandadır ve bu unsurlar çocuk okurda okuma isteği uyandırır. Cengiz’in İasos antik kentinin efsanesini dinlemesi, ayçiçeğiyle konuşması, kaplumbağaları seyretmesi, Ekocüce’nin gelmesi çocuk okurun ilgi ve gereksinimlerine cevap verecek hayali unsurlar ve değişik maceralardır.

4.4.2. İleti

Nur İçözü’nün Güneşe Tırmanan Çocuk adlı yapıtı iletiler bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Güneşe Tırmanan Çocuk’taki iletiler çocuk okurun yaşamı, insanı ve doğayı anlama evrenine uygundur. Yazınsal bir yapıt olan Güneşe Tırmanan Çocuk’ta iletiler çocuk okurun anlama düzeyine uygun bir şekilde sezdirilerek (örtük) ve yargı ve önerme (açık) biçimde verilir. Kitapta yazınsal bir kurgu içinde verilen iletiler çocuk okurun düşünmesine imkan sağlar. Cengiz’in güneş başta olmak üzere doğaya, hayvanlara, bitkilere duyduğu sevgi kitaptaki sevgi üzerine verilen temel iletilerdir.

Güneşe Tırmanan Çocuk'ta sevgi üzerine verilen bu iletiler çoğunlukla örtük iletilerdir.

İnsanlar çevresindeki insanlarla kurduğu dostluk ve sevgi bağını doğadaki varlıklarla da kurabilir, iletisi Güneşe Tırmanan Çocuk'ta hemen her bölümde görülür çünkü Cengiz güneşle arasında büyük bir sevgi ve dostluk bağı oluşturmuştur.

“Güneşi çok seviyordu. Doğadaki en iyi dostuydu o.” (s. 68).

Cengiz'in hayvanları ve doğayı çok sevip koruması, hayvanlara zarar vermekten kaçınması çocuklarda hayvan sevgisi ve duyarlılığı oluşturma iletisini taşır.

İnsanlar hayvanlara karşı duyarlı olmalı, onları sevmeli ve korumalıdır, iletisi Güneşe Tırmanan Çocuk'ta şöyle yer almaktadır:

“Cengiz de çaresizdi. İçinden bir ses, “Koş, yavruyu tutup denize at.” diyordu. Ama kumsalda koştuğu anda daha pek çok canlının yok olmasına neden olacağını da biliyordu. (s. 39).

Sabır ve emekle yapılan işler karşılıksız kalmaz, iletisi öyküde şöyle yer almaktadır:

“Teyzesi Cengiz'e “Çünkü ben o dal parçalarını yalnızca sulamakla kalmadım, tüm sevgimi ve inancımı da vererek büyüttüm onları.” diyerek sırrını açıkladı. (s. 56).

İnsanların doğayı yok etmeleri, çevreyi kirletmeleri ve canlılara zarar vermeleri çocuklarda doğaya karşı duyarlılık oluşturmaya yönelik iletilerdir.

İnsanlar çevreyi temiz tutmalı ve çevredeki canlılara zarar vermeden eğlenmelidir, iletisi Güneşe Tırmanan Çocuk'ta şöyle yer almaktadır:

“Kelebekler Vadisi'nde binlerce yıldır yaşıyoruz. Eskiden burada yalnızca kuş sesleri duyulurdu. Derenin şırıltısı, rüzgarın uğultusuna karışırdı.... Oysa şimdi her uçak geçişinde ağaçlardan havaya savruluyoruz. Her gün pek çok doğa tutkunu vadiyi gezip piknik çöplerini sağa sola bırakıyor. Hele senin yaptığın gibi ağaçları sallamaları yok mu? En derin uykunuzdan deprem olurmuşçasına uyandırılmak, ne kadar acı bir bilsen. Sırf bu yüzden pek çok arkadaşımız başka ülkelere göç etti. (s. 18).

Sanayileşen toplumla birlikte çevrenin gördüğü zararlar yansıtılarak doğa ve yaşama karşı duyarlılık ve farkındalık yaratılmak istenilen iletiler yer alır.

“Önce dev inşaat araçları sarstı toprağı. Sonra, kepçeler kara toprakta derin çukurlar açtı. Cengiz için tüm bu çalışmaları izlemek çok eğlenceliydi. Ancak küçük evlerin çevresinde yükselen dev binalar bir süre sonra sıkıntı vermeye başladı hepsine.” (s. 69).

4.4.3. Karakterler

Nur İçözü’nün Güneşe Tırmanan Çocuk adlı yapıtı karakter özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Güneşe Tırmanan Çocuk’taki başkişi Cengiz’dir. Cengiz meraklı, düş gücü yüksek, öğrenmeye ve araştırmaya çalışan, gözlemci, oyun oynamayı seven iyi geliştirilmiş (açık) devingen bir karakterdir. Güneşe Tırmanan Çocuk’ta Cengiz konuşmalarıyla, davranış ve eylemleriyle, diğer karakterlerin yorumlarıyla geliştirilmiştir.

Cengiz’in hayal gücü yüksek bir çocuk olduğu diğer karakterlerin yorumuyla şöyle yansır. “Cengiz, pastasından kestiğı kocaman bir dilimi ısıırken annesi, “oğlum bir yaş daha büyüdü, ama büyüdüğü eskisinden daha hayalci oluyor.” diye yakındı teyzesine. (s. 57).

Cengiz’in öğrenmeye meraklı bir çocuk olduğu Cengiz’in kendi konuşmalarıyla da geliştirilmiştir.

“Cengiz, ‘İyi de bu yolun nereye gittiğini merak ediyorum.’ diye cevap verdi. ‘Eğer devam etmezsem hiçbir zaman öğrenemeyeceğim.’”(s. 9).

Cengiz kendi kendine sorular sorup düşünen, meraklı, araştırmacı ve gözlemci bir çocuktur. Merakını gidermek için sürekli gözlemler ve geziler yapar.

“O yaz tatilini Dalyan’da geçireceklerini duyunca çok sevinmişti. Çünkü ne zamandır, deniz kaplumbağalarını yakından görmek, yaşamlarını izlemek istiyordu. En merak ettiği şey ise yumurtadan çıkan minik kaplumbağalardı. (s. 37).

Cengiz tüm bu yönlerinin yanı sıra kardeşiyle kurduğu ilişkiyle de çocukların özdeşim kuracağı bir karakterdir. Kitapta Cengiz’in kardeşiyle kurduğu ilişki inandırıcıdır. Kardeşi Çiçek’le hem ara sıra atışır hem kurdukları iyi kardeşlik ilişkisiyle çocuklara olumlu örnek olurlar.

“Sonra Cengiz’in kendisine sımsıkı sarılmış olduğunu fark etti. Onu uyandırmamak için dikkatle kıpırdadı. Başını kardeşinin göğsüne yasladı. Kalbi sevinçle doldu. Onun da kendisini çok sevdiğini anlamıştı.” (s. 27)

Güneşe Tırmanan Çocuk’taki yan kişiler ise Cengiz’in kardeşi Çiçek, Cengiz’in annesi, babası ve teyzesi, Maviş, Ekocüce’dir. Yan kişiler hayali ve gerçek olan geliştirilmemiş durağan karakterlerdir. Cengiz’in kardeşi olan Çiçek, ağabeyi Cengiz’le ara sıra geçinemese de birbirlerini çok severler. Çiçek kitapta yazarın yorumuyla şöyle anlatılır.

“Annesi ve babası ona Çiçek adını takmıştı. Daha doğduğu gün, yanakları gül yaprakları gibi pespembe, yumuşacıktı. Saçları da binbir çiçeğin kokusuyla bezenmiş gibiydi. “ (s. 20)

Kitaptaki hayali karakter ise Ekocüce’dir. Ekocüce uzaydan gelir ve insanların yok ettiği doğaya karşı duyarlılık oluşturma mesajını verir. Ekocüce yazarın yorumuyla kitapta şöyle anlatılır.

“İçinden inen; kocaman gözlü, kocaman kulaklı, nokta burunlu yemyeşil cüceyi de gören olmadı.” (s. 57).

4.4.4. Çevre

Nur İçözü’nün Güneşe Tırmanan Çocuk adlı yapıtı çevre özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Güneşe Tırmanan Çocuk’taki çevre unsurları meraklı, araştırmacı, gözlemci ve düş gücü yüksek olan Cengiz’in yaşantısına göre tasarlanmıştır. Bundan dolayı Güneşe Tırmanan Çocuk’ta farklı iç ve dış çevrelere rastlanır. Kelebekler Vadisi Cengiz’in düş gücüyle kurduğu bir çevredir. Bunun yanı sıra Taşgezegen de yazarın tasarladığı hayali bir çevredir.

Meraklı ve gözlemci bir çocuk olan Cengiz Dalyan’da, Gökçada’da, köyde, İasos antik kentinde, kasabada çeşitli maceralar yaşar. Bu çevreler onun merakını gideren ve gözlem yapmasına olanak sağlayan yerlerdir. Cengiz’in karakterine uygun yaşantılar sunan bu çevrelerde Cengiz oldukça mutlu olur. Genellikle açık olan bu mekanlar küçük bir çocuk olan Cengiz’e oyun oynama ve keşfetme imkanı sunar.

“Bazı ağaçların diplerinde de antik sütun başları ve duvar süsleri dikkat çekiyordu. İşte o anda karar verdi Cengiz. İhtiyar balıkçının dediğini yapsa ne

kaybederdi ki? Böylece Cengiz için yeni bir oyun doğmuş oldu. Her kahvaltıdan sonra pansiyonda çıkıp çevrede dolaşmaya başladı.” (s. 43-44).

Yaz tatilinde denize girer, bayramda köye gider, kendi odasında düşlere dalar. Güneşe Tırmanan Çocuk’ta başkışı olan Cengiz’in olaylar zengin bir çevrede gelişir.

4.4.5. Dil ve Anlatım

Nur İçözü’nün Güneşe Tırmanan Çocuk adlı yapıtı dil ve anlatım özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Güneşe Tırmanan Çocuk’ta tümceler çocukların anlama evrenine uygun olacak biçimde kısa tümcelerden oluşmuştur. Anlatıcı üçüncü kişili her şeyi bilen (öznel) anlatıcıdır. Her şeyi bilen, gören bu anlatıcı olayları ayrıntılarıyla öğrenmeye yardımcı olur.

“ O hafta boyunca hemen hemen her akşam kumsalın çeşitli yerlerine gidip kaplumbağaları izlemeyi sürdürdü. Derken bir gece ümitle beklediği an geldi. Önündeki kumulun kıpırdadığını fark etti.” (s. 38).

“İlk kez köye gideceklerdi. Babası, ‘Bu yaz denize gidemeyeceğiz. Sizi bir arkadaşımın çiftliğine götüreceğim.’ deyince önce hepsi üzölmüşlerdi.” (s. 63).

Güneşe Tırmanan Çocuk’ta olaylar öyküleyici ve betimleyici anlatım biçimleriyle anlatılmıştır. Ağırlıklı anlatım biçimi öykülemedir. Cengiz’in gezip gördüğü yerlerde yaşadığı bütün olaylar, kurduğı düşler öyküleyici anlatım biçimiyle yansıtılmıştır. Kişilerin ve çevrelerin özellikleri ise betimleyici anlatımla yansıtılır. Dalyan, Gökçeada, İasos antik kenti, deniz, köy gibi çevrelerin yanı sıra Cengiz’in kardeşi Çiçek, Ekocüce gibi kişilerin özellikleri de betimleyici anlatımla yansıtılır.

“Hepsi aşağı inip zümrüt çamların arasından, ayna gibi parlayan denizi seyretiler. Ayaklarının altında, değişik tonlarda yeşillerle örölmüş bir vadi, halı gibi uzanıyordu.” (s. 42).

Anlatım kısa, duru ve kurallı tümcelerle yapılmıştır. Tekdüzeliğe düşmemek için ara ara devrik tümceler kullanılmıştır.

“Sonunda karaya ulaşmıştı işte...” (s. 36).

“Ben de hiç kimseye sallamıyorum zaten anne. Denize, kumsala, belki de Güneş’e...” (s. 40).

“Sevinçle ayağa fırladı köylü.” (s. 52).

Güneşe Tırmanan Çocuk'ta yazım ve noktalama kurallarına uyulmuş ve Türkçe sözcüklerin kullanılmasına yönelik duyarlılık gösterilmiştir. Çocukların sözcük dağarcığını geliştiren deniz, köy, hayvan, ada yaşantısına ait farklı sözcükler kullanılmıştır. Öykünün İasos antik kenti ve ayçiçeği efsanesinin olduğu bölümlerde masalsi anlatım görülür.

“Efsaneye göre burada yaşayan bir balıkçıyla karısı, yıllardır çocuk özlemi çekiyorlarmış. Uzun yıllar sonra bir çocukları olmuş, ancak çocuk daha bebekken balıkçı, bir fırtınada denizde kaybolmuş.” (s. 48).

Güneşe Tırmanan Çocuk'ta Türkçenin söz varlığını ve güzelliğini yansıtan çok sayıda deyim, ikileme, yansıma, kalıplaşmış ifade, söz sanatları, pekiştirme, terim ve mecazlar kullanılmıştır. Deyimler, ikilemeler, pekiştirmeler ve yansımalar oldukça sık ve çocuk okurun anlama ve öğrenme düzeyine uygun kullanılmıştır. Güneşe Tırmanan Çocuk'ta yer alan bazı deyimler, yansımalar ve ikilemeler şunlardır:

“...ama denizi öylesine çok seviyordu ki bu uyarılara pek de kulak verdiği söylenemezdi.” (s. 13).

“Önce biraz canı sıkıldı.” (s. 14).

“Hışır hışır nefes alıp veriş, ağır hareketleri, Cengiz'in yüreğini ağzına getirdi.” (s. 37).

“Cengiz, annesiyle babasının konuşmasına şöyle bir kulak kabarttı.” (s. 68).

“Parlak gün ışığı gözlerini iyiden iyiye kamaştırmıştı.” (s. 7).

“Sımsıcak... Pırıl pırıl...” (s. 12).

“Dilerim, sabaha her yan ısl ısl olur.” (s. 34).

“Bir yokuşun başına dikilmiş, eğri büğrü, üzerinde Kıyıkışlacık yazan bir tabela.” (s. 42).

“Aralarında fısır fısır konuşup gülüşüyorladı.” (s. 53)

“Herkes harıl harıl yolculuk hazırlığına başladı.” (s. 78).

“Yunus onu cevaplamış gibi, ‘ciyk ciyk’ diye sesler çıkarıp hızını daha da arttırdı.” (s. 48).

Güneşe Tırmanan Çocuk'ta deyimlerin, yansımaların ve ikilemelerin yanı sıra “upuzun” (s. 11), “sımsıcak” (s. 12), “masmavi” (s. 15), “yemyeşil” (s. 16), “rengârenk” (s. 24), “sımsıkı” (s. 32), “taptaze” (s. 54), “kocaman” (s. 57), “bambaşka” (s. 81) gibi çok sayıda pekiştirmeler yer almaktadır.

Güneşe Tırmanan Çocuk'ta çocuk okurun dil ve edebiyat zevkini geliştirecek kişileştirme ve benzetme gibi söz sanatları oldukça fazladır. Kitapta bu söz sanatları şöyle yer almaktadır.

“Onu tatlı uykusundan uyandıran güneş ışını, kalın bir mızrak gibi odayı tam ortasından ikiye bölmüştü.” (s. 7).

“Yanından arkasından pamuk gibi beyaz bulutlar geçiyordu.” (s. 9).

“Büyük dağlar arasında yılan gibi kıvrılan bir nehir, meleyen kuzular” (s. 10).

“Sanki gökkuşağının içinden geçmiş gibisin.” (s. 12).

“Güneş de yüzünde dans edip boynunu gıdıklayarak onun gülümsemesine karşılık verdi.” (s. 16).

“Çimenlerin arasından neşeli renkleriyle gülümseyen çiçekler boyunlarını bükmüşlerdi.” (s. 33).

“...büyük bir kara bulut, geldi, geldi, güneşi bir yorgan gibi örtüverdi.” (s. 39).

“Turunculu siyahlı tüyleriyle sanki bir çizgi filmde çıkmış gibiydi minik tarla kuşu.” (s. 54).

Güneşe Tırmanan Çocuk'ta en önemli unsur olan güneş, alışılmamış bağdaştırmalarla da yansıtılmıştır.

“Boykotçu Güneş, er geç saklandığı yerde bulunacak ve eski görevine başlaması sağlanacaktır.” (s. 33).

Güneşe Tırmanan Çocuk'ta halk söyleyişleri ve kalıplaşmış ifadeler de yer alır. Bu ifadeler çocuk okurun anlamasını sağlayacak açıklamalarla geliştirilmiştir.

“Büyük annesi, ‘Bizim zamanımızda gün kavuşuyor derdik.’ diye başını salladı.

“Kırlangıçlar çığlık çığlığa bağrışarak, ‘Sen bilirsin.’ dediler. ‘Yolun açık olsun.’ (s. 9).

Güneşe Tırmanan Çocuk söz varlığı yönünden oldukça zengin bir kitaptır. Tümceler Türkçenin söz dizimine uygun şekilde oluşturulmuştur. Sözlükler çocuk okurun anlama ve anlamlandırma evrenine uygundur.

4.5. ENA MENA DOSİ

Kitabın Adı: Ena Mena Dosi

Sayfa Sayısı: 150 s.

Yaş Grubu: 12 yaş ve üzeri

Yayınevi: Altın Kitaplar Yayınevi

Kapak ve Sayfa Tasarımı: Gülhan Taşlı

Resimleyen: Saadet Ceylan

Basım Yeri/ Tarihi: İstanbul/ 2011

Kapak Türü: Karton Kapak

Kâğıt Türü: Kitap Kâğıdı

Şekil 9. Ena Mena Dosi

4.5.1. Konu ve Kurgu

Nur İçöz'ün Güneşe Ena Mena Dosi adlı yapıtı konu ve kurgu özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Ena Mena Dosi, Dün (Ben de Çocuktum) ve Bugün (çocuklar Öykülerimde) olmak üzere iki bölümden oluşur. Dün bölümünü oluşturan bütün öykülerde Nur isminde küçük bir kızın yaşadığı dokuz öykü anlatılırken, Bugün bölümünü oluşturan bütün öykülerde birbirinden farklı olayların anlatıldığı dokuz öykü yer alır. Dün ve Bugün bölümlerinden oluşan Ena Mena Dosi'de farklı kültürlerin bir arada yaşaması, komşuluk, doğayı koruma, doğa sevgisi, hayvan sevgisi, arkadaşlık, yardımlaşma, dostluk, farklı kültürlerle saygı, empati, gibi pek çok konu ele alınır. Ele alınan bu konuları yapılandıran olaylar şöyle yer almaktadır:

Dün (Ben De Çocuktum)

Küçükyalı Sokak bölümü Nur'un Küçükyalı Sokak'ı tanıtmayla başlar. Küçükyalı Sokak, adını eskiden Sakızağacı Mahallesinde oturan Pırlanta Hanım'ın bembeyaz duvarları olan görkemli yalisından alır. Fakat şimdi yıkık dökük olan bu yalının adı sadece sokak tabelasına kalmıştır. Nur'un evi de bu sokakta yer alır. Onun en iyi arkadaşı karşı komşuları olan Hilda'dır. Hilda'yı çok seven Nur onun prenses olduğunu düşünür. Onunla vakit geçirmeyi, oyun oynamayı çok sever. Mahalledeki diğer arkadaşı ise yine karşı komşuları olan Mahruki'dir. Herkes ona Mako diye seslenir. Mako biraz mızıkçı olsa da anlatıcı onunla da iyi anlaşır. Nur, Hilda ile Mahruki'nin yaşantılarını kendilerinin yaşantısında farklı bulmaktadır. Komşu oldukları halde onların bazı sözcükleri farklı söylemlerine, her pazar kiliseye gitmelerine aklı ermez. Mahalleye yeni taşınan Meççure isimli kız da Nur'un arkadaşı olur. Bir gün anlatıcı, Hilda, Mako ve Meççure oyun oynarken Mako'nun mızıkçılık yapması Meççure'yi kızdırır. Meççure onlara gâvur diye bağırarak oyunu bırakır. Nur anneannesine gâvurun ne demek olduğunu sorunca anneanesi anlatıcının ağzına biber sürerek bir daha ağzından bu sözü duymayacağını söyler.

Hristo'nun Kedileri bölümünde Tanaş amcanın Çapkın Kız lakabını taktığı Nur Hristo amcadan bahseder. Hristo amca altmış yaşlarında ihtiyar bir balıkçıdır. Hristo amca iki kızına kendi geleneklerinden olan damat parası biriktirmek için çalışır. Onun balıktan döndüğü mahalledeki kedilerin kapısına yığılmasından anlaşılır. Birgün Çapkın Kız dışarıdaki seslere uyanır. Hristo amcanın evinde toplanan komşular onun kayıp olduğundan söz ederler. Hristo amcanın sürekli peşinde dolaşan bir kedi Kiveli'nin kapısını tırmalar. Kediyi takip ettiklerinden kedi onları kayalıkların arasına sıkışan Hristo amcanın kayığını görür. O günden sonra Hristo amca ve kedileri bir daha görülmez.

Neler Oluyor bölümünde Nur karanlık gece diye bahsettikleri o günü anlatır. Nur'un ailesi Yenimahalle'ye taşınmıştır. Nur ise eski mahallesini çok özler. O gece babası anneannesinin evine gideceğini söyleyince çok sevinir ama tuhaf durumların yaşandığını da fark eder. Mahalledeki komşularını toplayan babaları o geceyi anneannesinin bodrumunda geçirirler. Sabah haberlerden öğrendiklerine göre İstanbul'un çeşitli semtlerindeki azınlıkların dükkânlarına zarar verilmiştir. O yaşlarda yaşadıkları bu olaylara anlam vermeyen Nur bunu zaman geçince daha iyi anlayacaktır.

Karagöz'ün Ettikleri bölümünde Nur Cambazhanedeki eğlenceli günlerinden bahseder. Mahallelinin bu gösterilere ilgisi büyüktür. Çocuklar da buradan izlediklerini oyun oynarken bazen cambaz olarak bazen Karagöz ve Hacivat olarak oynarlar. Nur o gün Karagöz olmayı seçmiştir. Kapının önünde durarak arkadaşlarının gelmesini bekler. O sırada oradan geçen saka Ali dayı eşeğini bağlayıp karşı komşuya su götürür. Anlatıcı da Ali dayının eşiğine bakarak gösteride öğrendiği Karagöz tekerlemesini söyler. Bu tekerlemeyi birkaç kez tekrar ederken eşek hızlıca Nur'un üstüne doğru yürür. Nur eve kaçarken eşek de peşinden onu kovalar. Sonunda Ali Dayı eşeği yakalayıp durdurur. Ali dayı gösteriyi izlerken eşeğin o gün de kızmış olduğunu söyler.

Rasim Amcanın Kitapçı Dükkânı bölümünde Nur kendisini birçok kitapla tanıştıran, sürekli en sevdiği badem şekerlerinden veren ve elbise modellerinin olduğu dergileri almak için gitmeye can attığı Rasim Amcanın kitapçı dükkânını anlatılır. Rasim amcanın kitapçı dükkânı aynı zamanda dostlukların ve arkadaşlıkların pekiştiği, koyu sohbetlerin yapıldığı bir dükkandır. Rasim amcanın kitapçı dükkânı İstasyon Caddesi'nin genişletilme çalışmalarında yıkılır.

Kırmızı-Beyaz bölümünde Nur mahallenin dondurmacısı olan Kırmızı-Beyaz amcanın kendisini demirlerin arasından kurtarmasını anlatır. Kırmızı-Beyaz amcanın sokağa geldiğini anlayan Nur çok sabırsızlanarak annesine para istemek için seslenir. Annesi onun sesini duymaz. Nur parasını annesi nasıl olsa yarın verir diye kendini demirden sarkıtarak aşağı kaymaya çalışırken demirlerin arasında sıkılır. Nur Kırmızı-Beyaz amcanın dondurmasını yerken bir taraftan annesi ve dondurmacı amca da onu sıkıştığı demirden kurtarır.

Tutmak Macunu Mu, Sopaniye Tatlısı Mı bölümünde Nur tutmak macunu ve sopaniye tatlısını ararken yaşadığı bir olayı anlatır. Tutmak macunu anlatıcının ailesine özgü bir tatlıdır ve Nur bu macununu yemeyi, ağzında sündürmeyi çok sever. Sopaniye tatlısı ise dedesinin uydurduğu bir tatlıdır ancak anlatıcı hep bu tatlıyı arayıp bulmaya çalışır. Yine bir gün Nur tutmak macunu ve sopaniye tatlısını ararken dolabın üstündeki arap sabununu tutmak macunu sanıp yer. Bütün aile önce telaşlansa da sonra bu olaya çok gülerler.

Vapurlarım Acı Badem Tadında bölümünde Nur her pazar ailesiyle babaannesi ve dedesini görmeye giderken trenin ve vapurun kendisinde bıraktığı izleri anlatır.

Trende giderken düşlere dalar, vapura bindiklerinde ise acı badem kurabiyelerini yemek için can atar. Nur vapur yolculuklarını çok sevdiği acı badem kurabiyeleri tadında görür.

İhsan bölümünde Nur okula başladığı ilk yılı anlatır. Nur annesinin Bakırköy'ün en iyi okulu dediği Behram Ağa ilkokuluna başlar. Sınıfta Nur, Sema ve İhsan yan yana otururlar. İhsan Nur'un en sevdiği arkadaşıdır. Teneffüste sürekli birlikte vakit geçirir, İhsan'ın annesinin yaptığı kurabiyeleri birlikte yerler. Sema ise bu durumu kıskanarak Nur'a baskı yapmaya başlar. Yaşadıkları çekişmelerden sonra öğretmen Şefika Hanım Nur'u bir ön sıraya Osman'ı yanına oturtur. Osman Nur'u Sema'ya karşı birkaç kez korumuştur. Nur Osman'ı da sever ancak bir gün İhsan ve Osman'ın bahçede itişmelerini görür ve İnsan'a zara gelmemesini çok ister. İhsan'ın annesi her gün okula gelip onu bekler. Bu yüzden arkadaşları İhsan'la dalga geçmektedir. Bir gün İhsan Nur'a büyük bir resim defteri ve boya kalemleri hediye ederek annesiyle birlikte yaz tatili hediyesi olarak aldıklarını söyler. Nur o yaz her gün İhsan için resimler çizer. Okulun ilk günü geldiğinde gözleri hep İhsan'ı arar. Ona resimleri onun için çizdiğini söyleyip resim defterini ona armağan edecektir. Ancak İhsan o gün okula gelmeyince durumu annesinden öğrenir. İhsan tüm yıl tedavi görmüş ve sonunda yaşamını yitirmiştir

Bugün (Çocuklar Öykülerimde)

Bir Değnek Bir Bisiklet Bir Motosiklet bölümü Yasin adında küçük bir çocuğa Filiz Hanım'ın sünnet hediyesi olarak üç tekerlekli bir bisiklet hediye etmesiyle başlar. Yasin'in bisikleti sokaktaki bütün çocukları etkiler ve başında Yasin'in olduğu bisikletlerden oluşan bir bisiklet filosu her gün mahalde, parkta gezer. Onların bu eğlenceleri bir gün Emre adında küçük bir çocuğun elektrikli bir motosikletle mahalleden geçmesiyle bozulur. Mahalleliler küçük bir çocuğun büyük annesini peşinde koşturarak motor sürmesini eleştirirken onların çocukları artık bisiklet filosunu bırakıp Emre'nin motorunu hayal eder, motorun peşinde koşarlar. Emre'nin peşinde koşmayan tel çocuk Yasin'dir. Yasin bir gün bisikletini temizlerken Emre ve peşindeki çocuklar yanına gelir. Emre motoru ona sürdürmek ister ancak Yasin oralı olmaz. Bu olaydan sonra Emre de dahil bütün çocuklar yeniden bisiklet filosu oluşturur. Okul başladığında ise bisikletler unutulmuştur. Ancak Yasin eve hergün bir sıyrık veya morlukla gelir. Yasin'in bacağına sıyrıkla geldiği bir gün annesi onu eczaneye ilaç anlamaya götürür. Bacağındaki morluk ve sıyrıkları gören eczacı Ayşen

Hanım Yasin'i hemen doktora yönlendirir. Yasin'in kalça kemiğinde bir hastalık çıktığı öğrenilir. Yasin uzun bir süre koltuk değnekleriyle yürür. Arkadaşları onun da oyunlarda olmasını çok isterler bu yüzden ona hakemlik gibi onun yorulmayacağı görevler verirler. Emre de ona elektrikli motorunu vererek ona destek olur.

Mutluluk Oyunu bölümünde Damla adında küçük bir kız kendisine karne hediyesi olarak Oya adını vereceği bebeğin alınmasını çok ister. Ancak anne ve babası ona top alırlar. Topla hiç oynamayan Damla bütün yıl oyan bebeğin düşünüyerek geçirir. Ailesi sonunda bebeği alırlar. Ancak Damla Oya'yı kimseyle paylaşmaz ve onlara dokundurmaz. Arkadaşları kendisine küser ve Damla vaktini evde Oya bebekle geçirir. Bir gün dışarıdaki arkadaşının sesini duyar ve onları izlemeye başlar. İçinde onların yanına gitmek isteği doğar. Geçen sene alınan topunu da alarak dışarı çıkar. Arkadaşları ona İlkim ilgisiz davranır ancak Damla onlarla mutluluk oyunu dediği ve kendi uydurduğu bir oyunu oynayınca arkadaşlarıyla arasındaki buzlar erir.

Kediler Kralı bölümde kedileri çok seven ancak annesinin azarlamaları yüzünden kedi besleyemeyen Yiğit adında küçük bir çocuk anlatılır. Kedileri çok seven Yiğit'e babası da oyuncak bir kedi alır. Yiğit bu oyuncak kediyle birgün parka gittiğinde onun düğmesine her baktığında etrafına kedilerin toplandığını, onun sesine cevap verdiğini görür. Yiğit düğmeye basa basa kedileri de peşinde sokaklardan geçer. Yiğit'in abisi bir süre sonra onun kaybolduğunu fark eder, polise haber veriler ve bütün mahalleli onu aramaya başlar. Yiğit ise akşam olduğunda geldiği yeri tanıyamaz ve çok korkar. Etrafına biriken kedilerin içinde annesinden gizli gizli süt verdiği Pisi'yi görür. Pisi de onu eve götürme görevi üstlenmiş gibidir. Sonunda evinin merdiven altında uyur. Pisi ise Yiğit'in oyuncak kedisini onu arayan kalabalığın ortasına bırakarak onu yerini haber verir.

Caf Caf Cafe Cafer bölümünde çocukların oyun oynadığı boş bir alana yapılan Özgür park anlatılır. Ancak bu parkın açılışına gelen belediye başkanı insanların yüzlerinden bundan hoşnutsuz olduklarını anlar. Durumu öğrenmeye çalışan belediye başkanı önce yaşlılara sorar. Onlar parkın içinde oturup çay, kahve içip sohbet edecekleri bir yerin olmadığını söyleyince görevliler oradaki Caf Caf Cafe Cafer'in yapıldığını söyler. Yaşlılar bu kafenin hem isminin Türkçe olamamasına hem de ücretli olmasına tepki gösterirler. Başkan çocuklardaki sorununun da futbol oynayacak bir alan olmamasından kaynaklandığını öğrenir. Yeniden yapılan

düzenlemeyle hem kafenin adı Türkçe bir ad olan Caf Caf Cafer olur hem de çocuklar semt kulübüne katılırlar.

Mavi Panjurlu Ev bölümünde uzun yıllar kapalı kalan mavi panjurlu evin kapılarının yeniden açılması anlatılır. Küçük bir çocuk olan Selim bu evin önünden her oynadığında, bisikletle her geçtiğinde neden kapısının penceresinin kapalı olduğunu, içinde kimsenin yaşamadığını düşünür. O da diğer çocuklar gibi evin gizemli, sihirli, perili olduğu söylencelerine inanır. Bir gün annesi ve bütün komşular dışarıda otururken Selim mavi panjurlu evin pencerelerinin açık olduğunu söyler. Oturan bütün kadınlar evin sahibi Gülizar'ın gelmesine çok şaşırırlar. Gülizar bir kazada anne ve babasını kaybetmiş ve bir daha bu eve gelmemiştir. Eve dönen Gülizar'ın gelmesiyle birlikte de mahalleye neşe ve eğlence gelir.

Boncukçu Ali bölümünde küçük yaşlarda takı yapmaya başlayıp adını duyuran Ali anlatılır. Ali sıkıldığı bir gün annesinin odasını karıştır ve bir kutunun içinde boncuklar, kolyeler, küpeler görür. Boncuklarla bir süre oynayıp onlardan güzel bir kolye yapar. Daha sonra dolaşan kolyeleri ayırmak için uğraşırken kolyeler kopar. Eve geldiğinde durumu fark eden annesi ona kızmaz. Üstelik ertesi gün Ali'ye oyundan arta kalan zamanında uğraşması için renk renk boncukların olduğu kutu hediye eder. Ali boş zamanlarında eline penseyi alarak küpeler, kolyeler, takılar tasarlar. Yıllar sonra bu alanda ilerleyerek adını duyurur.

Çamları Kim Boğdu bölümünde Çeşme'deki bir tatil sitesinde Çevre Gönüllülerinin doğaya zarar verenlerle yaptıkları mücadele anlatılır. Sitede bazı insanlar sitenin sakin ve kimsesiz olduğu bir zamanda evlerini kirleten çiçek yapraklarından dolayı bazı ağaçları kesmiş üstelik üç tane de büyük çam fıstığı ağacının gövdesine teller geçirerek ağaçları boğmuştur. Öğretmen emeklisi Aysel Hanım ve. Çevre Gönüllüleri olan öğrencileri Çetin, Metin, Semih ve Ayça bunu yapanlara ders vermek ister. Aralarında konuşarak sitedeki bütün ailelerin katılacağı bir kermes ve yazı çalışmaları başlatırlar. En önemlisi ise Çamları Kim Boğdu isimli bir tiyatro hazırlayarak bunu yapanlara ders vermek isterler. Bu hazırlıkları yaparken çevreyi de ihmal etmeyerek temizlik yapma, çöp, cam, plastik, pil toplama gibi görevlerini de yaparlar. Onların bu çalışmaları gittikçe büyük ve bütün insanlar onlara yardım eder. Yıl sonunda siteye birçok fidan bağışı yapılır. En önemlisi ise çamları boğan kişiler siteye çam ağacı bağışı yapar.

Beşinci Mevsim bölümünde ilk defa lunaparka babasıyla çalışmaya giden Ziya anlatılır. Babası Ziya'ya küçüklüğünden beri halkları hedefe atmayı öğretir. Bu işte iyice başarılı olan Ziya büyüyünce köyden çıkıp babasıyla lunaparka çalışmaya gider. Bütün yaz orada çalışır ve okul masrafını giderir.

Cuma bölümünde Hatay'dan Bodrum'a ailesiyle birlikte göç eden Cuma isimli küçük bir çocuk anlatılır. Canan Hanım kaldırımın kenarında oturmuş ince bir dal parçasını soymaya çalışan esmer, kıvrıkcık saçlı, küçük bir çocuk görür. Onunla konuşmaya çalışan Canan Hanım Cuma'nın dört yaşında olduğunu öğrenir. Cuma'yla pek sohbet edemeyen Canan Hanım evine döndüğünde kısa bir süre sonra Cuma'nın çocuklarıyla birlikte kendi evine girdiğini görür. Cuma dışarda gördüğü kedinin peşine düşmüş onu yakalamaya ve sevmeye çalışmaktadır. Canan Hanım ve çocukları Tulû ve Tuğçe bu küçük çocuğun hareketlerini, sevimliliğini hayranlıkla izlerler. Cuma'nın evde gezinmesi, kediyi yakalamaya çalışması çok hoşlarına gider. Evin kedisi olan Kiti'yi yakalayıp sevmeye başlayan Cuma'ya sorular sormaya başlarlar. Onların amcası, dayısı ve ailesiyle Hatay'dan geldiklerini, babasının bu tatil köyünün güvenlik görevlilerinden biri olduğunu, amcasının yıllardır burada çalıştığını, tüm köyün buraya göçüp geldiğini öğrenirler. Cuma'nın sevimli halleri herkesin çok hoşuna gider. Büyük kız Tulû dayanamayıp yanaklarından öper. Cuma eve gittiğinden hepsinin aklı Cuma'da kalır. O akşamdan sonra Cuma Özgizem ailesinin çocukları gibi olmuştur. Her gün yanlarına gelen Cuma'yla tatlı tatlı sohbetler ederler. Cuma'nın da ilk günlerdeki utangaçlığı geçmiş aileye iyice alışmıştır. Ali Bey'e dede diyerek seslenir. En sevdiği ablası Tulû olmuştur. Ali Bey bir gün denizi dürbünle seyrederken Cuma dürbünün ne işe yaradığını sorar. Ali Bey dürbünü Cuma'ya verip baktırıncı Cuma ağlamaklı olur ve sinirli hareketlerle yeri dövmeye başlar. Dede dediği Ali Bey'den Hatay'ın ne tarafta olduğunu söylemesini istemektedir. Her şeyi yakından gösteren bu dürbünün Hatay'ın nerede olduğunu da göstereceğini söylemesi bütün aileyi çok üzer. Cuma'nın Hatay'ı ve arkadaşlarını çok özlemesi onları hüzne boğar. Tulû evdeki bu havayı dağıtmak için bisküvi ve süt getirir. Hayatında ilk defa bisküvi yiyen Cuma bisküviyi iştahla yiyince ailedeki bütün duygusal hava yerini gülen yüzlere bırakır.

Ena Mena Dosi'deki olaylar ve çatışmalar çocuk okurun anlama ve anlamlandırma düzeyine uygundur. Çocuk okurda okuma isteği uyandırır ve onun düşünmesini, gülmesini, eğlenmesini sağlar. Üzücü ve acıklı olaylar çocuk okurda aşırı duygusallığa yol açmaz.

Dün ve Bugün bölümlerinden oluşan Ena Mena Dosi’de farklı kültürlerin bir arada yaşaması, komşuluk, doğayı koruma, doğa sevgisi, hayvan sevgisi, arkadaşlık, yardımlaşma, dostluk, farklı kültürlere saygı, empati gibi ele alınan pek çok konuda kişi-kişi, kişi-doğa, kişi-toplum çatışmaları görülür. İşlenen çatışmalar çocuk okurda farklı kültürlere, doğa ve hayvan sevgisine, arkadaşlık ve dostluğa karşı duyarlılık oluşturur.

Nur’un anneannesine ilk defa Meççure’den duyduğu gâvur sözcüğünün ne anlama geldiğini sorması ve anneannenin verdiği cevap çocuk okurun farklı kültürlere karşı saygılı ve duyarlı olması yönünde farkındalık oluşturur.

“Bir daha bu kelimeyi duymayacağım senden. Gâvur dinsizlere denir. Hilda da Makhuri de Hristiyan. Dinleri dilleri ayrı diye kimse onlara bir şey söyleyemez.” (s. 16)

Öğretmen emeklisi Aysel Hanım ve Doğa Gönüllülerinin doğa sevgisi ve duyarlılığı, çevreyi korumak için başlattıkları çalışma çocuk okurun düşünmesini ve doğaya karşı duyarlılık oluşturmalarını sağlar.

“Kuruyan çamların acısını yüreğinde taşıyan öğretmen emeklisi Aysel Hanım’ın ise bu işin peşini bırakmaya hiç niyeti yoktu. Ağaç katillerinin izini sürecekti. Hem de iki yıldır birlikte çalıştığı Çevre Gönüllüleriyle birlikte...” (s. 126)

4.5.2. İleti

Nur İçözü’nün Güneşe Ena Mena Dosi adlı yapıtı iletiler bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Yazınsal bir yapıt olan Ena Mena Dosi’de hem sezdirilerek (örtük) hem de yargı ve önerme (açık) biçiminde pek çok ileti yer alır. Yazınsal bir kurgu içinde verilen iletiler çocuk okurda insana ve yaşama, hayvanlara, çevreye, farklı kültürlere, arkadaşlık ve dostluk ilişkilerine, birlik ve beraberliğe, empati kurmaya yönelik duyarlılık oluşturan iletilerdir.

Nur İçözü’nün “Ena Mena Dosi” adlı kitabında, çokkültürlü bir toplumsal yapı ve bu yapıyı oluşturan bireyler arasında sağlıklı kültürlerarası ilişkiler görülmektedir. Bu bağlamda kitapta yer alan öyküler, kültürel ve dinsel çeşitliliği olması gereken bir durum olarak aktarmakta ve çocuklarda kültürlerarası duyarlılığın gelişmesine katkıda bulunmaktadır (Cihan ve Kuşcu, 2015, s.26).

İnsanlar farklı kültür, yaşantı ve inanışlara sahip olan başka insanlara saygı duymalıdır, iletisi kitapta şöyle yer almaktadır:

“Bir daha bu kelimeyi duymayacağım senden. Gâvur dinsizlere denir. Hilda da Makhuri de Hristiyan. Dinleri dilleri ayrı diye kimse onlara bir şey söyleyemez.” (s. 16).

İnsanlara zor zamanlarında yardım etmek, onları yalnız bırakmamak gerekir, iletisi kitapta şöyle yer almaktadır:

“Bölük pörçük cümlelerden anladığım kadarıyla dostlarımız tehlikedeydi. Onlara böyle bir günde el uzatmak komşuluk gereği idi. Evde sessiz sedasız bir iş bölümü oluşmuştu” (s. 28)

“Hayvanlar insanlara sadık dostlardır” (Hristo’nun Kedileri, s. 23)

“Bazı mekânlar insanları birbirine yakınlaştırarak dostlukları pekiştirir” (39-40), iletisi kitapta şöyle yer almaktadır:

“İçten dostlukların boy verdiği, tarih kokan sokakların kesiştiği bir köşebaşındaki eski bir konak.” (s. 56)

Bazı hastalıkların belirtileri ortaya çıktığında erken davranılıp gerekli önlemler alınırsa insanların yaşamı kurtulur, iletisinin bulgulandığı bölüm şöyledir:

“Ayşen Hanım kaşları çatık, başını uzun uzun sallayarak dinlemişti. Sonra, ‘Buna sakarlık deyip geçmeyin.’ demişti. ‘Belki de başka nedeni vardır...Doktora götürdünüz mü?’...Ayşen Hanım yine de üstlemişti. Sonra da bir doktor arkadaşını arayıp Yasin için randevu almıştı.” (s. 77-78)

“Boş alanlara parklar yapılırken o çevredeki tüm insanların (çocuklar, yaşlılar) ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalıdır.” (Caf Caf Cafe Cafer, s. 102-104)

Dilimizi korumalı ve onu her yerde yaşatmalıyız, iletisi kitapta şöyle yer almaktadır:

“Önemsiz olur mu başkan bey oğlum. Kendi dilimiz varken başka dillerde tabela asmak da yeni moda. Bari mahalle parkında böyle yapmayalım.” (s. 105)

Çocuklara yeteneklerini geliştirecek imkânlar sunulduğunda çocuklar ileride büyük başarı sağlar, iletisi kitapta şöyle yer almaktadır:

“Yıllar geçtikçe incik boncuklar yerini değerli taşlara bıraktı. Babasının yüreklendirmesiyle yarışmalara katıldı, ödüller aldı.” (s. 123)

İnsanlar çevrenin korunması ve doğadaki canlıların yok olmaması için her türlü çalışmayı yapmalı, doğanın katledilmesine sessiz kalmamalıdır, iletisi kitapta şöyle yer almaktadır:

“Kuruyan çamların acısını yüreğinde taşıyan öğretmen emeklisi Aysel Hanım’ın ise bu işin peşini bırakmaya hiç niyeti yoktu. Ağaç katillerinin izini sürecekti. Hem de iki yıldır birlikte çalıştığı Çevre Gönüllüleriyle birlikte...” (s. 126)

Birlik ve beraberlikle yapılan işler başarıyla sonuçlanır, iletisi kitapta şöyle yer almaktadır:

“Çocukların ortak çalışmaları, belki de çoktan unuttukları imece konusunu anımsamalarını da sağladı. Hatta pek çoğu süpürgeyi küreği kapıp çocuklara yardıma koştu.” (s. 131)

“Zorbalık yerine iyilik ve güzellikle yapılan çözümler sorunları çözmede daha etkilidir.” (Çamları Kim Boğdu, s. 130-136)

4.5.3. Karakterler

Nur İçözü’nün Güneşe Ena Mena Dosi adlı yapıtı karakter özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Dün (Ben de Çocuktum) ve Bugün (Çocuklar Öykülerimde) olmak üzere iki bölümden oluşan Ena Mena Dosi’de çok sayıda başkişi ve yan kişiler yer alır. Bugün bölümünü oluşturan dokuz öykü boyunca başkişi Nur adında küçük bir kızdır. Nur bu öykülerin aynı zamanda anlatıcısıdır. Nur davranış ve eylemleriyle, konuşmalarıyla, diğer karakterlerin yorumlarıyla geliştirilmiş (açık) devingen bir karakterdir.

Nur düş gücü yüksek, kendi kendine hikâyeler ve hayaller kuran, meraklı ve aynı zamanda ressam olmak isteyen bir kızdır.

“Her zamanki gibi yaptığım resme dalmış, kendi kendime hikâyeler uydurup, kağıda çizdiğim resimleri konuşturuyordum.” (s. 24)

“Kendimi bildim bileli yere yüzükoyun uzanıp ambalaj kâğıtlarına resim yapardım. İlk kez böylesine kalın, bembeyaz yapraklı bir resim defterim oldu.” (s. 63)

Nur'un en yakın arkadaşı ise prenses diye sevdiği Hilda'dır. Hilda'nın yanı sıra Mahruki ve Meççure de Nur'un diğer arkadaşlarıdır. Hilda ve Mahruki farklı kültürlere ait kişiler olarak yer alır. Yaşantıları, dilleri ve inanışları Nur'un yaşantısından farklıdır.

“Hepimiz komşuyuz ama bazı sözcükleri niye farklı söylüyoruz aklım ermiyor. Her pazar sabahı sokağı çan sesleriyle inleyen kiliseye arkadaşarımla niçin gidemediğimi de anlamış değilim. Ben en güzel giysilerimi bayramdan bayrama giyerken, Hilda'yla Mako'nun her pazar süslenip kiliseye gitmesini doğrusu kıskanmıyor değilim.” (s. 13)

Farklı kültür ve yaşantılara sahip olan Hilda ve Mahruki çocuk okurda başka kültürlerle saygı duymayı ve hoşgörülü olmayı ön plana çıkarır.

“Bir daha bu kelimeyi duymayacağım senden. Gâvur dinsizlere denir. Hilda da Makhuri de Hristiyan. Dinleri dilleri ayrı diye kimse onlara bir şey söyleyemez.” (s. 16)

Dün (Ben de Çocuktum) bölümünde Hilda, Hilda'nın annesi Anahit, Mahruki, Meççure, Mako'nun annesi Madam Tolo, Katina ve Kiveli, Hristo amca, Rasim amca, Deli Rıza, Saka Ali dayı, Şefika öğretmen, İhsan, Osman, Nur'un anneannesi, dedesi, annesi, babası ise yan kişilerdir.

Bugün (Çocuklar Öykülerimde) bölümünde birbirinden farklı dokuz öykü yer alır. Bir Değnek Bir Bisiklet Bir Motosiklet öyküsünde Yasin, Mutluluk Oyunu öyküsünde Damla, Kediler Kralı'nda Yiğit, Caf Caf Cafe Cafer'de yaşlılar ve çocuklar, Mavi Panjurlu Ev'de Selim, Boncukçu Ali'de Ali, Çamları Kim Boğdu'da öğretmen emeklisi Aysel Hanım'ın ve Çevre Gönüllüleri, Beşinci Mevsim'de Ziya, Cuma öyküsünde ise Cuma başkişi olarak yer alır.

Ena Mena Dosi'de ön plana çıkan başkişi ve yan kişiler çocuk okurun olumlu yönde öyküneceği ve özdeşim kuracağı kişilerdir. Bu kişiler hayvanları seven, doğaya karşı duyarlı ve doğadaki canlıları koruyan, dostluk, sevgi arkadaşlığa önem veren, yardımlaşma ve dayanışma, birlik ve beraberlik içinde hareket eden, sorunları iyilik ve güzellik yoluyla çözen, büyüklerine saygılı, farklı kültürlerle karşı hoşgörülü, yardımsever, empati kuran, paylaşımcı kişilerdir. Hristo amca kaybolduğunda kayalara çarpan kayığının yerini haber veren onun beslediği bir kedir.

“Bu sabah gün doğmadan kara bir kedi gelip kapıyı tırmalamış. Kiveli, kediyi tanımış. Her zaman Hristo’nun peşinde dolananlardan biriymiş. Kedi sanki bir şey anlatmak ister gibiymiş. İki kardeş peşine düşünce kayığı bulmuşlar.” (s. 23)

Selim adında kedileri çok seven ve onları annesinden gizli gizli besleyen Selim’i de kaybolduğunda evine getiren yine onun beslediği Pisi adındaki kedidir. (Kediler Kralı, s. 97-99)

Öğretmen emeklisi Aysel Hanım ve Çevre Gönüllüleri ekibinden olan Çetin, Metin, Semih ve Ayça da çevre temizliğine önem veren, çevredeki çöp atıklarını, pil, plastik ve kâğıtları ayrı ayrı toplayarak doğayı koruyan, ağaçları koruyan, çevreyi korumak için çeşitli çalışmalar başlatan kişilerdir. “Bu yıl kermes gelirimizle, sitemizin yanındaki boş alana sakız ağacı dikmeye karar verdik. Bu bakımdan desteğiniz çok önemli. Güzel Çeşme’mizde sakız ağaçlarının yeniden boy vermesi için kermesten yapacağınız alışveriş kadar, orada satılacak ürünlere de katkılarınızı bekliyoruz.” (s. 129)

Ziya babasıyla lunaparka giderek orada çalışan ve okul masraflarını karşılayan okumayı seven, çalışkan, azimli, yardımsever ve tutumlu bir çocuktur.

“Ziya mutluydu. Babasına yardımcı olmak, çığırtkanlık yaparak müşteri toplamak, nişan tahtasına konan oyuncaklara, çikolatalara, kutu kolalara attığı halkayı geçirerek müşterileri özendirmek hoşuna gidiyordu... Ziya, kazandıkları her kuruşun kendi okul giderlerine de katkı olduğunu öğrenmişti. O nedenle canla başla çalışıyordu.” (s. 140)

Meççure adındaki küçük kız oyunda sinirlendiği zaman Hilda ve Mako’yu dışlamaya çalışan, Nur’un sıra arkadaşı Sema ise kıskançlığı yüzünden ona zorbalık yapan yan kişilerdir. Bu yan kişilerin yaptığı yanlış davranışlar çocuk okurda farklı kültürlere saygı ve arkadaşlık ilişkileri üzerinde duyarlılık yaratır.

4.5.4. Çevre

Nur İ    ’n n Güneşe Ena Mena Dosi adlı yapıtı  evre özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

D n (Ben de çocuktum) ve Bugün ( ocuklar Öykülerimde) bölümden oluşan Ena Mena Dosi’de açık ve kapalı pek çok  evre unsuru yer almaktadır. Bu çevreler orada yaşayan insanların arkadaşlık, komşuluk, yardımlaşma, dayanışma, dostluk, farklı kültürlere saygı, doğayı ve hayvanları koruma gibi özelliklerini geliştirip ortaya

çıkartır. Bugün bölümünde başkişi olan Nur'un yaşamı Sakızağacı Mahallesiindeki Küçükalyalı Sokak'ta geçer. "Ağacın hemen karşıındaki sokakta otururduk. Küçükalyalı Sokak. O zamanlar yalı nedir, bizim sokağa niye adını vermiştir bilmezdim. Sonraları öğrendim. Bir yangından geriye birkaç duvarları kalan eski bir evden almıştı adını." (s. 9)

Bu sokakta farklı kültürden pek çok insan bir arada yaşamaktadır. Nur'un en yakın arkadaşları olan Hilda'nın ailesi Hristiyan, Mahruki'nin annesi Rum, babası Ermeni, Meççure ise romandır. Meççure oyunda sinirlendiği zaman onları dışlarken bunu yanına Nur'u alarak yapmaya çalışır.

"oyunbozan gâvur n'olacak! Bu gâvurlarla bir daha oynamak yok. Hadi yürü bize gidelim." (s. 15)

Ancak Nur'un ailesi sokaklarında yaşayan farklı kültürlere, azınlıklara karşı saygılı ve hoşgörü bir ailedir.

"Bir daha bu kelimeyi duymayacağım senden. Gâvur dinsizlere denir. Hilda da Makhuri de Hristiyan. Dinleri dilleri ayrı diye kimse onlara bir şey söyleyemez." (s. 16)

Nur'un oturduğu sokakta yer alan mekânlar onların komşuluk, dostluk ve arkadaşlık bağını geliştiren mekânlardır. Bu mekânlardan birisi Miltiyadi diğeri Rasim amcanın kitapçı dükkânıdır. "Miltiyadi yaz günlerimizin vazgeçilmez bir parçası. Sabahtan öğlene kadar denizde, bazı akşamlar ise gazinoda komşularımızla bulduğumuz bir mekan. Her gece olmasa da haftada birkaç gece, sepetlere doldurduğumuz yemeklerimizle masalarına kurulduğumuz gazinoda, birbirini tanımayan yok." (s. 42)

Bugün (Çocuklar Öykülerimde) bölümündeki farklı çevre unsurları ise çocuk okurda çevreyi korumayı, çevreye zarar verenlerle mücadeleyi, çalışmayı, dostluk ve komşuluk ilişkilerini yansıtır. Bu bölümdeki öykülerde yer alan mavi panjurlu ev komşuluk iyiliklerinin önemini, Özgür Park çocukların ve yaşlıların çevreye ve Türkçeye karşı duyarlılığını, lunapark çalışmayı ve yardımlaşmayı, Çeşme'deki tatil sitesi doğayı ve canlıları korumayı ön plana çıkaran çeşitli çevre unsurlarıdır.

4.5.5. Dil ve Anlatım

Nur İçözü'nün Güneşe Ena Mena Dosi adlı yapıtı dil ve anlatım özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Ena Mena Dosi Dün (Ben de Çocuktum) ve Bugün (Çocuklar Öykülerimde) olmak üzere iki bölümden oluşur. Dün (Ben de Çocuktum) bölümündeki anlatıcı birinci kişili anlatıcıdır. Anlatım başkışı olan Nur adında küçük bir kız tarafından yapılır.

“Ağacın hemen karşısındaki sokakta otururduk. Küçükyalı Sokak. O zamanlar yalı nedir, bizim sokağa niye adını vermiştir bilmezdim. Sonradan öğrendim.” (s. 9)

“Birkaç gün katlanıyorum bu duruma, ama Sema hızını alamıyor. Yine bir teneffüs dönüşü yerlerimize geçmişken ve ben yerime sığılmaya çalışırken omzumdan öyle güçlü itiyor ki, sıraların arasına yuvarlanıveriyorum.” (s. 61)

Ena Mena Dosi’nin Bugün (Çocuklar Öykülerimde) bölümden ise anlatıcı üçüncü kişili her şeyi bilen (özel) anlatıcıdır.

“Bisikletinden vazgeçmeyen tek çocuk Yasin’di. Emre’nin peşine takılmayan tek çocuk fa oydu. Eski neşesi kalmamış gibiydi, ama kendine yetiyordu. Her sabah yine erkenden sokağa çıkıyordu.” (s. 75)

Ena Mena Dosi’de kullanılan anlatım biçimi öyküleme ve betimlemedir. Olayların kurgusunda öyküleyici anlatım yaygındır. Çevre özellikleri ve kişilerin fiziksel ve ruhsal özelliklerinde ise betimleyici anlatım görülür.

“Çoğunlukla bacağında allı güllü bir şalvar, bluzunun üstünde işlemeli bir cepkenle çıkıyor sokağa. Sapsarı saçları ince ince örgüler halinde beline kadar uzanıyor. Her bir örgünün ucunda göz boncukları sallanıyor.” (s. 14)

Ena Mena Dosi’deki tümceler çocuk okurun anlama düzeyine uygun, kısa, duru ve içtendir. Yazım ve noktalama kurallarına uyulmuş, Türkçe sözcükler genel anlatımda yaygın olarak kullanılmıştır. Ancak farklı kültürlere ait “drahoma” (s. 18), “koliva” (s. 19) gibi sözcükler de açıklamalarıyla birlikte kullanılmıştır. Tümceler Türkçenin söz dizimine uygun şekilde oluşturulmuştur. Tekdüzelige düşmemek için ara ara devrik tümceler de kullanılmıştır.

“Ne çok özlemiştim evimi.” (s. 26)

“Pazar sabahları ayrı bir heyecan katardı yaşantıma.” (s. 52)

“Annem elimden tutup kayıt yaptırmaya götürdüğünde içim kıpır kıpır.” (s. 56)

“Ardından don paça bir koşudur tuttururdu parkta.” (s. 7)

Ena Mena Dosi’de çok sayıda deyimler, söz sanatları, bilmece, tekerleme, sayısmaca, ikilemeler, yansıma sözcükler, pekiştirmeler yer alır. Çocuk okurda dil ve edebiyat zevkinin gelişmesini sağlayan ve onun anlama ve anlamlandırma evrenine uygun olarak kullanılan deyimler şöyle yer almaktadır:

“Bizimkilere yakalanınca kıyametler kopuyor.” (s. 13)

“Annemin de akli sizlerdeydi.” (s. 26)

“Hacivat’ın üçkağıtları, Karagöz’ün saflıkları kırıp geçirdi bizleri.” (s. 33)

“Yine de Rasim amcanın uzattığın yuvarlak teneke kutuya özenle dizilmiş badem ezmelerini görünce akan sular dururdu.” (s. 40)

“Bu arada dondurmacı maniler söyler, çeşitli bilmecelerle sabrımızı sınardı.” (s. 43)

“Ya bir öpücük ya da bir kaşık reçelle beni başlarından savarlardı.” (s. 47)

“Belli ki yüzümüzü kara çıkarmayacaksın” (s. 58)

“Sanki dilim tutuluyor.” (s. 63)

“Yüzlerinden düşen bin parçaydı.” (s. 88)

“Okuldan gelmesini dört gözle beklerdi.” (s. 93)

“Yazık ki iş işten geçmişti.” (s. 125)

“Hepsi de canla başla çalışıyordu.” (s. 128)

“Babasının kendisiyle ilgili söyledikleri göğsünü kabarttı.” (s. 138)

Ena Mena Dosi’de yer alan kişileştirme ve benzetme gibi söz sanatları şöyle yer almaktadır:

“Kalın gövdesi ve kucaklamak istercesine gökyüzüne uzanan dallarıyla görkemli, yaşlı bir ağaçtan almıştı adını.” (s. 9)

“Üflesen yıkılacak gibi duran dükkânın, içindeki anılarla birlikte yolun kenarına yığılması birkaç dakika sürmedi bile.” (s. 41)

“Yemek boyunca demlenen çayın kokusu, denizin iyoduyla kucaklaşıp iştah açıcı bir iksir gibi genzimize dolardı.” (s. 43)

“Beyaz pantolonu, yeleği, kırmızı gömleği ve başına giydiği beyaz külahıyla sanki sünnet çocukları gibiydi.” (s. 48)

Güneşin altında cam gibi parlardı macunlar.” (s. 48)

“Tahta çubuğu alabildiğine çekip uzatınca macun dişlerimizle çubuk arasında salıncak gibi sallanırdı.” (s. 48)

“Sanki sihirli bir şekerdi.” (s. 48)

“İçinde cam gibi şeffaf, bal gibi parlak bir şey vardı.” (s. 49)

“Bakırköy’ün daracık Arnavut kaldırımlı yollarına sıralanmış, benzerine sık rastlanan yaşlı evlerden biri gibi.” (s. 56)

“Sonbahar rüzgârıyla oynayan allı morlu sardunyalı demir parmaklıklar arasından odaya sıcak bir soluk üflüyor.” (s. 57)

“Sesler bıçak gibi kesiliyor.” (s. 62)

“Kendisini mahallenin kralı gibi hissediyordu.” (s. 69)

“Yasin’in ampul gibi parlayan kafası sevinçten kıpkırmızı kesilmişti.” (s. 71)

Ena Mena Dosi’de “omuz omuza, tek tük, allı pullu, sık sık geri geri, dolu dolu, harıl harıl, yorgun argın, konu komşu, topu topu, sessiz sedasız, eğri büğrü, un ufak, renk renk, harıl harıl, uzun uzun, pır pır ,kıpır kıpır” gibi ikilemeler yer almaktadır.

Ena Mena Dosi’de “kıkırdıyor, fısıldadı, gıcırdatma, çingirdayıp, tıkırtı, fişkırtma, tıklatıp, kıkırdıyor, vınlama, homurtu, mırıl mırıl, pırpırlama” gibi yansıma sözcükler yer almaktadır.

Ena Mena Dosi’de ikilemeler ve yansıma sözcüklerin yanı sıra “bembeyaz, güzel mi güzel, kıpkırmızı, yamyassı, koskocaman, bomboş, masmavi, kapkara, upuzun, sımsıkı, sapasağlam, yepyeni” gibi pekiştirme sözcükler de yer almaktadır.

Ena Mena Dosi’de çocuk okurun ilgisini çeken, okurken gülmesini ve eğlenmesini sağlayan, dil zevkini geliştiren bilmece, tekerleme ve sayısmacalar da yer alır. Yer alan bilmece, tekerleme ve sayısmaca şöyledir:

“Ena mena dosi

Dosi saklambosi

Saklambos saklambos

Fransız dost

İlgili badem toz

Çiroz!” (s. 17)

“Zeyto da zeyto

Çüş kadabina

Deh yallah

çüş!” (s. 35)

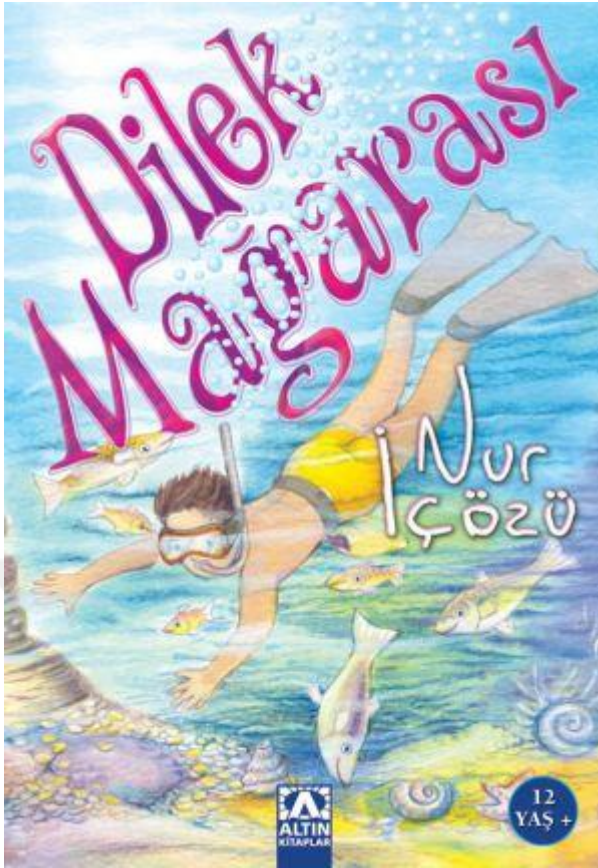
“Çim çim çukurda mısın

Ak pak yumurta mısın?

Komşular gezmeye gitti

Sen daha burda mısın?” (s. 44).

4.6. DİLEK MAĞARASI

Kitabın Adı: Dilek Mağarası

Sayfa Sayısı: 125 s.

Yaş Grubu: 12 yaş ve üzeri

Yayınevi: Altın Kitaplar Yayınevi

Kapak ve Sayfa Tasarımı: Gülhan Taşlı

Resimleyen: Saadet Ceylan

Basım Yeri/ Tarihi: İstanbul/2014

Kapak Türü: Karton Kapak

Kâğıt Türü: Kitap Kâğıdı

Şekil 10. Dilek Mağarası

4.6.1. Konu ve Kurgu

Nur İçöz'ün Dilek Mağarası adlı yapıtı konu ve kurgu özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Dilek Mağarası birbirinden farklı on üç öyküden oluşur. Bu öykülerde sevgi, hayvan sevgisi, kitap sevgisi, temizlik, fedakârlık, başarı, özveri, yoksulluk, yardımlaşma ve dayanışma konuları işlenmiştir. Dilek Mağarası'nda bu konuları yapılandıran olaylar şöyle yer almaktadır:

Dilek Mağarası öyküsünde denizci olan Barış Kaptan ve oğlu Yüce'nin hayatı anlatılır. Barış Kaptan Yüce'yi küçük yaşlardan itibaren yanına almış ve ona yüzmeyi, balık tutmayı, tekne kullanmayı öğretmiştir. Barış Kaptan yeni aldığı tekneyle yolcuları Dilek mağarası'na getirdiğinde burada bütün dileklerin kabul olduğu inancını da söyler. Yüce bir gün Dilek Mağarası'na dalış yapar. Yüce'nin büyüğünde çok iyi bir kaptan ve yelkenci olması, kupalar kazanması, isminin gazetelere çıkması ve pek çok ödüller alması Barış Kaptan'ın yıllar sonra gerçekleşen

dilekleridir. Yüce köyüne geldiğinde ne zaman Dilek Mağarası'nın önünden geçse yüzünde gülümseme belirir.

Aynı Yolun Yolcuları öyküsünde evinin balkonundan köşedeki çöp bidonunu izleyen Seda anlatılır. Çöp bidonunun içinde küçük bir siyahlığın kıpırdadığını ve çırpındığını görür fakat sokaktan geçenler bu canlıyı görseler de yollarına devam ederler. Engelli olan Seda ise inip bu canlıya yardım edememektedir. Sonunda yaşlı bir ihtiyar o canlıyı çöp bidonundan çıkararak oradan uzaklaştırır. Seda canlının kurtulduğunu gördüğüne çok sevinmiştir.

Korku Tüneli öyküsünde bir kasabaya lunaparkın gelmesi anlatılır. Lunapark o kasabaya ilk kez geldiği için bütün insanlar merak içindedir. O gece Samet ve Rafet adlı iki kardeş de lunaparka babalarıyla gelir fakat babalarını kaybederler. Epeyce eğlendikten sonra kendilerini korku tüneline bulurlar. Çıktıklarında babalarının kendilerini aradığını görürler. Gelecek hafta annelerini de getirerek eğlenceli anlar yaşarlar.

Portakallar hikâyesinde kocasını maden kazasında kaybeden bir kadının iki çocuğuyla yoksulluk içinde yaşarken çektiği yangın fotoğrafları sayesinde huzurlu bir hayata başlamaları anlatılır.

Kitaplar ve Boncuklar öyküsünde bir yazarın eskiden bir kitap fuarında biri maddi durumu çok iyi olan biri de ayakkabı boyacısı olan iki küçük çocukla yaşadığı anının gözlerinin önünden geçmesi anlatılır. Maddi durumu çok iyi olan olan küçük bir kız çantasında bir tomar parayla gezerken yazar bunun yanlış olduğunu dile getirir. Ayakkabı boyacısı olan diğer çocuk ise gözü kitaplarda olmasına rağmen parasız olduğundan kitap alamaz. Onunla sohbet eden yazar ona kitap hediye eder.

Yamaspor öyküsünde kampa tatile gelen Mustafa Amca'nın kamptaki gençlere küçük kumaş parçalarını bir araya getirip kamp takımına futbol forması dikmesi anlatılır. Mustafa amcanın forma öyküsünü duymayan kalmaz. Onunla gazetede röportajlar yapılır. Yamaspor yaz boyunca yaptığı tüm maçları kazanır.

Denize Hasret Sandal öyküsünde her pazar günü ailesiyle yürüyüşe çıkan Çiğdem adında küçük bir kızın ihtiyar bir denizciyle içi toprakla dolu bir sandal hakkında konuşması anlatılır. Denizci onun da kendisi gibi yaşlı olduğunu ve bir çeşit mezar olduğunu, denize çıkmadığını söyler. Ertesi hafta tekrar yürüyüşe gelen Çiğdem

toprak dolu sandalı aradığında onun çıkan bir lodosta denize kavuştuğunu öğrenince çok sevinir.

Kuşların Avukatı öyküsünde Cahit isimli küçük bir çocuğun kuşları korumak için başlattığı girişim anlatılır. Komşular Cahitlerin evlerine gelip kuşlara yem verildiği için onların sürekli buraya gelip etrafı pislettikleri ve bunun için onlara artık yem verilmemesine yönelik imza topladıklarını söylerler. Cahit ve ailesi bu duruma çok üzülür ve sonunda Cahit karşı bir kampanya başlatır. Cahit'in başlattığı bu kampanyaya çok sayıda kişi imza atar ve Cahit hem komşularına ders verir hem kuşlar için yeni çözümler bularak kuşları kurtarır.

Umut Ağacı öyküsünde Cigan'ın hasta annesinin iyileşeceğine olan inancı anlatılır. Cihan'ın annesi bir gün çok hastalanır ve hastaneye kaldırılır. O günden sonra Cihan'ın ailesinde hiçbir şey eskisi gibi olmaz. Annesi sürekli hasta olur, ilaçlar kullanır, ameliyatlar yapılır. Annesinin bu durumuna üzülen Cihan öğretmenin tavsiyesine uyarak annesini üzmemek ve onu daha mutlu etmek için derslerine çalışır başarılı bir öğrenci olur. Cihan kasabadaki amcasının yanına gittiğinde umut ağacının öyküsünü dinleyince annesinin sağlığına kavuşacağına olan inancı artar. İçindeki ümitsizlik duygusunu yenmeye çalışır.

Çam Sakızı Çoban Armağanı öyküsünde okumayı çok seven Esra adında bir kız anlatır. Bir imza günü okullarına gelen yazarın kitabını almak isteyen Esra'ya daha sonra parasını ödemez diye engel olur. Bunu duyan yazar bütün kitaplarından bir paket yaptırarak Esra'ya armağan eder. Yıllar sonra Esra kendisine kitap armağan eden yazarın başka bir söyleşisine giderek çocukken yaşadığı bu olayı anlatır. Ancak Esra artık öğretim üyesi ve koruma derneğinin başkanı olmuştur. Bu seviyeye gelmesinde yazarın payı olduğunu söyleyerek onu yeni açtıkları köy okulunun kütüphanesine söyleşi yapmaya davet eder.

Sevgi Kilimi öyküsünde öğretmenleri tarafından huzurevine ziyaret giden öğrenciler anlatılır. Sürpriz bir gezi düzenleyeceğini söyleyen öğretmen öğrencilerden yün getirmelerini ister. Öğrenciler öğretmenin yünü neden istediğini, nereye gideceklerini çok merak ederler. Gezi günü geldiğinde öğrenciler kimsesiz ve yaşlıların olduğu huzurevine gelirler. Burada dokuma kursu alan kişiler gelen yünlerle kilim dokurken aynı zamanda verimli zaman geçirmektedir. Öğrenciler burada

unutulmaz anlar yaşarlar ve sürekli gitmek isterler. Gittikleri zaman hep birlikte büyük bir kilim dokuyarak ona “Sevgi Kilimi” adını verirler.

En İyi Arkadaşım öyküsünde Aysu adında küçük bir kızla ünlü kemancı Azra Hanım anlatılır. Annesi ve babası çalıştıkları için Aysu evde günlerini yalnız geçirir. Bir gün yıllardır boş ve sessiz olan evlerinin karşısındaki konaktan bir keman sesi duyar. Bu sesi dinlemeyi çok seven Aysu konağa gitmeye karar verir. Konakta Azra adında yaşlı bir kemancı ve otistik bir torunu olan Okan’la tanışır ve her gün oraya gitmeye başlar. İlerde yapacakları konser çalışmalarını görür. Tüm sanat çevresinin katıldığı dünyanın ilk otistik kemancısının konserine herkes tanık olur.

Fırtına öyküsünde sürekli kavga eden anne babalarına tepki gösteren Müge anlatılır. Müge evde yaşanan kavgalardan etkilendiğini, bunun ders başarısına da yansıdığını söyler. Birlikte yaptıkları konuşmadan sonra evde barış havası olur.

Dilek Mağarası’nda kişi-kişi, kişi-doğa, kişi-toplum çatışması görülür. Bu çatışmalar çocuk okurun anlama düzeyine uygundur. Üzücü ve acıklı olaylarda aşırı duygusallık yer almaz. İşlenen konular çocukların düşünmesini sağlar. Dilek Mağarası’na hayvan sevgisi ve çevreyi koruma konusu çocuk okura duyarlılık kazandıran konulardan birisidir. Cahit’in kuşları korumak için başlattığı mücadelede çocuk okurda hayvanları korumaya karşı duyarlılık oluşturur.

“Elimize bir kâğıt alıp kapı kapı gezeriz. Kuşları beslemenin yasaklanmaması için imza isteriz. Sonra da kâğıdı belediyeye götürürüz. Gerekirse hayvanları koruma derneğine bile gideriz.” (s. 79)

Dilek Mağarası’nda öğretmenin öğrencilerini yaşlıların ve kimsesizlerin yanına ziyarete götürmesi de çocuk okurda yaşlı ve kimsesiz insanlara karşı duyarlılık oluşturur.

“Yaşlılar için pastalarla çörekler önemli değildi. Onlar için önemli olan, genç konuklarıyla geçirdikleri birkaç güzel saatti. Hepsi öylesine yalnızdı ki. Kimsesizlik sanki içlerine işlemişti.” (s. 108)

“Sevgi Kilimi’nin parası darülacezedeki kimsesizlere ilaç oldu, aş oldu, giysi oldu. Ama oradakiler için en büyük armağan, kilimi dokuyan minik ellerdeki sevgi dolu dokunuşlar oldu.” (s. 110)

Dilek Mağarası'nda işlenen konular rastlantı ve şansa bağlı değildir. Bu yüzden kurgulanan olaylar ve çatışmalar inandırıcıdır. Çocuk okurda yaşama, çevreye ve insana karşı duyarlılık kazandırılması istenilen konular çocuk okurun düşünmesini sağlar.

4.6.2. İleti

Nur İçözü'nün Dilek Mağarası adlı yapıtı iletiler bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Yazınsal bir yapıt olan Dilek Mağarası'nda sevgi, hayvan ve doğa sevgisi, yaşam, çevre ve aile üzerine dair pek çok ileti yer alır. Dilek Mağarası'nda yer alan bu iletiler sezdirilerek (örtük) ve çocuk okurda insana ve yaşama ilişkin duyarlılık oluşturmaya yönelik olarak verilir. Hayvanları ve çevreyi koruma, yaşlılara ve kimsesizlere yardım etme, çevreyi temiz tutma, fedakârlık gibi çocukların insanı ve yaşamı anlama duyarlılığına uygun iletiler yer almaktadır.

Birlik ve beraberlik içinde yapılan işler başarıyla sonuçlanır, iletisinin bulgulandığı bölüm şöyledir:

“Yamaspor yaz boyunca yaptığı tüm maçları kazandı. Takımın oyuncuları bu başarının formadan kaynaklandığını düşünüyorlardı. Mustafa amca ise aynı fikirde değildi. Mustafa amca ise aynı fikirde değildi. Başarılarındaki sırrın içlerindeki birlik duygusunda olduğunu biliyordu.” (s. 63)

Diplomalar meslek için okumak kendini geliştirmek içindir, iletisinin bulgulandığı bölüm şöyledir:

“Sen okulu bile bitirmemişsin, ama bu denizlerin en iyi kaptanı değil misin? dedikçe babası, ‘Olmaz öyle şey!’ diyerek kaşlarını çatıyordu. Meslek edinmek için değil, kendini geliştirmek için okumalısın.” (s. 10)

İnsanlar hayvanları korumalı, onların doğada huzurla yaşamaları için gerekli önlemleri almalıdır, iletisi kitapta şöyle yer almaktadır:

“O zavallı kuşları karda kışta ölüme terk edemeyiz herhalde! Kış bastırınca ortada yiyecek minicik bir tohum bile bulamıyorlar.” (s. 77)

“Bence kuşlar için daha kalıcı çözümler üretmeliyiz. Örneğin mahallenin birkaç yerine kuş evleri yapabiliriz.” (s. 81)

Hayattan umut kesilmez, iletisi kitapta şöyle yer almaktadır:

“Cihan dala yaklaştı. Kollarıyla kucakladı. Sanki ağaçtan bir ışık yayıldı, onu sardı. İçi ümitle doldu. Öğretmenin söylediği mucize bu olsa gerekti. Kupkuru bir dal yaşama böylesine sarıldığına göre, annesi de bir mucizeyi gerçekleştirebilirdi.” (s. 92)

İnsanlar başka insanlara özverili davrandığında onların yaşamlarında yeni ve güzel kapılar açar, iletisi kitapta şöyle yer almaktadır:

“Bilginin ve özverinin tıpkı sevgi gibi paylaşılması gereken zenginlikler olduğunu düşünüyorum.” (s. 100)

Aile içinde yaşanan tartışmalar çocukları kötü etkiler, iletisi kitapta şöyle yer almaktadır:

“Bitmek tükenmek bilmeyen tartışmalar yüzünden kendisi de derslerine yeterince yoğunlaşamıyordu. Son sınavların hepsinden zayıf not almasının nedeni başka ne olabilirdi ki?” (s. 121)

4.6.3. Karakterler

Nur İçözü’nün Dilek Mağarası adlı yapıtı karakter özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Dilek Mağarası’nda birbirinden farklı on üç öykü yer alır. Bu öykülerin başkışileri farklı özellikleriyle ön plana çıkan geliştirilmiş (açık) ve devingen kişilerdir. Bu karakterler genellikle davranış ve eylemleriyle geliştirilmiştir.

Dilek Mağarası öyküsünün başkışisi bütün hayatı denizlerde geçen Barış Kaptan ve oğlu Yüce’dir.

“Yüce’nin yurt dışında kupalar kazanması, iyi bir yelkenci olarak adının gazetelere geçmesi ise Barış Kaptan’ın yıllar sonra gerçekleşen dileklerinden yalnızca biriydi. Oğlu yalnızca iyi bir kaptan olarak kalmamış, denizciliğin pek çok dalında ödüller almıştı.” (s. 17)

Aynı Yolun Yolcuları öyküsünde başkışi hayvansever bir çocuk olan Seda’dır.

Portakallar öyküsünde ise başkışi çalışkan ve fedakâr bir anne olan Mühendis Emre’nin karısıdır. Kitaplar ve Boncuklar öyküsünde başkışi kitap okumayı çok seven Elif ve tanıştığı yazardır.

Yamaspor öyküsünde başkışi olan Mustafa amca çevre temizliğine önem verir.

Kuşların Avukatı öyküsünde Cahit hayvanları seven, koruyan ve onların hayatta kalması için mücadele eden bir başkışidir. Umut Ağacı öyküsünde başkışı annesinin hastalığı karşısında onun iyileşmesi için çabalayan ve umudunu kaybetmeyen Cihan'dır. Çam Sakızı Çoban Armağanı öyküsünde okumayı çok seven Esra başkışidir. “Okula ne zaman bir kitap sergisi açılrsa, Esra'nın içindeki bir kuş havalanıp kitapların üzerine konuyordu. Kitapların hepsini, hepsini kucaklamak istiyordu, ama bir tekini bile alamıyordu.” (s. 93)

Dilek Mağarası'ndaki kişiler çocukların olumlu yönde özdeşim kuracağı kişilerdir. Hayvanları seven ve koruyan, kitap okumayı seven, yaşlılara ve kimsesizlere karşı duyarlı, birlik ve beraberlikle çalışan, çevreyi temiz tutan ve çevreye karşı duyarlı, çalışkan, fedakar kişiler geliştirildiği için çocuk okurun olumlu yönde öyküneceği ve özdeşim kuracağı kişilerdir.

4.6.4. Çevre

Nur İçözü'nün Dilek Mağarası adlı yapıtı çevre özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Dilek Mağarası'nda çeşitli çevre unsurları görülür. Genellikle açık olan bu çevreler çocuk okurda aynı zamanda doğaya ve çevreye karşı duyarlılık oluşturan çevreleridir. Öğrencilerin öğretmenleriyle birlikte gittikleri huzurevi çocuk okurun dikkatini çeken onda duyarlılık oluşturmaya sağlayan bir çevredir. “Geniş bir salonda, en az elli çift göz onlara gülümseyerek bakıyordu. Yüzleri kırış kırıştı. Ancak bakışları birer mücevher gibi ışıldıyordu.” (s 106)

Çocuk okurda dikkat çekilmek istenen diğer bir çevre ise kitap fuarıdır. Mustafa amcanın temizliğine çok önem verdiği kamp alanı çocuk okurda temizlik üzerine duyarlılık oluşturan bir çevredir. “Oldu mu yavrum? Yerleri çekirdek kabuklarıyla halıya çevirdiniz. Şunları bir poşete toptasınız ya!” (s. 58) Bunların yanı sıra lunapark, kasaba, kamp alanı, ev, okul, denizci kasabası Dilek Mağarası'nda bulunan diğer çevrelerdir. Dilek Mağarası'na adını veren Dilek Mağarası da dileklerin gerçek olduğunu sanılan bir çevredir.

“Babası yolculara ‘Burası Da Dilek Mağarası.’ diyordu. ‘Nedense insanlar burada dileklerinin hemen yerine geldiğini söylerler. Bana kalsa böyle şeylere kulak asmam.’ diye anlatımını sürdürürken, o da kemerine balık torbasını bağladığı gibi kendini lacivert sulara bıraktı.” (s. 14)

“Annesine baktığı her an, onu yitireceği endişesiyle içi titriyordu. (s. 87)

“İçî üzüntüyle burkuldu.” (s. 90)

“Çocuklar düş kırıklığıyla somurttilar.” (s. 103)

“Camı açtı çevreye kulak verdi.” (s. 113)

Dilek Mağarası’nda çocuk okurun dil ve edebiyat zevkini geliştirecek onun anlama düzeyine uygun benzetme ve kişileştirme gibi çok sayıda söz sanatları da yer almaktadır. Bu söz sanatları şöyle yer almaktadır.

“Tekneler art arda limandan kalkar, akşamüstleri büyük bir şenlikten dönermiş gibi, müzikçalarını sonuna değin açık, birer birer iskeleye yanaşırlardı.” (s. 11)

“Kara Tekir, kara bir panter gibi adımladı sokağı.” (s. 19)

“İri mavi boncuklar gibi parıldayan gözlerindeki heyecan ilk bakışta anlaşılıyordu. (s. 21)

“Dev palmiyelerin altından geçerken doğanın cömertliğine bir kez daha şaşmaktan kendini alamadı.” (s. 45)

“Renk renk çiçekler gibi yayılmışlardı boz renkli kumların üstüne.” (s. 55)

“Sanki kocaman bir aile gibiydiler” (s. 56)

“Ampuller, meltemin okşayışıyla bir horon tutturup titrek ışıklarıyla yıldızlara göz kırıyorlardı.” (s. 56)

“Dalgaların hışırtısı bir kez daha hoş bir melodi gibi kulaklarımda yankılanıyor.” (s. 70)

“Yaz kış tepemizden aşağıya yağmur gibi yağıyor.” (s. 77)

“Öğretmenin sesi görünmez bir balyoz gibi güm güm vuruyordu.” (s. 95)

“Üniversiteden arkadaşlarla kentin gecekondu bölgesinde bir çocuk kitaplığı kurduk. Bir görmelisiniz, sanki arı kovanı gibi.” (s. 100)

Dilek Mağarası’nda “Ne demişler, çam sakızı, çoban armağanı...” (s. 100) kalıplaşmış ifadesi de yer almaktadır.

Dilek Mağarası’nda ikileme, yansıma ve pekiştirme sözcükler yer alır. İkilemelerin bulgulandığı bölümler şunlardır.

“Köyün tüm denizcileri harıl harıl yaz hazırlığına girerlerdi.” (s. 11)

“Çisil çisil kente inen yağmur iyiden iyiye hızlanmıştı.” (s. 32)

“Ağır ağır fuar çıkışına doğru yürümeye başladı.” (s. 45)

“Renk renk çadırların altına kurulmuş tezgahlar kitaplarla donanmıştı.” (s. 46)

“Ayakkabılar pırıl pırıl olmuştu.” (s. 52)

“Pırıl pırıl, boy boy, renk renk tişörtler ortaya çıktı.” (s. 61)

“Pırıl pırıl gözler, merak ve hevesle onu izliyordu.”

“Kulaklarında çınlayan bir ses çılgık çılgına aynı cümleyi yeniledi.” (s. 98)

“Yüzleri kırış kırıştı.” (s. 106)

“İhtiyarların önündeki minik tezgâhlarda ilmik ilmik dokunmaya başlandı.” (s. 108)

“Kızı yatağa yüzükoyun uzanmış, hıçkır hıçkır ağlıyordu.” (s. 123)

Dilek Mağarası’nda yer alan yansıma sözcükler ise “mırıldandı” (s. 13), “bangır bangır” (s. 73), “guruldama” (s. 76), “fısıldadı” (s. 88), “güm güm” (s. 95)’dür.

Dilek Mağarası’nda “bambaşka” (s. 14), “kapkara” (s. 18, 38), “düpedüz” (s. 67), “sımsıcak” (s. 88), “peşpeşe” (s. 89), “küpür, sımsıkı” (s. 92) gibi pekiştirme sözcükler yer almaktadır.

4.7. SİZ OLSAYDINIZ NE YAPARDINIZ?

Kitabın Adı: Siz Olsaydınız Ne Yapardınız?

Sayfa Sayısı: 111 s.

Yaş Grubu: 9 yaş ve üzeri

Yayınevi: Altın Kitaplar Yayınevi

Kapak ve Sayfa Tasarımı: Gülhan Taşlı

Resimleyen: Uğur Köse

Basım Yeri/ Tarihi: İstanbul, 2013

Kapak Türü: Karton Kapak

Kâğıt Türü: Kitap Kâğıdı

Şekil 11. Siz Olsaydınız Ne Yapardınız?

4.7.1. Konu ve Kurgu

Nur İçöz'ün “Siz Olsaydınız Ne Yapardınız?” adlı yapıtı konu ve kurgu özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Siz Olsaydınız Ne Yapardınız'da İrem ve Kerem adında iki kardeş başta olmak üzere anne ve babalarının, arkadaşlarının ve diğer kişilerin yaptıkları yanlış davranışlara dikkat çekilen olaylar anlatılır. Yazınsal bir kurgu içinde anlatılan bu yanlış davranışlar çocuk okurda çevreye, aileye, insanlara ve yaşama karşı farkındalık yaratarak onların düşünmesini sağlar. İrem ve Kerem'in bulundukları ortamlarda yaptığı yanlış davranışlar çocuk okurda o ortamlarda yapılması gereken uygun davranışlara karşı farkındalık oluşturur. Yapılan yanlış davranışlara karşı olması gereken doğru davranış sezdirilerek anlatılır. Her öykünün sonunda sorulan “İrem’le Kerem’in hatalı davranışları var mıydı gerçekten?” (s. 17), “Ne dersiniz, yanlışları nelerdi acaba?” (s. 21), “Acaba ne hata yapmışlardı? Siz olsaydınız ne yapardınız?”, “Bu öyküde bazı hatalı davranışlar var, acaba neler?” (s. 59), “Bu duruma düşmemek

için siz olsaydınız ne yapardınız?” (s. 73) gibi sorular sorularak çocuk okurun düşünmesi ve empati kurması sağlanır. *Siz Olsaydınız Ne Yapardınız*’da konuyu yapılandıran olaylar şöyle yer almaktadır:

Erken Kalkmak Güzel De bölümünde İrem ve Kerem’in aileye haber vermeden sokağa çıkarak caddede bisikletle cambazlıklar yapması, köpekleri Kıvırcık’ı gezdirirken serbest bırakmaları, manavdan özür dilemek yerine kendilerini savunmaya çalışmaları, sabahın erken saatlerinde arkadaşlarını bağırarak çağırması çocuk okurda dikkat çekilmek istenilen olumsuz davranışlardır.

Tatile Gidiyoruz bölümünde İrem ve Kerem’in kapı dinlemeleri, otomobilin önünde oturmak istemeleri, bu istekleri yerine gelmeyince ağlamaları, teknelerde ayakkabıyla gezmeleri, dolap kapağını kazımaları, denize girip çıkarken çevredeki insanları rahatsız etmeleri çocuk okurda dikkat çekilmek istenilen yanlış davranışlardır.

Köyde Tatil Başkadır bölümünde İrem ve Kerem’in hediyeleri beğenmeyip küçümsemeleri, misafir gittikleri evde yemekleri beğenmemeleri, köydeki çocukların arkadaş olma isteklerine karşı koymaları, çevreye uyum sağlamamakta direnmeleri çocuk okurda dikkat çekilmek istenilen yanlış davranışlardır.

Bisikletim Var Benim bölümünde İrem ve Kerem’in kendilerine bisiklet alan babalarına teşekkür etmemeleri, başkasına ait olan bisikleti izin almadan kullanmaları, sokaklarda tehlikeli bir şekilde bisiklet sürmeleri çocuk okurda dikkat çekilmek istenilen olumsuz davranışlardır.

Güzel Bir Tatil Günüydü bölümünde İrem ve Kerem’in kahvaltı yapmamaları, babalarının sözünü dinlememeleri, yüzmeyi bilmedikleri halde denizde açılmaları çocuk okurda dikkat çekilmek istenilen olumsuz davranışlardır.

Kütüphanede Bir Gün bölümünde İrem ve Kerem’in kütüphaneden aldıkları kitaplara yazı yazmaları, kütüphanede misket oynamaları ve gürültü yapmaları, masaların yerini değiştirmeleri çocuk okurda dikkat çekilmek istenilen yanlış davranışlardır.

Yaşasın Alışveriş bölümünde İrem ve Kerem’in ödevlerini yapmadıkları halde yapmış gibi davranmaları, marketin içinde alışveriş arabalarıyla oyun oynamaları, istediklerinin alınması için annelerine ısrarcı davranmaları, büyüklerden izinsiz alışveriş yapmaları göze çarpan yanlış davranışlarıdır.

Yeni Arkadaşlar bölümünde İrem ve Kerem'in ders boyunca sürekli yer değiştirip konuşmaları, yeni gelen arkadaşlarını dışlamaları, yaşça kendilerinden küçük olan çocuklara sert davranmaları çocuk okurda dikkat çekilmek istenilen olumsuz davranışlardır.

Armağan bölümünde İrem ve Kerem'in kardeş olsalar bile birbirlerinin parasını izinsiz almaları, birbirlerine yardımcı olmamaları çocuk okurda dikkat çekilmek istenilen olumsuz davranışlardır.

Pastalar Bizden bölümünde İrem ve Kerem'in evin içinde kaykayla gezmeleri, ateşle oynamaları, İrem'in Kerem'i tehdit etmesi çocuk okurda dikkat çekilmek istenilen yanlış davranışlardır.

Başarının Yolu bölümünde İrem ve Kerem'in televizyon kanallarını değiştirmek için kavga etmeleri, annelerinin sözlerine inanmayıp kandırmaca sanmaları, okuldan döner dönmez üstlerini değiştirmemeleri, ödevlerini yaparken reçelli ekmek yemeleri, Kerem'in ben erkeğim diyerek kendini üstün görmesi çocuk okurda dikkat çekilmek istenilen olumsuz davranışlardır.

Hoş Geldin Bahar bölümünde İrem ve Kerem'in baharda çiçek açan ağaçların dallarını koparmaları, otomobile zarar vermeleri, arkadaşları hakkında kötü sözler söylemeleri çocuk okurda dikkat çekilmek istenilen olumsuz davranışlardır.

Karne Günü bölümünde İrem ve Kerem'in kendi başarılarıyla yetinmeyip kendilerinden daha başarılı olan arkadaşlarını kıskanmaları, birbirlerinin duygularını dikkate almamaları, birbirlerini anne ve babalarının gözünde küçük düşürmeye çalışmaları çocuk okurda dikkat çekilmek istenilen olumsuz davranışlardır.

Kar Yağıyor bölümünde İrem ve Kerem'in okullar tatil olacak diye ödevlerini yapmamaları, kahvaltıyı tam yağmayacak yarım bırakmaları, kartopunu iyice sıkıştırmaları, kazanmak için arkadaşlarını yere düşürmeleri çocuk okurda dikkat çekilmek istenilen yanlış davranışlardır. Davetsiz Misafir bölümünde İrem ve Kerem'in çizgi film yüzünden madenlerini aksatmaları, çok yüksek sesle müzik dinlemeleri, eve gelen misafirlere surat asmaları, öyküde Sevgi'nin gitmek için dayatması, Kerem'in davet edilmediği halde doğum gününe gitmesi çocuk okurda dikkat çekilmek istenilen yanlış davranışlardır.

Kendi İşini Kendin Yap bölümünde İrem ve Kerem'in birbirlerine ihtiyaçları olduğu zaman yardım etmemeleri, birbirlerinin başarısızlıklarından mutlu olmaları göze çarpan yanlış davranışlardır.

Artık Okullu Olduk bölümünde İrem ve Kerem'in yalan söylemeleri, derste uyumaları, servise geç kalmaları, servis aracının korna çalması, servis şoförünün aracı çok hızlı kullanması çocuk okurda dikkat çekilmek istenilen olumsuz davranışlardır.

Tiyatro uğruna bölümünde İrem ve Kerem'in ödevlerini yapmadan rol ezberlemeleri, birbirleriyle kaba konuşmaları, kahvaltı yapmadan okula gitmeleri göze çarpan yanlış davranışlardır.

Güzel Bir Akşamdı bölümünde İrem ve Kerem'in yeni müzik setini karıştırmaları, buzdolabındaki pastayı yemeleri, karıştırıcı ile oynamaları, etrafı kirletip temizlememeleri, özür dilemek yerine saklanmaları çocuk okurda dikkat çekilmek istenilen olumsuz davranışlardır.

Ormanda Bir Gün bölümünde İrem ve Kerem'in ormana çöp atmaları, ağaçkakanın zararlı bir kuş olduğunu sanmaları, çevreyi başkaları fark etsin diye temizlemeleri çocuk okurda dikkat çekilmek istenilen yanlış davranışlardır.

Kitap Fuarında Bir Gün bölümünde İrem ve Kerem'in kitap almak için para isteme şekilleri, büyük anneye saygısızca davranmaları, ön camdaki yazıya bakmadan otobüse binmeleri, raflardaki kitaplara alt üst edilerek bakılması, çöplerin kitapların arasına koyulması göze çarpan yanlış davranışlardır. Bunların yanı sıra anne ve babanın İrem ve Kerem'i küçük oldukları gerekçesiyle fuara götürmeyişi, Kerem'in kalem kutusunu sık sık evde unutması ve kendisine verilen harçlığı beğenmemesi, öğrencilerin itişip karışarak okuldan çıkmaları, Kerem'in kitaptan çok abur cubur alması, Kerem'in otobüste yer ayırması ve bu yüzden bir çocukla kavga etmesi çocuk okurda dikkat çekilmek istenilen olumsuz davranışlardır.

Var Mı Böyle Eğlence bölümünde, İrem ve Kerem'in öğlene kadar uyumaları, kapıyı açmamak için direnmeleri, salıncakta ayakta sallanmaları, salıncağa iki kişi birden binmeleri göze çarpan yanlış davranışlardır. Bunların yanı sıra Kerem'in kahvaltı masası yerine eline ekmek peynir alıp televizyonun karşısına geçmesi, İrem'in masayı toplamadan evden çıkması, Kerem'in ve arkadaşlarının, kaydırağın merdiveni yerine, kayma yerinden yukarı tırmanmaları çocuk okurda dikkat çekilmek istenilen yanlış davranışlardır.

Yaşasın Yolculuk bölümünde İrem ve Kerem'in kavga ederek yolcuları rahatsız etmeleri, yolculuk boyunca yerlerinde oturmayan insanların yemek vagonunu işgal etmeleri, Kerem'in, babasına yüksek sesle seslenmesi, Kerem'in ve başka çocukların vagonlarda yarış arabalarıyla ve misketlerle oynamaları, yolcu çocuklardan birinin koltuğunun altına kaçan misketi sahiplenmesi, bir başka annenin Kerem ve arkadaşlarına "Terbiyesizler." diyerek çıkışması çocuk okurda dikkat çekilmek istenilen olumsuz davranışlardır.

Siz Olsaydınız Ne Yapardınız'da Yazınsal bir kurgu içinde anlatılan olaylar çocuk okurun anlama düzeyine uygundur. İrem ve Kerem'in yaptığı yanlış ve olumsuz davranışlar çocuk okuru sıkmaz ve onda okuma isteği uyandırır. Çünkü İrem ve Kerem başta olmak üzere diğer kişilerin yaptığı yanlış ve olumsuz davranışlar doğrudan anlatılmaz. Bu yanlış davranışlar edebi bir kurgu içinde çocuk okura sezdirilerek verilir. İrem ve Kerem'in yanlış davranışları onların yaşadıkları olaylarda görülür. Böylece çocuk okurun düşünmesi sağlanır.

4.7.2. İleti

Nur İçözü'nün "Siz Olsaydınız Ne Yapardınız?" adlı yapıtı iletiler bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Siz Olsaydınız Ne Yapardınız'da yazınsal bir kurgu içinde verilen iletiler çocuk okurun anlama düzeylerine uygun bir şekilde hem sezdirilerek (örtük) hem de yargı ve önerme (açık) biçimde ortaya çıkar. Siz Olsaydınız Ne Yapardınız'da aileye, çevreye, topluma, arkadaşlığa, yaşama ve insana dair duyarlılık oluşturan pek çok ileti yer alır. İrem ve Kerem'in yaptığı yanlış ve olumsuz davranışlar çocuk okurun düşünmesini sağlayarak onda bu yanlış davranışlara karşı farkındalık oluşturur.

"İnsanlar hatalı davrandığında hatalarını kabul ederek özür dilemeli, kendini haklı çıkarmaya çalışmamalıdır. "(Erken Kalkmak Güzel De, s. 7-9)

"Çocuklar büyüklerin sözlerini dinlemeli, onların uygunsuz bulduğu bir davranışı yapmakta ısrar etmemelidir." (Tatile Gidiyoruz, s. 10-14)

"Çevreye uyum sağlamak için gayret gösterilmeli, diğer insanların arkadaşlık girişimlerine olumlu yaklaşılmalıdır." (Köyde Tatil Başkadır, s. 15-17)

"İnsanlar yeterince bilmedikleri işlere girerse büyük tehlikeler yaşayabilir." (Güzel Bir Tatil Günüydü, s. 22-25)

“İnsanlar bulundukları ortama uygun davranmalı, oraya zarar verecek davranışlardan kaçınmalıdır.” (Kütüphanede Bir Gün, s. 26-29)

“Çocuklar ailelerinden izinsiz işler yapmamalıdır.” (Yaşasın Alışveriş, s. 30-32)

“İnsanlar kendinden küçüklere iyilikle davranmalı, hiçbir insanı dışlamamalıdır.” (Yeni Arkadaşlar, s. 33-35)

“Hoş olmayan davranışlar yapsa bile zor durumda olan insanlara yardım edilmelidir.” (Armağan, s. 36-39)

“Çevreyi korumak için çaba gösterilmeli, çevreye zarar verecek davranışlardan uzak durulmalıdır.” (Hoş Geldin Bahar, s. 48-49)

“İnsanlar kendi başarılarıyla yetinmeli kendilerinden daha başarılı olanları kıskanıp onlara kötü sözler söylememelidir.” (Karne Günü, s. 50-52)

Başarılı olmak hırsıyla hileye başvurulmamalıdır, iletisi kitapta şöyle yer almaktadır:

“Aralarında iki takıma ayrılıp, kartopu savaşına başladılar. Kerem kartopunu elinde iyice sıkarak karşısındakilere fırlatıyordu. Koşarken önüne gelen takip oyuncuya da öyle bir omuz atıyordu ki, hepsini tek tek yere deviriyordu.” (Kar Yağıyor, s. 54)

“Eve gelen konuklar güler yüzle karşılanmalıdır.” (Davetsiz Misafir, s. 56-59)

“İnsanlar bir işi yaparken sorumlu olduğu diğer işleri de ihmal etmemelidir.” (Tiyatro Uğruna, s. 67-69)

“İnsanlar çevreyi temiz tutma davranışını içselleştirmeli, bunu başkalarına gösteriş olsun diye yapmamalıdır.” (Ormanda Bir Gün, s. 74-77)

Anne ve babalar çocuklarını kültürel faaliyetlerin olduğu çevrelere (kitap fuarı vb.) götürmelidir, iletisi kitapta şöyle yer almaktadır:

“Öğretmenleri, ertesi gün kitap fuarına gideceklerini söyleyince iki kardeş sevinçten havalara uçtular. Daha önce de anne ve babalarıyla gitmeyi çok istemişler, ama her seferinde aynı yanıtı almışlardı. ‘Daha küçüksünüz. Sizinle orada uğraşmayız. Hele biraz daha büyüyün, sonra...’ (Kitap Fuarında Bir Gün, s.

“Çocuklar büyüklerine saygılı davranmalıdır.” (Kitap Fuarında Bir Gün, s. 81)

“İnsanlar halkın ortak kullanımına sunulan araç gereçleri onlara zarar vermeden kullanılmalıdır.” (Var Mı Böyle Eğlence, ss. 91-92)

4.7.3. Karakterler

Nur İçözü’nün “Siz Olsaydınız Ne Yapardınız?” adlı yapıtı karakter özellikleri bakımından nasıl bir görüntüm sunmaktadır?

Siz Olsaydınız Ne Yapardınız’da başkişi İrem ve Kerem adında iki kardeştir. Bu başkişiler davranış ve eylemleriyle, diğer karakterlerin yorumlarıyla, konuşmalarıyla geliştirilmiş açık karakterlerdir. İrem ve Kerem’in anne ve babası, öğretmenleri, manav amca, Ayşe, Sevgi, Tülay Hanım, Dila Bacı, Can Bey, servis şoförü geliştirilmemiş (kapalı) yan kişilerdir. Başkişi olan İrem ve Kerem bulundukları her ortamda ve durumda sürekli olumsuz ve yanlış davranışlar yaptığı için çocuk okurun olumlu yönde öyküneceği ve özdeşim kuracağı kişiler değildir. Onların sürekli olumsuz davranışlarda bulunmaları çocuk okurda dikkat çekilmek istenilen yanlış davranışlardır. Çocuk okur İrem ve Kerem’in bulundukları çevrelerde ve durumlarda yanlış davranışlar yapmaları çocuk okurda bu davranışların yerine doğru davranışların yapılmasına karşı farkındalık yaratır. İrem ve Kerem’in Siz Olsaydınız Ne Yapardınız’da yaptıkları bazı yanlış davranışlar şöyle yer almaktadır:

O zaman başkalarına da kızsın... Bak, buraya bir sürü isim kazımışlar, hatıra olsun diye ben de adımlı yazıyorum” (s. 13)

“Ya bana getirdikleri şu çorapları ne dersin?” diye el örgüsü çorapları gösterdi. “İnsanın etine batıyor. Dünyada giymem.” (s. 16)

“Birkaç kez ‘KEREM KEREM’ diye bağırdı. Masada oturanların öfkeli bakışlarından başka bir yanıt alamadı. Bütün rafların arasında tek tek dolaştıktan sonra, Kerem’i yerde uzanmış bir halde misket oynarken buldu.” (s. 28)

“İrem omzunu silkip, ‘Bir defadan bir şey çıkmaz.’ dedi. ‘Hem çok dikkatli olurum. Annemin fırını nasıl yaptığını kaç kez izledim. Bir şey olmaz. Annem pastayı görünce öyle memnun olacak ki...” (s. 42)

O da çöp kutusu bulamayınca, elindeki kutuyu bir ağacın arkasına bırakıverdi. Ne kadar saklasa da amcası yaptığını görmüştü. ‘Çocuklar sakın çöplerinizi yere atmayın...’ İrem utanmıştı, yine de itiraz etmeden duramadı. ‘Bir tek biz atmıyoruz ki... Zaten etrafta çöpleri atacak tek bir çöp kutusu bile yok.’ (s. 75)

“Salıncağı en yükseğe kim uçuracak diye yarışıyorlardı. İrem her zamanki gibi en yükseğe uçan oldu. Oturma yerinde ayağa kalkmış, büyük bir güçle kolan vurup duruyordu. Hele Kerem de salıncağın arkasına çıkıp ona yardım etmeye başlayınca kimse onlara erişemedi.” (s. 92)

İrem ve Kerem evde, okulda, sokakta, kütüphanede, köyde, gezide, otobüste, kitap fuarında, serviste, alışveriş merkezinde, tatilde, caddede, denizde vb. pek çok çevrede yanlış ve olumsuz davranışlarda bulunan iki kardeştir. Bu kardeşler kapı dinlemek, arkadaşlarını dışlamak, çevreye zarar vermek, büyüklere ve küçüklere saygısız davranmak, tehlikeli oyunlar oynamak, kahvaltı yapmamak, ödev yapmamak, öğretmenlerinin sözünü dinlememek, anne ve babalarından izinsiz işler yapmak, eve gelen misafirlere surat asmak, yalan söylemek gibi pek çok olumsuz ve yanlış davranışlarda bulunurlar. Siz Olsaydınız Ne Yapardınız’da İrem ve Kerem’in her bölümde yaptığı olumsuz davranışlara dikkat çekilmesi çocuk okurda farkındalık oluşturur. Siz Olsaydınız Ne Yapardınız’da sürekli olumsuz ve yanlış davranışlar yapan İrem ve Kerem’in yaptığı yanlışların belirlenmesi istenir. Bu sayede çocuk okur onların yaptığı yanlış davranışlara karşı farkındalık oluşturur.

4.7.4. Çevre

Nur İçözü’nün “Siz Olsaydınız Ne Yapardınız?” adlı yapıtı çevre özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Siz Olsaydınız Ne Yapardınız’da İrem ve Kerem’in yanlış davranışları pek çok çevrede ortaya çıkar. Okul, ev, köy, sokak kütüphane, cadde, tatil, deniz, misafir gidilen ev, alışveriş merkezleri, sınıf, orman, kitap fuarı, gezi gibi bulundukları pek çok çevrede doğru ve olumlu davranışlar göstermezler. İrem ve Kerem evde kapı dinlemek, caddede bisikletle cambazlıklar yapmak, sabahın erken saatlerinde bağırarak arkadaşlarını çağırmak, misafir gittikleri evde yemekleri beğenmemek, kütüphanede gürültü yaparak kitaplara zarar vermek, okulda arkadaşlarını dışlamak ve onların hakkında kötü sözler söylemek, evde ateşle oynamak, çevreyi kirletmek, doğadaki canlılara zarar vermek, kitap fuarında kitaplara zarar vermek, gezi sırasında yüksek sesle konuşup başkalarıyla kavgaya etmek bu çevrelerde yaptıkları yanlış davranışlardır. Onların bu çevrelerde yaptığı yanlış davranışlar üzerinden bu çevrelerde yapılması gereken doğru davranışlar sezdirilerek anlatılır. İrem ve Kerem’in bu ortamlarda yaptığı yanlış davranışlar çocuk okurda o ortamlarda yapılması gereken uygun davranışlara karşı farkındalık oluşturur.

4.7.5. Dil ve Anlatım

Nur İçözü'nün “Siz Olsaydınız Ne Yapardınız?” adlı yapıtı dil ve anlatım özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Yazınsal bir yapıt olan *Siz Olsaydınız Ne Yapardınız*'da İrem ve Kerem'in yaptığı yanlış davranışlar doğrudan anlatılmaz. Yanlış davranışa karşı yapılması gereken doğru davranış yazınsal bir kurgu içinde sezdirilerek anlatılır.

Siz Olsaydınız Ne Yapardınız'da anlatıcı üçüncü kişili her şeyi bilen (özel) anlatıcıdır. “İrem son günlerde çok telaşlıydı. Öğretmen, 10 Kasım törenlerinde sınıf adına bir konuşma yapmasını istemişti. O da her gün okuldan döner dönmez odasına kapanıp, konuşmayı hazırlamaya çalışıyordu. Bu işe kendisini öylesine kaptırmıştı ki, bazen ödevlerini aksattığı bile oluyordu.” (s. 60)

Siz Olsaydınız Ne Yapardınız'da İrem ve Kerem'in yanlış davranışları öyküleyici anlatımla oluşturulmuştur.

“İrem ile Kerem, yaz tatilinin bir bölümünü köydeki ninelerinin yanında geçireceklerdi. Ona köyde Pamuk Nine diyorlardı. Nine, bahçeli, şipşirin bir evde oturuyordu. Torunlarını daha sokağın başında karşılayıp hasretle kucakladı. Çocukları gören komşular da hemen bahçeye doluştular. Hepsinin elinde bir armağan vardı.” (s. 15-16)

Siz Olsaydınız Ne Yapardınız'da kısa, duru ve içten tümceler kullanılmış, yazım ve noktalama kurallarına uyulmuştur. Türkçe sözcükler genel anlatıma egemen olmuştur. Tümceler Türkçenin söz dizimine uygun bir şekilde oluşturulmuştur. Ancak tekdüzeliğe düşmemek için ara ara devrik tümceler de kullanılmıştır.

“Listedeki kitapların hepsini bulmasalar da olurdu zaten.” (s. 27)

“İleride, bir masada oturmuş kitap okuyan birkaç öğrenciden başka kimse gözükmüyordu kütüphanede.” (s. 28)

“Bu işi de ben tamamlayayım bari...” (s. 72)

Siz Olsaydınız Ne Yapardınız'da çocuk okurun anlama düzeyine uygun çok sayıda söz sanatı, ikileme ve deyim yer alır. Kitapta yer alan deyimler şöyle yer almaktadır:

“Eve döndüklerinde annelerini biraz asık bir yüzle bavulları toplarken buldular.” (s. 9)

“Can sıkıntısından patladık!” (s. 17)

“İple çektiği hafta sonu tatilini kitap rafları arasında geçirmek hoşuna gitmiyordu.” (s. 27)

“Ama nedense garip bir sıkıntıyla sıkışıyordu minik yüreği.” (s. 39)

“Ara sıra salondan gelen televizyonun sesine aklı takılmıyor değildi, ama annesinin sözleri de kulağından gitmiyordu.” (s. 47)

“Surat asıp durdu.” (s. 57)

“Kızlar hemen yüzlerini buruşturdular” (s. 58)

“Annem fark ederse canımızı okur!” (s. 65)

“Bazı hatalı davranışlarımı düşününce utancımın yerin dibine geçiyorum.” (s. 77)

“Öğretmenleri ertesi gün kitap fuarına gideceklerini söyleyince iki kardeş sevinçten havalara uçtular.” (s. 78)

“Bebekliklerinden beri kendilerine bakıp büyüyen Dila Bacı gözlerinden ateş saçarak içeri girdi.” (s. 90)

Siz Olsaydınız Ne Yapardınız’da yer alan söz sanatları şöyledir:

“Masada büyük bardaklara buz gibi ayranlar doldurulmuştu.” (s. 16)

“Dalgalar, dev dağlar gibi üzerine geliyordu, her geçen dakika ondan, bot ondan biraz daha uzaklaşıyordu.” (s. 24)

“Ağır masa koca salonda gök gürültüsü gibi ses çıkardı.” (s. 28)

Siz Olsaydınız Ne Yapardınız’da yer alan ikilemeler şöyle yer almaktadır:

“Sokakta bir aşağı bir yukarı gidip geliyordu.” (s. 21)

“Bütün rafları tek tek dolaştıktan sonra, Kerem’i yerde uzanmış bir halde misket oynarken buldu. (s. 28)

“İri yarı çocuk, tam Kerem’in omzundan tutup sarsmaya başlamıştı ki, sınıfa yeni gelen Mustafa koşarak araya girdi.” (s. 34)

“Ara sıra salondan gelen televizyonun sesine aklı takılmıyor değildi, ama annesinin sözleri de kulağından gitmiyordu.” (s. 47)

“Kerem de yerdeki dallardan birini alıp, kaldırırma vura vura yürümeye başladı.” (s. 49)

“...ama konuşmadaki bazı sözler öylesine yabancı geliyordu ki kulağına, kıkır kıkır gülmekten kendini alamıyordu.” (s. 62)

“İrem odaya girdiğinde, onu yatağında horul horul uyurken buldu.” (s. 65)

“Zavallı kös kös odasına döndü.” (s. 68)

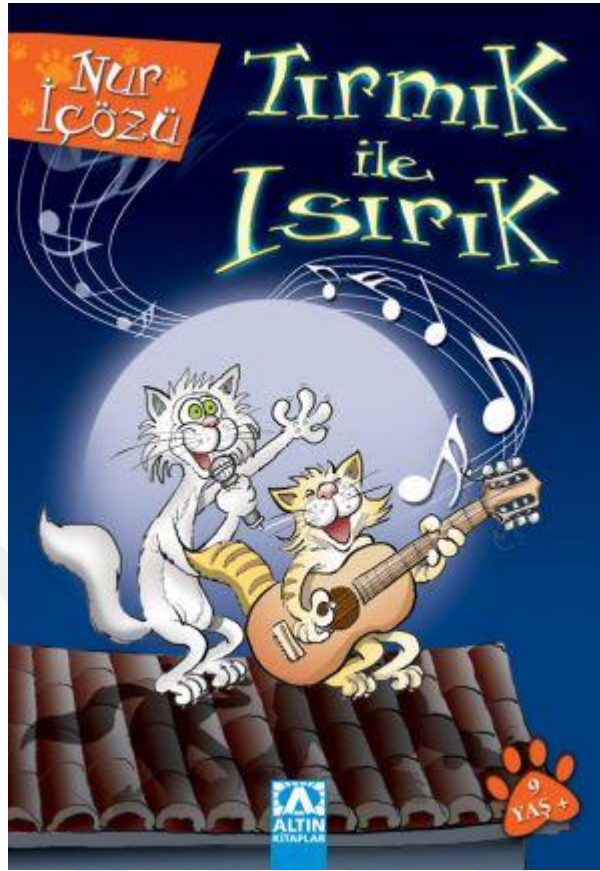
“Uslu uslu oturun.” (s. 70)

“Çok geçmeden çevrelerini pıtır pıtır ayak sesleri kapladı.” (s. 76)

“Birkaç saat sonra sepet sepet çöp toplayıp amcalarının kamyonetinin kasasına boşalttılar.” (s. 76)

“İrem görkemli kitap sergenlerini süsleyen afişlere, masaların üzerine sıralanmış kitaplara, ıslıl ıslıl kitap raflarına büyülenmiş gibi bakıyordu.” (s. 84)

4.8. TIRMİK İLE ISIRIK

Kitabın Adı: Tirmik ile Isirik

Sayfa Sayısı: 167

Yaş Grubu: 9 yaş ve üzeri

Yayınevi: Altın Kitaplar Yayınevi

Kapak ve Sayfa Tasarımı: Gülhan Taşlı

Resimleyen: Aydın Gündüz

Basım Yeri/ Tarihi: İstanbul/2011

Kapak Türü: Karton Kapak

Kâğıt Türü: Kitap Kâğıdı

Şekil 12. Tirmik ile Isirik

4.8.1. Konu ve Kurgu

Nur İçöz'ün Tirmik ile Isirik adlı yapıtı konu ve kurgu özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Ana konusu hayvan sevgisi olan Tirmik ile Isirik'ta, Tirmik (Panki) adında sevimli ve yaramaz bir kedinin öyküleri anlatılır. Panki, Özgizem ailesine gelen ikinci kedidir. İlk kedileri olan Kiti'ye sekiz yıl bakarlar. Ancak Kiti'nin ölmesi aileyi çok üzer. Her ne kadar Işık Hanım üzüntüden artık başka kedi almak istemese dese de Kızı Güneş'in getirdiği Panki'ye yok diyemez. Tirmik ile Isirik'ta yaramaz bir kedi olan Panki, Özgizem ailesinin başını türlü dertlere soksa da çok sevilen, korunan ve vazgeçilmeyen bir kedidir. Hayvan sevgisi, yardımlaşma, iyilik yapma, hayvanları koruma gibi konuların ön plana çıktığı Tirmik ile Isirik'ta bu konuları yapılandıran olaylar şöyle yer almaktadır:

Tirmik bölümü, Tirmik'in pastanede oturan emlakçı kadın ve arkadaşının yanına gelmesiyle başlar. Panki oturan kadınlardan birini tırmalayarak geçince kadın

çığlık atar. Emlakçı kadın ise biri Panki'yi tanıyıp yerinden kalkar ve karşı apartmanın zilini çalar. Tekrar geldiğinde meraklı gözlerle onu bekleyen arkadaşına Panki hakkında bilgi verir. Panki'nin kendisini tanıyıp sevdiğini, her zaman acıktığında iş yerine kadar yanına geldiğini söyler. Onun çok akıllı bir kedi olup bütün insanlara böyle davranmadığını sadece, kimden ne isteyeceğini çok iyi bildiğini de ekler. Panki'nin tırmaladığı kadın ise ona Tırmık isminin daha çok yakışacağını söyleyerek birlikte gülüşürler.

Kötü Kedi Panki bölümünde apartmandaki bir kadının Panki'yi istememesi sonucu apartman panosuna yöneticinin astığı uyarı yazısı ve Işık Hanım'ın buna karşı Panki'nin savunmasını yazması ve Panki'nin Işık Hanımların evine ilk geldiği gün anlatılır.

Ali Bey ve Işık Hanım çocukları Güneş ve Nazlı'yla birlikte evlerinde sekiz yıl boyunca Kiti adında bir kedi beslerler. Kiti'nin ölmesi üzerine Güneş metroda bir adamın verdiği yavru bir kediyle eve döner. Bembeyaz tüyleri ve yeşil gözleri olan bu kediye Panki adını verirler. O gün apartmandaki bir kadın bağırarak Panki'den rahatsız olduğunu, onun etrafı kirlettiğini söyler. Kadının tepkisi üzerine site panosuna Panki hakkında uyarı yazısı asılır. Işık Hanım ise bu yazının yanına Panki'nin savunmasını yazar. Bu savunmada Panki'nin yaramaz bir kedi olduğunu ancak asla çöpleri karıştırmadığını, kuru mamayla beslendiği için diğer yiyeceklere bakmadığı, tuvalet gereksinimini uygun şekilde yapan bir kedi olduğunu anlatır. Bu savunmanın üzerine "Panki'yi çok seviyoruz." yazısı yer alır ve altına apartmandaki her komşunun imzası atılmıştır.

Merak Kediye Öldürür bölümünde bakkal dükkânı olan Erhan Bey güvenlik görevlisiyle gecenin geç saatinde Ali Beylerin zili çalar. Telaşla uyanan Işık Hanım ve Ali Bey Panki'nin iki gecedir dükkânın içine girip etrafı dağıttığını şikayet eder. Ali Bey Panki'nin dükkâna nereden girdiğini araştırma da bulamaz. İş için şehir dışına çıktıkları bir gün kızları Nazlı onları telaşla arayarak Panki'nin sarmaşıklara tırmanarak apartmanın en üstüne çıktığını ve oradan indiremediklerini söyler. Işık Hanım ve Ali Bey hemen yola çıkarlar. Yolda gelirken telefonda daha sonra yaşananları da öğrenirler. Panki tam cankurtaran çağılacağı sırada karşı evin balkonuna atlar. Kedi korkusu olan kadın ise Panki'yi görünce fenalık geçirir. Ali Bey ve Işık Hanım geldiklerinde Ali Bey Panki'yi havalandırmanın üstünde görünce Erhan Bey'in dükkânına da buradan girdiğini anlar.

Kedim Satılık Değil bölümünde karşı apartmandan ihtiyar bir adam Işık Hanım'ın yanına gelerek Panki hakkında konuşmak ister. Her yürüyüşe gittiğinde kendisini takip edip adımlarına uyum sağlayan bu kediye çok sevdiğini ve onu satın almak istediğini söyler. Çok yalnız olduğu için bu kediye bağlandığını söyleyerek satın almak için ısrar eder. Işık Hanım ise kediye asla veremeyeceğini, onun bu evden başka bir yerde duramayacağını söyleyerek yaşlı amcanın Panki'yi satın alma istediğini geri çevirir.

Panki'nin Arkadaşları bölümünde Panki gibi özgürlüğüne düşkün olan diğer bir kedi Gitar anlatılır. Gitar 'ın sahipleri o gece Gitar eve gelmediği için sabah erkenden aramaya başlarlar. Yolda Işık Hanım ve Ali Bey'i görünce Panki'nin geçen akşam kendilerinde yattığını söyleyerek belki Gitar'ın da Panki'nin yanında olacağını söyler. Gitar'ın sahipleri aramaya koyulurken akşam yemeğine oturan Ali Beylerin evine iki ziyaretçi gelir. Panki ve Gitar. Onları bir arada gören aile gülmeye başlar. Karınlarını doyuran iki kedi dışarı çıkarlar.

Isırık bölümünde mahallenin en tımbul ve sevimli kedilerinden biri olan Isırık anlatılır. Bir sabah mahalledeki çocuklar Isırık'ın etrafında toplanırlar. Isırık'ın altı tane yavrusu olmuştur. Bütün mahalleli Isırık'a her zaman süt, yiyecek vererek onun yavrularını büyütmesine yardım ederler. Yavruları iyice büyüyüp gelişen Isırık'ın birkaç tane daha yavru kediye emzirdiğini görürler. Hayvansever bir kadın olan Tomris Hanım bir sokak ötede yeni doğuran anne kedinin trafik kazasında öldüğünü öğrenince onun yavrularını Isırık'ın yanına koyar. Böylece Isırık bütün yavrularına annelik yapar.

Yaşasın Yolculuk bölümünde gezmeyi çok seven Panki pastane kamyonun arkasına girerek bir köşede hem uyur hem yolculuk yapar. Kamyoncu Panki'yi fark etmeyerek pasta tepsilerine yükler. Kamyon pastacının önüne geldiğinde pasta kokulara uyanan Panki'nin kamyonun kapağının açılmasıyla birlikte dışarı fırlaması bir olur. Her tarafı pastaya bulanmış Panki'yi pastacı Hasan Usta Işık Hanım'a şikâyet eder. Işık Hanım balkondan baktığı Panki'yi Isırık'ın yavrularının yaladığını görür.

Geçenlerde Ne Olmuştu bölümünde Panki o gece koltukları ve halıları tırmalayarak dışarıya çıkmak istediğini anlatır. Işık Hanım da Panki'yi dışarı bırakır. Uzun zaman ortada görünmeyen Panki'yi ailecek merak ederler. Konserden dönen Güneş kapıda bir kutuyla birlikte belirince Panki'nin neden ortalarda gözükmeyeceğini anlaşırlar. Panki temizlik yapan eczacının attığı kutulardan birine yapışmış, kurtulmak

isterken de her tarafı yapışkan ve boya olmuştur. Panki boyalardan temizlense de türlerindeki yapışkanlar bir süre kalır.

Komşu Komşu Hu, bölümünde gezmeyi çok seven Panki sadece kendi sokaklarında değil diğer sokaklarda da tanıdıklar edinmiştir. Pek çok kişi Işık Hanım ve Ali Bey'e kendilerinin kendilerine gelip kaldığını anlattıklarında Ali Bey ve Işık Hanım çok şaşırırlar. Tatile gittikleri Bodrum'da da Panki pek çok kişinin evine girmiştir. Işık Hanımlar Bodrum'da tatildeyken Panki iki gün oralarda gözükmez. Onun için endişelenirler. Sonunda görevliler Panki'nin boş bir eve girdiğini haber verirler.

İşte O Yıl Olanlar bölümünde Işık Hanımlar ailecek Çeşme'ye arkadaşlarının davet ettiği yazlığa giderler. Panki'nin yaramazlığı yüzünden gitmek istemeseler de bu defa Metin Bey ve Gülçin Hanım'ın ısrarlarına dayanamazlar. Metin Bey sitenin köpeklerinin çok tehlikeli olduğunu anlatarak Panki'ye dikkat edilmesini söyler. Bir gün sabaha karşı kapının çalmasıyla bütün ev büyük bir telaşla uyanırlar. Kucağında Panki'yle gelen bir genç onu bahçede bulduğunu, köpeklerin saldırısına uğramasın diye getirdiğini söyler. Ancak bu yaşananlara Metin Bey çok kızmıştır. Kahvaltıya oturdukları bir sırada ise Marika Hanım gelerek Panki'den şikâyetçi olur. Panki'nin ağzında bir yılanla yatalak bir kadın olan Saliha teyzenin odasına girmiş kadını çok korkutmuştur. Marika Hanım bağırıp çağırarak Panki'nin yaptıklarını anlatır. Bu olaydan sonra Güneş de Panki'den tokat yediğini anlatarak gergin havayı düzeltir. O gün Ali Beyler apar topar Çeşme'yi terk eder.

Yaşasın Yeni Ailem bölümünde Ali Beyler Alanya'da tuttıkları yazık eve giderler. Bütün tatillerini denize girmek ve ören yerlerini gezmekle geçirirler. Ören yeri gezisinden geldikleri bir gün Panki uzun süre ortalarda görünmez. Ali Bey'in ıslık çalması da Panki'yi bulmakta işe yaramaz. O günden sonra Panki ortalarda gözükmez. Güneş ve Nazlı günler boyunca ağlarlar ve Panki'yi bulma umutları tükenir. İstanbul'a dönecekleri sırada komşularıyla vedalaşmak için çıkan Nazlı bir anda Panki'yi görür ve peşinden gider. Panki onu başka bir eve getirir. Evdeki adam ve kadın kediyi sahipsiz sandıkları için ona kucak açtıklarını, birbirlerine çok alıştıklarını söylerler. Kendilerinin dört tane daha kedi beslediklerini, isterlerse Panki'yi alabileceklerini söylerler. Nazlı da Ali Bey de Panki'yi almak için ne kadar uğraşsalar da Panki onlarla gelmeye yanaşmaz. Panki'nin bu davranışına çok kızan Ali Bey ve Nazlı onu burada

bırakarak İstanbul'a dönmeye karar verirler. İstanbul'a dönecekleri gün Panki arabanın bagajına yerleşmiş onları beklemektedir.

Buzul Kedi bölümünde havaların çok soğuk ve karlı olduğu bir günde Panki yine ortalarda gözükmeyi. Onu aramaya çıkan Nazlı arabaların park olduğu bir apartmanın altında bulur. Panki kara basmaya korktuğu için Nazlı'nın yanına gelemez. Sonunda cesaretini toplayıp kara giren Panki karların içinde kalır. Uzun çırpınmadan sonra Nazlı onu kucağına alarak eve getirir. Panki o karda soğuktan üşümüş, tüyleri diken gibi olmuştur. Panki'yi sıcak suyla yıkayarak kendine gelmesini sağlarlar. O günden sonra Panki kar yağdığında evden dışarı adımını atmaz.

Benim Bebeklerim Var bölümünde aile oteli gibi olan Kılavuz Otele Eczacı Füsun Hanım ve eşi geldiklerinde çevrelerini kediler sarar. Yanlarında kedilerini getirmedikleri halde her sene en iyi kedi mamaları çantalarında bulunur. Denize gittikleri bir gün tekir bir kedi ağzında bir yavrusuyla gelerek onu Füsun Hanım'ın şezlongunun dibine bırakır. Nazlı kedinin ne anlatmak istediğini anlar. Tekir kedi yavruları için yiyecek bulamamıştır. Bu yüzden yavrusunu bırakıp aç olduğunu anlatmak istemiştir. Bunu öğrenen Füsun Hanım o günden sonra tekir kediye sürekli süt ve mama bırakır. Sonunda kedinin yavruları büyüyüp gelişir.

Cadı Mirnik bölümünde Ali Beyler işlerinin çok yoğun olduğu bir gün evden çıkarlar. O sırada caddede trafikte ezilmek üzere olan bir kediyi görürler. Nazlı inip kediyi almak istese de kedi ortadan kaybolur. Arabayı park ettikleri sırada aynı kediyi bu defa bir kanalizasyon çukurunun başında bulurlar. Nazlı bu defa küçük kediyi hemen kucağına alır. Girdikleri sokakta kedilere yem veren bir yaşlı kadına kedinin ailesini sorduklarında yaşlı kadının bu kediyi anasının terk ettiğini söyleyip ona sahip çıkmalarını ister. Babasına yalvaran gözlerle Nazlı sonunda bu kediyi eve getirir ve ona Mirnik adını verir. İlk başta Panki ile hiç anlaşılamazlar. Panki her defasında onu tırmalar ama sonunda onun bu evdeki varlığına alışır. Her geçen gün biraz daha büyüyün Mirnik'i bahçedeki kedilerin arasına bırakırlar. Mirnik buraya alışıp bahçedeki kedilerle birlikte yaşar.

Ünlü Dizi Oyuncuları bölümünde Ali Beyler o yaz Ayvalık'a gitmeye karar verirler. Okullar kapanır kapanmaz Lale adasında iki katlı bir ev tutarlar. Ev yalnızca Panki'nin değil hepsinin çok hoşuna gider. Ali Bey Panki ile arasında parola haline gelen ıslığına çalarak etrafı gezmeye başlayınca ıslığına çok sevimli, mavi gözlü bir

kurt köpeği havlamayla yanıt verir. Köpeğin sesini duyan sahipleri onun Ares olduğunu, kedilere zarar vermediğini, söyleyerek Ali Beylerin de hayvansever bir aile olmasına sevinir. Ares yemeğini ve suyunu sadece Panki'yle değil bütün kedilerle paylaşan, uyum içinde yaşayan bir köpektir.

Tomris Hanım'ın İşleri bölümünde Tomris Hanım her sabah yaptığı gibi kedilere mama dağıtır. Nazlı o sabah Tomris Hanım'ın ilk defa biriyle tartıştığını görerek şaşırır. Çünkü herkese yardım eli uzatan bu kadının hiç sesini yükselttiği duymamıştır. Yönetici artık apartmanda kedi görmek istemediğini, onu mahkemeye vereceğini söyler. Tomris Hanım ise bu kedilerin hepsinin mahallelerinin kedisi olduğunu söyleyip, onların evinin olmadığını, onları beslemesini yasaklamamasını söyler. Sokaktaki herkes Tomris Hanım'ı alkışlar. Tomris Hanım elinde küçük bir torbayla sabah erkenden peşine takılan kedileri parkın yanına getirilerek sırayla mamalarını verir, kedilerin beslenmesinin ardından sıra mahallenin köpeklerine gelir. Hayvanların veteriner, bakım gibi işleriyle sürekli kedisi ilgilenir. Komşulardan beklediği tek şey ise hayvanlar için sevgi ve anlayıştır.

Eyvah Salgın bölümünde, ilkbaharın gelmesiyle birlikte Panki'nin bembeyaz tüyleri de dökülmeye başlar. Ali Bey vitamin eksikliğinden olabilir düşüncesiyle onu veterinerine götürür. Veteriner Panki'yi çok sağlıklı bulduğunu söyler. Hafif bir tıraşla tüy sorununun çözüleceğini söyler. Tüyleri çok olan Panki'yi görünce bütün aile şaşırır. Panki'nin kendisini savunacak ne tüyü ne tırnağı kalmıştır. Bu yüzden Panki'yi uzun süre dışarı bırakmazlar. Evde sadece anneannenin olduğu bir gün Panki sonunda dışarı kaçar. Sonunda Ali Beylerin kucağında eve döner. Panki'nin sırtında oluşan kızarıklık ve çizikler herkesin dikkatini çeker. Panki'yi takip ettiklerinde çiziklerin ve yaraların onun gezip koşarken dalların dikenlerin çizip kanattığını anlarlar. O gün evlerine gelen muhtar kedilerini komşuların şikâyet ettiğini bu yüzden salgın ihtimaline karşı kediyi hayvan barınağına götürmesi gerektiğini söyler. Anneanne Panki'nin durumunu anlatarak onun gitmesini engeller. Ali Bey ve Işık Hanım ise o akşam veterinerin kulağını uzun uzun çınlatırlar.

Tırmık ile Isırık'ta anlatılan olaylar çocuk okurun anlama düzeyine uygundur. Çocukların sevgi ve özgürlük ihtiyaçlarını karşılayacak unsurlar yer alan kitapta özellikle hayvan sevgisi ve hayvanları koruma ön plana çıkarılmıştır. Çocuk okurda hayvanları sevmeye, onlara şefkatli davranma ve onları koruma duyarlılığı yaratır.

“Işık Hanım araya girdi. ‘Aman çocuklar burada barışıp durmayın. Adı ne olursa olsun anne kediler yavrularına pek düşkündür. Etrafında biraz fazla gürültü oldu mu, alıp başka yere kaçırlar yavruları. Daha da kötüsü güvende olmazlar. Bazı erkek kediler ya da köpekler onlara saldırabilir.” (s. 55)

Hayvan sevgisi, hayvanları koruma gibi konuların yanı sıra yardımlaşma, iyilik gibi konular da yer alır.

“Bilirsın kedileri severim. İş yerime gelirken sokaktakiler için hep yanımda kuru mama taşıyım. Birkaç kez de bu yaramazı besledim. O günden beri ne zaman aç kalsa ya da eve girmek istese beni bulup derdini anlatmaya çalışır. Karnı açsa etrafımda mırıl mırıl dönüp durur.” (s. 9)

Panki'nin maceralarını ve yaramazlıklarını anlatan olaylar çocuk okurun eğlenmesini ve gülmesini sağlar. Hayvanlara karşı duyarlı davranan insanların yanı sıra hayvanları sevmeyen, korumayan ve istemeyen insanların çatışma yaşaması çocuk okurun düşünmesini sağlar.

“Tomris Hanım’ın öfkeli sesi hepsini bastırdı. ‘Yönetici bey şunu iyi bilin ki, bu kedilerden hiçbirisi benim değil. Hepsi mahallemizin kedileri. Tıpkı komşularımızın çocukları gibi. Tek farkları zavallıların sığınacak bir evlerinin olmayışı. Onlara sahip çıkmak hepimizin görevi. Siz tutmuş beslememi bile yasaklamaya kalkıyorsunuz.” (s. 152-153)

4.8.2. İleti

Nur İçözü’nün Tırmık ile Isırık adlı yapıtı iletiler bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Yazınsal bir yapıt olan Tırmık ile Isırık’ta hayvan sevgisine, hayvanları korumaya, iyiliğe, yardımlaşmaya, insana ve yaşama ilişkin iletiler yer alır. Hem sezdirilerek (örtük) hem de yargı ve önerme (açık) biçimde verilen bu iletiler çocuk okurda hayvanlara sevmeye ve korumaya karşı duyarlılık oluşturmaya yönelik iletilerdir.

Hayvanlarla (kediler vb.) sevgi bağı kuran insanlar onların ölümüne uzun süre alışamaz, iletisi kitapta şöyle yer almaktadır:

“İlk kendilerinin ölümü hepsini çok sarsmıştı. Hele Işık Hanım, aile bireylerinden birini kaybetmiş gibi perişandı. ‘Bir daha bu eve kedi, köpek getirmek

yok!’ diye kestirip atmıştı. ‘İnsan ister istemez bağlanıyor. Üzüntüsünü de içinden kolay kolay atamıyor.’ (s. 16)

İnsanlar hayvanları korumak, onların yaşamlarının devam etmesini sağlamak için her türlü yardımı yapmalıdır, iletisi kitapta şöyle yer almaktadır:

“Kedilere köpeklerle yaz kış demeden mama yapıp, taşıyan Tomris Hanım, bir sokak ötede yeni doğuran anne kedinin trafik kazasında öldüğünü görünce bu çareyi bulmuştu. Anasız kalan yavruları Saçalak’ın koynuna koyarken, bir an bile, acaba kabul eder mi, diye düşünmemişti.” (s. 58)

Hayvanları seven insanlar onları her ortamda koruyup gözetirler, iletisi şöyle yer almaktadır:

“Tomris Hanım’ın öfkeli sesi hepsini bastırdı. ‘Yönetici bey şunu iyi bilin ki, bu kedilerden hiçbirisi benim değil. Hepsi mahallemizin kedileri. Tıpkı komşularımızın çocukları gibi. Tek farkları zavallıların sığınacak bir evlerinin olmayışı. Onlara sahip çıkmak hepimizin görevi. Siz tutmuş beslememi bile yasaklamaya kalkıyorsunuz.’” (s. 152-153)

Savunmasız ve korunmasız durumda olan hayvanlara yardım edilmelidir, iletisi kitapta şöyle yer almaktadır:

“Hadi babacığım. Zavalıcık ne kadar korumasız görüyorsunuz. Ne olur alalım. Belki bahçede Isırık’ın yanına veririz. O yavrularıyla birlikte bunu da emzirir.” (s. 133)

İnsanların hayvanlara yaptıkları yardımlar engellenmemeli, bu yardımlar sevgi ve anlayışla karşılanmalıdır, iletisi kitapta şöyle yer almaktadır:

“kısacası Tomris Hanım’ın işi hiç bitmez.

Komşularından beklediği tek şey ise biraz sevgi ve anlayıştır.

Yalnızca hayvanlar için...” (s. 15)

4.8.3. Karakterler

Nur İçözü’nün Tırmık ile Isırık adlı yapıtı karakter özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Tırmık ile Isırık’ta başkişi Panki (Tırmık) adında yaramaz bir kedir. Panki davranışlarıyla, fiziksel özellikleriyle, yazarın yorumuyla geliştirilmiş (açık), devingen bir karakterdir. “Evet, adı Panki. Gür ve dik tüyleri nedeniyle sahipleri ona

bu adı takmış. Hani saçlarını dimdik jöleleyen punkçular vardı ya, onlara benzetmişler anlayacağıın... Ben olsam ona Tırmık adını takardım. Baksana ağzı var dili yok ama tırmıklarıyla her şeyi anlatabiliyor.” (s. 12)

Panki özgürlüğüne düşkün bir kedidir. Evden çıkmak istediğini zaman halıları, koltukları tırmalar ve sonunda mutlaka dışarı çıkar. Bazen komşuların evlerinde veya sokakta yatarak günlerce gelmediği de olur.

“Bu senin bildiğin kedilerden değil şekerim, dedi. Bu özgürlüğüne düşkün, bağımsız bir kedi. Üstelik kimden neyi isteyeceğini de çok iyi biliyor.” (s. 11)

“Gece gündüz hiç fark etmez. Dışarı çıkmak istedi mi önleyebilene aşk olsun! Yeri göğü inletir, koltukları parçalar, saksıları devirir, sonunda sokağa çıkmayı başarır.” (s. 28)

Panki aynı zamanda gezmeyi, misafirlğe ve tatile gitmeyi çok seven bir kedidir.

“Pek az kedi Panki kadar yolculuğa heveslidir. Evde bavulların hazırlandığını gördüğü anda, ayakaltında dolanmaya başlar. Üstelik gezmeye o kadar meraklıdır ki, yalnızca kendi araçlarında değil, kapısı açık kalmış her otomobile binmeye hazırdır.” (s. 60)

Panki'nin sahipleri Özgizem ailesi (Ali Bey, Işık Hanım, Güneş ve Nazlı) hayvanları seven, koruyan, bakımlarını yapan onlar içim mücadele eden bir ailedir. Özgizem ailesi Panki'den önce sekiz yıl boyunca Kiti adında bir kedi beslemiş, Kiti'nin ölmesi aileyi çok üzmüştür. Güneş Panki'yi metroda bir adamdan daha küçük yaşlarda almıştır. Nazlı ise annesinin terk ettiği Mirnik'i büyüyen kadar sahiplenmiş ve beslemiştir. Panki yaramazlıkları yüzünden ailenin başını derde soksa da Özgizem ailesi onu hep korumuş ve savunmuştur. Apartman yöneticisi Panki hakkında panoya uyarı yazısı yazdığında Işık Hanım da Panki'nin çevreye hiçbir şekilde zarar vermediğine dair savunma yazısı yazmıştır.

Tırmık ile Isırık'ta Panki'nin arkadaşları Gitar ve Isırık Panki'nin kedi arkadaşlarıdır.

Gitar fa Panki gibi özgürlüğüne düşkün bir kedidir.

“Nerelere saklanır, özgürlüğün tadını nasıl çıkarır bilinmez. Başının üzerinde aslan yelesi gibi havalanan uzun tüyleri, sincap benzeri kuyruğuyla görenleri kendisine hayran bırakır.” (s. 48-49)

Panki'nin arkadaşlarından biri olan Isırık ise mahalledeki en sevimli kedilerden biridir.

“Panki'nin arkadaşları içinde bir tanesi var ki, mahallenin gerçekten sevgilisi. Tombul mu tombul, bal rengi alaca tüyleri ve yemyeşil gözleriyle görenleri kendisine hayran bırakır.” (s. 53)

Isırık ve Gitar'ın yanı sıra Mirnik, Minnoş, Ares Panki'nin hayvan dostlarıdır.

Erhan Bey, Cem, yaşlı amca, Tomris Hanım, Hasan Usta, Eczacı Ayşen Hanım, Gülçin Hanım, Metin Bey, Saliha teyze, Füsün Hanım Tırmık ile Isırık'taki yan kişilerdir.

Tırmık ile Isırık'ta Panki, çocuk okurun hayvan sevgisini geliştirecek sevimli ve yaramaz bir kedir. Yan kişilerden Ali Bey, Işık Hanım, Güneş, Nazlı, Tomris Hanım, Füsün Hanım hayvan sevgisi olan ve yardımlaşma ve iyiliğe önem veren kişilerdir. Bu yüzden çocuk okurun olumlu yönde öyküneceği kişilerdir. Tomris Hanım her sabah erkenden elinde mama poşetiyle mahallenin bütün kedi ve köpeklerini parka toplayarak besler. Aynı zamanda onların sağlık işleriyle ilgilenerak aşı vurulması gereken kedi ve köpekleri veterinerine götürür. Kimsesiz kalmış hayvanlara yardım eder. Füsün Hanım ise tatile gittiğinde kedisini getirmedeği halde çantasında mutlaka mama bulundurarak hayvanlara yardım eden bir kişidir. Bu kişiler, çocuk okurun hayvan sevgisini, hayvanlara yardım etme gibi konularda olumlu yönde öyküneceği kişilerdir.

4.8.4. Çevre

Nur İçözü'nün Tırmık ile Isırık adlı yapıtı çevre özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Tırmık ile Isırık'taki çevre unsuru Panki'nin yaşadığı ev ve yaramazlık yapıp Özgizem ailesinin başını derde soktuğu çevreler olarak karşımıza çıkar. Panki Özgizem ailesine küçük bir yavruyken gelir ve özgürlüğüne çok düşkündür. Evden çıkmak istediği zaman kimse onu evde tutamaz. Halıları ve koltukları tırmalamaya başlar. “Gece gündüz hiç fark etmez. Dışarı çıkmak istedi mi önleyebilene aşk olsun! Yeri göğü inletir, koltukları parçalar, saksıları devirir, sonunda sokağa çıkmayı başarır.” (s. 28)

Panki sadece kendi evinde durmaz. Başka evlere de girip yaşamayı sever. Panki çok sevilen bir kedi olsa da yaşadığı ev ve apartmanda, gittiği yerlerde bazı sorunlar çıkarır. Panki Özgizem ailesinin bazen çevreyle sorunlar yaşamasına sebep olur. Panki apartmana tüylerinin dökülmesiyle, başkasının evine girmesiyle, gezmeyi çok sevdiği için türlü yerlerde bulunmasıyla başına iş açar. Özgizem ailesi Panki'yle Alanya'daki tatil sitesinde, Çeşme'deki yazlıkta, Bodrum'da, Ayvalık'ta çeşitli olaylar yaşar.

“Eee. Olacağı buydu. İstanbul'da yaptıkları yetmezmiş gibi yazlıkta da tatilimizi burnumuzdan getirecek besbelli.” (s. 78)

Panki'nin bulunduğu çevreler onun bazen çok sevilip sahiplenilmesini sağlar bazen de istenmemesine neden olur.

4.8.5. Dil ve Anlatım

Nur İçözü'nün Tırmık ile Isırık adlı yapıtı dil ve anlatım özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Tırmık ve Isırık'ta anlatıcı üçüncü kişili her şeyi bilen (öznel) anlatıcıdır.

“Günün, gecenin herhangi bir saatinde sokaklarda ‘GİTAR! GİTAR!’ diye seslenen bir kız görürseniz, bilin ki sevimli sarman yine evden kaçmıştır. Gitar, Nazlıların yan apartmanında ikinci katta oturan müzisyen bir ailelenin kedisi. Fırsatını yakaladı mı, kendisini ikinci kattan atıverir bahçeye.” (s. 48)

Tırmık ile Isırık'ta öyküleyici ve betimleyici anlatım iyer alır. Panki'nin yaşadığı bütün olaylar öyküleyici anlatımla oluşturulmuştur. Panki, Gitar, Isırık, Ares gibi hayvanların fiziksel ve ruhsal özelliklerinde ise betimleyici anlatımla kullanılmıştır.

“Panki bembeyaz uzun tüyleri ve yeşil gözleriyle kimi komşuların sevgilisi, kimilerinin ise öfke odağı oldu.” (s. 21)

Tırmık ile Isırık'ta tümceler çocuk okurun anlama düzeyine uygun olarak kısa, duru ve içtendir. Yazım ve noktalama kurallarına uyulmuştur. Tümceler Türkçenin söz dizimine uygun bir şekilde oluşturulmuştur. Türkçe sözcükler genel anlatıma egemen olmuştur. Tırmık ile Isırık'ta çocuk okurun anlama düzeyine uygun çok sayıda deyim, ikileme, benzetme gibi söz sanatları, pekiştirme sözcükler ve yansımalar görülür.

Tırmık ile Isırık'ta yer alan deyimler şunlardır:

“Kedinizi evde tutamıyorsanız ölümlerden ölüm beğenin.” (s. 15)

“Ertesi sabah apartman panosuna yönetici tarafından asılan uyarı yazısı ise olaya tuz biber ekti.” (s. 21)

“Bu kez kaşla göz arasında içeri girmeyi beceremeyecek.” (s. 30)

“Artık konu bakkal ile Ali Beylerin olayı olmaktan çıkmış, bütün mahallenin diline dolanmıştı.” (s. 31)

“Zavallı adamın canına tak etti!” (s. 32)

“Işık Hanım’ın yüzünden düşen bin parçaydı.” (s. 34)

“Panki sayesinde şu birkaç saat bile burnumuzdan geldi.” (s. 37)

“Işıl Hanım’ın başından aşağı kaynar sular boşandı.” (s. 43)

“Bu cümle bardağı taşıran son damla oldu.” (s. 46)

“Sen Düdüklü Dede’nin kızı mısın?” diye sorunca utancından yerin dibine geçmiş.” (s. 50)

“Saçalak’ın ise bu dostluğun arasına burnunu sokmaya hiç niyeti yoktu.” (s. 57)

“Karşısında beti benzi atmış pastacıyı görünce Panki’nin yeni bir yaramazlığıyla karşılaşacağını hemen hissetti.” (s. 63)

“Panki’nin de eli armut toplamıyor ya, nerede karşılaşsalar, iki kedi tortop olup birbirine giriyor.” (s. 75)

“Geçen yıl Çeşme’de başımıza gelenleri hatırladıkça tüylerim diken diken oluyor.” (s. 79)

“Sabah uyanıp da yatağının baş ucunda bir kedi görünce korkudan ödü patlamış.” (s. 89)

“Nazlı düş kırıklığı içinde mırıldandı.” (s. 105)

“Komşunun tavuğu kaz görünürmüş, dediklerini de bu olsa gerek.” (s. 151)

“O akşam Ali Bey’le Işık Hanım olayı öğrenince veterinerin kulaklarını uzun uzun çınlattılar.” (s. 167)

Tırmık ile Isırık’ta yer alan benzetmeler şunlardır:

“Birinci kattaki dairenin kapısından içeri top gibi girdi.” (s. 13)

“P gün Işık Hanım’la Ali Bey’in ilk işi erkenden iş bilir bir dedektif edasıyla dükkânı dip bucak araştırmak oldu.” (s. 29)

“Arşimed gibi ne bağıryorsun Aliciğim.” (s

38)

“Şu dev çam ağaçlarına, renk renk çiçeklere bak. Burası adeta bir cennet.” (s. 80)

“Gülçin Hanım kocaman bir pamuk yumağını andıran kediye bakıp, ‘Pek de güzelmiş.’ dedi.” (s. 82)

“Ali Bey kafesine sığamayan bir aslan gibi evin içinde dolanmayı sürdürdü.” (s. 109)

“Panki gerçekten de buzdan bir heykel gibi koridorun ortasında kalakalmıştı.” (s

115)

“Bembeyaz pamuk şekeri görünümündeki Panki, cascavlak, nerelere sağlanacağını bilemez haldeydi.” (s. 160)

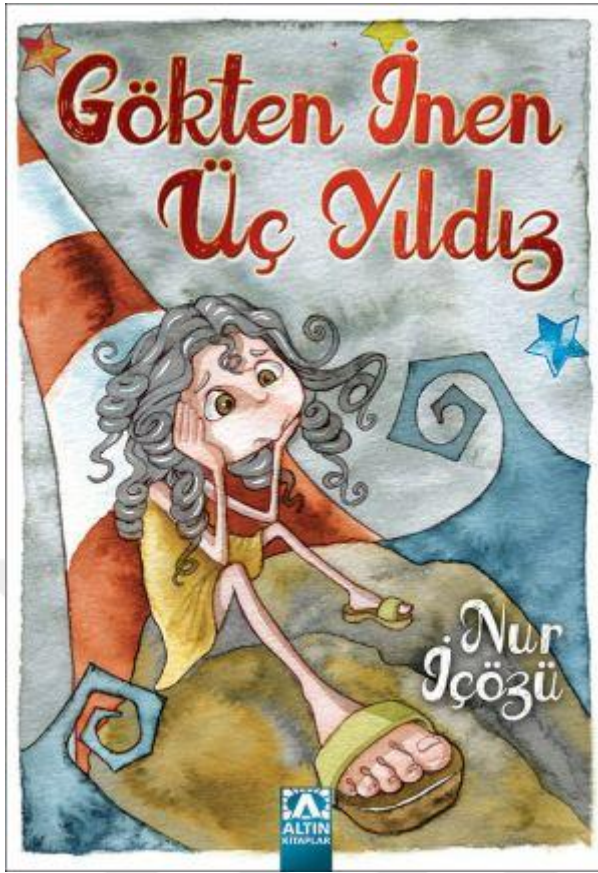
Tırmık ile Isırık’ta “kırık dökük” (s. 15), “kolay kolay” (s. 16), “köşe bucak” (s. 27), “in midir cin midir” (s. 28), “dip bucak” (s. 29), “avaz avaz” (s. 34), “doğru dürüst” (s. 35), “kımıl kımıl” (s. 54), “alt alta, üst üste, küçük büyük” (s. 55), “pırıl pırıl” (s. 67), “usul usul” (s. 71), “paldır küldür” (s. 86), “apar topar” (s. 93), “pılımızı pırtımızı” (s

109), “tıklım tıklım” (s. 120), “vızır vızır” (s. 129) gibi ikilemeler yer almaktadır.

Tırmık ile Isırık’ta “miyav” (s. 10), “homurtu, kıkırdama” (s. 14), “mırıl mırıl” (s. 19), “hırıldama” (s. 20), “kıkır kıkır” (s. 64), “hırıltı” (s. 120), “havlama” (s. 120), “gümbürtü” (s. 153), “çınlama” (s. 167) gibi yansıma sözcükler yer almaktadır.

Tırmık ile Isırık’ta “bembeyaz” (s. 10), “güpegündüz” (s. 31), “koskoca” (s. 33), “akıllı mı akıllı” (s. 40), “besbelli” (s. 42), “kıpkırmızı” (s. 88), “bambaşka” (s. 110) gibi pekiştirme sözcükler de yer almaktadır.

4.9. GÖKTEN İNEN ÜÇ YILDIZ

Kitabın Adı: Gökten İnen Üç Yıldız

Sayfa Sayısı: 111 s.

Yaş Grubu: 10 yaş ve üzeri

Yayınevi: Altın Kitaplar Yayınevi

Kapak ve Sayfa Tasarımı: Gülhan Taşlı

Resimleyen: Nuran Özekçin

Basım Yeri/ Tarihi: İstanbul/2014

Kapak Türü: Karton Kapak

Kâğıt Türü: Kitap Kâğıdı

Şekil 13. Gökten İnen Üç Yıldız

4.9.1. Konu ve Kurgu

Nur İçöz'ün Gökten İnen Üç Yıldız adlı yapıtı konu ve kurgu özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Gökten İnen Üç Yıldız'da ülkenin farklı kentlerinden gelen Cuma, Rabiş ve Ercüş isimli üç küçük çocuğun bir balıkçı köyünde hayatlarının kesişmesi ve sonrasında yaşadıkları anlatılır. Cuma Hatay'dan, Rabiş Adana'dan, Ercüş de Edirne'den ailesiyle birlikte gelir. Bu üç çocuğun yaşadıklarının anlatıldığı Gökten İnen Üç Yıldız'da arkadaşlık ve dostluk, iyilik, empati, komşuluk, yardımlaşma, insana ve topluma karşı duyarlılık, yalnızlık, memlekete duyulan özlem, azim ve başarı, savaş gibi pek çok konu yer alır. Bu konu ve çatışmaları yapılandıran olaylar Gökten İnen Üç Yıldız'da şöyle yer almaktadır:

Cuma bölümünde Canan Hanım kaldırımın kenarında oturmuş ince bir dal parçasını soymaya çalışan esmer, kıvrıcık saçlı, küçük bir çocuk görür. Onunla konuşmaya çalışan Canan Hanım Cuma'nın dört yaşında olduğunu öğrenir. Cuma'yla

pek sohbet edemeyen Canan Hanım evine döndüğünde kısa bir süre sonra Cuma'nın çocuklarıyla birlikte kendi evine girdiğini görür. Cuma dışarda gördüğü kedinin peşine düşmüş onu yakalamaya ve sevmeye çalışmaktadır. Canan Hanım ve çocukları Tulû ve Tuğçe bu küçük çocuğun hareketlerini, sevimliliğini hayranlıkla izlerler. Cuma'nın evde gezinmesi, kediyi yakalamaya çalışması çok hoşlarına gider. Evin kedisi olan Kiti'yi yakalayıp sevmeye başlayan Cuma'ya sorular sormaya başlarlar. Onların amcası, dayısı ve ailesiyle Hatay'dan geldiklerini, babasının bu tatil köyünün güvenlik görevlilerinden biri olduğunu, amcasının yıllardır burada çalıştığını, tüm köyün buraya göçüp geldiğini öğrenirler. Cuma'nın sevimli halleri herkesin çok hoşuna gider. Büyük kız Tulû dayanamayıp yanaklarından öper. Cuma eve gittiğinden hepsinin aklı Cuma'da kalır. O akşamdan sonra Cuma Özgizem ailesinin çocukları gibi olmuştur. Her gün yanlarına gelen Cuma'yla tatlı tatlı sohbetler ederler. Cuma'nın da ilk günlerdeki utangaçlığı geçmiş aileye iyice alışmıştır. Ali Bey'e dede diyerek seslenir. En sevdiği ablası Tulû olmuştur. Ali Bey bir gün denizi dürbünle seyrederken Cuma dürbünün ne işe yaradığını sorar. Ali Bey dürbünü Cuma'ya verip baktırınca Cuma ağlamaklı olur ve sinirli hareketlerle yeri dövmeye başlar. Dede dediği Ali Bey'den Hatay'ın ne tarafta olduğunu söylemesini istemektedir. Her şeyi yakından gösteren bu dürbünün Hatay'ın nerede olduğunu da göstereceğini söylemesi bütün aileyi çok üzer. Cuma'nın Hatay'ı ve arkadaşlarını çok özlemesi onları hüzne boğar. Tulû evdeki bu havayı dağıtmak için bisküvi ve süt getirir. Hayatında ilk defa bisküvi yiyen Cuma bisküviyi iştahla yiyince ailedeki bütün duygusal hava yerini gülen yüzlere bırakır. Annesi o gece Cuma'ya seslenip eve gelmesini söyleyince Cuma'nın hiç gidesi olmaz. Cuma diğer günlerde de çok sevdiği ve alıştığı Özgizem ailesinin evinden hiç çıkmaz. Onların denizden dönüşlerini dört gözle bekler ve onlar geldiklerinde ise hemen içeriye girer. Bir gün birlikte meyve yerken Cuma severek yediği bir şeftalinin çekirdeğini dikmek ister. Cuma'nın bu çekirdeği dikmesi Canan Hanım'ın çok hoşuna gider ve onu çocukluğuna götürür. Canan Hanım dört yaşında ve imkânsızlıklar içinde büyüyen Cuma'ya sınıksı sarılarak onun iyi bir eğitimle belki de çok iyi yerlere geleceğini düşünür. Özgizem ailesinin tatil köyünden ayrılmalarına artık bir hafta kalmıştır. Cuma bunu öğrenince çok üzülür. Kızlar ve Canan Hanım Cuma'nın annesiyle tanışarak onlara misafirlığe giderler. Cuma bu duruma çok sevinir ve sevincinden onların etrafında pervane olur. Tatil köyünden ayrılma vakti geldiği günün akşamında bütün aile birlikte Cuma'ya armağan almaya çıkarak ona bir kamyon alırlar. O gece Cuma da annesine yalvararak Canan Hanım'lara getirir. Geç saatlere

kadar oturup söyleşirler. İstanbul'a dönecekleri sabah Cuma onları üzgün ve küskün olarak izler. Dönüş günü hem Cuma hem de Özgizem ailesi birbirlerini düşünerek suskun bir gün yaşarlar. Ancak Tulû arkadaşının düğününe giderken tatil köyüne de uğrar. Cuma'ya sınıksıkı sarılarak birlikte hasret giderirler. Daha sonra yine geleceklerini ve unu hiç unutmadıklarını söyleyerek birbirlerine veda ederler. Aynı günlerde tıpkı Cuma gibi gönüllerinden çıkaramadıkları Rabiş gibi.

Rabiş bölümü Tulû ile Tuğçe'nin dört beş yaşlarında tezgâhta kolye, bilezik, küpe, boncuk satan Rabiş adında küçük bir kızı görüp ona hayran olmalarıyla başlar. O yaz aynı zamanda Küçük Mustafa'nın midye dolmalarının çok sevilip bütün tepsinin akşama kadar tükendiği bir zamandır. Mustafa anasıyla birlikte evi geçindiren, yaz boyu çalışıp kış için geçimlerini sağlar. Anası ise sabahleyin Mustafa'nın dolmalarının hazırlar, motelin temizliğine gider. Mustafa aynı zamanda sadece bahşişini aldığı otoparkta da çalışır.

Akşam olup köye tezgâhlar kurulduğunda en kalabalık tezgâh Rabiş'in olurdu. Tuğçe de her akşamı nerdeyse hep Rabiş'in yanında geçirir. Tuğçe küçük yaşta çocukların çalıştırılmasına karşıdır ancak Rabiş'in bunu oyun olarak ve büyüklere özenerek yaptığını görünce onun bu durumdan farklı olduğunu görür. Tuğçe'nin Rabiş'in yanında olduğu bir akşam yanına Cuma da gelir. Cuma ve Rabiş arasında kıskançlık oluşur ancak bir süre sonra birlikte dondurma yemeye başlarlar ve aralarında arkadaşlık kurarlar. Artık Cuma her akşam annesiyle Rabiş'in yanına gelir.

Yazlıkçıların yazlığı terk ettiği günler yaklaşır. Genelde yazlığı en son terk edenler Özgizem ailesidir. Böyle günlerin birinde Tuğçe Rabiş'in ağladığını görüp yanına gider. Rabiş ablası Emine'nin İstanbul'a bebek bakmak için gönderileceğini anlatır. Ortaokula yeni başlayan bir okumayı çok seven Emine'nin bu yaşta okuldan alınması Tuğçe'yi çok kızdırır. O akşam Özgizem ailesinin evinde en önemli konuyu Emine'nin küçük yaşta yüklendiği sorumluluk oluşturur. İstanbul'a döndüklerinde Emine'yi arayıp ona destek olmaya karar verirler.

Ercüş bölümü Özgizem ailesinin evinde o yaz bir elektrik arızası oluşmasıyla başlar. Arıza bakmak Tayfun Bey ve küçük oğlu Ercüş gelmiştir. Tayfun Bey arızayı yaparken Edirne'den geldiklerini, eşinin öğretmen olarak buraya atandığını, kendisinin de köyde elektrik teksinsyeni olamadığını görünce çevreye haber salıp elektrik işleri aldığını anlatır. Arızayı yapıp ayrılacağı zaman ailecek tanışmak

istediğini de söyler. Özgizem ailesi bir akşam yürüyüş yaptıkları sırada Tayfun Bey ve ailesini görür ve yanlarına giderek kısa zamanda kaynaşırlar. Tulû arkadaşının yanına, Tuğçe de Rabiş'in yanına gitmek için kalktıklarında Tuğçe yanında Ercüş'ü de götürür. Ercüş burada çok yalnız kalmıştır. Cuma o yıl okula başlayacaktır. Cuma'nın annesi Zümra Canan Hanım'lardan yardım ister. Köyün okulunu görmeyi çok isteyen Canan Hanım seve seve Cuma'yı okula götürürler. Ercüş'ün annesi Güler Hanım onları büyük bir içtenlikle karşılar ve kayıt işlerini yapar. Cuma ile Ercüş bu sırada birbirleriyle tanışır.

En Parlak Yıldız Kim bölümü sonbaharda köyde neler yapıldığının anlatılmasıyla başlar. Bu zamanlarda durgun ve hareketsiz olur. Okula başlayacak olan çocukların sayısı çok azdır. Bu sene köyün okulunda ilk defa öğretmenlik yapacak olan sınıf öğretmeni Serkan Cinemre gelir. Serkan Öğretmen bu küçük ve şirin köye geldiği için çok heyecanlı ve sevinçlidir. Birinci sınıfları okutacak olan Serkan Öğretmen'in sınıfta boş yer olmasına rağmen yan yana oturan Rabiş, Ercüş ve Cuma dikkatini çeker. Onlar da birbirlerinden hiç ayrılmamış yalnızlıklarını birbirleriyle kurdukları arkadaşlıkla unutmuşlardır. Güler Hanım da bu üç çocuğu yanına alarak sürekli çalıştırır. Üç arkadaş okumayı ilk öğrenenler olunca Serkan Öğretmen'in yakalarına taktığı yıldızı kazanırlar. Böylece okulun üç yıldızı diye adları olur. Rabiş'in annesi o gece Cuma'nın ve Ercüş'ün ailesini yemeğe davet eder. Birlikte güzel zaman geçirdikleri sırada çocuklar da kumsala giderek yıldızları izlerler. Peşlerinden gelen Güler Hanım gökyüzünde en parlak ve yan yana duran üç yıldızı göstererek onların bu yıldızlar olduğunu ve dünyanın neresinde olursa olsunlar onlara arkadaşlıklarını hatırlatmasını söyler. Çocuklar birbirlerinden ayrılmayacaklarını söyleyerek dönerler. O gece Cuma da Tulû ve Tuğçe okulu, yıldızları, arkadaşlarını anlatan ve onları çok sevdiğini söyleyen bir mektup yazar.

Çöl yıldızı bölümü Yasin adında bir çocuğun toprağın üzerinde ağlamasıyla başlar. Yasin tüfek ve bomba seslerinin olmadığı, arkadaşlarıyla ve okulda geçirdiği o günleri özler. Yaşadıkları yer bombalandığı için başka yerlere doğru yola çıkarlar. Önce yakınlarının yanında sonra geçici olarak bir kampta kalırlar. Bomba sesleri kaldığı kampa kadar gelir. Yasin ise her gün eve ne zaman döneceklerini sorar durur. Uzun zaman sonra kamptan ayrılarak istanbul'a gelirler. Geldikleri mahalle de kendileri gibi buraya göç eden memleketlileridir. O yüzden Yasin buraya alışmakta zorlanmaz. Yasin'in büyüdüğünü söyleyerek okumasını isteyen babası Yasin'i okula yazdırır.

Anadili Arapça olan Yasin için Türkçe'yi öğrenmek zor olsa da elinden gelen bütün çabayı göstererek gördüğü her şeyi okumaya çalışır. Bir gün boş geçen derslerine Cuma adında bir Türkçe öğretmeni girer. Yasin'in yanına gelip onunla Arapça tanışan öğretmeni karşısında şaşırان Yasin kekeleyerek Türkçe cevaplar verir ve Cuma öğretmeni onu tebrik ederek başaracağını söyler.

Gökten İnen Üç Yıldız bölümü artık iyice yaşlanmış olan Güler Hanım ve Tayfun Bey'in bu köyde yaşadıkları anıları birbirlerine anlatmalarıyla başlar. Geçmişe doğru yolculuk yaparlar. Oğlu Ercüş gökbilimci olmuş yurt dışında çalışmalar yapar. Rabiş de tıpkı Cuma gibi okuyup öğretmen olarak köye dönmüştür. Rabiş ablası Emine'yi de yanında getirir. Emine ve Mustafa burada evlenerek mutlu bir yuvaları olur. Diğer taraftan Rabiş ve Cuma evlenmiş Ercüment adında çocukları olmuştur. Yasin de Cuma ve Rabiş'in destekleriyle okuyarak üniversite sınavına girmeye hazırlanır. Hep birlikte mutlu bir akşam yemeği yerler.

Arkadaşlık ve dostluk, iyilik, empati, komşuluk, yardımlaşma, insana ve topluma karşı duyarlılık, yalnızlık, memlekete duyulan özlem, azim ve başarı, savaş gibi pek çok konunun yer aldığı Gökten İnen Üç Yıldız'da yaşanan çatışmalar çocuk okurun anlama düzeyine uygundur. Gökten İnen Üç Yıldız'da rastlantı be şansa bağlı olaylar yaşanmaz. Olaylar ve çatışmalar inandırıcıdır. Üzücü ve acıklı olaylar çocuk okurda aşırı duygusallığa yer açmaz. Gökten İnen Üç Yıldız'da anlatılan olaylar çocuk okurda yaşama ve insana duyarlılık oluşturur ve onun düşünmesini sağlar.

Gökten İnen Üç Yıldız'da ön plana çıkan ana konulardan birisi özlemdir. Cuma Hatay'daki evini, arkadaşlarını çok özler ve onlara kavuşmak ister. "Genizden gelen Arapça tınılı kırık Türkçesiyle Hatay sözcüğü dudaklarından dökülürken Cuma'nın kara gözlerine bir bulut gelip yerleşiverdi. Sisli bakışlarını önüne eğip, 'Arkadaşlarımı özledim.' dedi. 'Selim'i... Memedali'yi... yavuklumu...' (s. 13)

"Cuma ise odanın ortasındaki ümitsiz arayışını sürdürerek, 'Belki görürüm dede. Hele bi yol söyle, şu Hatay'ın nerede olduğunu...' dedi." (s. 18)

Gökten İnen Üç Yıldız'da en temel konulardan biri Cuma, Rabiş ve Ercüş'ün küçükken başlayıp devam eden arkadaşlıklarıdır.

Gökten İnen Üç Yıldız'da kurulan arkadaşlık ve dostluklar çocuk okurun sevgi ihtiyacını karşılayan konulardır.

“Onun minik dudaklarından dökülen, ancak yüreğinin tüm sıcaklığını taşıyan ‘arkadaş’ sözcüğünü duymak, büyük bir ayrıcalık gibi geliyordu Özgizem ailesine.” (s. 22)

“Genç kız Cuma ile Rabiş’in dondurmayı paylaşıp paylaşmadıklarını hiç öğrenemedi. Ancak, aralarında giderek büyüyen bir arkadaşlığın köklendiğini, herkes gibi o da fark etti.” (s. 53)

Ülkenin farklı kentlerinden gelen Rabiş, Ercüş ve Cuma’nın yaşadıkları yalnızlık duygusu da Gökten İnen Üç Yıldız’da yer alan konulardan biridir.

“Sanki görünmez bir düşmana karşı güç birliği yapmış gibiydiler. Hiçbiri yerinden kıpırdamadı. Savaşları düşman belki de, bu küçük köyde çektikleri yalnızlıktı.” (s. 80)

Gökten İnen Üç Yıldız’da yer alan diğer konulardan biri de empatidir. Yasin’in Türkçe konuşamaması onun okulu bırakmasına neden olacakken Cuma öğretmenin onunla Arapça konuşması onu okula tekrar bağlar.

“Yasin, ‘ Asıl siz bana uğur getirdiniz öğretmenim.’ diye araya girdi. ‘ Eğer o gün yanıma gelip benimle Arapça konuşsaydınız, belki de bir süre sonra okula gelmekten bile vazgeçebilirdim.” (s. 107)

Gökten İnen Üç Yıldız’da işlenen bu konuların yanı sıra komşuluk ilişkileri sonucu oluşan sıcak dostluk ve aile ilişkileri de yansıtılmıştır. Kitapta aynı zamanda Çocukların çalıştırılmasına, işçilere yönelik duyarlılık sağlayan konu da yer alır.

“Önceleri minik bir kızın çalıştırılmasına kızmıştı yazlıkçılar. Sonraları onun büyük kentlerdeki mendilcilerden, cam silicilerden farklı olduğunu görmüşlerdi. Para kazanmak Rabiş’in umrunda değildi. Anasıyla babasının da öyle... Küçük kız büyüklere özendiği için bu işe girişmişti.” (s. 48)

Gökten İnen Üç Yıldız’da işlenen sevgi, arkadaşlık, yalnızlık, empati, komşuluk, azim ve başarı, özlem, toplumsal duyarlılık gibi konular çocuk okurun düşünmesini sağlar.

4.9.2. İleti

Nur İçözü’nün Gökten İnen Üç Yıldız adlı yapıtı iletiler bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Yazınsal bir yapıt olan Gökten İnen Üç Yıldız'da sevgiye, arkadaşlığa, dostluğa, komşuluk ilişkilerine, yalnızlığa, özleme, azim ve başarıya, topluma ve insana yönelik pek çok ileti yer alır. Bu iletiler yazınsal bir kurgu içinde hem sezdirilerek (örtük) hem de yargı ve önerme biçiminde (açık) verilir. Gökten İnen Üç Yıldız'da insana ve yaşama ilişkin duyarlılık oluşturan bu iletiler çocuk okurun insanı ve yaşamı anlama düzeyine uygun olup onun düşünmesini sağlayan iletilerdir.

Yıllarca sürüp gelen gelenek ve görenekler çocukların duygu ve düşünce yapısını oluşturur, iletisi şöyle yer almaktadır:

“O yaştaki çocuktan umulmayacak bir tutuculuk sesine yansımıştı. Besbelli, genç bir kızın, tek başına, anne babasından uzakta, denizin ortasında yol almasını kabullenemiyordu.” (s. 25)

“İşte böyle, babam hep böyle söyler. Kız kısmı anasının yanında gerek. Bir başına gezmelere gidemez. Gezmek isteyen anasıyla babasıyla gezer.” (s. 52)

Maddi imkânsızlıklarla büyüyen çocuklara sunulan olanaklar onların hayatında büyük güzellikler ve değişimler yaratır, iletisi kitapta şöyle yer almaktadır.

“Kadın gülümseyerek çocuğa sarılıp siyah, kıvrıkcık saçlı başını göğsüne bastırdı. Cuma; davranışlarıyla, konuşmasıyla ne kadar da özel bir çocuktü... Olanaklar elverse iyi bir eğitim görse, profesör de olurdu, yazar da, sanatçı da...” (s. 28)

Sevgi paylaştıkça çoğalır, gerçek ve içten bir sevgiyle kurulan dostluklar kalıcıdır, iletisi kitapta şöyle yer almaktadır:

“Genç kız ‘Doğrusu biz de ondan farklı değildik. Onunla geçen günlerimizi unutamıyoruz. Herkese ondan söz ediyoruz.’ diye gülümsedi.” (s. 41)

“Umarım bu güzel arkadaşlığınızı gelecekte de sürdürürsünüz... Çocuklar bir ağızdan bağrıştılar.

‘Biz birbirimizden ayrılmayız.

Birbirimizi hiç unutmayız.” (s. 85)

İçten bir sevgiyle kurulan arkadaşlıklar ve dostluklar yalnızlığı unutturur, iletisi kitapta şöyle yer almaktadır:

“Üç farklı yaşam, üç farklı kültür aynı masada, aynı duyguda buluşmuşlardı. Yabancı sayıldıkları bu ortamda, yalnızlığı ancak birbirlerinin dostluğu içinde unutabileceklerini biliyorlardı. Gurbette olmak onları birbirine yaklaştırmıştı.” (s. 83-84)

İnsanların birbirine ilgi gösterip duyarlı olması onların acılarını hafifletir, ilgi en güzel ilaçtır, iletisi kitapta şöyle yer almaktadır:

“Annesinin umutsuzluğa düştüğü zamanlarda hemen komşuları imdada yetişiyordu. İlgi en güzel ilaç gibiydi. Yaralarını sağaltıyor, umutları yeşertiyordu. Bir anda dertlerinden kurtulur gibi oluyordu kadın.” (s. 95)

Okumak her çocuğun hakkıdır, dünyanın her yerinde çocuklara bu hak verilmelidir, iletisi kitapta şöyle yer almaktadır:

“Parayla pulla ilgisi yol kadın. Dünyada çocuk hakları diye bir hak varmış. Bunu kabul eden ülkelerde çocukların eğitimlerini sürdürmesi için gereken yapılmıyormuş. Anlayacağın Yasin de kardeşleri de bu hakkı kullanabilecek...” (s. 96)

İnsanların başkalarına empati kurarak yaptığı iyilik ve yardımlar onların hayatında büyük ve önemli değişimler yaratır, onların hayatını kurtarır, iletisi kitapta şöyle yer almaktadır:

“Öğretmenim asıl karşıma çıktığınız gün benim şansım değişti. Yalnızca o gün yanıma gelip Arapça konuşmanızdan söz etmiyorum. Hiç zorunlu olmadığınız halde her hafta sonu evinizi açtınız bana. Hele Rabia ablanın hakkını nasıl öderim bilmem... Sizin evinizde sıcacık bir aile yuvası buldum. Konuşmamın hızla düzelmesini de buna borçluyum.” (s. 108)

4.9.3. Karakterler

Nur İçözü'nün Gökten İnen Üç Yıldız adlı yapıtı karakter özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Gökten İnen Üç Yıldız'da başkişiler her biri ülkenin farklı kentlerinden gelen Cuma, Ercüş ve Rabiş isimli üç küçük çocuktur. Bu üç çocuk göç ettikleri tatil köyünde küçük yaşlarda arkadaş olur. Rabiş, Ercüş ve Cuma konuşmalarıyla, eylemleriyle, yazarın ve diğer karakterlerin yorumuyla geliştirilmiş (açık) devingen karakterlerdir.

Cuma dört yaşında, kıvrıkcık saçlı esmer bir çocuktur. Arapça ve Türkçe sözcükleri bir arada kullanarak konuşur. Sinirlendiği zaman ise kekeleler. Cuma tatil

köyüne ailesiyle birlikte Hatay'dan göç etmiştir. “Hatay'dan ailece gelmişlerdi. Amcası, dayısı... Hep birlikte mevsimlik işçi olarak çalışıyorlardı. Kardeşi yoktu. Tek çocuktur. Babası tatil köyünün güvenlik görevlilerinden biriydi. Amcası yıllardır burada çalışıyordu. O çağırmıştı babasını da dayısının da... Nerdeyse tüm köy toplanıp göçmüştü Hatay'dan buraya.” (s. 13)

Cuma çocuk yaşında olmasına davranışları ve konuşmaları olgundur.

“Aslında büyümüş de küçülmüş denilen çocuk tipini hiç sevmem. Oysa Cuma tam anlamıyla büyümüş de küçülmüş bir adam. Üstelik bu davranışı başlarının aksine onu çok sevimli kılıyor.

Cuma'nın tutucu bir ailede yetişmesi onun duygu ve düşüncelerinin bu yönde şekillenmesine yol açar.

“O yaştaki çocuktan umulmayacak bir tutuculuk sesine yansımıştı. Besbelli, genç bir kızın, tek başına, anne babasından uzakta, denizin ortasında yol almasını kabullenemiyordu.” (s. 25)

“İşte böyle, babam hep böyle söyler. Kız kısmı anasının yanında gerek. Bir başına gezmelere gidemez. Gezmek isteyen anasıyla babasıyla gezer.” (s. 52)

Cuma arkadaşlık ilişkilerinde yapıcı ve uzlaşmacıdır. Rabiş ve Ercüş atışırken Cuma uzlaşmacı tutum sergiler. Cuma aynı zamanda hayvan sevgisiyle dolu bir çocuktur. Cuma büyüdüğünde öğretmen olur ve köyüne tekrar gelir. Öğretmen olduğunda savaştan kaçıp İstanbul'a gelen Yasin'e ve ailesine iyilik ve yardımda bulunur. Onunla kurduğu empati sayesinde Yasin'in okumasını sağlar. Gökten İnen Üç Yıldız'da diğer başkişi Rabiş'tir. Rabiş de dört-beş yaşlarında, ufak, esmer, kara kıvrıkcık saçlı bir çocuktur. Ailesiyle birlikte tatil köyüne Adana'dan göç etmişlerdir. “Adana'dan göçmüşlerdi bu sahil köyüne. Önce baba, inşaatlarda çalışmak için gelmişti. Kıyıya yapılan yeni motelin her taşında, kumunda alın teri vardı... Altı yıl olmuştu. Rabiş minik bir bebektir köye geldiklerinde.” (s. 49)

Rabiş kumsalda el işleri, küpe, boncuk satar. Ancak ailesi buna para kazanmak için değil büyüklere özenip ısrarla yapmak istediği için izin vermiştir. Sevimli halleriyle bütün dikkatleri üzerine çeken bir çocuktur. “Önceleri minik bir kızın çalıştırılmasına kızmıştı yazlıkçılar. Sonraları onun büyük kentlerdeki mendilcilerden, cam silicilerden farklı olduğunu görmüşlerdi. Para kazanmak Rabiş'in umrunda değildi. Anasıyla babasının da öyle... Küçük kız büyüklere özendiği için bu işe

girişmişti.” (s. 48) Rabiş büyüdüğünde öğretmen olur ve Cuma ile evlenirler. Cuma ile birlikte savaştan kaçıp İstanbul’a göç eden Yasin ve ailesine yardım eder, onların hayatındaki değişime ortak olurlar.

“Öğretmenim asıl karşıma çıktığınız gün benim şansım değişti. Yalnızca o gün yanıma gelip Arapça konuşmanızdan söz etmiyorum. Hiç zorunlu olmadığınız halde her hafta sonu evinizi açtınız bana. Hele Rabia ablanın hakkını nasıl öderim bilmem... Sizin evinizde sıcak bir aile yuvası buldum. Konuşmamın hızla düzelmesini de buna borçluyum.” (s. 108)

Ercüş ise altı yaşlarında, mavi gözlü, meraklı bir çocuktur.

“Altı yaşlarında var ya da yoktu. Mısır püskülü benzeri saçları, teninin yanıklığını daha da belirginleştirmişti. Gözleri masmavi, çakmak çakmaktı.” (s. 63)

Ercüş’ün babası köyde elektrik işlerine bakar. Ercüş de elektriğe çok ilgilidir. Tatil köyüne Edirne’de iflas edince gelirler. Burada eşi Güler Hanım öğretmenlik yapar, kendisi de elektirik arızalarına bakar. Daha sonraları bu tatil köyünde motel açarlar.

Ercüş büyüdüğünde Kanada’da giderek üniversitede yıldızların gizemini çözmeye çalışır.

Gökten İnen Üç Yıldız’da Özgizem ailesinin üyeleri Ali Bey, Canan Hanım, kızları Tulû ve Tuğçe, Cuma’nın annesi Zümra, Mustafa, Emine, Ercüş’ün babası Tayfun Bey, Ercüş’ün annesi Güler Hanım, Öğretmen Serkan Cinemre ise yan kişilerdir.

Bu yan kişiler konuşmaları, eylemleri ve yazarın yorumuyla geliştirilmiş kişilerdir. Özgizem ailesi çocukları çok seven, onlara ilgi ve şefkat gösteren bir ailedir. Rabiş ve Cuma’yı çok severek onlarla içten ilişkiler kurarlar. Küçük yaşta İstanbul’a bebek bakmaya giden Rabiş’in ablası Emine’yi de bularak onun okumasını sağlayıp ona destek olurlar.

Gökten İnen Üç Yıldız’daki bütün başkışı be yan kişiler iyilik, yardımseverlik, empati kurma, toplumsal duyarlılık, insana ve yaşama ilişkin duyarlılık oluşturma, komşuluk ilişkileri, sevgi, dostluk, arkadaşlık gibi yönlerden çocuk okurun olumlu yönde öyküneceği ve özdeşim kuracağı kişilerdir.

4.9.4. Çevre

Nur İçözü'nün Gökten İnen Üç Yıldız adlı yapıtı çevre özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Gökten İnen Üç Yıldız'daki ana çevre unsuru üç farkı kentteki ailelerin göç edip yerleştikleri Bodrum'un küçük bir balıkçı köyüdür. Bu ailelerin göç etmesini sağlayan çevreler ise bu ailelerin yoksulluk yaşadığı çevrelerdir. Cuma'nın ailesi Hatay'dan Rabiş'in ailesi Adana'dan işsizlik ve yoksulluk yüzünden, Ercüş'ün ailesi ise Edirne'den iflas ettikleri için göç etmiştir. Üç aile bu köye gelerek burada çalışmaya başlar. Tatil köyü bu ailelere iş imkânı sunmuştur. Cuma'nın babası bu tatil köyünün güvenlik görevlilerinden biridir. Rabiş'in babası bu tatil köyündeki modelde çalışıp aynı zamanda bahçıvanlık yapar. Ercüş'ün babası ise önce burada elektrik arızalarını yaparken sonraları burada bir motel açar.

“Adam başını olumsuz anlamda sallayarak, ‘Haklısınız. Bu yıl geldik, Edirne’de dükkânım vardı, işler ters gitti kapattım. Eşim öğretmen. Kış başında köye atanınca taşı tarağı toplayıp geldik.” (s. 64)

Rabiş, Ercüş ve Cuma'nın hayatları bu tatil köyünde kesişir. Onları seven, ilgi ve şefkat gösteren Özgizem ailesi de her yaz buraya gelmekte yazın sonunda ise İstanbul'a dönmektedir. “Yıllardır yazlarını bu köyde geçiriyorlardı. Bu balıkçı köyünü ilk keşfettiklerinde ortada ne yazlıklar ne de devre tatil tesisleri vardı... Küçük camisi, beyaz badanalı birkaç eviyle tipik bir balıkçı köyüydü... Köyün küçük iskelesinin genişlemesini, balıkçı barınağının giderek kalabalıklaşmasını, değer bilmez kentlilerin köyü taş taş, ağaç ağaç istila edişini gördükçe canları yanıyordu.” (s. 21-22)

Farklı çevrelerden gelen bu aileler bir müddet sonra bu köyde kaynaşarak içten ilişkiler ve yeni dostluklar kurarlar.

“Yalnızca çocuklar değil, gurbette tutsak olmuş iki ana da aynı tezgâh başında oturuyor, ellerinde tığlarıyla bir yandan dantel örerken bir yandan da yepyeni bir dostluğun incecik motiflerini dokuyorlardı.” (s. 54)

Gökten İnen Üç Yıldız'daki ana çevre olan balıkçı köyü yeni hayatlarını burada kuran Ercüş, Rabiş ve Cuma'nın ailesini birbirine bağlar. Birlikte geçirdikleri uzun zamanlar onları birbirlerine yakınlaştırır.

“Gerçekten de Ege’nin koyunda gizlenmiş bu küçük köyde, kendilerinin de bir akraba kadar yakın buldukları dostları yok muydu? Birkaç yıldır Zümra Kadın’la Cuma da bu dostlar arasına katılmamışlar mıydı?” (s. 73)

Cuma’nın Hatay’daki evleri ise onun çocukken özlediği ve ona arkadaşlarını hatırlatan diğer çevre unsurudur.

“Fotoğraflar, çocuğun yaşamına ait ipuçlarını gözler önüne seriyordu. İki katlı muntazam bir ev, halılar, oymalı koltuk ve büfeler... Yaşamları şu andaki tek göz odadan ne kadar da farklıydı. Cuma’nın en çok isteği şey, okula Hatay’da başlamaktı.” (s. 33)

Gökten İnen Üç Yıldız’da ana çevre olan Ege’deki bu köyün yanı sıra Cuma’nın ailesinin evi, Ercüş’ün ailesinin moteli, Özgizem ailesinin evi bu köydeki diğer çevre unsurudur. Küçük Yasin’in ülkelerini savaştan dolayı terk etmeleri ve bir süre barakalarda iç içe yaşamaları, İstanbul’a geldiklerinde Türkçe konuşamadığı için zorluk yaşaması çevre unsurunun Yasin ve ailesi üzerindeki olumsuz etkisidir. Evini çok özleyen Yasin her zaman eve ne zaman döneceklerini sorar. Yaşadıkları ülkeden ayrılmak onları olumsuz etkilemiştir.

“Böyle günler geldi geçti. Bir gün olsun babasının yüzünde huzurlu bir gülümseme göremedi. Dağ gibi adamın gözlerine yansıyan savaşın bulutu hiç silinmedi. Kampa kadar gelen bomba sesleri bir an kesilse seviniyordu çocuk, ama umutları hep boşa çıkıyordu.” (s. 93)

4.9.5. Dil ve Anlatım

Nur İçözü’nün Gökten İnen Üç Yıldız adlı yapıtı dil ve anlatım özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Gökten İnen Üç Yıldız’da anlatıcı üçüncü kişili her şeyi bilen (özel) anlatıcıdır.

“Bir, iki, üç gün derken, zaman hızla geçti. Özgizem ailesinin dönüş günleri iyice yaklaşmıştı. Her zamanki gibi Bodrum’a son bir kez inmeye karar verdiler. Hem gezecek hem de alışveriş yapacaklardı.” (s. 34)

Gökten İnen Üç Yıldız’da yaygın olarak kullanılan anlatım biçimi öykülemidir. Öykülemenin yanı sıra kişilerin fiziksel ve ruhsal özelliklerini, çevre unsurlarının özelliklerini ifade eden betimleyici anlatım kullanılmıştır. “Tam bir köylü

kadınıydı annesi. Allı güllü boş eteği, başına gevşekçe doladığı yemenisi ve kaderine razı bakışlarıyla nicesinden biri...” (s. 31)

Gökten İnen Üç Yıldız’da tümceler çocuk okurun anlama düzeyine uygun olarak kısa, duru ve içtendir. Yazım ve noktalama kurallarına uyulmuş Türkçenin söz dizimine uygun tümceler kullanılmıştır. Tekdüzeliğe düşmemek için ara ara devrik tümceler de görülür.

“Nerdeyse tüm köy toplanıp göçmüştü Hatay'dan buraya.” (s. 13)

“Ayakları geri geri giderek ayrıldı evden.” (s. 20)

“Bir anda dertlerinden kurtulur gibi oluyordu kadın.” (s. 95)

Gökten İnen Üç Yıldız’da Türkçe sözcükler genel anlatıma egemendir. Eskimiş ve yabancı sözcüklerin kullanılmamasına yönelik duyarlılık görülür.

Gökten İnen Üç Yıldız’da çocuk okurun dil ve edebiyat zevkini, sözcük dağarcığını geliştiren pek çok deyim, söz sanatları, pekiştirme sözcükler, ikilemeler ve yansıma sözcükler kullanılmıştır.

Gökten İnen Üç Yıldız’da yer alan deyimler şunlardır:

“Kadının içinde bir şeyler cız etti.” (s. 17)

“Yüzü aydınlandı.” (s. 31)

“Sohbet koyulaştı. Konu konuyu açtı. Zümra Kadın uzun zamandır ilk kez içini dökecek bir dost bulmanın coşkusuyla güldü söyledi, hüznü söyledi.” (s. 33)

“Gerçeği söylemek ağırına gidiyordu.” (s. 34)

“Yola çıktıklarında, onun arkalarından boynu bükük bakmasını istemiyorlardı.” (s. 38)

“Kıyıya yapılan yeni motelin her taşında, kumunda alın teri vardı.” (s. 49)

“Cuma’yı düş kırıklığına uğratmak hiç hoşuna gitmemişti.” (s. 52)

“Çekirdekten yetişiyor desenize.” (s. 63)

“Başına bir kaza gelecek diye annesinin ödü patlıyordu.” (s. 63)

“Çok zorda kaldığında ise, dudak ucuyla bir iki sözcük ediverdi.” (s. 68)

“Burada bizim aramızda sıkıntıdan patladı çocukcağız.” (s. 68)

“Sokaklarda in cin top oynuyor, köyde on on iki aile ancak var.” (s. 69)

“Kocasının da işi başından aşkındı.” (s. 70)

“Başına bir kaza gelecek diye ödüm patlıyor.” (s. 72)

“Ne demişler zaman başım sıkışsa koşup geldi yardımıma.” (s. 103)

Gökten İnen Üç Yıldız’da yer alan benzetme ve kişileştirme gibi söz sanatları şöyledir.

“O da Cuma’yı tıpkı bir torun gibi kucağından indiriyor, ona bir şeyler anlatmaya, öğretmeye bayılıyordu.” (s. 16)

“Odanın ortasında küçük bir topaç gibi dönüp duruyordu.” (s. 17)

“Tıpkı bir lezzet uzmanı gibi ağır ağır çiğnedi, tadına varmaya çalıştı.” (s. 18)

“Çocuğun sesi ondan beklenmeyecek kadar keskin, küskün bir çığlık gibi doldurmuştu odayı.” (s. 29)

“Tulû ablam bal badem şeker, Tuğçe ablam süt kaymak’ diye anlatıp durdu.” (s. 41)

“Parmak kadar çocuk karşında dağ gibi dikilip duruyordu.” (s. 52)

“Sapsarı mısır püskülü saçlar inatla savruldu.” (s. 66)

“Rabiş, sanki sınıfın prensesiydi.” (s. 82)

“Tıpkı öğretmenin yakamıza taktığı yıldızlar gibi.” (s. 83)

“Dağ gibi adamın gözlerine yansıyan savaşın bulutu hiç silinmedi.” (s. 93)

“Gün geceye devrildi, gece güne kucak açtı.” (s. 93)

Gökten İnen Üç Yıldız’da “mırıl mırıl” (s. 12), “yarım yamalak” (s. 13), “bıcır bıcır” (s. 16), “yudum yudum”, “ağır ağır” (s. 19), “uzun uzun” (s. 20), “göz göze” (s. 25), “usul usul” (s. 26), “allak bullak” (s. 30), “kırık dökük” (s. 31), “pırıl pırıl” (s. 35), “uzun uzun”, “sıkı sıkı” (s. 40), “çakmak çakmak” (s. 52), “tek tük” (s. 56) “koşa koşa” (s. 77), “tıkış tıkış” (s. 91), “doğru dürüst” (s. 108) gibi ikilemeler yer almaktadır.

Gökten İnen Üç Yıldız’da “şap şap”, “tınılı” (s. 13) “vız vız” (s. 14) “mırıldanarak” (s. 20) “zıp zıp” (s. 26) “şap şap” (s. 29) “küt küt” (s. 37) “mırıl mırıl”

(s. 78) “gıcır gıcır” (s. 78) “kıkırdadı” (s. 83) “homurtu” (s. 93) gibi yansıma sözcükler yer almaktadır

Gökten İnen Üç Yıldız’da yer alan pekiştirme sözcükler ise “kapkara” (s. 10) “bembeyazdı” (s. 16) “sımsıkı”, “apak” (s. 19) “besbelli” (s. 20) “bambaşka” (s. 22) “tertemiz” (s. 35) “koskoca” (s. 39) “kıpkırmızı” (s. 41) “masmavi” (s. 63)’ dir.

Gökten İnen Üç Yıldız’da günlük konuşma diline ait ifadeler ve yöresel sözcükler şöyle yer almaktadır:

“Kapat Allasen şu radyoyu abla...” (s. 29)

“Ben oraya gidicem...yazı yazacam... resim yapıcım...” (s. 33)

“Kusura kalma” (s. 37)

“Geldik gayri!” (s. 92)

4.10. CADİ’NİN SIR DEFTERİ

Cadı’nın Sır Defteri serisi sırasıyla “Bugün Ne Cadılık Yaptım?”, “Cadılık Parayla Mı?” ve “Bana Derler Küp Cadısı” isimli kitaplardan oluşur. Cadı’nın Sır Defteri serisini oluşturan öykülerde Tuğçe adında hazırcevap, sivri dilli, mizah anlayışı oldukça gelişmiş olan küçük bir kızın ailesiyle, arkadaşlarıyla, öğretmenleriyle ve çevresindeki insanlarla yaşadığı çeşitli olaylar anlatılır. Tuğçe yaşadığı olayları ablasının kendisine armağan ettiği günlüğe yazar. Yaramazlığıyla birlikte (başkalarının deyimiyle “cadılık”) pek çok iyiliği de beraberlerinde getiren Tuğçe; sevgiyi, hakkını savunmayı ve aramayı, düş gücünü, mizahı, hayvan sevgisini, kardeşliği anlatan pek çok olaylar yaşar.

“İyi ki ağabeyimin sözünü dinleyip bu defteri tutmaya başlamışım. İyi ki tıpkı izciler gibi her gün, ‘Bugün ne iyilik ettim?’ diye düşünüp, yaşadıklarımı bir bir yazmışım.” Bana Derler Küp Cadısı, s. 7)

“Artık bir ‘GÜNLÜK’ defterim var. Onunla tüm dertlerimi paylaşacağım. Ablam doğum günümde armağan getirdi.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 41)

Bu konuları yapılandıran olaylar Cadı’nın Sır Defteri serisinde şöyle yer almaktadır:

4.10.1. Konu ve Kurgu

Nur İçöz'ün Cadı'nın Sır Defteri serisini oluşturan yapıtlar konu ve kurgu özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

4.10.1.1. BUGÜN NE CADILIK YAPTIM?

Kitabın Adı: Bugün Ne Cadılık Yaptım?

Sayfa Sayısı: 110 s.

Yaş Grubu: 10 yaş ve üzeri

Yayınevi: Altın Kitaplar Yayınevi

Kapak ve Sayfa Tasarımı: Gözde Bitir Sındırgı

Resimleyen: Oğan Kandemiroğlu

Basım Yeri/ Tarihi: İstanbul/ 2012

Kapak Türü: Karton Kapak

Kâğıt Türü: Kitap Kâğıdı

Şekil 14. Bugün Ne Cadılık Yaptım?

Bugün Ne Cadılık Yaptım'da Tuğçe'nin yaramazlıklarıyla birlikte gelen iyiliklerin anlatıldığı on sekiz öykü yer alır. Bu öyküleri oluşturan olaylar şöyle yer almaktadır:

Ahret Soruları bölümünde, meraklı bir kız olan Tuğçe'nin, annesine arkadaşlarından duyduğu "avucunda oynatmak" ve "geyik yapmak" deyimlerinin ne anlama geldiğini sorarak anlamaya çalışması anlatılır.

Temizliğin Zararları bölümünde, küçük kız her gece o gün yaptığı iyilikleri düşündüğünü ve bunu izci olan ağabeyinden öğrendiğini söyler. Yatağında o gün ne iyilik yaptığını düşününce gözünün önüne geçen gün iyilik yapayım derken eline yüzüne bulaştırdığı bir olayı anlatır. Küçük kızın anneannesi teyzesinin evini çok beğendiğini ama onların evinin çok kirli olduğunu söyleyince küçük kız da onlar eve gelmeden her tarafı temizler. Ancak evi gören anneannesi şaşkınlık içinde yapış yapış

olan yerlere bakarak söylenir. Küçük kız ise yapış yapış olan evi anneannesinin bal dök yala sözüne uygun hale getirmeye çalıştığını söyler.

Milenyum Sözleri bölümünde, Tuğçe, annesi ve ablası dalga geçmek mi dalgaya almak mı denir sözünü tartışır. Ablası ve annesi dalga geçmek denir diye ısrar ederken Tuğçe onların çok geri kaldığını dalgaya almanın milenyum lafları olduğunu söyler.

Haksızlık bölümünde, Aynur teyze Tuğçe'nin çok dağınık olan odasını temizleyip toplar. Tuğçe ise dağınık kullandığı odasında yatağın altına attığı eşofmanını, masanın üzerine koyduğu kasetleri, en sevdiği tişörtünü sağa sola attığı eşyalarını bulamaz. Üstelik yemeğini de koltuğun üstünde yediği içim teyzesinden azar işitir. Teyzenin gönlünü almak isteyen Tuğçe ona sarılarak hakkını savunmak istediğini söyler. Tuğçe'nin o gün yaptığı iyilik teyzesine çocuk haklarını öğretmiş olmasıdır.

Radikal Yaşam bölümünde, Tuğçe dolabındaki bütün kazakları dener ancak hepsi kısa gelir. Abisinin dolabındaki kazakları denediğinde ise hepsi çok büyük gelir. Sonunda çareyi ablasının dolabında bulur. Kolları uzun gelen bir kazağı giyerek çıkar. Kazağını Tuğçe'de gören ablası onunla tartışmaya başlar. Bu tartışmaya annesi de katılarak tişörtün üstünde biraz tuhaf dursa da güzel yakıştığını söyler. Tuğçe de bunun radikal yaşam modası olduğunu söyleyerek annesini güldürür.

Sıkıyönetim bölümünde, Tuğçe sosyal dersinin ödevini yaparken sıkıyönetim sözcüğünü görür. Ona göre sıkıyönetim demek anneanesi demektir. Çünkü anneanesi evlerine geldiğinde sağa sola emirler yağdırır, etrafta herkes odasını giysilerini toplamaya başlar. Kedileri Kiti bile anneanneden çok korkarak dolabın üstüne saklanır. Tuğçe odasının kapısına Kiti'nin bundan böyle kendi odasında yatacağını, kardeşlerinin telefon ve internetine ortak olacağını anlatan bir duyuru asar. Böylece Tuğçe'nin o gece yaptığı iyilik Kiti ile kendisinedir.

İlgisiz Konular bölümünde, annesi karnesindeki zayıfları gören Tuğçe'ye çok kızarak ona yasaklar koyar. Tuğçe de annesinin bu yasaklarıyla karnesindeki zayıfların ne ilgisi olduğuna şaşırıp annesinin sapla samanı karıştırdığı söyler. Tuğçe annesinin bu sözüne daha da çok kızdığını anlayarak odasına koşar.

Eski Çamlar Bardak Olmuş bölümünde, Tuğçe dedesiyle anneannesinin eski zamanlardaki hasretle andığı bayram günlerini küçümser. Ona göre lunaparka gitmek

ve kıyafet almak için bayramları beklemeye gerek yoktur. Tuğçe kendilerinin her gün yaptığı işi onların sadece bayramlarda yaptığını düşünür. Gece yatarken bugün ne iyilik yaptım diye düşündüğünde ise dedesi ve anneannesinin anlattığı bayram günlerini küçümsediği için üzülür.

Değiş Tokuş bölümünde, Tuğçe kendisine her türlü imkâna sahip olduğu halde notları zayıf olduğu için çok kızan anne ve babasına ders verir. Onların eski eşyaları arasında okul defterlerini ve karnelerini bularak dedesi ve anneanesiyle onlara bir oyun hazırlar. Dedesi ve anneanesi, annesini yanına çağırarak eski defterleri ve karneleri gösterip neden böyle zayıf getirdiğini sorarlar. Durumu anlayan Tuğçe'nin annesi onu sevgiyle kucaklar.

Kullanma Kılavuzu bölümünde, Tuğçe evde kendisinin de unutma hakkı olduğunu anlatır. Evde kitabını unuttuğu bir gün kedisine çok kızan anne ve babasına onların da kendisini okulda unuttuğunu hatırlatarak bu evde kendisinin de unutma hakkının olduğunu söyler.

Babam Balık Tutuyor bölümünde, Tuğçe'nin babası balık tutmayı çok sevdiği için bütün aileyi balığa götürür. Ancak tek bir balık bile yakalayamaz. Sonunda yanındaki amca kendi balık kovağını Tuğçe'nin babasına verir. Ancak babasının canı sıkıldığı için tekrar eve dönerler. Uzun zaman sonra babası onlara tatile bir sahil kasabasına gidecekleri müjdesini verince bütün aile çok sevinir. Tatile geldiklerinde babası bir de tekne almıştır. Tuğçe'yle birlikte uzun bir süre bu tekneyi boyamakla uğraşırlar. Tuğçe bu işlerden çok sıkılsa da kaçamaz. Babası boyama işi biten tekneye binip hareket edince tekne batmaya başlar. Tekneyi uzun uğraşlar sonucu kıyıya çıkarırlar. Babası tekrar teknenin tamirini yaparak balık avlamaya çıkar. Uzun süre gelmeyince sahil güvenliğe haber verirler. Güvenliklerle birlikte dönen babası elinde bir kova balıkla dönmenin gururunu yaşarken bütün aile için tatilin keyfi kaçmıştır.

Benim Babam Her Şeyi Bilir bölümünde, Tuğçe tatile giderken yol boyunca yaşadıkları aksilikleri anlatır. Önce çok doldurulan valizleri tekrar boşaltırlar daha sonra evin anahtarını kaybederler. Yolda arabadan sesler gelmeye başlar. Arabayı tamire bırakırlar ve otele geçerler. Hem arabanın fren faturası hem de Tatil için evde bıraktıkları eşyaları oradan alarak yüklü bir fatura da ödemiş olurlar.

Kaktüs Olmaktan Mutluyum bölümünde, Tuğçe insanların birbirlerinin olumsuz yönlerini hayvan adlarıyla söylemlerini anlatarak çok sevdiği hayvanların kötüymüş gibi gösterilmesine kızar.

Artık Bir Gözlüğüm Var bölümünde, kırmızı bir gözlük takan Tuğçe ailesinin ve çevresinin kendisine karşı ilgisinin değiştiğini anlatır. Tuğçe'ye göre gözlükleri onun ilgi odağı olmasını sağlar. Annesi ise her sabah gözlükle uyuyup uymadığını kontrol etmek için odasına gelir. Gözlükler güzel düşler görmesini, sivilcelerini kapatmasını da sağlamıştır.

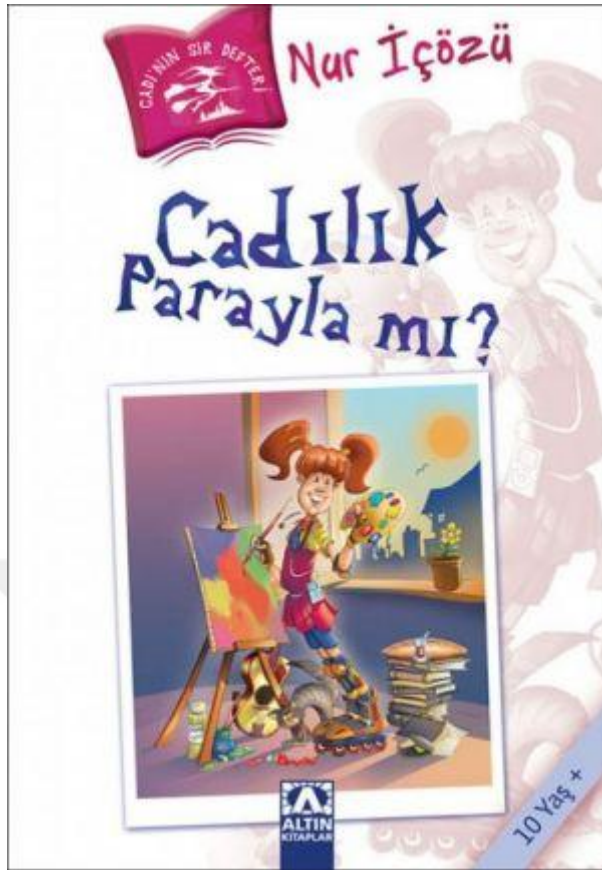
Süpürgemi Arıyorum bölümünde, Tuğçe'nin arkadaşı Kaan onu saklambaç oynamaya çağırır. Tuğçe de biraz paten sürüp geleceğini söyleyince Kaan ve diğer çocuklar onu yere yatırıp patentini çıkarmaya çalışır. Bu sırada Tuğçe'nin ayağından fırlayan paten Mine'nin başına değer. Başta Mine'nin annesi ve bütün mahalleli Tuğçe'den şikâyetçi olduklarını söyler. İşler iyice kötüye giderek onu karakola götürmeye kadar varır. Tuğçe de karakol sözünü duyunca mahalledeki diğer çocukların suçlarını açıklar. Bunları duyan mahalleli Tuğçe'yi unutarak birbirleriyle kavga etmeye başlarlar. Tuğçe ve arkadaşları da parka gidip onların kavgalarına güler.

Avrupalı Olmaya Az Kaldı bölümünde, Tuğçe ve sokaktaki arkadaşları kıyafet yarışına girer. Aslı annesinin İngiltere'den getirdiği ekose elbiseyi giyince diğer çocuklar da oyunu bırakarak her biri yurt dışından gelen oyuncak ve kıyafetlerini alıp sokağa çıkar. Tuğçe de elbise giymeyi sevmese de annesinin Bodrum'dan aldığı elbiseyi giyip sokağa çıkınca çocuklar arasında kıskançlık başlar. Aralarında kısa bir tartışma başlar ancak sonunda etekler çıkarılır, küslükler gider ve hiçbir şey olmamış gibi bütün çocuklar oyunlarına devam eder.

Başkanlığa Adayım bölümünde, Tuğçe çocuk kurultayına okul temsilcisi olarak seçilir. Kurultay günü özenle hazırlanır ve ailecek salona gelirler. Konuşma kürsüsünde diğer çocuklarla birlikte yerini alan Tuğçe salona bir karmaşa görür. Bir anda yaşanan karmaşayla önce yaşı küçük olduğu için temsilci olmasının engellendiğini söyleyen bir çocuk gelir. Arkasından ağlayarak küçük kardeşi gelir ve sonunda bütün çocuklar sahneye çıkarlar. Tuğçe günlerce uğraştığı halde konuşmasını yapamaz. Tuğçe'nin sürekli çocuk haklarını savunmasına kızan babası ise o gün çocuk haklarını Tuğçe'den bile daha sıkı savunur. Tuğçe ise babasının kapıya astığı bildiriye de aynı şekilde savunmadığına şaşırır.

Fil mi, Filit mi bölümünde, o yaz Tuğçe'nin Adana'daki teyzesinin Cemo ve Memo adındaki ikiz çocukları gelir. Tuğçe bu yaramaz ikizlerin gelmesini hiç istemez ama teyzesi ve eniştesi yurt dışına çıktığı için ve anneanne de yaşlı olduğu için çocukların onlarda kalmasına boyun eğer. Üstelik bu yaramaz ikizler Tuğçe'nin odasında kalacaktır. İkizler geldikleri andan itibaren türlü yaramazlıklar yaparlar. Arabanın içinde önce küçük kaplumbağalarını çıkararak Tuğçe'nin annesini korkuturlar. Daha sonra dışarıdan topladıkları kertenkeleleri evin içine getirirler ve evde kertenkeleler dolaşır. Bu ikizler çok karpuz yedikleri için bir gün de Tuğçe'nin yatağını ıslatırlar. Üstelik çok obur olan ikizler her dakika birbirleriyle kavga ederler. Sürekli oyun ve yaramazlık peşinde olan ikizler gittiklerinde ferahlayan Tuğçe, gelecek yaz da böyle geçeceğini düşünerek bu duygunun çok sürmeyeceğini anlar. Tabi ikizler gelene kadar annesinin kileri doldurması babasının da iyice azalan bütçesini doğrultması gerekmektedir.

4.10.1.2. CADILIK PARAYLA MI?

Kitabın Adı: Cadılık Parayla Mı?

Sayfa Sayısı: 110 s.

Yaş Grubu: 10 yaş ve üzeri

Yayınevi: Altın Kitaplar Yayınevi

Kapak ve Sayfa Tasarımı: gözde bitir sındırgı

Resimleyen: oğın kandemiroğlu

Basım Yeri/ Tarihi: İstanbul/2012

Kapak Türü: Karton Kapak

Kâğıt Türü: Kitap Kâğıdı

Şekil 15. Cadılık Parayla Mı?

“Cadılık Parayla Mı?” öyküsünde Tuğçe’nin yaşadığı olayları anlatan on dört öykü yer alır. Bu olaylar kitapta şöyle yer almaktadır:

Cadılık Parayla mı bölümünde, Tuğçe ayağı sakatlanan ablasının her işine koşmaktan çok sıkılır. Ablasıyla arasında bir sözleşme imzalayarak yaptığı her işin karşılığında bahşiş almayı kabul eder. Ancak ablasının kendisinden istediği bazı işleri yaparken onun canını yakarak bu işlerden kurtulmuş olur. Bahşişini almayı daha kolay işlerle yapmayı başarır.

Yaş Günümü Bekliyorum bölümünde, ergenlik döneminde olan Tuğçe yüzündeki sivilcelerden rahatsız olur. Bu yüzden aynaya bakmak istemez. Üstelik ablasının şakalar yapması onu ağlatır. Görüntüsünün korkunç olduğunu düşünen Tuğçe doğum gününü ipe çeker. Belki yeni yaşına girdiğinde yüzündeki sivilcelerden ve bunalımlı geçen dönemden kurtulmuş olacağını düşünür.

Her İşin Bir Bedeli Var bölümünde, Tuğçe’nin annesi çocuklarına odalarını toplayıp temizlemelerini söyler. Tuğçe de odasındaki bütün fazlalıkları ağabeyinin odasına be koridora atar. Annesi gördüklerine çok sinirlenmiştir. Tuğçe annesini

öperek onu biraz yumuşatır ve okuldan döndüğünde annesi gelmeden planlarını uygulanmaya başlar. Tuğçe evin üst katındaki banyoya ağabeyinin odasına götürdüğü sehpayı koyarak oyuncak ayısı Bonzo'yu da üstüne oturtur. Önüne çikolata ve kolonya şişesi de indirerek ailesinin gelmesini bekler. Annesi koridorun temizlendiğini gördüğünde çok sevinir. Sabah ablası yine lavaboya meşgul ettiği için Tuğçe de üst katta da banyo olduğunu hatırlatır. Üst kata çıkan anne ve baba hem kapıdaki fiyat listesini hem de ayıcığı görünce kahkaha atarlar. Buradan alınan bahşişler ise yoksul çocuklara kıyafet ve oyuncak yardımı için gider.

Duvar Duvar Söyle Bana bölümünde, Tuğçe'nin ablası o gün eve bir kediyle gelir. Bu kediye Çıtır adını verirler. Ancak Çıtır çok yaramaz bir kedi olduğu için evdeki herkesin eşyaları birbirinin odasında bulunur. Ancak bunu yapanın Çıtır olduğunu bilmedikleri için özellikle Tuğçe'ye yüklenirler. Ancak evi ve eşyaları dağıtan Çıtır, bir gece Tuğçe'nin annesinin hayalet gördüğünü sanıp bağırmasıyla yakalanır. Annesi kedinin götürülmesini isteyince Tuğçe de kedinin satılıp para alınmasını isterler. Bu söze çok sinirlenen ablası da Tuğçe'nin satıp para alınmasını söyleyince Tuğçe ablasına küser. Sonunda ablası Tuğçe'nin gönlünü güzel bir oyun oynayarak alır ve sevgiyle kucaklaşırlar.

Eğitime Katkı Payı bölümünde, Tuğçe kumbara olarak kullandığı çikolata kutusunu nasıl parayla doldurduğunu anlatır. Sabahları çok geç uyanan Tuğçe, eve Çıtır'ın gelmesiyle artık erken uyanmaya da başlamıştır. Çünkü Çıtır burnunu ısırarak, saçlarında gezinerek Tuğçe'nin uyanmasını sağlar. Erkenden uyanan Tuğçe de bakkala giderek artan bütün bozuklukları kumbarasına atar. Üstelik bu kumbarayı bozuk para ihtiyacı olan eczacı Ayşen Hanım'a da satarak daha fazlasını alır. O sabah da bakkaldan geldiğinde kendi sandalyesinde Çıtır'ın oturduğunu görür. Annesi artık Çıtır'ı istemediğini söyleyince Tuğçe onu terbiye edeceğini söyleyerek Çıtır'ın evde kalmasını sağlar. Onunla bir süre ilgilenen Tuğçe Çıtır'ı terbiye eder. Üstelik ablasından Çıtır'ı eğitmesine karşılık eğitime katlı bahşışı de almayı ihmal etmez.

Yoktur Bir Şey İlacı bölümünde, Tuğçe babaannesinin onlara gelmesini anlatır. Babaannesi yaşlı kısa boylu bir kadındır. Temizliğe çok düşkündür. O kışı da Tuğçe'lerde geçirmek için gelecektir. Aslında kimsede kalmayı sevmeyen babaanne ağır bir romatizma hastalığı geçirdiği için gelmeye itiraz etmemiştir. Aynı durumu bir defa da yaz tatilinde denize gittiklerinde görür. O yaz babaanne kuma yatarken Tuğçe üstüne kürekle kumlar doldurur, başının üstüne de şemsiye koyar. Kumdan kalktığında

ise bir gün boyunca çok halsizlik yaşasa da “yoktur bir şey”, geçer diyerek doktoru istemez. Ancak doktor da gayet iyi olduğunu söyler. Babaannenine eve gelmesiyle birçok şey değişir. Babaanne temizlik yapar, eşyaların yerlerini değiştirip düzeltir. O günlerde Tuğçe’de sürekli karın ağlatıları ve mide bulantısı olur. Babaanne “yoktur bir şey” diyerek ona bitki çayları yapmaya başlar. Ancak annesi işten gelir gelmez onu doktora götürdüğünde Tuğçe apandisit ameliyatı olur ve apandisit patlamasından kıl payı kurtulmuştur. Artık babaanne de “yoktur bir şey” ilaçlarının sihriyle inanmayıp, ilaçlarını düzenli kullanmaya başlar.

Altın Kalpli Olmanın Bedeli bölümünde, sınavları ve ödevleri aynı zamana denk gelen Tuğçe İngilizce ödevini telefonda Öykü adında çok sevdiği bir arkadaşıyla yapar. Babası da önemli bir görüşme yapacağı için söylenerek telefonu Tuğçe’den alır ve Tuğçe’nin ödev de yarım kalır. Okulda ilk ders boş olduğu için ödevde sınıfta devam ederler. Bu sırada yanlarına Akbaba Aydın adındaki arkadaş gelerek Öykü’nün ödevi kaç paraya yaptığını söyler. Duydukları karşısında sinirlenen Öykü ve Tuğçe parayla bir şey yapmadıklarını söylerler. Ancak sınıftaki diğer çocuklar da gelerek Öykü’nün kendi ödevlerini de para veya hediye karşılığı yaptırmak istediklerini söylerler. Duyduklarına inanmayan Tuğçe ve Öykü dışarı çıkar. Peşlerinden gelen Begüm de onlara o zamana kadar hiç duymadıkları ödev tezgâhını anlatır. Sınıfta her dersin ödevinin ayrı ayrı fiyat listesi oluşturulduğunu söyler. Tuğçe de Öykü’yü öperek yüzünü asmamasını, öpücüğün de parayla olmadığını söyler.

Resim mi, Roman mı, Yoksa Resimli Roman mı bölümünde, Tuğçe ablasının hem resimde hem de müzikte oldukça yetenekli olduğunu söyler. Kendisi ise müzikte oldukça kötü olduğunu ancak boyalarla arasının iyi olduğunu söyler. Okulda resim dersinde resim yapmaya başlarlar. Resmi ressam edasıyla yapan Tuğçe resmi bitirerek öğretmenin gelmesini bekler. Öğretmen boyları iyi kullandığını ancak nr anlatmaya çalıştığını anlamadığını söyler. Tuğçe de uzun uzun yaptığı resimde ne anlatmaya çalıştığını söyleyince öğretmen Tuğçe’nin sözünü keserek onun en iyisi roman yazmasını söyler. Tuğçe de eve gidince hemen bilgisayarın başına oturup hem yazıp hem çizeceğini yani resimli roman yazacağı hayalini kurmaya başlar.

Gerçekleri Görmenin Karanlık Yolu bölümünde, karnesi çok iyi gelen Tuğçe oldukça mutludur. Yaz tatili yapacakları yeri de arkadaşlarının gittiği yere ayarlarlar. Denizde Emre, Öykü, Muratcan ve Kaan adında en sevdiği arkadaşlarıyla güzel vakit geçirirler. Kumsalda oturdukları bir gün ileride bir kızın yalnız başına oturduğunu

görünce onu aralarına almak isterler. Aralarına yeni katılan Nazlı Tuğçe'ye göre artık bütün eğlenceli günlerin tadını kaçırmıştır. Adı gibi çok nazlı olan Nazlı denizde eğlenmeyi pek sevmez, erkekler onun çevresinde pervane olurlar. Bir gün ilerideki bir koya yürüyüş yapmak isterler. Ancak Nazlı yine gitmemeye, nazlanmaya başlar. Erkekler de gitmeyi istemeyince çok kızan Tuğçe koya doğru koşmaya başlayınca gözüne kum girer. Geri dönünce gözüne kum girdiği gözü kapalı yürümeye başlar. Bu sırada çocuklara çarptığı için insanlar onun kör olduğunu sanır. Tuğçe Nazlı'nın verdiği suyla gözlerini yıkayarak önemsiz şeyler için o gününü kötü geçirdiğini de düşünür.

Kısa Günün Kârı bölümünde, anne ve babasının çok savurgan olduğunu söyledikleri Tuğçe, aile bütçesine katkıda bulunmak için bir kırtasiyede çalışmaya başlar. Kırtasiyeci Tuğçe'nin çok küçük olduğunu, buradaki işlerin ona ağır geleceğini söylese de Tuğçe ısrar eder ve işe başlar. Önce raflardaki kitapların tozunu almaya giden Tuğçe, raflardaki bütün kitapları indirerek onların hem yerlerini hem sıralarını değiştirir. Tuğçe bunu yaparken deprem olduğunda kalın kitapların altta, ince kitapların üstte olması gerektiği düşüncesiyle yapar. Ancak aradıklarını bir türlü bulamayan kırtasiyeci Tuğçe'ye hemen harçlığını vererek onun bu dükkâna sadece müşteri olarak gelmesini söyler. Tuğçe ise ailesinin verdiği harçlığın yarısını bu kadar kısa bir günde kazanmanın sevincini yaşar.

Mesleğimi Arıyorum bölümünde, ileride hangi mesleği seçeceğine karar veremeyen Tuğçe, meslekler hakkında araştırma yapmaya başlar. Avukat Ergun Bey'e, gazeteci Çetin ağabeye, kuaför Mahmut ağabeye, pastacı Ayten teyzeye sorarak bu mesleklerin özelliklerini araştırır. Ancak aldığı cevaplarda insanların işinden ve müşterilerinden memnun olmadığını öğrenir. Sonunda yazar olmaya karar verir. İnsanın parası az olsa da sevdiği işi yapmasını tercih eder.

Sudan İşler bölümünde, Tuğçe kardan erittiği suları satarak para kazanmasını anlatır. O günlerde yağın kar nedeniyle okullar tatil olmuş, insanlar sokağa çıkamamıştır. Üstelik sular da kesilmiş, borular patladığı için sulardan da umutlarını kesmişlerdir. Evde hiç su kalmadığından yakınan annelerine, anneanneleri kar sularını eriterek kullanmalarını söyleyince Tuğçe'nin de aklına bir fikir gelir. Eczacı Ayşen teyzeyle Pastacı Raşit'le, Emlakçı Yonca ablayla anlaşarak erittiği kar sularını temizlik suyu olarak satar ve para kazanır.

Acemi Boyacılar bölümünde, eve hışımla gelen Tuğçe'nin babası Tuğçe'nin odasındaki posterlere ve artist resimlerine çok kızar. Evi boyatacağını ve bunun için çok para istediklerini söyler. Kendilerinin zamanında evi kendilerinin boyadığını söyleyince Tuğçe de herkesin kendi odasını boyamasını böylece hem masraftan kurtulmuş olduklarını hem de kendi özgürlük alanına dokundurmayacağı söyler. Sonunda boyalar ve rulolar gelince boyamaya başlarlar. Pek çok aksilikler yaşasalar da Tuğçe ve babasının bu işi bırakmaya hiç niyeti yoktur. Annesi ise sonunda boyacıyla anlaşma yapacaklarına emindir.

4.10.1.3. BANA DERLER KÜP CADISI

Kitabın Adı: Bana Derler Küp Cadısı

Sayfa Sayısı: 120 s.

Yaş Grubu: 10 yaş ve üzeri

Yayınevi: Altın Kitaplar Yayınevi

Kapak ve Sayfa Tasarımı: Gözde Bitir Sındırgı

Resimleyen: Oğan Kandemiroğlu

Basım Yeri/ Tarihi: İstanbul/2009

Kapak Türü: Karton Kapak

Kâğıt Türü: Kitap Kâğıdı

Şekil 16. Bana Derler Küp Cadısı

“Bana Derler Küp Cadısı’nda Tuğçe’nin yaşadığı olayları anlatan on beş öykü yer alır. Bu olaylar kitapta şöyle yer almaktadır:

Bana Derler Küp Cadısı bölümünde, Tuğçe televizyonda duyduğu kuyu cadısı sözleriyle sürekli kendisine söylenen küp cadısının ne anlama geldiğini öğrenmeye çalışır. Ablasına sorduğunda ablası onun yaşlılık hali olduğunu söyler. Anneannesine sorduğunda ise kulağı ağır işten anneanesi bunu kuyu kebabı olarak algılar. Cevaplardan pek bir şey anlamayan Tuğçe zaten karanlık yerleri sevmediğini söyleyerek küp cadısı olmayı tercih eder.

Her Şey Dahil Tatil bölümünde, Tuğçeler bu yaz, tatilde tura katılma kararı alırlar. Gidecekleri tur ve otelde her şey dahildir. Tuğçe de babasının abartarak anlattığı butik otel için annesini ikna ederek alışverişe çıkar ve kendisine uygun kıyafetler alır. Yolculuk günü otobüse binmeye giderler ancak otobüs uzun zaman gelmez. Rehber de otobüsün arıza yaptığını söyleyerek insanları yatıştırmak için türlü laflar sayıp dökmektedir. Sonunda ilerideki bir kulüpte oturup sıcak bir şeyler içmeyi teklif eder. Erkekler valizleri nöbetleşe bakarken kadınlar ve çocuklar kulübe girer. Burada oynayıp eğlendikten sonra Tuğçe gözlerini mavi bir denizin karşısında açar. Ancak Geldikleri otel oldukça kirlidir. Rehber önce temizlikçilerin sonra aşçının kaçtığını söyler. Tura katılan insanların ise yüzlerinden düşün bin parçadır. Sonunda kadınlar mutfığa geçerek yemek yapmaya başlar. Gülmemek için oradan uzaklaşan Tuğçe babasının da içinde olduğu erkekleri havuzu temizlerken bulur.

Bir Semaver Öyküsü bölümünde, bayramda tatile çıktıkları yolculuktan söz eder. Bursa'ya yapacakları bu yolculuğa amcası, yengesi, amcasının yaramaz çocukları Ahmet ve Serap ile birlikte çıkarlar. Bursa'ya vardıklarında pek çok otel ve pansiyonu gezdikleri halde kalacak yer bulamazlar. Oturdıkları bir lokantada lokantanın sahibi Kamil amca onların dışarıda kaldıklarını duyunca onları kendi evinde kalmaya davet eder. Kamil amcanın üç katlı evine gittiklerinde kendilerini Kamile teyze karşılar ve evin ikinci katını onlara verir. Yerlerde Bünyan halısı, değişik kanepeleri olan bu eve yerleşirler. Ancak amcasının çocukları Ahmet ve Serap'ın yaramazlıkları onlarda tatil sevinci bırakmaz. Çünkü Ahmet, Kamile teyzenin İran'daki misafirlerinin hediye ettiği semaveri içi boş olarak fişe takar ve semaverin musluğu kopar. Ertesi gün ikinci semaveri de ellerinden düşürüp borusunu yamulturlar. Halılar vr kanepelere ise dökülmeyen kalmaz. Tuğçe'nin babasının ve amcasının bütün günü semaver için tamirci aramakla annesi ve yengesinin bütün günü de halıları ve koltukları silmekle geçer.

Aynı Dilden Konuşmak bölümünde, Tuğçe aynı dili konuşan insanların birbirini anladıklarını ve mutlu olduklarını anlatır. Tuğçe'nin annesiyle babası sık sık kavga etseler de birbirlerinin ne demek istediğini hemen anlarlar. Bunun yanı sıra Tuğçe'nin annesiyle arasında kurduğu bakışların da anlamı vardır.

Ben, Sen, O Yok! Biz Varız bölümünde Tuğçe, ağabeyinin ayrı eve çıkmak için taşınacağını anlatır. Ağabeyi taşınacağını gün evdeki bütün kayıp eşyalar da ortaya

çıkar. Ağabeyi Tuğçe'ye vaklmen ve kulaklık verir. Tuğçe de kendininkinileri kaybettiği için buna çok sevinir ve kulağına takarak oynamaya başlar. Bu sırada içeri giren ablası Tuğçe'deki vaklmen ve kulaklığın kendisine ait olduğunu söyler. Ablasında bulunan kulaklık ise Tuğçe'nindir. Sonunda bu kayıp eşya sorunu çözülür.

Müzikle Tedavi bölümünde, Tuğçe ablasına yeni gitar alındığı için onun gitarını çalmaya başlar. Ancak gitar çalmayı bilmediği için üstelik ablasıyla da bu konularda anlaşılamadığı için ağabeyi onu Eren adındaki arkadaşının yanına götürür. Eren ağabeyi diş hekimidir. Hastalarının işini bitirdikten sonra Tuğçe'ye bazı notalar öğretir. O günden sonra Tuğçe takıldığı her noktada Eren ağabeyinin yanına gider. Eren ağabey hastalarla ilgilenirken kendisi diğer odada notalarla cebelleşir. Sonunda hemşire onun hastaları kaçırdığını, randevuların iptal edildiğini söyleyince Tuğçe de hastaları müzikle tedavi ettiğini söyler.

Babalar Günü bölümünde Tuğçe, bir pazar sabahı evde değişik olayların yaşandığını görür. Kendilerine uzun zamandır gelmeyen anneannesini gelmiş üstelik mutfakta en sevdiği akıtma adındaki yemeği yapmaktadır. Babası hayatında hiç yapmadığı bir şeyi yapmış ve fırına gitmiştir. Tuğçe herkesin doğum gününü düşünür ama doğum günü olmadığını da anlar. Televizyonu açtığında sonunda o günün babalar günü olduğunu öğrenir. Hızlıca kırtasiyeye babasına hediye almaya gider. Güzel bir çizgi film CD'si alır ve hediye paketinin üzerine seçtiği kartı yazdırır. Kahvaltı masasında hediye babasına ilk vermenin gururunu yaşar. Ancak ablası paketin üstündeki kartla dalga geçer. Kartta üç yavrusu olan bir boz ayı vardır. Tuğçe ise bunun anlamını herkese açıklayarak duygusal bir ortam oluşturur.

Bezelyemem bölümünde, öğretmenleri Tuğçe'yi bir sosyal sorumluluk projesine koyar. Bu projede arkadaşlarına göre kalabalık bir ailesi olan Tuğçe küçük çocuklara ablalık yapacaktır. Tuğçe o sabah bir anaokuluna gider. Daha içeri girer girmez servisten inen çocuklar onun üstünden geçer. Çocukların öğretmeniyle tanışan Tuğçe o hafta çocuklarla kendisinin ilgileneceğini öğrenir. Önce çocuklara oyun hamuruyla oynar. Öğretmen geldiğinde bütün hamurların bitmiş olduğunu görür ve Tuğçe'nin hamurların hepsini kendisi kullandığı için çocukların yaratıcılıklarını engellediğini söyler. Daha sonra yemek yeme bölümüne gelirler. Burada da çocuklar hiçbir yemeği beğenmez ve yemekleri yemeyeceklerini söylerler. Tuğçe'nin o günü bezelyenin, fasulyenin faydalarını anlatmakla geçer.

Yorum Farkı bölümünde, Tuğçe gazetede ilginç haberleri okuyarak yorumlamaya çalışır. Çünkü okuldaki Türkçe öğretmenleri gazetede gördükleri ilginç haberleri okuyup yorumlayan öğrencilerin sözlü notuna beş vereceğini söylemiştir. Tuğçe de her gün gazeteyi didik didik eder. Bulduğu haberlerin yorumu zorsa o habere hiç yanaşmaz.

İğne İplik Savaşları bölümünde, Tuğçeler annesi ve babası şehir dışına çıktıkları için anneannesiyle birlikte kalırlar. Bir sabah okula giderken Tuğçe'nin gömleğinin düğmeleri kopar. Anneannesi de düğmeyi dikmesini söyleyerek ona iğne ve iplik verir. Ancak Tuğçe ne kadar uğraşsa da iğneyi ipliğe takamaz. İğneyi ipliğe anneannesi takınca bu kez de düğüm atmayı bilmediği için düğme yere düşer. Servise geç kalan Tuğçe'nin gömleğini anneannesi hemen dikerek verir ancak akşama bütün yırtık ve sökükle eşyaları da ona diktireceğini söyler.

Yaşasın Ablam Gidiyor bölümünde, Tuğçe'nin ablası yurt dışı bursunu kazandığı için bir yıllığına İngiltere'ye gidecektir. Buna çok sevinen Tuğçe artık ablasının evde kalan kıyafetlerini giyebilecektir.

İmdatttt! Çıkarın Beni Bu Rüyadan bölümünde, Tuğçe ablası gittiğinden beri onu çok özler. Hemen her gece onu rüyasında görür. Üstelik evde de herkes onu merak ederek üzülmektedir. Babası bu hüzünlü havayı dağıtmak için onları tiyatroya götürür. Tiyatroda yaşlı bir kadın “mancara” diyerek her şeye saldırıp yemektedir. O gün oldukça eğlendikten sonra eve gelen Tuğçe hemen uyur. Rüyasında siyah bir canavarın odasındaki her şeye “mancara” diyerek saldırıp yediğini görür. Tuğçe'nin çığlıklarına uyanan babası onu bu kâbustan uyarır.

Barkod bölümünde, Tuğçe o sabah uyandığında yüzünde mor lekeler görür. Uykudayken İngiltere'den dönen ablasının yüzünü boyadığını sanır. Ancak yıkamasına ve duş almasına rağmen bu boyalar geçmez. Sonunda kahkahayla gülen ağabeyi onların ben olduğunu söyler. Ailedeki herkes omzundaki, yüzündeki benleri gösterince Tuğçe de benleri barkoda benzetererek herkesi güldürür.

Bir Suçlu Aranıyor bölümünde, Tuğçe benzinlikte gördüğü Herkül isimli bir köpeği sever. Bu sırada gelen ablası ona kızarak köpeği kafesine koymasını ister. Daha sonra annesi, babası ve benzinlikte çalışanlar gelince tedirgin olan köpek sağa sola kaçarak etrafı dağıtır. Güçlkle tutulan köpek tekrar içeriye konur. Bu sırada ailesi Tuğçe'ye izin almadan köpeği kafesinden çıkardığı ve ortalığa verdiği zararlar

yüzünden kızarlar. Ancak benzinlikte çalışanlar Herkül'ün günlerce kafeste kaldığını, Tuğçe'nin onu kafesten çıkarmakla iyi yaptığını söyleyince Tuğçe'nin sinirlenen anne ve babası yumuşar. Ancak suçlu aramaya çalışan ablası Tuğçe'yi suçlayıp durur.

Falan Oldum Yani bölümünde, Tuğçe haftasonları geldiğinde arkadaşlarının kendisine farklı davrandığını söyler. Ellerine çekirdek alıp komşunun merdivenlerini oturarak mahalledeki kızlar, televizyondaki diziler ve artistler hakkında konuşmaları Tuğçe'nin yalnız kalmasına neden olmaktadır. Ablası ise Tuğçe'nin uyumlu olmadığı için onların arasına göremediğini söyler. Tuğçe de sinirlenerek bildiği doğruları her yerde söyleyen bir kız olduğunu, mahalledeki arkadaşları gibi “falan oldum kızları”ndan olamayacağını söyler. Ailesi ise bu söze oldukça güldükten sonra Tuğçe patentini de alarak dışarı çıkar.

Cadı'nın Sır Defteri'nde yaşanan olaylar çocuk okurun anlama düzeyine uygundur. Bu olay ve çatışmalar çocuk okurun sevgi ve özgürlük ihtiyacına cevap verir. Çünkü öykülerin başkişisi Tuğçe, insanları, hayvanları seven, sevgi dolu ve her ortamda ve durumda hakkını arayan ve savunan bir çocuktur. Mizah anlayışı gelişmiş ve olaylara ve durumlara karşı farklı bakış açısına sahip olan Tuğçe'nin sivridilli ve hazırcevap olması, çeşitli “cadılık”lar yapması çocuk okurun gülmesini, eğlenmesini sağlar ve onda okuma isteği uyandırır.

“O kadar çok TAKDİR, TEŞEKKÜR dağıttılar ki anneciğim, sonunda bana yalnızca BİR ŞEY DEĞİL kaldı.” (s. Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 73)

Cadı'nın Sır Defteri serisinde Tuğçe'nin duyguları, olaylara verdiği tepkiler, ailesiyle ve arkadaşlarıyla olan ilişkileri inandırıcıdır. Rastlantı ve şansa bağlı olarak yaşanan olaylar yer almaz.

4.10.2. İleti

Nur İçözü'nün Cadı'nın Sır Defteri serisini oluşturan yapıtlar iletiler bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Yazınsal bir yapıt olan Cadı'nın Sır Defteri serisinde insana, yaşama, sevgiye dair pek çok ileti yer alır. Çocuk okurun anlama düzeyine, insanı ve yaşamı anlama duyarlılığına uygun olan bu iletiler sezdirilerek (örtük) ve yargı ve önerme biçiminde yer almaktadır. Cadı'nın Sır Defteri'nde serisinde yer alan Bugün Ne Cadılık Yaptım, Cadılık Parayla Mı ve Bana Derler Küp Cadısı adlı yapıtlarda yer alan iletiler şöyledir:

Ergenlik dönemi çocuklarda kendilerine karşı olumsuz fiziksel ve ruhsal etkiler yaratır, iletisi şöyle yer almaktadır:

“Doğru, sivilcelerim hepsinden çok. Gerçekten de haksız sayılmazlar, canavardan farkım yok... Herkes bir “YAŞ meselesi”dir tutturmuş gidiyor. Sanki benden başka bu yaşta olan yok. Sınıfta herkesle kavgalıyım. Mahallede de öyle. Sabahları mide bulantısıyla kalkan tek on üç yaşındaki kız benim herhalde. Elime aldığı mı düşürüp kırıyorum. Derslerim yerlerde sürünüyor.” (Cadılık Parayla Mı, s. 21)

Anne ve babalar çocuklarına olumsuz tepki vermeden önce kendilerini çocuklarının yerine koymalı, onlara empati kurarak davranmalıdır, iletisinin bulgulandığı bölüm şöyledir:

“Tuğçe yalnızca öğrencilik günlerine geri dönmeyi çok istediğinizi söyledi. Biz de küçük bir anımsatma yapalım dedik... Sevgili günlük. Bugün anneme ve babama çok büyük bir iyilik yaptım. Onları ne zamandır istedikleri öğrencilik yıllarına geri götürdüm. Bı iyiliğin sonuçlarının bana da yansıtacağından eminim...” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 46)

“Belli ki aynı dili konuşmak böyle bir şey. Annemle babamın bunca yıl böylesine mutlu yaşamaları da bundan olsa gerek.” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 48)

Bazı insanlar başkaları anlamasa da aynı dili konuşarak birbirini anlar, iletisi şöyle yer almaktadır:

“Doğrusu ya insanın sevdikleriyle aynı dili konuşmasının çok önemli olduğunu en iyi ben bilirim.” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 51)

Hastalıklara karşı evde yapılan uygulamalar geçici bir süre sorunu çöze de ortadan kaldırmaz. Hastalıklar daha fazla ilerlemeden doktora gidilmelidir, iletisi şöyle yer almaktadır:

“Kendisini bu ameliyattan biraz sorumlu tuttuğu için çevremde pervane kesildi kadıncağz. Laf aramızda bu hastalığın ona yararı da dokunmadı değil. Artık ilaçlarını özenle almaya başladı. Yoktur bir şey ilacının sihirli gücünü yitirdiğini düşünüyor.” (Cadılık Parayla Mı, s. 59)

“Ama annem, ‘Arkadaş bulmaktan daha zor olan şey; arkadaşlığı sürdürmektir.’ diyor” (Cadılık Parayla Mı, s.73) iletisi açık biçimde yer alır.

İnsanlar bazen önemsiz konulara kızarak mutlu anları yaşayamaz, iletisi şöyle yer almaktadır:

“Sonra içimdeki öfkenin ağır ağır beni terk ettiğini hissettim. Ne kadar saçma konulara kızıp, öfkelenerek yaşamı kendime zehir ettiğimi fark ettim.” (Cadılık Parayla M1, s. 79)

Çocukların birbirleriyle olan kavgaları ve küslükleri kısa sürede unutulur, iletisi şöyle yer almaktadır:

“Çok geçmeden Kaan, Mine, Ufuk, Selen ve Tolga da peşimden geldiler. Hep beraber parkta oturup, hâlâ birbirleriyle kavga eden mahalleliyi izlemeye başladık. Öyle komik bir halleri vardı ki, tiyatroya gitsek böyle eğlenemezdik. Onlar bağıştıkça biz de katıla katıla gülüyorduk.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 83)

İnsanlar arkadaşlarını seçerken dikkatli olmalıdır, iletisi kitapta şöyle yer almaktadır:

“Keşke büyüklerinle öyle konuşmasaydın kızım. Bundan böyle arkadaş seçerken de daha dikkatli olmalısın. Bir daha sokak ortasında çılgınlık attığını da duymayayım.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 83)

İnsanlar parası için sevdiği için bir işi yapmalıdır, iletisinin bulgulandığı bölüm şöyledir:

“Anladım ki insan kendine uygun bir yerde çalışmazsa, başarılı bir iş yaşamı olmaz. Kitap okumayı çok sevmeme karşın, bir kitapçı dükkânında çalışmak belli ki bana uygun değil.” (Cadılık Parayla M1, s.88)

“Para dediğin nasıl olsa kazanılır. Önemli olan seveceğim bir işi yapabilmek. Değil mi ya!” (Cadılık Parayla M1, s. 96)

Aileler çocuklarının sorumluluklarını üstlenmemeli, çocuklar yaşadığı sorunları yaşantılarıyla çözebilmelidir, iletisi şöyle yer almaktadır:

“Gel de şimdi annemin kulaklarını çınlatma. Geçen yıl el işi dersindeki düğme dikmek, sürfile yapmak, etek bastırmak gibi ödevlerle dolu saçma sapan örnek bezini o hazırlamasaydı burada böyle morarmış kalmazdım.” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 91)

4.10.3. Karakterler

Nur İ    'n n Cadı'nın Sır Defteri serisini oluşturan yapıtlar karakter özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Cadı'nın Sır Defteri serisini oluşturan “Bugün Ne Cadılık Yaptım?”, “Cadılık Parayla Mı?” ve “Bana Derler K p Cadısı” yapıtlarının başkişisi Tuğçe'dir. Başkişi olan konuşmalarıyla, davranışlarıyla, fiziksel özellikleriyle ve diğer karakterlerin yorumlarıyla geliştirilmiş (açık), devingen bir karakterdir. Tuğçe on üç yaşlarında ergenlik döneminde olan bir kızıdır. Ablasının hediye ettiği bir günlüğe her gün yaşadığı olayları ve yaptığı “cadılıkları” yani iyilikleri yazar. “Ağabeyim bana bunu   retti ya ben de akşamları uyumadan önce gün boyu yaptıklarımı yeniden düşünüyorum.  fff! Ne zor i  bir bilseniz. Düşünmek için en kolay yanı, asıl zor olan yaptıklarım arasında iyi bir iş bulmak!” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 11)

Tuğçe'nin bütün yapıtlarda ön plana çıkan en belirgin özelliği sivri dilli ve hazırcı cevap olması ve olaylara ve durumlara iğneleyici cevaplar vererek mizahi yönden yaklaşmasıdır.

“Sanki kendisi benden büyümüş gibi nasıl da bilmişlik taslıyor, görüyor musunuz? Böyle ukalalıklara dayanamam. Hemen cevabı yapıştırdım.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 90)

“Taş altında kalırım, laf altında kalamam arkadaş.” (Cadılık Parayla Mı, s. 36)

“Evet, sivilcelerim yüzünden bana Kaktüs diyenler var. Üstelik   retmenlerim bile her lafa iğneli yanıtlar verdiğim için bu adın bana yakıştığını söylüyorlar.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 75)

Tuğçe doğru bildiğini her ortamda söylemekten çekinmez.

“ yle ya, sana göre suç yine bende değil mi? Doğru bildiklerimi s ylemeyeceksem, niye okuyup   reniyorum o zaman?” (Bana Derler K p Cadısı, s. 119)

Aile ve arkadaş ortamında her zaman kendi hakkını savunur ve bunu yaparken de mizahi bir yaklaşımla yapar. Bu yüzden çoğu zaman insanlar Tuğçe'ye kıyamazlar ve ona sevgiyle yaklaşırlar.

“Hayır! Su lamalarına karşı koymak hakkım oluyor.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 23)

“Tabii işlerine gelmedi! Odamın kapısına çocuk haklarıyla ilgili önemli bir yazı astım da onun için bağıyorlar. Bu önemli duyuru, haberleşme özgürlüğüyle ilgili. HİÇBİR ÇOCUĞUN HABERLEŞME ÖZGÜRLÜĞÜ ELİNDEN ALINAMAZ, diye yazdım kâğıdın en tepesine.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 30)

Tuğçe farklı bakış açısına sahip bir kızdır. Ancak farklı bakış açısıyla yaptığı her iş ve durum çoğu zaman diğer insanların sinirlenmesine neden olur. Kırtasiyede çalışırken raflardaki kitapların yerlerini deprem tehlikesini düşünerek konu sırasını kalınlık incelik sırasına göre değiştirmiştir. Yine babasına Babalar Günü’nde hediye ettiği kartın üzerinde üç küçük yavrusuyla bir boz ayı vardır. Masadaki herkes bunda ince bir vurgu olduğunu söylese de Tuğçe farklı bakış açısıyla herkesi duygulandırır.

“Evet... Ayı hem sevimli hem güçlü bir hayvan. Hem dost canlısı hem cesur. Tıpkı babam gibi. Bana her sarıldığında kollarım morarıyor. Başkalarının karşısında bizi koruyor. Sevdikleri için fedakâr, bizi beslemek için sırtında taş bile taşır.” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 74)

Cadı’nın Sır Defteri’nde Tuğçe’nin anne ve babası, ablası ve ağabeyi, anneannesi, babaannesi, amcası, amcasının çocukları Serap ve Ahmet, teyzesinin ikiz çocukları Cemo ve Memo, arkadaşları Öykü, Muratcan, Kaan, Emre, Mine, Aslı, Avukat Ergun Bey, Eczacı Ayşen Hanım, Aysun teyze, Şermin, Çetin ağabey, Ayten teyze, Kemal amca, Aynur teyze, Kamil amca, Kamile teyze, Eren ağabey gibi kişiler ise yan kişilerdir.

Tuğçe’nin anne ve babası onun hazırcevaplığına ve farklı bakış açısıyla yaptığı işlere kızsalar da onu çok severler ve her zaman desteklerler. Aynı zamanda çocuklarına kendilerini ifade etme, birlikte karar alıp uygulama imkanı veriler. Çocuklarının birey olduğunu kabul eder ve onlara öyle davranırlar.

Tuğçe’nin ablası Tuğçe’nin sürekli tartışıp didiştği bir kişi olsa da her kavganın sonunda birbirlerine sevgiyle sarılırlar.

Tuğçe’nin amcasının çocukları Serap ve Ahmet, teyzesinin ikiz çocukları Cemo ile Memo da yaramazlıklarıyla ön plana çıkan yan kişilerdir.

Cadı’nın Sır Defteri serisinin başkişisi Tuğçe, çocuk okurun olumlu yönde öyküneceği ve özdeşim kuracağı bir karakterdir. Hazırcevap, kıvrak zekâlı, sivri dilli, hakkını her ortamda savunan, hayvan sevgisi olan, ailesine bağlı, sevecen bir kız olan

Tuğçe çocuk okurda mizah anlayışını, sevgiyi, hayvan sevgisini, hakkını arayıp savunmayı, kendini savunma duygusunu oluşturabilecek özelliklere sahiptir.

4.10.4. Çevre

Nur İçözü'nün Cadı'nın Sır Defteri serisini oluşturan yapıtlar çevre özellikleri bakımından nasıl bir görüntüm sunmaktadır?

Cadı'nın Sır Defteri serisinde Tuğçe'nin yaşadığı yerler çevre unsurunu oluşturur. Tuğçe'nin yaşadığı ev, odası, okulu, mahallesi, ailecek gittikleri tatil yerleri, okul kurultayı, Bursa, otel, pansiyon, dişçi kliniği, anaokulu gibi çevreler Cadı'nın Sır Defteri serisindeki çevre unsurlarıdır. Tuğçe'nin; çocuklarını birey olarak gören, onların kararlarına saygı duyan, kararları birlikte alan bir ailesi vardır. Ablasıyla sürekli tartışıp didişir, anne ve babasını kızdıracak cevaplar verir ancak aile bireyleri arasında yerleşmiş bir sevgi bağı vardır. Ancak Tuğçe'nin yaramazlıkları bazen anne ve babasını kızdırır ve onları sitem ettirecek duruma getirir. Tuğçe, evde her zaman hakkını savunan, doğru bulmadığı durumları iğneleyici bir dille söyleyen bir kızdır.

“Suç sende değil bende elbet! Neymiş efendim demokratik bir aile olacaktınız. Çocuklara da söz hakkı tanınalıymışız. Düşünen, eleştiren, gelişen bir toplum için önce çocukların serbestçe konuşması gerekmiş! Al işte sana düşünen eleştiren bir Tuğçe! Çocuk değil, küp cadısı!” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 8)

Tuğçe sadece evde değil mahallede ve okulda da sivri dilli, hazırcevap özelliğinin yanı sıra yardımsever olması yönüyle de ön plana çıkar. Tuğçe çevresini çok iyi değerlendirir ve bazen sorunlar yaşasa da çevresiyle uyumludur. Ancak bazen hem farklı bakış açısından hem de sivri dili yüzünden çevresiyle sorunlar yaşayarak geçinemez.

Tuğçe, hafta sonları geldiğinde mahalledeki kızlar çekirdek çitleyip otururken kendisini görmezden gelmelerine canını sıkırsa da mahalledeki kızlar gibi olamayacağını söyler.

“Okuldayken günün nasıl geçtiğini anlamıyorum. Arkadaşların hepsi peşimde. Kiminin eksik kalmış ödevini tamamlıyorum, kimine yazılıya girmeden önce son anımsatmaları yapıyorum. Günler geçip hafta sonu geldi mi, saatler geçmek bilmiyor... Kısacası, beni görmemezlikten gelirken mahalleye yeni taşınan bir kızın peşinde koşmaları doğalmış.” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 117-118)

4.10.5. Dil ve Anlatım

Nur İ    'n n Cadı'nın Sır Defteri serisini oluşturan yapıtlar dil ve anlatım özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Cadı'nın Sır Defteri serisini oluşturan “Bugün Ne Cadılık Yaptım?”, “Cadılık Parayla Mı?” ve “Bana Derler K p Cadısı” yapıtlarındaki anlatıcı birinci kişili anlatıcıdır. Olaylar Tuğçe adındaki başkişinin dilinden anlatılır. Tuğçe, olayları günlüğüne yazarak anlatırken aynı zamanda okuyucuyla da konuşur.

“Neyse uzatmayalım, bir iki kazak deneyecek oldum, olanaksız. İçinde kayboluverdim.  ıkı  yolunu bulmak için bir haritam olması gerek. Şimdi sıra ikinci adreste. Anladınız tabii; bu kez de ablamın dolabına yöneldim.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s.22)

“Günaydın sevgili defterim. Ka  gün oldu seni elime almayalı kim bilir. Ama başımdan geçenleri anlatırsam, bana hak vereceğine eminim.” (Cadılık Parayla Mı, s. 51)

“Oysa ben farklı bir şeyler yapmalıyım. Sıradan bir   renci olmadığımı g stermeliyim. Bu yüzden de  zet çıkarmak için acele etmeme gerek yok. Asıl  imdi kendi yolculuğumuza hazırlanmamız gerek.” (Bana Derler K p Cadısı, s. 15)

Cadı'nın Sır Defteri serisindeki kitaplarda  yk leyici anlatım kullanır. Tuğçe'nin yaşadığı bütün olaylar, maceralar bu anlatım biçimiyle anlatılır.

“Neyse, böylece Bodrum'a geldik. Karşılama komitesi daha pansiyonun önüne varmadan önümüzü ke ti. Arabanın yanında koşarak bize yol gösterdiler. Sonra da her biri bagajdan bir  anta kapıp odamıza taşıdı.” (Cadılık Parayla Mı, s. 73)

“Apandisit ameliyatı olmuştum. Yatakta zar zor oturuyordum, ama laf aramızda halimden çok memnundum. Ağabeyim hastaneye gelirken ne zamandır istediğim müzik CD'si getirmişti.” (Bana Derler K p Cadısı, s. 52)

Cadı'nın Sır Defteri serisinde tümceler kısa, duru ve içtendir. Yazım ve noktalama kurallarına uyulmuştur. Türkçe sözcükler genel anlatıma egemen olmuş ve tümceler Türkçenin söz dizimine uygun şekilde oluşturulmuştur. Tekdüzeliğe düşmemek için ara ara devrik tümceler de kullanılmıştır.

“Bu defa iki yapraklı karneden başka bir şey çıkmadı şeffaf dosyadan.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 73)

“Aslında annemler de haksız sayılmaz hani.” (Cadılık Parayla M1, s. 81)

“Kitapçı Ceyhan teyze de belli ki babalara özel hediyeliklerle donatmış her yeri.” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 71)

Cadı'nın Sır Defteri serisinde çocuk okurun anlama düzeyine uygun çok sayıda atasözü, deyimler, söz sanatları, ikilemeler, yansıma sözcükler, pekiştirmeler kullanılmıştır. Cadı'nın Sır Defteri serisinde yer alan atasözleri şöyledir:

“Sağlam kafa sağlam vücutta bulunur diye boşuna dememişler.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 7)

“Demek babaannem ‘Doğru söyleyeni dokuz köyden kovarlar.’ demek haklıydı.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 20)

“Elbette... Atalarımız boşuna başlamak bitirmenin yarısıdır dememişler.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 57)

“Kızım akıl yaşta değil baştadır bir kere...” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 90)

“Eskisi olmayanın yenisi olmaz dersiniz ya...” (Cadılık Parayla M1, s. 26)

“Boşuna dememişler kurt kocayınca köpeklerin maskarası olur diye!” (Cadılık Parayla M1, s. 54)

“Çünkü ‘ucuz etin yahnisi kokmuş olur’du.” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 16)

Cadı'nın Sır Defteri serisinde yer alan deyimler şöyledir:

“Bu kız da herkesi avucunda oynatıyor.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 8)

“Ne kadar çabalasam da iyilik yapmaya çalışırken elime yüzüme bulaştırıveriyorum.”

(Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 11)

“Durun bakalım, teybin yanında duran kasetin yerinde yeller esiyor.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 19)

“Tam en sevdiğim çizgi filmi izlemeye başlamışken, teyzemin çılgılığıyla yüreğim ağzıma geldi.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 19)

“İçim sevinçle titredi.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 21)

“Damarına bastım işte” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 23)

“Son günlerde dilin iyice uzadı bakıyorum.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 23)

“Aslını ararsanız, yolunu dört gözle bekleriz, ama içimiz de korkudan pır pır eder.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 25)

“Tabii evde kıyamet koptu.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 31)

“Serviste ağzımı bıçak açmadığını gören Kemal amca olayı hemen anladı.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 32)

“Hiç değilse bundan kurtuldum ama evdeki fırtınayı düşündükçe başımdan aşağı kaynar sular dökülüyor.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 32)

“Artık bayramların tadı tuzu kalmadı.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 39)

“Babam renk vermek istemiyordu, ama morali bozulmaya başlamıştı.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 52)

“Çünkü iş dönüşlerinde babamın yüzünden düşen bin parça olur.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 53)

“Onu bunu bilmem, iki dünya bir araya gelse ben o sandala binmem.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 55)

“Çocuklar komşuda pişer bize de düşer değil mi?” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 61)

“Benzinciye kadar aslan gibi kükreyen cihaz birden dut yemiş bülbüle döndü.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 68)

“Salonda iğne atsanız yere düşmüyor.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 91)

“Bizimki ağzı kulaklarında yanıtlayıverdi.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 99)

“Aşk olsun Tuğçe, sen de kediye ciğer emanet etmişsin.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 109)

“Gözüm aynaya ilişti mi kan beynime sıçrayıveriyor.” (Cadılık Parayla M1, s. 16)

“Herkes benim doğum günümü iple çekmemi yanlış değerlendiriyor.” (Cadılık Parayla M1, s. 23)

“Sonunda aramızdaki buzları eritmeyi başarmıştım.” (Cadılık Parayla M1, s. 32)

“Onun gelmesiyle pabucumun dama atılması bir oldu.” (Cadılık Parayla M₁, s. 34)

“O pencereye tırmanınca yüreğim ağzıma geliyor.” (Cadılık Parayla M₁, s. 52)

“Babaannem bizi görünce yüzünde güller açar.” (Cadılık Parayla M₁, s. 53)

“Ne kadar dil döksek de boşuna! Babaannem Nuh der peygamber demez.” (Cadılık Parayla M₁, s. 55)

“Ne zaman başım sıkışsa hemen imdadıma koşar.” (Cadılık Parayla M₁, s. 60)

“Suç bizde zaten! Sizlere çok yüz verdik.” (Cadılık Parayla M₁, s. 61)

“Asma suratını Öykü!” (Cadılık Parayla M₁, s. 64)

“İşten dönen annemin şaşkınlıktan ağzı bir karış açık kaldı.” (Cadılık Parayla M₁, s. 67)

“Teklifime eczacı Ayşen teyze balıklama atladı.” (Cadılık Parayla M₁, s. 101)

“Ne bileyim, daha kapıdan girer girmez ateş püskürdü de!” (Cadılık Parayla M₁, s.104)

“Eve gelip de senin güleryüzün yerine karşı kapıdan bana öfkeyle bakan bir canavar görünce tepemin taşı attı.” (Cadılık Parayla M₁, s. 104)

“Adamın istediği fiyatı duyunca dudağım uçukladı.” (Cadılık Parayla M₁, s. 105)

“Karışmam kabak sizin başınıza patlar!” (Cadılık Parayla M₁, s. 109)

“Anneannemin gözleri ateş saçıyor.” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 12)

“Ertesi sabah babamın kapıdan çıkmasını dört gözle bekledim.” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 20)

“Yalnız renkten renge girse iyi, bir anda ağız değiştirmekte de üstüne yok.” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 21)

“Sonunda baklayı ağzından çıkardı.” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 23)

“Yemek salonuna girdiğimizde herkesin yüzünden düşen bin parçaydı.” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 29)

“Sonunda babam cayacak diye ödüm patladı” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 32)

“Denize düşen yılana sarılır, şunun şurası üç gün.” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 35)

“Anneannemin tepesi attı.” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 50)

“Ne o yine yüzün sirke satıyor.” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 54)

“Ablamı sıkı bir göz hapsine aldım.” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 62)

“İki dünya bir araya gelir de işte bu olmaz.” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 62)

“O günlerde bir arkadaşım bize gelecek diye ödüm patlar.” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 88)

“Yani kısacası babamın deyişiyle masada bir kuş sütü eksik.” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 98)

“Şimdi işin yoksa ayıkla pirincin taşını!” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 111)

“Oysa ki şöyle ayağıma geçirip mahallenin altını üstüne getirmeye can atıyorum.” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 119)

Cadı'nın Sır Defteri serisini oluşturan “Bugün Ne Cadılık Yaptım?”, “Cadılık Parayla Mı?” ve “Bana Derler Küp Cadısı” yapıtlarında benzetme ve kişileştirme gibi çocuk okurun anlama düzeyine uygun, dil ve edebiyat zevkini geliştirecek söz sanatları yer almaktadır. Cadı'nın Sır Defteri serisinde yer alan benzetme ve kişileştirme gibi söz sanatları şöyledir:

“Abla doğrusu kızına iyi terbiye vermişsin... Makineli tüfek gibi mübarek...” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 20)

“Anneannem eski bir dostu kucaklar gibi, kahverengi çantayı kollarının arasına aldı.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 43)

“Sanki yenilgiye uğramış bir ordu gibiydik.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 53)

“Anlayacağınız, ne zaman ‘Merak etme, ilk benzinciye kadar ulaşırız.’ dese, zavallı araba, hastalıklı köpekler gibi her yanı titreyerek yolun ortasında kalıverir.” (Bugün Ne Cadılık Yaptım, s. 68)

“Daha gün doğarken başımda bitiveriyor dört ayaklı tüy yumağı.” (Cadılık Parayla Mı, s. 44)

“Annemin deyişiyse taze bir gelin gibi koşturmaya başlar mutfakta, salon arasında.” (Cadılık Parayla M1, s. 53)

“Paletimi elime aldığım an, kendimi tam bir ressam gibi duyumsadım.” (Cadılık Parayla M1, s. 66)

“Doğrusu ya, ben babama güveniyorum, üstelik önde otururken kendimi dev bir patende gibi hissediyorum.” (Cadılık Parayla M1, s. 72)

“Başlıyorum kumsal boyunca rüzgar gibi koşmaya.” (Cadılık Parayla M1, s. 77)

“Palmiye ağaçları arasında iki katlı sevimli bir bina kollarını açmış, bizi kucaklamaya hazır gibiydi.” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 18)

“Babam büyük bir savaşı kazanmış komutan edasıyla sandalyesinde biraz daha dikleşti.” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 19)

“Ablamın rengi mordan kırmızıya kırmızıdan yeşile dönüp duruyor. Sanki bukalemun mübarek.” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 21)

“Dibi görünmez bir kuyuya iner gibi merdivenleri el yordamıyla basamak basamak inip kendimizi göz gözü görmez bir salonda buluverdik.” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 26-27)

“Ya bunlara ne demeli çocuk, sokak değil ay yüzeyi sanki.” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 50)

“Kendimi piranalarla dolu bir havuzdaymış gibi hissettim.” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 78)

“Babamın mengene gibi parmakları kolumda.”Kendimi piranalarla dolu bir havuzdaymış gibi hissettim.” (Bana Derler Küp Cadısı, s. 113)

Cadı'nın Sır Defteri serisinde deyimler, atasözleri ve söz sanatlarının yanı sıra çok sayıda yansıma sözcükler, ikilemeler ve pekiştirmeler de yer almaktadır. Cadı'nın Sır Defteri serisinde Bugün Ne Cadılık Yaptım'da “döner dönmez, fısır fısır, falan filan, pırıl pırıl, derli toplu, doğru dürüst, renk renk, ayrı gayrı, hüngür hüngür, avaz avaz, zırl zırl, tutam tutam, gıcır gıcır, değişik tokuş, saçma sapan, ıvır zıvır, yorgun argın, harıl harıl, akıllı uslu, itiş kakış” Cadılık Parayla M1 yapıtında “tatlı tatlı, topu topu, hüngür hüngür, pırıl pırıl, küçük müçük, ıvır zıvır, derli toplu, mırıl mırıl,

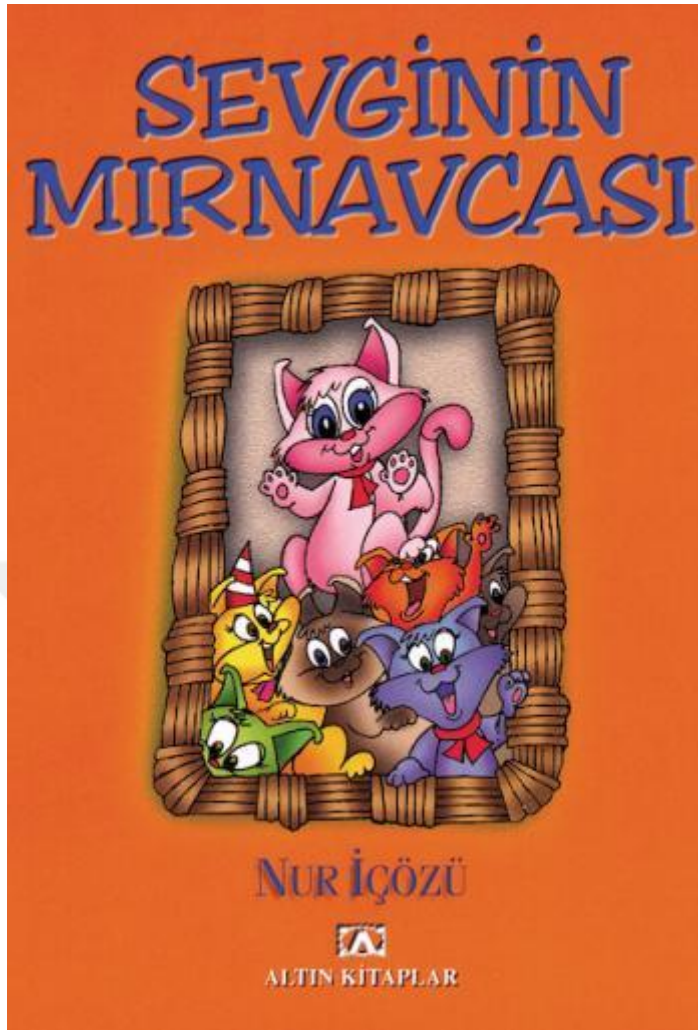
allak bullak, abur cubur” ve Bana Derler K p Cadısı yapıtında “kıran kırana, k         m        , oflayıp puflama, kem k  , eğri b    , s      p     , eci  b    ,          , pırıl pırıl, ezile b    , kırık d    , tıngır mıngır, doğru d    , buram buram, apar topar, didik didik, derli toplu, ciyak ciyak” gibi ikilemeler yer almaktadır.

Cadı'nın Sır Defteri serisinde “d     , sımsıkı, koskocaman, kıpkırmızı, sevimli mi sevimli, afacan mı afacan, koskoca, sapasağlam, bembeyaz, mosmor yemyeşil, dimdik, tıpatıp” gibi pekiştirme s         de yer almaktadır.

Cadı'nın Sır Defteri serisinde “vızıltı, horlama, tıkırtı, fısıltı, kıkırdama, gıcırtı, fısır fısır, zır zır, mışıl mışıl” gibi yansıma s         de yer almaktadır.

4.11. SEVGİNİN MİRNAVCISI

Kitabın Adı: Sevginin Mirnavcısı

Sayfa Sayısı: 76 s.

Yaş Grubu: 9 yaş ve üzeri

Yayınevi: Altın Kitaplar Yayınevi

Kapak ve Sayfa Tasarımı: Selçuk Özdoğan

Resimleyen: Selçuk Özdoğan

Basım Yeri/ Tarihi: İstanbul/2012

Kapak Türü: Karton Kapak

Kâğıt Türü: Kitap Kâğıdı

Şekil 17. Sevginin Mirnavcısı

4.11.1. Konu ve Kurgu

Nur İçöz'ün Sevginin Mirnavcısı adı yapıtı konu ve kurgu özellikleri bakımından nasıl bir görüntüm sunmaktadır?

Sevginin Mirnavcısı adlı kitapta kedileri seven, besleyen ve merak edenler için pek çok öykü ve bilgiler yer alır. Kedi sevgisi, kedilerle birlikte yaşama, hayvanları koruma ve hayvan sevgisinin anlatıldığı Sevginin Mirnavcısı'nda bu konuyu yapılandıran olaylar ve bilgiler şöyle yer almaktadır:

Kertenkele ile Tombiş Kedi bölümünde, minik bir kertenkeleyi tekir kediden kurtaran küçük bir kız ve annesi anlatırlar. Kertenkeleye doğru saldırmak isteyen tekir kedinin üzerine doğru bağırarak koşan küçük kız kertenkeleyi kediye kaptırmaktan kurtarır

Kertenkeleyi ise bir duvarın arasına bırakırlar. Ancak tekir kedinin az sonra oradan yalanarak çıkması onları şüpheyne düşürür.

Kedi bölümünde evine doğru giden bir kadın minik bir kedinin sesini duyar. Onu kucağına alarak bir müddet okşar ve sever. Evine girmek üzereyken az önce sevdiği kediye yanında görür. Ancak kediye içeri almadan girer. Bir müddet sonra kedinin aç olabileceğini, sokaklarda tehlikelerle karşılaşabileceğini düşünerek kapıyı kediye açar.

Sarı Kiti bölümünde, geldiği gibi aniden giden Kiti anlatılır. Kiti bir sabah dışarı çıkar ve bir daha hiç dönmez. Sahibi ise onun yokluğunu çok zor alır.

Balıkçı Duman bölümünde, duman rengi gibi tüyleri olan Duman adında bir kedinin balık anlaması anlatılır. Küçük çocuk o yaz tatili gittiği otelde Duman'ın kendinden emin, dik ve gururlu duruşuna hayran kalır. Gözü sürekli Duman'ı arar. Bir sabah denize gittiğinde Duman'ı denizin kenarında balık yakalarken görür. Duman yakaladığı balıklardan bir tanesini kedisi yerken diğerlerini ördek arkadaşlarına bırakır.

Tatile Gidiyoruz bölümünde, Minnoş adındaki kedinin tatile giderken yol boyunca çıkardığı sorunlar anlatılır. Tatile giden aile yanlarında Minnoş adındaki kedilerini de götürmek isterler. Ancak anneleri buna ne kadar karşı çıksa da çocukları ve eşinin ısrarlarına dayanamaz. Yola çıktıkları andan itibaren Minnoş'un huysuzlukları başlar. Minnoş arabanın içinde sürekli bağırır tepinir. Çareyi durmakta bulan aile burada bile Minnoş'u sakinleştiremezler. On iki saat boyunca yapılan yolculuktan sonra geldikleri otelde dinlenme fırsatı bulurlar. Aileyi şimdi de asıl korkutan dönerken Minnoş'u nasıl sakinleştirecek olmalarıdır. Çareyi veterinerne uğramakta bulurlar. Veteriner onlara sakinleştirici verir. Ancak bütün yol boyunca Minnoş'un huzursuzluğu hiç bitmez. Sürekli bağırır ve arabayı pisletir. Eve döndüklerinde Minnoş'tan daha kötü halde olanlar kendileridir.

Kara Köpek Beyaz Kedi bölümünde, trafik kazasında ölen Tekir adlı kedinin yavrularına nasıl bakıldığı anlatılır. Mahalledeki insanlar ölen kedinin yavrularını bulurlar. Bu yavruları çocuklar üşümesin diye karton kutunun içine koymuşlardır. Ancak mahalleli bütün yardımlarına karşın yavruardan iki tanesi ölür. Bir mahallenin köpeği olan Karabaş'ın geriye kalan yavruların yanına gelip onları hem ısıttığını hem de beslediğini görerek sevginin gücünü anlarlar.

Sorunlu Apartman Kedileri bölümünde, balkondan düşüp uzun süre kaybolan Kiti adındaki kedi anlatılır. Küçük kız annesini kendilerinin balkondan düştüğünü bağıarak ve korku içinde söyler. Bütün apartmanı ve bahçeyi aramalarına rağmen Kiti'yi bir ay boyunca bulamazlar. Bir akşam eve dönerken Kiti'yi apartmanın çöplüğünde kirli ve zayıflamış bir halde bulurlar. Kiti'nin hemen karnını duyurarak onu eve götürüp temizlerler. Kiti'nin bacağına dokunduklarında onun acı çektiğini görürler. Üstelik Kiti hep balkondan uzak durmaktadır. Böylece Kiti'nin balkondan düştüğünü ve iyileşmek için uzun süre gelmediğini anlarlar.

Benim Kedim Anne Diyor bölümünde, konuşan bir papağan olan Miniş ile evin kedisi Sarman'ın nasıl dost oldukları anlatılır. Aynur Hanım küçük Sarman'ı gördüğünde onu sokağa atmak istemez. Evde de çok sevdiği papağanları Miniş olduğu için eve de koyamaz. Sonunda bahçedeki kulübeyi Sarman için yuva yapar. Sarman bir gün eve girer. Onun girdiğini gören Miniş imdat diye bağıınca Aynur Hanım odaya koşarak gelir. Sarman'ın Miniş'i yediğini sana Aynur Hanım çok korkar. Ancak Miniş omzuna konunca içi rahatlar. O günden sonra Sarman ve Miniş aynı evde yaşar ve dost olurlar.

Evinizdeki Sevgi Yumağı: Kedinizi Tanıyor Musunuz, bölümünde evde beslenen kediler hakkında bilgiler verilir. Kedilerle nasıl dost olunacağı, onların banyo yapmaları ve temizlikleri, tüy dökme mevsimleri, tırnak bakımları, evde uyku, yeme-içme gibi alışkanlıklarını nasıl kazanacakları, avlanma, avlanma ve ses duyuları, uyku düzenleri ve saatleri gibi konular hakkında bilgi verilir. Bunun yanı sıra evde beslenen kedilere sahip çıkmak, onlarla konuşmak ve onlara masaj yapmak gerektiği anlatılır. Kedilere verilen et, balık, tavuk, süt, peynir, yumurta, sebze meyve ot gibi gibi besinlerin nasıl ve hangi durumlarda verileceği anlatılır. Tatlıya dikkat edilmesi gerektiği, bazı çiçeklerin bazen kediler için tehlike saçtığı söylenir. Kedilerle yolculuğa çıkarken nelere dikkat edilmesi gerektiği, kedi anne olunca nasıl davranmak gerektiği, kedi annesiz kalınca hangi tedbirlerin alınması gerektiği anlatılır.

Meraklı sorular bölümünde, “kedilerin gözleri bizlerden daha mı keskindir, kediler renkleri fark eder mi, sağ kedi olur mu, kediler nezle olur mu, kemikli et zararlı mıdır, kedinin burnu ve yanakları neden kararır, bıyıksız kedi olur mu, kedi dengesini niçin yitirir, kedim öksürürse, bronşitten korkulur mu, gençlik hastalığı nedir?” gibi sorulara yanıtlar verilir.

Kedi Ailesine Bilimsel Bir Bakış, bölümünde kedilerin tarihinden, dağcıların Matterhorn zirvesinde gördükleri tumbul kediden, dünyadaki zenginlerin kedilerinden ve Bonzo adındaki çoban köpeğiyle Çıtırık adındaki kedinin dostluğundan söz edilir.

Sevginin Mırnavcısı'nda ele alınan konu çocuk okurun anlama düzeyine uygundur. Anlatılan öyküler çocuk okurda hayvan sevgisini oluşturan ve onda hayvanları korumaya karşı duyarlılık yaratan bir kurguya sahiptir.

“Dört yavruyu, bir merdiven altındaki karton kutunun içinde bulduk. Mahallenin çocukları, yavrular üşümesin diye büyükçe bir koliyi ona yuva yapmışlardı.” (s. 31)

4.11.2. İleti

Nur İçözü'nün Sevginin Mırnavcısı adı yapıtı iletiler bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Hem yazınsal hem öğretici bir yapıt olan Sevginin Mırnavcısı'nda kedi sevgisi, kedilerle yaşama, hayvan sevgisi, hayvanları koruma üzerine sezdirilerek (örtük) ve yargı ve önerme (açık) biçiminde verilen iletiler yer alır. Bu iletiler çocuk okurda başta kedilere olmak üzere ve tüm hayvanlara karşı duyarlılık oluşturan, çocuk okurun düşünmesine olanak sağlayan iletilerdir.

İnsanlar alıştıkları hayvanların (kedi, köpek vb.) yokluğunu hemen kabullenemezler, iletisi şöyle yer almaktadır:

“Her kedi miyavlamasına balkona koşar oldum. Sanki kulaklarım kilometrelerce ötedeki kedi seslerini bile duyar olmuştu. Her koşuşta seslendim kapıdan, pencereden: “Kiti... Sarı Kiti...” (s. 12)

Hayvanlar insanların yalnızlığına ortak olur, iletisi şöyle yer almaktadır:

“Kim bilir kaç geceler boyu yalnızlığımızı bölüşmüştük onunla. Kaç geceler ısıtmıştı ayaklarımı yatakta...” (s. 12)

Sevgi, bütün imkânsızlıkların önüne geçer, iletisi şöyle yer almaktadır:

“Yalnız hayret ettiğim şey, bir süre önce kısırlaştırılan ve o güne değin hiç yavrulamamış olan köpeğin, nasıl olup da yavruları emzirebildiği idi. Bunun da cevabını hayvanları çok seven bir başka dostum verdi: ‘Sevginin gücü bu işte... Yavruları öylesine sevmiş ki sonunda memelerine süt inmiş...’ (s. 33)

Sevginin Mırnavcısı'nda Evinizde Sevgi Yumağı: Kedinizi Tanıyor musunuz bölümünde kediler hakkında pek çok bilgi verilir. Öğretici bilgiler içeren bu bölümde pek çok açık ileti yer alır. Bu iletiler şöyle yer almaktadır:

“Kediler hürriyetlerine çok düşkündür.” (s. 46)

“Kediler sandığınızdan daha akıllı ve duygusaldır.” (s. 48)

“Kediler çok temiz yaratıklar olmakla birlikte yıkanmaktan pek hoşlanmazlar.” (s. 49)

Doğada yaşayan bir kedi için bir ağaç gövdesi neyse evinizdeki kedi için de eşyanız aynı anlamı taşır.” (s. 51)

“Her ne kadar terbiye olmaz derlerse de kedilere de birtakım alışkanlıklar kazandırabilirsiniz.” (s. 52)

“Ne kadar evcil olsalar da kanlarındaki avcılık dürtüsü kedileri sürekli bir şeyler avlamaya zorlar.” (s. 53)

“Evimizde bir canlı beslemek onun sorumluluğunu üstlenmek anlamı taşır.” (s. 56)

4.11.3. Karakterler

Nur İçözü'nün Sevginin Mırnavcısı adı yapıtı karakter özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Sevginin Mırnavcısı'nda karakter unsurunu başta farklı özelliklere sahip kediler olmakla birlikte köpek, papağan gibi hayvanlar ve bu hayvanların sahipleri oluşturur. Kiti, Duman, Minnoş, Tekir, Ceviz, Sarman, Çıtırık başlıca kedi karakterlerdir. Farklı özelliklere sahip olan bu kedilerden Duman hem görünüşüyle hem de davranışıyla ön plana çıkar.

“Renginden dolayı ona ‘Duman’ adını takmışlardı. Aslında davranışları da tıpkı duman gibi akışkandı, çevikti.” (s. 13)

“Duman çok terbiyelidir. Zaten servis başlamadan önce onun karnını doyururuz. Açgözlü olmadığı için de işte böyle uslu uslu oturur.” (s. 15)

Sevginin Mırnavcısı'nda ön plana çıkan diğer bir hayvan ise Karalaş'tır. Karalaş kısır olmasına rağmen annesi ölen kedileri hem besleyerek hem ısıtarak onların yaşamasını sağlamıştır.

Sarman ile Miniş ve Bonzo ile Çıtırık ise hayvanlar arasındaki dostluğu öne çıkarırlar. Sarman kedi Miniş ise papağandır ve aynı evde birlikte yaşarlar. Bonzo çoban köpeği Çıtırık ise kedidir. Aynı kaptan yemek yerler, üstelik Bonzo Çıtırık'ın yavrularını da besler ve korur.

Mahallenin çocukları, Aynur Hanım gibi kişiler ise hayvanları çok seven ve koruyan kişilerdir. Mahallenin çocukları annesi trafik kazasında ölen kedi yavrularına üşümemeleri ve korunmaları için onlara yuva yapar. Aynur Hanım ise Sarman'ı dışarı atamaz ve onun için bahçedeki kulübeyi yuva yapar. Hayvanları çok seven ve onları koruyan bu kişiler çocuk okurun olumlu yönde öyküneceği ve özdeşim kuracağı kişilerdir.

4.11.4. Çevre

Nur İçözü'nün Sevginin Mırnavcısı adı yaptığı çevre özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Sevginin Mırnavcısı'nda kedi öykülerinin anlatıldığı bölümlerde çevre unsurunu kedilerin yaşadığı yerler oluşturur. Ev, çocuk odası, bahçe, sokak, oteller, kulübe gibi yerler bu çevreleri oluşturur. Kedi öykülerinin anlatıldığı bölümlerde kediler kendilerini çok seven, koruyan ve sahip çıkan insanların bulunduğu bir çevrede yaşarlar. Bu çevrelerde pek çok sokak yavru kedisine sahip çıkarak evine alıp besleyen insanlar yer alır. Aynur Hanım evinde papağanı Miniş olduğu için Sarman'ı evin içine alamaz. Ancak onu sokağa terk etmeyerek apartmanın bahçesindeki kulübeyi Sarman için yuva yapar.

“Sonra bahçenin bir köşesine fazla eşya koydukları küçük kulübe geldi aklına. Evet minik yavru için hiç de fena bir ev olmazdı orası.” (s. 42)

Evcil kedilerin yaşadığı çevrelerden birisi de apartmanlardır. Bazı apartman kedileri çok yüksek katlı dairelerde yaşadıkları için kaybolduklarında hem evlerini bulamaz hem de sokakta kaldıkları için sokak kedileri gibi çöplükten yiyecekleri kolayca bulup yiyemezler.

“Aslında bence bunlar sorunlu apartman kedileri anne... Yıldızların altında büyümedikleri için yıllarını bulamıyorlar, üstelik diğerleri gibi çöpten yiyecek bulamadıkları için de böyle iğne ipliğe dönüyorlar.” (s. 40)

Kediler hakkında bilgiler verilen bölümde ise asıl çevre unsurunu evcil kedilerin yaşadıkları ev oluşturur.

4.11.5. Dil ve Anlatım

Nur İ    'n  n Sevginin M  navcısı adı yapıtı dil ve anlatım özellikleri bakımından nasıl bir görünüm sunmaktadır?

Sevginin M  navcısı'nda hem birinci kişili anlatıcı hem de üçüncü kişili anlatıcı görülür. Kedi   yk  lerinin anlatıldığı bazı bölümlerde birinci kişili anlatım yer alır.

  Minicik, ser  e parmağımın yarısı kadar küçük bir kertenkeleydi. Peşinde tombi   tekir kedi olmasa, görmeyip belki de üstüne basacaktık.   (s. 5)

  Ya  amıma girdi  ı gibi çıkması da apansız oldu. Sabah kapının önüne çıkmak için bacaklarıma sürünüp yaltaklanmasına kanmasaydım keşke.   (s. 10)

Sevginin M  navcısı'nda kedi öykülerinin anlatıldığı bazı bölümlerde ve kediler hakkında bilgi verilen bölümlerde üçüncü kişili anlatım yer alır.

  Minik masmavi,       rin bir muhabbet ku  uydu. Muhabbet kuşu deyip geçmeyin, kafesinin bulunduğu odaya giren herkese söyleyecek bir şeyi olan, gerçekten akıllı bir ku  tu o.   (s. 41)

Sevginin M  navcısı'nda   yk  leyici ve açıklayıcı anlatım birlikte kullanılmıştır. Kedi   yk  lerinin anlatıldığı bütün bölümlerde   yk  leyici ve betimleyici anlatım kullanılmıştır.

  G  zleri parlar gibi oldu. Ayağa kalktı. Sırtını kamburla  tırdı. Sonra patisini telin arasına sokup ustaca araladı. Pencereden içeri s  z  ld  . Gelip yatağıma s  r  nd  . Hemen aşağı atlayıp yanına     meldim. Ba  ını okşamaya ba  ladım. Tüyleri yumuşacıktı. Patisiyle yüzüme dokundu. Sanki o da beni sever gibiydi. Sonra kuyruğu dimdik, pencereye doğru yürüdü.   (s. 14)

Kediler hakkında bilgi verilen bölümlerde ise açıklayıcı anlatım biçimini kullanılmıştır.

  Bir kedinin size alı  abilmesi için onu henüz      dört haftalıkken almanız gerekir. Daha küçük kedilerin anne sütüne ve ilgisine gereksinimleri vardır.   (s. 46)

Sevginin M  navcısı'nda   ocuk okurun anlama düzeyine uygun kısa, duru ve içtendir tümceler kullanılmıştır. Yazım ve noktalama kurallarına uyulmuş, Türkçe sözcükler genel anlatıma egemen olmuştur. Türkçenin söz dizimine uygun c  mler

kullanılmıştır. Ancak tekdüzeliğe düşmemek için ara ara devrik tümceler de kullanılmıştır.

“Tıpkı bir yelpaze gibi sallıyordu peşi sıra kuyruğunu.” (s. 10)

“Dev bir TIR, korkunç homurtularla tozu dumana kayıp geçiyordu yoldan.” (s. 21)

“Gerçekten hapı yutan biz olduk oysa...” (s. 26)

“Sonra bahçenin bir köşesine fazla eşya koydukları küçük kulübe geldi aklına. Evet minik yavru için hiç de fena bir ev olmazdı orası.” (s. 42)

Sevginin Mırnavcısı'nda çocuk okurun anlama düzeyine uygun onun dil ve edebiyat zevkini geliştirecek deyimler, söz sanatları, ikilemeler, yansıma sözcükler, pekiştirmeler yer alır.

Sevginin Mırnavcısı'nda yer alan deyimler şunlardır:

“Kertenkelecğin içler acısı hali, onu hemen harekete geçirdi.” (s. 6)

“Tatil boyunca onunla dostluğumuzu öyle ilerlettim ki onu görmediğim zaman keyfim kaçıyordu.” (s. 14)

“Tepeden tırnağa dikkat kesilmişti.” (s. 15)

“Aç gözlü olmadığı için de işte böyle uslu uslu oturur.” (s. 15)

“Bu fikir ortaya atıldığında tüylerim diken diken olmuştu.” (s. 17)

“Dev bir TIR, korkunç homurtularla tozu dumana kayıp geçiyordu yoldan.” (s. 21)

“Her sözüme bin dereden su getirmeye alışık kızımda bu defa çıt yok!” (s. 22)

“Gerçekten hapı yutan biz olduk oysa...” (s. 26)

“Evde kendini sağa sola fırlatıp beni de çileden çıkarıyor.” (s. 36)

“Yıldızların altında büyümedikleri için yıllarını bulamıyorlar, üstelik diğerleri gibi çöpten yiyecek bulamadıkları için de böyle iğne ipliğe dönüyorlar.” (s. 40)

“Hele sahibinin adını çağırırken kendinden geçer gibi oluyordu.” (s. 41)

Sevginin Mırnavcısı'nda yer alan kişileştirme ve benzetme gibi söz sanatları da şöyle yer almaktadır:

“Çakmak çakmak yeşil gözlerinde muzaffer bir komutan edası vardı.” (s. 6)

“Tıpkı bir yelpaze gibi sallıyordu peşi sıra kuyruğunu.” (s. 10)

“Renginden dolayı ona ‘Duman’ adını takmışlardı. Aslında davranışları da tıpkı bir duman gibi akışkandı, çevikti.” (s. 13)

“Çocukların yüzünde buz gibi bir ifade belirdi. (s. 18)

“Başta babaları olmak üzere, önüne Çin Seddi gibi dizildiler.” (s. 18)

“Denize düşüp kurtulmaya çalışan bir kazazede gibi oğluma baktım.” (s. 18)

“Her zamanki gibi sözlerim, bu müthiş iş birliği karşısında güneş görmüş buz gibi eriyip gitti.” (s. 19)

“Bizimki ok gibi kapının tepesine fırladı.” (s. 22)

“Eski bir dostla kucaklaşır gibi kendimizi dışarı attık.” (s. 23)

“Kiti sanki buhar olup uçmuştu.” (s. 37)

Sevginin Mırnavcısı'nda “tır tır” (s. 5), “vura vura” (s. 6), “çığlık çığlığa” (s. 7), “bir aşağı bir yukarı” (s. 11), “boyu boyunca” (s. 13), “pırıl pırıl” (s. 14), “göz göze” (s. 16), “doğru dürüst” (s. 23), “taraz taraz” (s. 39) gibi ikilemeler yer almaktadır.

Sevginin Mırnavcısı'nda “mırıltılar, homurtu” (s. 20), “gümbürtü” (s. 21), “cızırtı” (s. 22), “tıktak” (s. 29), “mırıl mırıl” (s. 43), “şangırtı” (s. 44)” gibi yansıma sözcükler yer almaktadır.

Sevginin Mırnavcısı'nda “masmavi” (s. 8), “apansız” (s.10), “dimdik” (s. 13), “yemyeşil” (s. 14), “bembeyaz” (s. 33), “kapkara” (s. 34), “upuzun” (s. 36), “masmavi, şipşirin” (s. 41), “bomboş, koskoca ” (s. 44) gibi pekiştirme sözcükler yer almaktadır.

4.12. BULGULARA İLİŞKİN YORUMLAR

Nur İçözü'nün 9-14 yaş grubundaki çocuk okurlara yönelik 17 adet yapıtındaki; konu ve kurgu, dil ve anlatım, ileti, çevre ve karakter öğelerine ilişkin bulgulardan hareketle şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Tablo 1: *Nur İçözü'nün yapıtlarında işlenen konular ve bu konuların ele alındığı yapıtlar*

Konular	Konuların Ele Alındığı Yapıtlar
Birlik ve beraberlik Yardımlaşma ve dayanışma Arkadaşlık, dostluk Aile Kardeşlik Sevgi	Bintepe'nin Hayaleti, Zamanda Yolculuk Serisi, Ena Mena Dosi, Dilek Mağarası, Cadı'nın Sır Defteri Serisi, Sevginin Mırnavcısı, Tırmık İle Isırık, Gökten İnen Üç Yıldız (16 yapıt)
Komşuluğun önemi Çevreyi koruma ve temiz tutma Yurt sevgisi Doğa sevgisi Barış ve sevgi Hayvan sevgisi, hayvanları koruma	Sihirli Düşler Kesesi, Ena Mena Dosi, Dilek Mağarası, Tırmık İle Isırık, Sevginin Mırnavcısı, Cadı'nın Sır Defteri Serisi, Güneşe Tırmanan Çocuk, Zamanda Yolculuk Serisi (14 yapıt)
Özlem Yalnızlık	Ena Mena Dosi, Sihirli Düşler Kesesi, Gökten İnen Üç Yıldız, Dilek Mağarası (4 yapıt)

Tablo 1'de görüldüğü üzere Nur İçözü'nün yapıtlarında birlik, beraberlik, yardımlaşma, dayanışma, dostluk, barış ve sevgi, hayvan sevgisi, iyilik yapma, hayvanları koruma, arkadaşlık ve komşuluğun önemi, doğa sevgisi, özlem, yoksulluk, çevreyi koruma gibi konuların kurgulandığı ve ön plana çıktığı olaylar yer alır.

Tablo 2: *Çatışma türleri ve çatışmaların bulgulandığı yapıtlar*

Çatışmalar	Çatışmaların Görüldüğü Yapıtlar
Kişi-kşi çatışması	Bintepe'nin Hayaleti, Zamanda Yolculuk Serisi, Ena Mena Dosi, Dilek Mağarası, Cadı'nın Sır Defteri Serisi, Sevginin Mırnavcısı, Tırmık İle Isırık, Gökten İnen Üç Yıldız, Güneşe Tırmanan Çocuk (17 yapıt)
Kişi-doğa çatışması	Sihirli Düşler Kesesi, Dilek Mağarası, Tırmık İle Isırık, Sevginin Mırnavcısı, Cadı'nın Sır Defteri Serisi, Zamanda Yolculuk Serisi (12 yapıt)
Kişi-toplum çatışması	Ena Mena Dosi, Sihirli Düşler Kesesi, Gökten İnen Üç Yıldız, Dilek Mağarası, Cadı'nın Sır Defteri Serisi, Zamanda Yolculuk Serisi, Tırmık İle Isırık, Dilek Mağarası, (14 yapıt)
Kişinin kendisiyle olan çatışması	Ena Mena Dosi, Cadı'nın Sır Defteri Serisi, Gökten İnen Üç Yıldız, Sihirli Düşler Kesesi (6 yapıt)

Yapıtlarda işlenen konuya bağlı olarak yaşanan olaylar kişi-kşi çatışması, kişi-doğa çatışması, kişi-toplum çatışması ve kişinin kendisiyle olan çatışması şeklinde ortaya çıkar.

Tablo 3: *Nur İözü'nün yapıtlarındaki ileti sayıları*

İletiler	İletilerin sayısı
İnsana ve yaşama dair iletiler	45
Sevgiye ve barışa dair iletiler	25
Arkadaşlık ve dostluğa dair iletiler	48
Yardımlaşma ve dayanışmaya dair iletiler	65
Aile, arkadaşlık ve dostluğa dair iletiler	45
Yurt ve doğa sevgisine dair iletiler	42
Hayvan sevgisine dair iletiler	60

Nur İözü'nün incelenen yapıtlarında insana, yaşama, sevgiye, barışa, hayvan ve doğa sevgisine, aileye, topluma, arkadaşlığa, çevreyi korumaya dair duyarlılık oluşturan pek çok ileti yer alır.

Tablo 4: *Nur İçözü'nün yapıtlarındaki karakterler sayıları*

Karakterler	Karakterlerin sayısı
Başkişiler	66
Yan kişiler	355
Geliştirilmiş (açık), devingen karakterler	70
Geliştirilmemiş (kapalı), durağan karakterler	351

Nur İçözü'nün yapıtları hem başkişiler hem yan kişiler yönünden oldukça zengindir. Başkişiler konuşmalarıyla, davranışlarıyla, fiziksel özellikleriyle ve diğer karakterlerin yorumlarıyla geliştirilmiş (açık), devingen karakterlerdir. Bunun yanı sıra geliştirilmemiş (kapalı) durağan yan kişiler de bulunmaktadır.

Tablo 5: *Nur İçözü'nün yapıtlarındaki açık-kapalı çevre sayıları*

Çevre	Sayısı
Açık çevreler	225
Kapalı çevreler	117

Nur İçözü'nün yapıtlarında açık ve kapalı pek çok çevre unsuru yer almaktadır. Genellikle açık olan bu çevreler çocuk okurda aynı zamanda doğaya ve çevreye karşı duyarlılık oluşturan çevrelerdir. Bu çevreler yapıttaki karakterlerin arkadaşlık, komşuluk, yardımlaşma, dayanışma, dostluk, farklı kültürlere saygı, doğayı ve hayvanları koruma gibi özelliklerini geliştirip ortaya çıkaracak niteliktedir.

Tablo 6: *Nur İçözü'nün yapıtlarındaki dil ve anlatım özellikleri*

İletiler	İletilerin sayısı
Atasözleri	60
Deyimler	300
Söz sanatları	78
İkilemeler	65
Yansıma sözcükler ve pekiştirmeler	125
Tekerleme ve sayısmacalar	26
Mizah unsuru	17

Tablo 6’da görüldüğü üzere Nur İçözü’nün yapıtlarında çocuk okurun anlama düzeyine uygun çok sayıda atasözü, deyimler, söz sanatları, ikilemeler, yansıma sözcükler, pekiştirmeler bulunmaktadır. Aynı zamanda çocuk okurun ilgisini çeken, okurken gülmesini ve eğlenmesini sağlayan, dil zevkini geliştiren bilmece, tekerleme ve sayışmacalar da yer alır. Çocuk okurun gülmesini ve eğlenmesini sağlayan güldürü ve mizah unsuru da ön plana çıkar.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

5.1. SONUÇ

Bu araştırmada, Nur İçözü'nün 9-14 yaş grubundaki çocuk okurlara yönelik yapıtları çocuk yazınının temel ilkelerine göre incelenmiştir. Nur İçözü'nün yapıtlarındaki konu ve kurgu, dil ve anlatım, ileti, çevre ve karakter öğeleri çocuk yazınının temel ilkelerine göre incelenerek şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Nur İçözü'nün yapıtlarında birlik, beraberlik, yardımlaşma, dayanışma, dostluk, barış ve sevgi, hayvan sevgisi, iyilik yapma, kardeşlik, yurt sevgisi, hayvanları koruma, arkadaşlık ve komşuluğun önemi, özlem, yoksulluk, çevreyi koruma ve temiz tutma, doğa sevgisi gibi konuların kurgulandığı ve ön plana çıktığı olaylar yer alır. Olaylar eğlenme, gülme, öğrenme, sevgi, dostluk, barış, iyilik, dürüstlük, araştırma, yardımlaşma, dayanışma, mücadele, sabır gibi konular üzerinde kurgulanmıştır. Ele alınan bu konular çocukların sevgi ve özgürlük ihtiyaçlarını karşılayan, onlarda toplumsal barış ve sevgiye, yaşama, insana, hayvanlara, yaşanılan çevreye ve ülkeye, tarihe, kültüre karşı duyarlılık oluşturan konulardır. Yapıtlarda işlenen konuya bağlı olarak yaşanılan olaylar ve çatışmalar - kişi-kişi çatışması, kişi-doğa çatışması, kişi-toplum çatışması ve kişinin kendisiyle olan çatışması- çocuk okurun anlama düzeyine uygundur. Kurgulanan olaylar çocuk okurun meraklanmasını ve heyecanlanmasını sağlayarak çocuk okurda okuma isteği uyandırır. Rastlantı ve şansa bağlı olaylar yaşanmadığı için olaylar inandırıcıdır.

Nur içözünün yapıtlarında kurgulanan olaylar çocukların gülmesine ve eğlenmesine imkân sunar. Çocuklarda atılganlık ve girişimciliği destekleyen, başarıya ulaşma azmini sağlayan temel unsur ise kurgulanan olaylardaki dostluk ve sevgi bağı, araştırma ve merak, yardımlaşma ve dayanışma, mücadele gibi konulardır. Konular çocukların anlama düzeylerine uygun olarak yaşam gerçekliğinden kopuk değildir. Çocukları umutsuzluğa ve karamsarlığa sürüklemeyiz. Aksine çocuk okurda başarıya azmini, yaratıcılık ve girişimciliği, sabrı, dayanıklılığı, mücadele isteğini ortaya çıkarır.

Macera dolu olaylar, gezip görülen yerler merak unsurunu canlı tutup çocukların düş kurmasına, heyecanlanmasına, düşünmesine ve gülmesine olanak sağlarken fıkraların canlandırılması çocukta mizah duygusunu geliştirir.

Nur İ    'n n yapıtlarında rastlantı ve şansa bağlı olaylar yer almaz. Olaylar inandırıcıdır. Yardımlaşma, merak ögesi, gerçek ve dış arasındaki yolculuk  n plandadır ve bu unsurlar  ocuk okurda okuma isteği uyandırır. Ayrıca  ocuklarda milli kültür ve tarih bilinci yapıtlarda kurgulanan olaylar içinde çocuğa sezdirilerek verilir.

 ncelenen yapıtlardaki iletiler  ocuk okurun yaşamı, insanı ve doğayı anlama evrenine uygundur. Eserlerde  ocuk okura verilmek istenilen iletiler ağırlıklı olarak örtük biçimde yer almaktadır. Yapıtlarda insana, yaşama, sevgiye, barışa, hayvan ve doğa sevgisine, aileye, çevreye, topluma, arkadaşlığa, çevreyi korumaya, yardımlaşma ve dayanışmaya dair pek çok ileti yer alır. Yazınsal bir kurgu içinde verilen iletiler  ocuk okurun düşünmesine imkân sağlar.

Yapıtlardaki karakter ögesi hem başkişiler hem yan kişiler yönünden oldukça zengindir. Karakterler konuşmalarıyla, davranışlarıyla, fiziksel özellikleriyle ve diğer karakterlerin yorumlarıyla geliştirilmiş (açık), devingen karakterlerdir. Bu karakterler,  ocuk okurun olumlu yönde öyküneceği ve özdeşim kuracağı özelliklere sahiptir. Hazırcevap, kıvrak zekâlı, sivri dilli, hakkını her ortamda savunan, hayvan sevgisi olan, ailesine bağlı, sevecendirler. Okurda mizah anlayışını, sevgiyi, hayvan sevgisini, hakkını arayıp savunmayı, kendini savunma duygusunu oluşturabilecek özelliklere sahiplerdir.  ocuk okurların dostluk, arkadaşlık, yardımlaşma ve dayanışma gibi konularda olumlu yönde öykünme ve özdeşim kuracakları karakterlerdir. Bir diğer özellikleri ise birlik ve beraberlik içinde hareket edip sorunlara çözüm bulmadaki kararlılıklarıdır. Yapıtlardaki hem başkişiler hem de yan kişiler hayvanları seven ve koruyan, kitap okumayı seven, yaşlılara ve kimsesizlere karşı duyarlı, birlik ve beraberlikle çalışan, çevreyi temiz tutan ve çevreye karşı duyarlı,  alışkan, fedakâr kişiler geliştirildiği için  ocuk okurun olumlu yönde öyküneceği ve özdeşim kuracağı kişilerdir.

Nur İ    'n n yapıtlarında açık ve kapalı pek çok  evre unsuru yer almaktadır. Genellikle açık olan bu çevreler  ocuk okurda aynı zamanda doğaya ve çevreye karşı duyarlılık oluşturan çevrelerdir. Bu çevreler yapıttaki karakterlerin arkadaşlık, komşuluk, yardımlaşma, dayanışma, dostluk, farklı kültürlere saygı, doğayı ve hayvanları koruma gibi özelliklerini geliştirip ortaya çıkaracak niteliktedir.

Nur İçözü'nün yapıtlarında dil ve anlatım ögesi, çocuk okurun anlama düzeyine uygundur. Yapıtlarda birinci kişili anlatıcı ve üçüncü kişili her şeyi bilen (öznel) anlatıcılar olduğu söylenebilir. Pek çok yapıtta öyküleyici, betimleyici ve açıklayıcı anlatım iç içe kullanılmıştır. Yazım ve noktalama kurallarına uyulmuş, Türkçe sözcükler yeğlenmiştir. Tümceler Türkçenin söz dizimine uygun şekilde oluşturulmuştur. Ancak tekdüzeliğe düşmemek için ara ara devrik tümceler de kullanılmıştır. Yapıtlar çocuk okurun anlama düzeyine uygun çok sayıda atasözü, deyimler, söz sanatları, ikilemeler, yansıma sözcükler, pekiştirmeler bulunmaktadır. Aynı zamanda çocuk okurun ilgisini çeken, okurken gülmesini ve eğlenmesini sağlayan, dil zevkini geliştiren bilmece, tekerleme ve sayısmacalar da yer alır. Çocuk okurun gülmesini ve eğlenmesini sağlayan güldürü ve mizah unsuru da ön plana çıkar. Öykülerinde (özellikle Ena, Mena, Dosi), Türkçe, Rumca, Ermenice sözcüklerin; dinsel ve kültürel ritüellerin hiçbirisi bir diğerine göre daha değerli ve bu topraklara daha fazla aitmiş gibi gözükmez. Hepsi, eşit değerdedir. Bu bağlamda anlatıda farklı kültürler arasındaki iletişimin ve etkileşimin bütününe kapsayan bir kültürlerarasılık söz konusudur (Cihan ve Kuşcu, 2015, s.24).

Nur içözü'nün 9-14 yaş grubundaki çocuk okurlara yönelik incelenen yapıtları çocuğun yaş ve gelişim özelliklerine, ilgi ve gereksinimlerine uygun olarak örüntülenmiştir. Yazar anlattığı ve kurguladığı olaylarda anlatım dilinin doğallığını çocuk içtenliğiyle buluşturmuş ve çocuklarla arkadaşlık ve dostluk kurabilmiştir. Çocukların anlamlandıramayacağı, yaşama geçiremeyeceği ağır sorumluluklar yüklememiş, onları umutsuzluğa ve karamsarlığa düşürmemiştir. Yapıtlarda çocuğun gülmesine, eğlenmesine, düşünmesine ve hayal kurmasına imkan veren olaylar kurgulanmış ve bu olaylar yaşam gerçekliğine bağlı olarak çocuğa sunulmuştur. Yapıtlardaki dil özellikleri çocuklardaki kavram gelişimine katkı sağlarken ve Türkçenin güzelliğini anlatım gücünü de duyumsatmıştır.

Sonuç olarak Nur İçözü'nün yapıtlarının çocuk yazının temel ilkelerine uygunluk yönünden nitelikli yapıtlar olduğu görülmüştür. Yapıtlar; konu ve kurgu, iletiler, karakterler, çevre ve dil ve anlatım özellikleri açısından çocuk okurun yaş seviyesine uygundur.

5.2. ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmadan elde edilen sonuçlar doğrultusunda birtakım önerilerde bulunulmuştur. Buna göre;

Çocuk okurları ilk aşamada kitapla buluşturan aile ve eğitimciler, kitap seçiminde çocuk edebiyatının temel ilkelerini dikkate almalıdır. Aileler, çocuğu alama düzeyine, yaşına, ilgi ve ihtiyaçlarına göre kitaplarla tanıştırmalı ve ona düzenli kitap okuma alışkanlığı kazandıracak ortamı ve gerekli materyalleri sağlamalıdır.

Aileler çocuklarına kitap seçerken çocuk kitapları hakkında araştırmalar yapmalı öğretmenlerden yardım istemelidirler. Aileler bu bağlamda konusu, iletisi, olayları, kahramanları, çevreleri, dil ve anlatımı ile çocuk edebiyatı kapsamında nitelikli eserler veren, eserlerinde güncelliğini ve evrenselliğini koruyan Nur İçözü'nün çocuk kitaplarını çocuklarıyla rahatlıkla buluşturabilirler.

Öte yandan okuma kültürü edinme sürecinde önemli bir yeri olan ders kitaplarında, çocuk yazınının temel ilkeleri yönünden nitelikli olan Nur İçözü'nün metinlerine yer verilebilir.

Çocuk yazını alanında yapıtlar kaleme alan yazarlar, eserlerini kaleme alırken çocuk yazınının temel öğelerinin her birine dikkat ederek çocukların yaş ve gelişim döneminin özelliğine uygun nitelikli yapıtlar ortaya koymaya özen göstermelidir.

Çocukların aile ortamından sonra eğitimlerinin devam ettiği ve kitaplarla en çok vakit geçirdiği yer okullar olduğu için okullar çocukların okuma alışkanlığı edinme sürecinde önemli yere sahiptir. Bunun için okullarda çocuklar için okuma saatleri yapılmalı, zümreler arası işbirliği içinde nitelikli çocuk kitapları seçilmeli, hem sınıf kitaplıklarında hem de il halk ve okul kütüphanelerinde öğrenciler nitelikli çocuk yapıtlarıyla tanıştırılmalıdır.

Öğretmenler çocuk edebiyatını ve ondan nasıl faydalanacağını çok iyi bilmelidir. Bu yüzden öğretmen temel dil becerisinin geliştirilmesindeki her türlü eğitim ortamlarını hazırlarken burayı çocuk edebiyatı ürünleriyle zenginleştirmelidir. Bu da öğretmenin çocuk kitaplarını ve çocuk kitabı yazarlarını tanımasına bağlıdır.

Öğretmenler yeni çıkan kitapları yakından takip ederek hazırladıkları kitap listelerini geliştirmelidir. Öğretmenler bu konuda öğrencilerin gelişim özelliklerine göre öğrencilerine Nur İçözü'nün yapıtlarını okumalarını önerebilirler.

Öğretmenler, çeşitli yarışmalar ve etkinlikler düzenleyerek öğrencilerin eleştirel ve yaratıcı okumalarını sağlamalıdır.

Çocuğun evde kendi kitaplığının oluşturması sağlanmalıdır. Ayrıca çocuğun bir yetişkin ile beraber kütüphaneye gitmesi, kitap fuarlarına ve imza günlerine katılması, seçtiği bir kitabı alıp okuması çocuklarda kitap sevgisini oluşturacak deneyimlerdir.

Son olarak metinlerin incelenmesi (doküman analizi) yöntemiyle yapılan bu çalışma diğer araştırmacılar tarafından çocuk okurların görüşlerine başvurarak okur merkezli olarak yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Aktaş, E., Stepler, M. Z., ve Yurt, S. (2014). Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmen Adaylarının Çocuk ve Gençlik Edebiyatı ile İlgili Farkındalık Düzeyleri. *I. Uluslararası Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu Bildirileri*. Maltepe-İstanbul.
- Aktaş, Ş. ve Gündüz, O. (2009). *Yazılı ve Sözlü Anlatım*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Akyol, H. (2009). İlköğretimde Türkçe Öğretimi. Kırkkılıç, A. ve Akyol, H. (Ed.) *Okuma*. (ss. 15-48). Ankara: Pegem Akademi.
- Akyüz, M. (2014). *Muzaffer İzgü'nün Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aytaş, G. (2003). Okuma Gelişiminde Çocuk Edebiyatının Rolü. *Türklük Bilimi Araştırmaları. TÜBAR-XIII*. s. 155-160.
- Aytaş, G. ve Yalçın, A. (2008). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Akçağ Yayınları.
- Baş, B. (2015). *Türkçe Öğretimi Açısından Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegem Akademi.
- Burç, B. (2013). *Rıfat Ilgaz'ın "Bacaksız'ın Başından Geçenler" Adlı Hikâye Serisindeki Eserlerin Çocuğa Görelik İlkesi Açısından İncelenmesi*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Fırat Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Bulundu, A. C. (2016). *Çocuk Yazını Ürünü Olarak Özlem Aytek'in "Zamanda Yolculuk Dizisi" Üzerine Bir Derlem Uygulaması*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Cihan, N. ve Kuşcu, N. (2015). Nur İçözü'nün "Ena Mena Dosi" Kitabında Kültürlerarasılık. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi The Journal of International Social Research*. 8:(36). ss. 21-26.
- Cihan, N. (2016). Çocuk Kitapları Ne Kadar 'Değer'li? *İstanbul Eğitimde Yenilikçilik Dergisi, Istanbul Journal of Innovation in Education*. s. 21-35.
- Demircan, C. (2006). TÜBİTAK Çocuk Kitaplığı Dizisindeki Kitapların DışYapısal ve İç Yapısal Olarak İncelenmesi. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt 2, Sayı1. Ss 12-27.
- Demirel, Ş. (2010). *Edebi Metinlerle Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegem A.
- Dilidüzgün, H. (1996). *Çağdaş Çocuk Yazını*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Dilidüzgün, S. (2000). Çocuk Kitaplarında Yazınsal Nitelik. *I. Ulusal Çocuk Kitapları Sempozyumu*. Sever, S. (Haz.). Ankara: Eğitim Bilimleri Fakültesi ve Tömer Dilbilim Merkezi. Yay. No:1.

- Dilidüzgün, S., Sever, S., Öztürk, A., Adıgüzel, Ö., (2002). *Çocuk Edebiyatı*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Web Ofset Yayınları.
- Dilidüzgün, S. (2004). *İletişim Odaklı Türkçe Derslerinde Çocuk Kitapları*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Erkmen, N. (2017). *Çocuk Kütüphanelerinde En Çok Okunan Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatının Temel İlkeleri Bağlamında İncelenmesi (Ankara İli Örneği)*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Erşahin, I. (2009). *Türkçe Ders Kitaplarında Yer Alan Çocuk Edebiyatı Metinlerinin Çağdaş Çocuk Edebiyatı İlkeleri Açısından Değerlendirilmesi ve Eğitsel Öneriler*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Güleryüz, H. (2002). *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Pegem A Yayınları.
- Güleryüz, H. (2013). *Yaratıcı Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Edge Akademi.
- Gültekin, A. (2011). *Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Yazını*. İstanbul: Erdem Yayınları.
- Hamzadayı, E. (2010). *Bütünleştirilmiş Öğrenme-Öğretme Yaklaşımının Türkçe Öğretiminde Okuduğunu Anlama ve Yazılı Anlatım Becerilerine Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hamzadayı, E. ve Çetinkaya, G. (2013). Çocuk Okurların Bilişsel, Duyuşsal ve Toplumsal Gelişimlerdeki İşlevleri Açısından Aytül Akal'da Mizah Ögesinin Kullanımı. *Turkish Studies - International Periodical For The Languages*, 8(4). s. 489-498.
- Hamzadayı, E., Çetinkaya, G. ve Bayat, N. (2013). Halikarnas Balıkcısı'nın Çocuklara Uyarlanan Yapıtlarındaki İletilere Yönelik Bir İçerik Çözümlemesi. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, The Journal Of International Social Research*. 7 (29). s. 451-457.
- İçöz, N. (2009). *Bana Derler Kıp Cadısı*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- İçöz, N. (2011). *Bintepe'nin Hayaleti*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- İçöz, N. (2011). *Tırmık ile Isırık*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- İçöz, N. (2011). *Ena Mena Dosi*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- İçöz, N. (2012). *Bugün Ne Cadılık Yaptım*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- İçöz, N. (2012). *Cadılık Parayla Mı*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- İçöz, N. (2012). *Sevginin Mirnavcısı*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- İçöz, N. (2012). *Sihirli Düşler Kesesi*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- İçöz, N. (2013). *Siz Olsaydınız Ne Yapardınız*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- İçöz, N. (2013). *Şeytan Bunun Neresinde*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- İçöz, N. (2013). *Korsanların Peşinde*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- İçöz, N. (2013). *Mağara Devleri*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- İçöz, N. (2013). *Uzayda Buluşalım*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- İçöz, N. (2014). *Gökten İnen Üç Yıldız*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.

- İçöz, N. (2014). *Dilek Mağarası*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- İçöz, N. (2014). *Günaşe Tırmanan Çocuk*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- İçöz, N. (2014). *Bilgin Dede'nin Zaman Makinesi*. İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- İşpiroğlu, Z. (2006). Çocuk Yazını Eleştirisi. II. Ulusal Çocuk ve Gençlik Edebiyatı Sempozyumu: Gelişmeler, Sorunlar ve Çözüm Önerileri. Sever, S. (Haz.). Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi. Yayın No:203.
- Karagöz, M. (2014). Karakter Çözümlemelerinin Kurgudaki Yeri: "Bintepe'nin Hayaleti" Örneği. *Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt: 11, Sayı 22, s.189-203
- Kavcar, C. (1999), *Edebiyat ve Eğitim*. Ankara: Engin Yayınevi.
- Kıbrıs, İ. (2006). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Tekağaç Eylül Yayınları.
- Meral, A. (2016). Ömer Seyfettin Öykülerinin Çocuk Edebiyatı Ölçütleri Açısından Değerlendirilmesi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Nas, R. (2002). *Örneklerle Çocuk Edebiyatı*. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Neydim, N. (2003). *Çocuk Edebiyatı*, İstanbul: Bu Yayınevi.
- Temizyürek, F. ve Karaca, G. (2017). Sevim Ak'ın Öykülerinin Çocuğa Görelik İlkesi Açısından İncelenmesi. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*. Cilt 6, Sayı 1, s. 177-195.
- Oğuzkan, A. F. (2006). *Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Özdemir, E. (2007). *Eleştirel Okuma*. Ankara: Bilgi Yayınevi.
- Sever, S. (2010). *Çocuk ve Edebiyat*. İzmir: Tudem.
- Sever, S. (2015). *Çocuk Edebiyatı ve Okuma Kültürü*. İzmir: Tudem.
- Sınar, A. (2007). *Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Morpa Kültür Yayınları.
- Şimşek, T. (2016). *Kuramdan Uygulamaya Çocuk Edebiyatı*. Ankara: Grafiker Yayınları.
- Şirin, M. R. (2000). *99 Soruda Çocuk Edebiyatı*. İstanbul: Çocuk Vakfı Yayınları.
- Şirin, M. R. (2006). *Çocuk Edebiyatı Kültürü. Okuma Alışkanlığı ve Medya Sarmalı*. Ankara: Kök Yayıncılık.
- Temizkan, M. (2011). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Çocuk Kitaplarında Bulunması Gereken Özellikleri Algılama Durumları. *Gazi Üniversitesi Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, Cilt 31, Sayı 2. Ss. 339-357.
- Tıgılı, H. (2014). *Miyase Sertbarut'un Çocuk Kitaplarının Çocuk Edebiyatı Öğelerine Göre İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uslu, K. (2014). *Nur İçöz'ünün 8-14 Yaş Çocuklarına Yönelik Eserlerinin Değerler Bağlamında İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). *Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.

ÖZGEÇMİŞ

Demet ALBAYRAM, 1992 yılında Gaziantep’te doğdu. İlk ve ortaöğrenimini Gaziantep’in Şahinbey ilçesinde tamamladı. Gaziantep Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümü’nden 2013 yılında bölüm birincisi olarak mezun oldu. Aynı yıl MEB bünyesinde Türkçe Öğretmeni olarak göreve başladı. Demet ALBAYRAM, 2013 yılından beri Türkçe öğretmeni olarak Gaziantep ilinde görev yapmaktadır.

CURRICULUM VITAE

Demet ALBAYRAM was born in 1992 in Gaziantep. She completed her primary and secondary education in Şahinbey the district of Gaziantep. She graduated from Gaziantep University Faculty of Education Department of Turkish Education as the first in 2013. In the same year, she started as a Turkish Teacher in the Ministry of National Education. Demet ALBAYRAM has been working as a Turkish teacher in Gaziantep since 2013.